

ដើមកំណើតអក្សរ

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ខ្ញុំបាទ **ស្រុង ចាន់ណា** ម្ចាស់គេហទំព័រ៥000ឆ្នាំ

សូមគោរពថ្លែងអំណរគុណចំពោះ

លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ខ្មៅ យុនសំរ៉េង ជាប្រធាន

មូលនិធិខ្មែរសម្រាប់ការសិក្សា www.ceefoundation.org

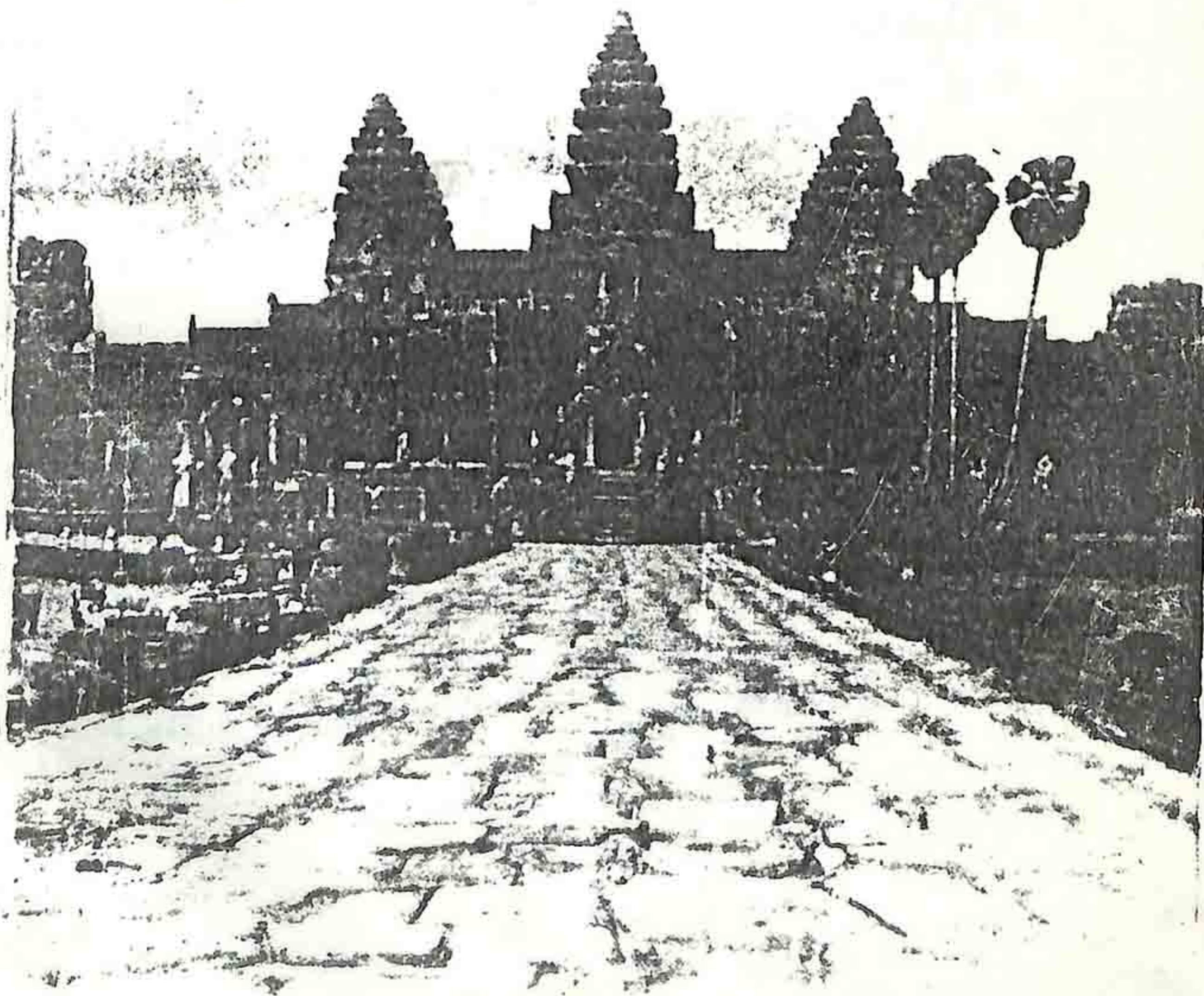
និង **ករុណាខ្មែរ** www.karunacambodia.org

ដែលបានអនុញ្ញាតដល់គេហទំព័រ៥000ឆ្នាំ

យកសៀវភៅនេះមកដាក់ផ្សាយបន្តជាធម្មទាន

សម្រាប់សាធារណជនប្រើប្រាស់ដោយមិនគិតកម្រៃ ។

ដើមកំណើតអង្គរ

កំណើតប្រាសាទអង្គរ

រៀបរៀងដោយ

ម៉ាវ - បូ

ធ្វើការនៅក្រសួងអភិរក្សអង្គរសៀមរាប

ការផ្សាយរបស់

ព.ស. ២៥១៣ គ.ស. ១៩៦៩

បញ្ជីរាយឈ្មោះប្រាសាទ

លេខរៀង	រាយឈ្មោះប្រាសាទ	ទំព័រ
១–	ប្រាសាទអង្គរវត្ត	១
២–	ប្រាសាទតាព្រហ្មកិល	៦២
៣–	ប្រាសាទបក្សីចាំក្រុង	៦៤
៤–	ប្រាសាទភ្នំបាខែង	៦៩
៥–	អង្គរធំ, បាយ័ន	៨៣
៦–	បាពួន	១៤៦
៧–	បរិវេណវាំងស្ដេច (វិមានអាកាស)	១៦៨
៨–	ព្រះទេពប្រណម្យ	១៨៤
៩–	ព្រះបាលិល័យ	១៨៧
១០–	ប្រាសាទព្រះពិធូ	១៨៧
១១–	ព្រះរាជលានអង្គរធំ	១៩០

វង់តូច

លេខរៀង	ភាយឈ្មោះប្រាសាទ	ទំព័រ
១២–	ប្រាសាទជម្ពាននួ	១៩៣
១៣–	ប្រាសាទចៅសាយទេវតា	១៩៦
១៤–	ប្រាសាទតាកែវ	[illegible]
១៥–	ប្រាសាទតាព្រហ្ម	២០៣
១៦–	ប្រាសាទបន្ទាយក្ដី	២១២
១៧–	ស្រះស្រង់	២១៦
១៨–	ប្រាសាទក្រវាន់	២១៨
១៩	ប្រាសាទប្រែរូប	២១៩
២០–	ប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌	២២៦
២១–	ប្រាសាទនាគព័ន្ធ	២៣១
២២–	ប្រាសាទព្រះខ័ន	២៣៥

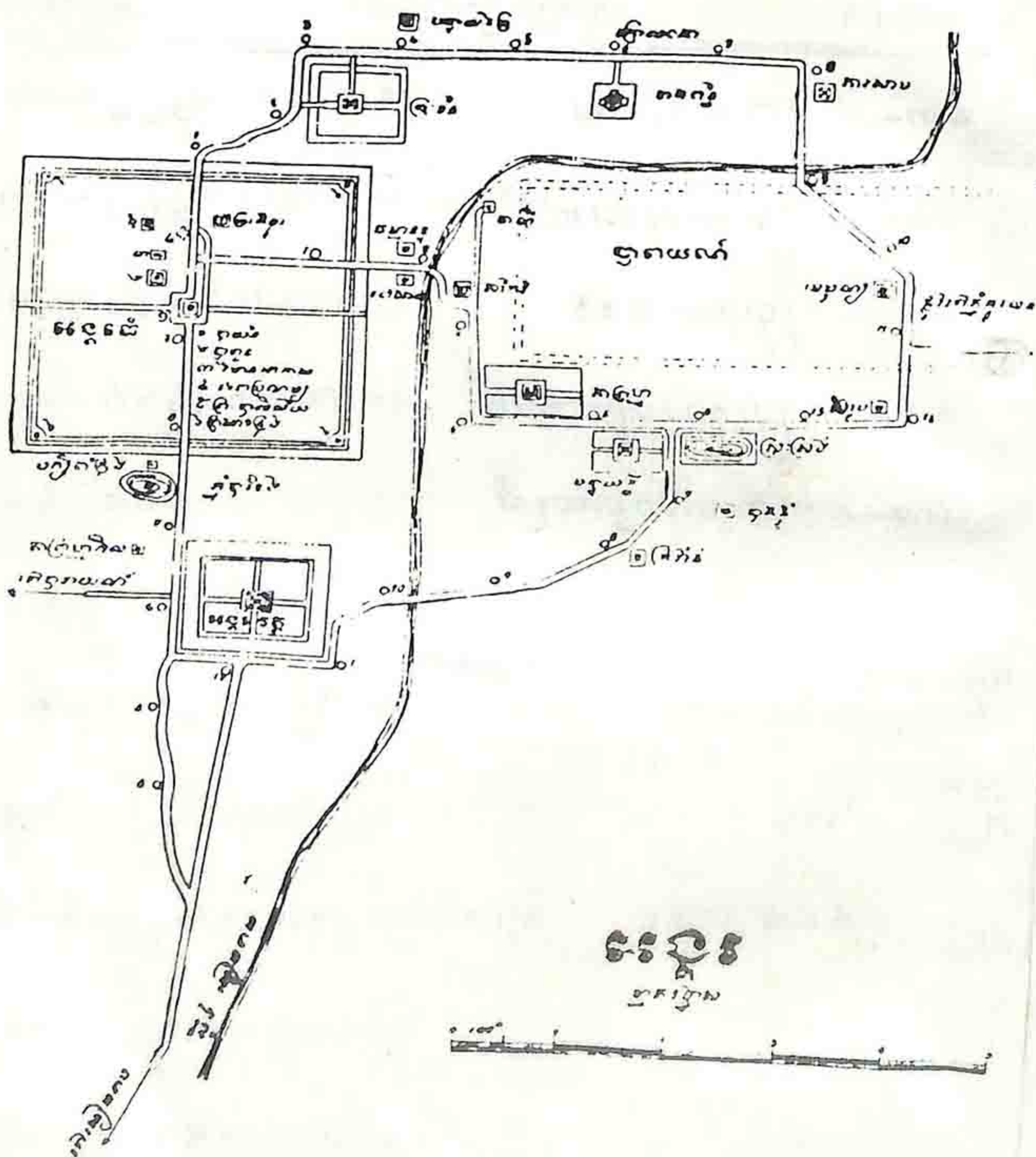
ប្រាសាទក្រៅបរិវេណប័ក្សអង្គរ

លេខរៀង	ភាយឈ្មោះប្រាសាទ	ទំព័រ
២៣–	ប្រាសាទលលៃ	២៤២
២៤–	ប្រាសាទព្រះគោ	២៤៧
២៥–	ប្រាសាទបាគង	២៥០
២៦–	ប្រាសាទបន្ទាយសំរែ	២៥៤
២៧–	ប្រាសាទបន្ទាយស្រី	២៥៨

ផែនទីអង្គរ

(រង្វង់ធំ និង រង្វង់តូច)

បុព្វកថា

ហេតុដែលនាំឲ្យកើតជាសៀវភៅនេះឡើង គឺដោយខ្ញុំធ្លាប់បានស្តាប់ជាញឹកញាប់ នូវការកោតសរសើរពីភ្ញៀវទេសចរណ៍បរទេសជាច្រើន ដែលគេមកទស្សនាប្រទេសយើង គេតែងនិយាយថា ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសរុងរឿងបំផុត សម្បូណ៌ដោយអារ្យធម៌ វប្បធម៌ សិល្បៈយ៉ាងល្អឯក តាំងពីអតីតកាល នៅក្នុងចំណោមប្រទេសទាំងឡាយ ដែលស្ថិតនៅទិសនិរតីនៃទ្វីបអាស៊ី ។ បើយើងមិនបានត្រិះរិះឲ្យបានហ្មត់ចត់ទេ យើងមុខជាយល់ច្រឡំថា ប្រាសាទទាំងឡាយ ជាស្នាដៃនៃទេពនិម្មិតថ្វាយចំពោះព្រះរាជាខេមរជាតិយ៉ាងពិតប្រាកដ ដូចមានពាក្យខ្មែរគាត់ខ្លះថា ប្រាសាទអង្គរព្រះឥន្ទ្រប្រើ ពិស្ណុការមកសាងថ្វាយព្រះកេតុមាលា ។

បើតាមពិត ប្រាសាទទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងអតីតរាជធានីអង្គរ ជាប្រាសាទសាងដោយស្នាដៃនៃមនុស្សពិតៗ ដែលមានព្រះរាជាជាប្រមុខនៃអារ្យធម៌ វប្បធម៌ និងសិល្បៈយ៉ាងស្កាត់ជំនាញ ។

ដូច្នេះ យុវជនទាំងឡាយ អ្នកត្រូវតែទៅទស្សនាប្រាសាទទាំងនោះកុំឲ្យខាន ពេលអ្នកទៅទស្សនានោះមិនខាតប្រយោជន៍ឡើយ :

១ – អ្នកនឹងបានឃើញប្រាសាទប្រកបដោយក្បាច់ចនា យ៉ាងប្លែក ៗ ពីជើងរហូតដល់កំពូល ។

២ – អ្នកនឹងបានដឹងនូវរឿងប្លែកខ្លះក្នុងប្រាសាទ ។

៣ – អ្នកនឹងបានចេះនូវប្រវត្តិសាស្ត្រ ក្នុងជំនាន់នោះ ។

៤ – អ្នកនឹងមានចិត្តកោតសរសើរ ចំពោះបុព្វបុរសរបស់យើង ដែលទំដឹកជញ្ជូនថ្មសិលាធំ ៗ មកដាប់ផ្ទាក់ជាក់បន្តុបលើគ្នា កជាប្រាង្គប្រាសាទទុកជាកេរ្តិ៍ដំណែលឲ្យកូនចៅជាន់ក្រោយ ។

៥ – អ្នកនឹងបានឃើញនូវរបៀប នៃសាសនាក្នុងជំនាន់នោះ ។

៦ – អ្នកនឹងបានគោរពចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធបុព្វបុរសយើង ដែលទុកជាបូជនីយស្ថានដ៏ប្រសើរ ។

៧ — អ្នកនឹងបានគោរពបូជាចំពោះព្រះបដិមាករ "ព្រះពុទ្ធរូប" ។

ហេតុដូច្នេះហើយ បានជាខ្ញុំប្រមូលឯកសារផ្សេងៗ មករៀបរៀងជាសៀវភៅនេះឡើង ឲ្យឈ្មោះថា "កំណើតប្រាសាទអង្គរ" ដើម្បីទុកជាសតិបញ្ញាស្មារតី ដល់យុវជនគ្រប់រូបដែលប្រាថ្នាទៅទស្សនាបុរាណវត្ថុរបស់យើង គ្រាន់បានជាមិត្រជាប់នៅដៃជួយព្រោលបំភ្លឺផ្លូវ ។

ទីបំផុត សូមអ្នកចាំឲ្យជាក់ថា ប្រាសាទនិមួយៗ សុទ្ធតែមានក្បាច់របនាល្អប្លែកៗ ដូចនេះតាក់ក្បាច់កំ នេះនិយាយស្តី នេះសើចញញឹមព្រាយ នេះច្រៀងបំពេរអារម្មណ៍អស់លោកអ្នក ដែលបានអញ្ជើញទៅទស្សនាបុរាណប្រាសាទរបស់យើងៗ អ្នកដែលបានទៅទស្សនាបុរាណប្រាសាទ ទុកជាមានភ័ព្វសនាយ៉ាងប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ អ្នកដែលមិនបានទស្សនាបុរាណប្រាសាទ ទុកដូចជាមនុស្សគ្មានភ័ព្វសនាសោះឡើយ ។

ការទស្សនាបុរាណប្រាសាទនោះទៀតសោត សូមកុំតែមើលទទេ ៗ ត្រូវមើលពិនិត្យពិច័យឲ្យបានហ្មត់ចត់ថា បុរាណប្រាសាទដ៏ធំសម្បើមអស្ចារ្យនេះ ពិតជាស្នាដៃនៃបុព្វបុរសរបស់យើងជាអ្នកកសាងដោយពិតប្រាកដ ព្រោះគេឃើញមានស្នាមពន្លាកដែកជាប់ជាប់នៅរហូតសព្វថ្ងៃនេះ មិនមែនព្រះឥន្ទ្រទេវតា ព្រះពិស្ណុការក្នុងជំនាន់នោះ ប៉ុន្មានឹងពាក្យថា វិស្វករក្នុងជំនាន់សព្វថ្ងៃនេះដែរ គេគ្រាន់តែលើកតំកើងវិស្វករដែលមានស្នាដៃយ៉ាងចំណាន ៗ ក្នុងកាលនោះ ឲ្យមានឋានៈជាព្រះពិស្ណុការ ជាជាអ្នកបេះរចនាកសាងប្រាសាទយ៉ាងល្អចំញ្ចាច ហាក់ដូចជាទើបផុះលេចឡើងពីគពផែនដីមក នៅក្នុងអាស៊ីអាគ្នេយ៍នេះ ។

ម៉ាវ - ប៊ូ

ប្រាសាទអង្គរវត្ត

ប្រាសាទអង្គរវត្តជាបុរីឬជាទីក្រុង ហើយថែមទាំងជាវិហារឬក៏ជាចេតិយទៀតផង ។ ប្រាសាទនេះ សាងឡើងនៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១១ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទ "សុរិយាវរ្ម័នទី ២" ដែលទ្រង់មានព្រះបរមនាមក្រោយទិវង្គតថា "ព្រះបរមវិស្ណុលោក" ។ សាសនានៅសម័យនោះ គឺព្រហ្មញ្ញសាសនា មានការគោរពបូជាព្រះនារាយណ៍ជាដើម ។ ក្រោយមកក្នុងគ្រិស្តសករាជ ១៩០៨ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានកាប់ឆ្ការព្រៃសំអាតក្នុងប្រាសាទ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទអង្គរវត្តមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយកង ៤ ជ្រុងទ្រវែង ដែលមានបណ្ដោយប្រវែងប្រមាណ ១៥០០ ម៉ែត្រ ទទឹងប្រមាណ ១៣០០ ម៉ែត្រ ។ ផ្ទៃដីទាំងមូលនៃប្រាសាទ រួមបញ្ចូលសារុបទាំងស្រះពោក្ខរណី ទទឹង៨០០ម៉ែត្រផង មានទំហំផ្ទៃទាំងអស់២០០ហិកតារ ។

2 ទាំងក្នុងស្រះ ដីដែលមានជញ្ជាំងជាកំពែងចន្ទ្រាយក្រៀមព័ទ្ធជុំវិញនោះ

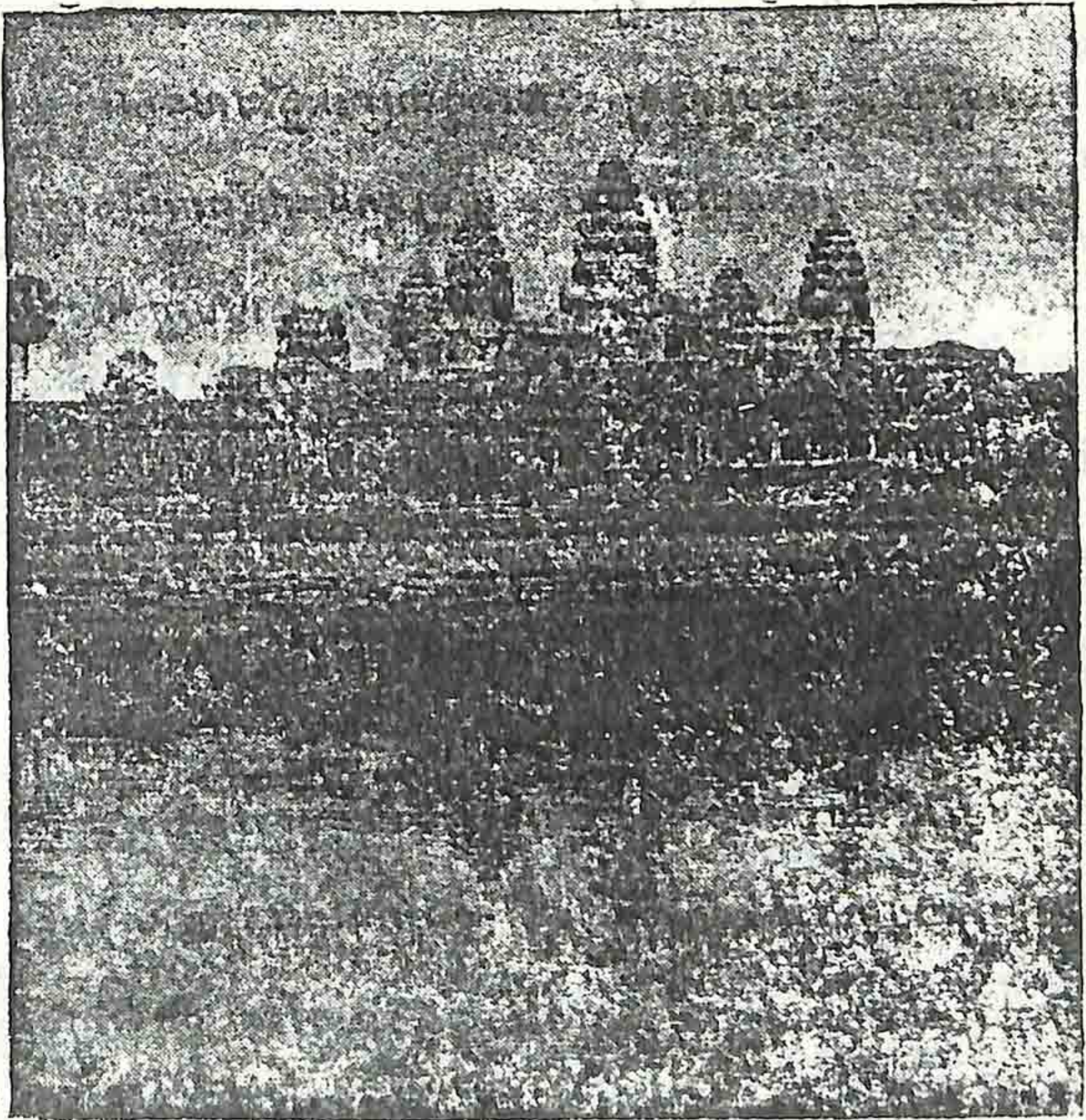
មានបណ្ដោយប្រវែង ១០៦៨ ម៉ែត្រ ទទឹង ៨០០ ម៉ែត្រ ។ បើគិតជាទំហំផ្ទៃដីវិញមាន ៨២ ហិកតារ ។ ដូច្នេះប្រាសាទនេះមានទំហំធំជាងគេបង្អស់ ក្នុងចំណោមប្រាសាទនានានៅក្រុងអង្គរធំ ។

ប្រាសាទអង្គរវត្តតាំងនៅខាងត្បូងកផធាទីអង្គរធំ ហើយស្ថិតនៅក្នុងលង្វែកប៉ែកខាងត្បូង ឆៀងខាងកើតនៃអតីតបុរីអង្គរ „យសោធរបុរៈ„ ។ ក្រុងយសោធរបុរៈនេះសាងឡើងដោយស្នាព្រះហស្ដព្រះបាទ "យសោវរ្ម័នទី ១" ហើយមជ្ឈមណ្ឌលសម័យនោះតាំងនៅលើភ្នំបាខែង ។ ព្រំប្រទល់នៃបុរីអង្គរក្នុងគ្រានោះ ខាងកើតទល់នឹងស្ទឹងសៀមរាប ខាងលិចទល់នឹងទំនប់ខ្នងបារាយណ៍ ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ ព្រះវិហារអង្គរវត្តស្ថិតនៅតាំងសងខាងមាត់ប្រកផ្លូវធំចូលទៅអង្គរធំ ជាការប្រសើរបំផុត ។ បើគេយកសំគាល់នៃស្ថានលេខាមកពិចារណាដោះស្រាយវិញ បុព្វហេតុដែលនាំឲ្យប្រាសាទនេះបែរគ្រឈមទៅរកទិសបស្ចិមនោះ គឺមកពីការងាយស្រួលក្នុងការដឹកនាំផ្ទាំងសិលា តាមផ្លូវទឹក ពីភ្នំគូលែន ហើយ

និងការធ្វើដំណើរបានរហ័សដោយនៅជិតស៊ីនសៀមពបផង ។

ដោយការសង្កេតពិនិត្យ អ្នកទស្សនាតាំងឡាយក៏អាចយល់ច្បាស់ថា ប្រាសាទអង្គរវត្តបានចាប់ផ្តើមសាងឡើងពីទិសបស្ចិមមកមុនគេបង្អស់ ព្រោះយើងបានឃើញយ៉ាងច្បាស់លាស់ នៅផ្នែកខាងកើតមានភាគច្រើនមិនទាន់ឆ្លាក់រចនារូបនៅឡើយ ៗ តាមធម្មតាគេតែងធ្វើអ្វីពីចម្ងាយមកមុន ហើយគ្រាក្រោយបំផុតទើបទីជិតក្រោយគេបង្អស់ ៗ ក្បាច់ក្បូរចម្លាក់ភាគច្រើន នៅខាងលិចសឹងរួចស្រេចទាំងអស់ តែជាអកុសលឯផ្នែកខាងកើតវិញ ឃើញហាក់ដូចជាមិនទាន់ហើយ ម្យ៉ាងទៀតភាពក្បាច់ហាក់ដូចជាធ្វើឡើងដោយប្រញាប់ប្រញាល់ផង ៗ នៅផ្នែកដដែលនេះ បើយើងចូលតាមក្លោងទ្វារខាងកើតមកវិញ យើងនឹងជួបប្រទះថ្មគំនរដ៏ខ្ពស់ ៗ មិនទាន់បានស្លាចនាអ្វីពីលើនៅឡើយ ៗ ការមិនហើយស្រេច ការធ្វើដោយបន្ទាន់ និងគំនរដ៏មិនទាន់បានប្រើការអ្វីសោះនោះ តាំងនេះជាហេតុបណ្ដាលមកពីសង្គ្រាមដ៏កាចសាហាវយង់ឃ្នង់នៃប្រទេសជិតខាងដែលចូលមកលុកលុយ ៗ

អ្នកប្រាជ្ញដោះស្រាយបែបនេះ ពិតជាមិនអាចទទឹងសន្មតថាគ្រប់គ្រាន់បានការនៅឡើយ ហើយគេមិនអាចលះបង់នូវច្បាប់ក្បួនប្រពៃណីដោយឥតយកមកដោះស្រាយបានដែរ ។ ដូច្នេះតាមប្រពៃណីវិញ មូលហេតុដែលបណ្ដាលឲ្យមានការបំបែរមុខប្រាសាទទៅបស្ចិមទិសប្លែកខុសពីប្រក្រតីយ៉ាងដូច្នេះនោះ គឺដើម្បីសម្របឲ្យស្របតាមទ្រឹស្ដីនៃលទ្ធិព្រហ្មញ្ញសាសនា “ សាសនាព្រាហ្មណ៍ ” តែប៉ុណ្ណោះ ដោយអាស្រ័យទៅលើការស្រាវជ្រាវរបស់លោក ហ្វីណូត៍ , លោក សេដែស និង លោក ព្រសឺលុស្គី ហើយនិងលោកវេជ្ជបណ្ឌិត បូសហ៍ ដែលជានាយកគម្រូតនៃក្រសួងបុរាណវត្ថុនៃប្រទេសឥណ្ឌា លោក គើតឡើងដែរ បានពន្យល់ថា ប្រាសាទអង្គរវត្តជាព្រះវិហារឬជាចេតិយសម្រាប់រំលឹកដល់ព្រះអង្គ សម្រាប់ជានិម្មិតរូបនៃព្រះវិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់ព្រះរាជាដែលយាងចូលទិវង្គត ទៅកាន់បរលោកនាយតែប៉ុណ្ណោះ ។ សេចក្ដីបន្ថែមទៀតថា ព្រះវិហារអង្គរវត្តជាគំរូផល់ប្រាសាទទាំងឡាយដែលសម្រាប់រំលឹកដល់ព្រះអង្គនៃព្រះរាជា ៗ ព្រះអង្គ “ សុរិយាវរ្ម័នទី២ ”

ប្រាសាទអង្គរវត្ត

មើលពីជ្រុងខាងលិចខាងជើង

ទ្រង់បានសាងប្រាសាទនេះឡើង កាលព្រះអង្គទ្រង់គង់ព្រះជន្មនៅឡើយ ដើម្បីទុកឲ្យគេគោរពបូជាព្រះអង្គដែលជានិមិត្តរូបនៃព្រះអាទិទេព ហើយជាពិសេស ដើម្បីទុកដំកល់ព្រះអដ្ឋិនៃព្រះអង្គផង ។ លោកវេជ្ជបណ្ឌិត ប៊ូសហ៍ បានពោលបញ្ជាក់ទៀតថា ប្រាសាទអង្គរវត្តបែរកក្រោទៅរកទិសបស្ចិម មិនខុសពីប្រាសាទនានានៅប្រទេសជ្វា ដែលជាប្រាសាទមានមុខបែរផ្សេងគ្នាស្រឡះពីប្រាសាទសម្រាប់ទុកទទួលបូជាថ្វាយព្រះអាទិទេព ។ ម្យ៉ាងទៀត បើតាមបទបញ្ញត្តិគន្ថទ្រឹស្តីព្រហ្មញ្ញសាសនា ក្បួនហែព័ទ្ធជុំវិញបាំធាដើម្បីធ្វើឈាបនកិច្ច ត្រូវធ្វើឡើងមិនដូចប្រក្រតីឡើយ ។ ៦
ដូច្នេះរូបភាពឆ្លាក់ទាំងឡាយ ក្នុងរោងថែវនៃប្រាសាទអង្គរវត្តបង្ហាញឲ្យយើងឃើញច្បាស់នូវក្បួនហែទាំងឡាយដែរ ដូចជាក្បួនហែនៃពិធីបុណ្យខ្មោចជាអាទិ ; ក្បួនហែនៃពិធីបុណ្យឈាបនកិច្ចនេះធ្វើឡើងមិនដូចក្បួនច្បាប់ប្រពៃណីបុរាណធម្មតា គឺតាមវិថីគោចរព្រះ-អាទិត្យ ពីខាងស្តាំវត្តុឡើយ (ប្រទក្សិណា) គេប្រតិបត្តិបញ្ច្រាស

វិធីគោរពព្រះអាទិត្យទៅវិញ ។ ចុងក្រោយបង្អស់លោកសេដែស បានថ្លែងបញ្ជាក់ថា គ្មានព្រះអាទិទេពអង្គណាឡើយក្រៅពីព្រះបាទ « សុរិយាវរ្ម័ន ទី ២ ទេ » ដែលបានសាងប្រាសាទអង្គរវត្តសម្រាប់ជា វិមានស្តេចទេវតា ឬទេវរាជ « គឺព្រះបាទ សុរិយាវរ្ម័ន ទី ២ នេះឯង » ដោយបង្កើតឲ្យមានរូបមូលស្ថាបនាជាព្រះនារាយណ៍ ហើយតាំងព្រះអង្គឯងជាព្រះឥសូរ ដោយពុំបង្កើតឲ្យមានលិង្គដូចបុព្វការីមុនៗទេ ជាពិសេសទ្រង់តាំងព្រះអង្គជាព្រះនារាយណ៍ផង ដែលមានសមាគមសឹងភ្ជាប់ខ្លួនទាក់ទងទៅនឹងបស្ចិមប្រទេស « ប្រទេសឥណ្ឌា » យ៉ាងសុខសាទ ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះបានជាព្រះអង្គបង្កើតឲ្យមានរូបការបែរមុខប្រាសាទបែបដូច្នេះ ។

នៅចុងសតវត្សទី ១៣ អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់ឈ្មោះលោក ជីវ-តាក្វាន់ បានបញ្ជាក់ថា ផ្នូរខ្មោច « លូប៉ាន់ » ដែលស្ថិតនៅខាងត្បូងរាជធានី ហើយមានដីខែប្រាង្គ ១០ នោះ មានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងប្រាសាទអង្គរវត្តដែរ ។ ហេតុដូច្នេះចាប់តាំងពីសម័យនោះមក

ប្រាសាទអង្គរវត្តមានលក្ខណៈកាន់តែច្បាស់ណាស់ ជាទីសម្រាប់ដំកល់ព្រះអដ្ឋិ ។ ម្យ៉ាងទៀតរឿងព្រេងខ្មែរប៉ុកណាមួយនិទានពីព្រះកេតុមាលា ដែលព្រះឥន្ទ្រាធិរាជទ្រង់ត្រាស់បញ្ជា សូមឱ្យយាងចុះមកយោនយកកំណើតជាមនុស្សលោក ។ លុះដល់ព្រះរាជកុមារមានវ័យចំរើនឡើង ទើបព្រះឥន្ទ្រាធិរាជត្រាស់ប្រើឱ្យទេវបុត្រ "វិស្សុកម្ម ពិស្ណុការ" មកនិម្មិតជាប្រាសាទអង្គរវត្តទុកជាព័ន្ធស្ដួចដែលប្រកបដោយលក្ខណៈ សណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នាសុទ្ធសាធនឹងស្ថានសួគ៌ "តាវតឹង្សឋាន ៣៣ ជាន់" ដើម្បីជាវិសេសដ្ឋានថ្វាយដល់ព្រះកេតុមាលា ហើយនឹងសម្រាប់តំកល់ព្រះរូបនៃព្រះអង្គ ដែលគេទុកជាព្រះកេទ៍ទេព ឬ ទេវរាជ ក្រោយពេលព្រះអង្គចូលទិវង្គត ។ 8

ពិពណ៌នា

ប្រាសាទអង្គរវត្ត ស្ថិតនៅលើទីតាំងដ៏ប្រសើរជាងពួកប្រាសាទឯទៀត ហើយជាប់ខាងក្នុងពាំព្រៃព្រឹក្សាលតាវល្លិ៍ ដោយមានស្រះបោក្ខរណីពីក្រៅ ដែលជាហេតុញាំងឱ្យប្រាសាទនេះប្រាសផុតពីគ្រោះកាច

អន្តរាយ ដែលកើតឡើងពីការរុករានទន្ទ្រាននៃរុក្ខជាតិធំនានា ។ ប្រាសាទនេះ ស្ថិតនៅជាបូជនីយដ្ឋានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់កាលវេលា ៖ នៅក្នុងបរិវេណប្រាសាទមានវត្តជាច្រើនដែលស្ថាបនាឡើងតាំងពីយុគនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ថែបហើនបានតបកកើតមានឡើងម៉្លេះ ។ អាគារទាំងនេះកាលជំនាន់ដើមសង់នៅលើដីលានធំមួយផ្នែកមុខប្រាសាទ ហើយក្រោយមក គេបានរំកិលបន្តិចទៅនៅចំហៀងបន្តិច ដើម្បីកុំឲ្យខូចខូវនេត្រាទស្សនៈរបស់ប្រាសាទ ។

ក្នុងការរៀបចំប្រាសាទនេះ គេបានបំពេញបេសកកម្មក្នុងកិច្ចប្រតិបត្តិការចាប់គាស់ផ្កាព្រៃលតាវល្លិរុញព្រាន ពង្រាបដីទាំងគំនរៗជាច្រើនម៉ែត្រត្រីគុណ ដើម្បីរកវិធីដោះស្រាយធ្វើយ៉ាងដូចម្តេចឲ្យប្រាសាទបានជាប់មាំទាំដាយូរអង្វែង ហើយនិងការរៀបចំដាក់ឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ឡើងវិញ នូវទ្រុងផ្តល់ស័ក្យដែលចូលទៅកាន់ប្រាសាទ ។

ប្រាសាទអង្គរវត្តជាវិមានមួយ ដែលអាចយកទៅប្រៀបធៀប

និងអច្ឆរិយវត្ថុដែលមនុស្សប្រឌិតដ៏ធំ ៗ ល្អ ៗ ជាងគេក្នុងសាកលលោក ដោយប្រាសាទនេះមានលក្ខណៈធំទូលាយ នៅគង់វង់ល្អជាងវិមានទាំងឡាយ ជាពិសេស ដោយមានលក្ខណៈនៃថាវរភាពស្ថាបត្យកម្មល្អធើតផ្ដាច់គេទាំងអស់ ។ ម្យ៉ាងទៀត ប្រាសាទអង្គរវត្តអាចចាត់ទុកជាសិល្បត្ដាភិវុឌ្ឍិ ដោយសំអាងទៅលើខ្នាតផែនទីសំអិតសំអាងត្រឹមត្រូវសមសួនក្រៃលែង ទៅលើសហមាត្រដែលមានសុខដុមរមនានិងការបរិសុទ្ធនៃរេខាស្ថាបត្យកម្មយ៉ាងកម្រ ដែលខ្មែរយើងពុំសូវបានជួបប្រទះផងឡើយ ។ ភាពពិបាកសាំញ៉ាំស្មុគ្រស្មាញនៃសិល្បៈវិស័យនៃការឆ្លាក់ប្រកបនូវភាពរហ័សយ៉ាងបំណាន ដែលមានវិស័យហាក់ដូចជាមិនបានផ្ចិតផ្ចង់ទេ ទាំងអស់នេះអាចចាត់ទុកជាទីស្ញើចសរសើរក្រៃពេកណាស់ ។

ព្រះវិហារអង្គរវត្ត អាស្រ័យនៅលើអ័ក្សទាំងឡាយដែលកើតមានឡើង អាចទុកជាវិមានមួយប្រកបដោយការតាក់តែងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងទស្សនទាន “ ឡូកាំង ,, ដែលសំអាងទៅលើឯកភាពនិង

សណ្ដាប់ធ្នាប់បុរាណ ដែលកើតមកពីសម័យមុនៗ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ ប្រាសាទអង្គរវត្តសឲ្យឃើញនូវថ្វីដៃនៃពលានុភាពនិងវិចារណញ្ញាណរបស់ខ្មែរយើងសម័យបុរាណ ។

តាំងពី គ.ស. ១៨៦៦ មក លោក ជំសុន ជាតិអង់គ្លេស បានសង្កេតឃើញថា ប្រាសាទអង្គរវត្តជានិមិត្តរូបនៃភ្នំព្រះសុមេរុ ដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលនៃសកលទ្វីប ។ អ្នកស្រី កូពល រេមុសត៍ បានបញ្ជាក់ស្របនឹងលោក ជំសុន ថាមណ្ឌលទាំង ៧ នៃប្រាសាទកណ្ដាលមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងមណ្ឌលទាំង ៧ នៃថ្នាំងសិលាខ្ពស់ ១ នៃភ្នំព្រះសុមេរុ ពនលានទាំងបីនៃប្រាសាទដូចគ្នានឹងឋានទាំង ៣ ជាន់នៃដី ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ហើយនៅឋានទាំង ៣ នេះមានភ្នំព្រះ-សុមេរុ ហើយទីបំផុតស្រះដែលពេញទៅដោយទឹក មានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងមហាសមុទ្រ ។

ចំពោះផែនទីអង្គរវត្ត សឹងមានការដោះស្រាយជាមជ្ឈត្តិកភាព បញ្ចូលនូវរូបមន្តនៃសាជីជ្រុងប្រកបទៅដោយថ្នាក់ ហើយទិសព្រះ-

នឹងអច្ឆរិយវត្ថុដែលមនុស្សប្រឌិតដ៏ធំ ៗ ល្អ ៗ ជាងគេក្នុងសាកលលោក ដោយប្រាសាទនេះមានលក្ខណៈធំទូលាយ នៅគង់វង្សល្អជាងវិមានទាំងឡាយ ជាពិសេស ដោយមានលក្ខណៈនៃថាវរភាពស្ថាបត្យកម្មល្អលេចផ្តាច់គេទាំងអស់ ៗ ម្យ៉ាងទៀត ប្រាសាទអង្គរវត្តអាចចាត់ទុកជាសិល្បត្ថាភិវុឌ្ឍិ ដោយសំអាងទៅលើខ្នាតផែនទីសំអិតសំអាងត្រឹមត្រូវសមសួនក្រៃលែង ទៅលើសហមាត្រដែលមានសុខុមមេធា និងការបរិសុទ្ធនៃរេខាស្ថាបត្យកម្មយ៉ាងកម្រ ដែលខ្មែរយើងពុំសូវបានជួបប្រទះផងឡើយ ៗ ភាពពិបាកសាំញ៉ាំស្មុគ្រស្មាញនៃសិល្បៈវិស័យនៃការឆ្លាក់ប្រកបនូវភាពរហ័សយ៉ាងចំណាន ដែលមានវិស័យហាក់ដូចជាមិនបានផ្ចិតផ្ចង់ទេ ទាំងអស់នេះអាចចាត់ទុកជាទីស្ងើចសរសើរក្រៃពេកណាស់ ៗ

ព្រះវិហារអង្គរវត្ត អាស្រ័យនៅលើអ័ក្សទាំងឡាយដែលកើតមានឡើង អាចទុកជាវិមានមួយប្រកបដោយការពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងទស្សនទាន « ឡូតាំង » ដែលសំអាងទៅលើឯកភាពនិង

សណ្ដាប់ធ្នាប់បុរាណ ដែលកើតមកពីសមប្យមាណ ។ អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ ប្រាសាទអង្គរវត្តសឲ្យឃើញនូវថ្វីដៃនៃពលានុភាពនិងវិចារណញ្ញាណរបស់ខ្មែរយើងសម័យបុរាណ ។

តាំងពី គ.ស. ១៨៦៦ មក លោក ជំសុន ជាតិអង់គ្លេស បានសង្កេតឃើញថា ប្រាសាទអង្គរវត្តជានិម្មិតរូបនៃភ្នំព្រះសុមេរុ ដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលនៃសកលទ្វីប ។ អ្នកស្រី កូពល រេមុសត៍ បានបញ្ជាក់ស្របទឹងលោក ជំសុន ថាមណ្ឌលថាំង ៧ នៃប្រាសាទកណ្ដាលមានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងមណ្ឌលថាំង ៧ នៃថ្នាំងសិលាខ្ពស់ ។ នៃភ្នំព្រះសុមេរុ រានហានថាំងបីនៃប្រាសាទដូចគ្នានឹងហានថាំង ៣ ជាន់នៃដី ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ហើយនៅហានថាំង ៣ នេះមានភ្នំព្រះ-សុមេរុ ហើយទីបំផុតស្រះដែលពេញទៅដោយទឹក មានលក្ខណៈដូចគ្នានឹងមហាសមុទ្រ ។

ចំពោះផែនទីអង្គរវត្ត សឹងមានការដោះស្រាយជាមជ្ឈត្តិកភាពបញ្ចូលនូវរូបមន្តនៃសាជីជ្រុងប្រកបទៅដោយថ្នាក់ ហើយនិងព្រះ-

វិហារនៅទិសេដ្ឋា ដែលផ្សំគ្នាជាអាគារសន្ធឹងបណ្ដោយទៅតាមទ្វារ ក្រៅខាងកើតនិងខាងលិច ។ ដូច្នេះប្រាសាទអង្គរវត្តជាសាជី៣ជាន់ ដែលនៅជាន់និមួយៗ មានកំណត់ព្រំដែននឹងរោងថែវទាំងឡាយ ដែលមានទ្វារធំៗបួន ហើយនិងបណ្ដុលមុខ ។ លានខាងលើ មានភាគ ៤ ជ្រុងស្មើផ្សំបង្កើតជាប្រាសាទបញ្ចសូល៍ “ គឺមានបណ្ដាប មួយខ្ពស់នៅកណ្ដាល, ៤ ទៀតនៅខាងមុមទាំង ៤ ” ។ មានពីរ ទៀត សហទាគី ពីខាងមុខទាំង ៣ នៃលាន មានសណ្ឋានទ្រង់ ក្រោយកង ៤ ជ្រុងទ្រវែង បណ្ដោយទៅខាងលិច ។ លានទាំងពីរ ដែលមានសណ្ឋានដូច្នេះ បើតាមការយល់ គឺដើម្បីទុកសម្រាប់ ស្ដាប់នានៅជាន់ទី ២ នូវប្រាសាទបណ្ណាល័យ នៅជាន់ទីមួយមាន អគារពីរទៀតករជាប្រាសាទ នៅអមអាគារដែលខ្វែងគ្នាជាកាកបាទ ដោយថែវទាំងឡាយ ។

ស្រះបោក្ខរណី

ពីខាងក្រៅបរិវេណនៃកំពែងប្រាសាទអង្គរវត្ត “ កំពែង ទី ៤

ដោយរាប់ពីកណ្ដាលមក ,, មានស្រះបោក្ខរណីព័ទ្ធជុំវិញ ៗ ស្រះនេះមានជៀនថ្មជាថ្នាក់ ៗ ដូចកាំជណ្ដើរ ហើយរចនាជាក្បាច់ជើងទៀនព័ទ្ធជុំវិញបរិវេណស្រះទាំងអស់ មានប្រមាណ ៤ គីឡូម៉ែត្រ៤០០ ៗ ស្រះនេះនៅជាប់គ្នាពីមួយទៅមួយ ដែលកាលសម័យបុរាណគេទុកសម្រាប់ដឹកជញ្ជូនសិលាសម្ភារៈដែលយកមកតាមស្ទឹង ។ ឯខាងលិចវិញ ជាប់គ្នាដោយស្រទន់ថ្មល់ក្រាលថ្មដែលមានបណ្ដោយ២០០ម៉ែត្រ ទទឹង ១២ ម៉ែត្រ ស្រទន់ថ្មល់ចូលកាន់ប្រាសាទនេះ ត្រូវតុបតែងលំអដោយសសរធំ ៗ ទ្រស់ស្រឡះ ដែលនៅខាងចុងមានក្បាច់រចនាដ៏ល្អវិចិត្រ ។ ក្នុងពពួកសសរទាំងនេះ មានសសរខ្លះមាននៅសល់នៅឡើយ ជាពិសេសសសរបញ្ឈរនៅតាមជៀនទាំងសងខាងជណ្ដើរដែលចុះទៅក្នុងផ្ទៃទឹកស្រះ ។ ភ្ជាប់ចន្លោះពីខាងមុខស្រទន់ថ្មល់ធំចូលទៅកាន់ប្រាសាទ , បែកខាងផ្លូវឆ្មូតា គេឃើញមានលាន ១ កងជាកាកបាទ ។ នៅអមសងខាងផ្លូវថ្មល់ចូលទាំងពីរមានបង្កាន់ដៃនាគដែលមានជើងទៀនរចនាជាក្បាច់យ៉ាងល្អសុក្ខសាល ។

កំពែងក្រៅ

កំពែងក្រៅប្រាសាទអង្គរវត្ត ធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ហើយបិត
នៅជាប់ឆ្ងាយពីមាត់ស្រះដោយទីឆ្ងាមួយ ប្រវែងទទឹងប្រមាណជា
៣០ ម៉ែត្រ នៅចំពីក្រៅប្រាសាទ ជាប់នឹងកំពែងនេះ មានពេងថែវ
ទទឹងក្លោងទ្វារមួយប្រវែងប្រមាណជា ២៣៥ ម៉ែត្រ ។ នៅក្នុងពេង
ថែវទទឹងក្លោងទ្វារនេះ មានក្លោងទ្វារមួយយ៉ាងធំហៅ "គោបុរៈ" ប្រកប
ដោយកំពូលប្រាង្គ ៣ និងទ្វារចូលពាំងថែវ ធ្វើពន្លឺជាគុហាជាកាកបាទ,
ព្រះពន្លាខាងចុងពីរ សម្រាប់ឡើងជិះលើខ្នងដំរី និងពេងថែវបន្តភ្ជាប់
គ្នាជាច្រើន ។

ចំណែកឯផ្លូវខាងចុងពេងថែវទទឹងក្លោងទ្វារវិញនោះ សឹងបិទ
នៅគ្រង់គ្រឡែងរៃគងល្អែងមុខទឹងហោជាង ។ ប៉ុន្តែដែលបែរទៅរក
ទៅរកពេងថែវ ត្រូវបិទជិតដោយទ្វារបញ្ឆោតជាច្រើនដែលតុបតែង
យ៉ាងល្អវិសេស ។ ទ្វារទាំង ៣ នៃក្លោងទ្វារធំចូលទៅកាន់ប្រាសាទ
អង្គរវត្តនេះ អាចផ្តល់ឲ្យមានផ្លូវចរាចរណ៍ចេញចូលបានដោយងាយ

ហើយសុទ្ធសឹងតែមានកំពូលប្រាង្គមួយពីលើតាំងអស់ តែកំពូលប្រាង្គតាំងនោះត្រូវបាក់កំបុតតាំងអស់ ៗ ជាន់លើខ្វះដែលមានស្នាមសណ្ដាកថ្មជាបន្ទប់ផ្ទាប់គ្នានោះ ឥឡូវនេះរលើវិនាសបាត់បង់គ្មានសល់ៗ ពេនថែវតាំងឡាយ ផ្នែកដែលបែរឆ្ពោះទៅរកប្រាសាទ មានជញ្ជាំងជិតឥតបង្អួច បិទយ៉ាងជិតស្និទ ថែមតាំងគុបតែងរចនាជាក្បាច់ក្បាំងក្បាលជញ្ជាំងនិងចំរឹងរូបទេពអប្សរពាច ៗ ជារបៀបក្បាច់វិចិត្រសិល្បៈគ្រឿងព្រំ ៗ ពេនថែវតាំងនេះបង្អៀតណាស់ មានទទឹងតែ ២ ម៉ែត្រ ២០ ហើយមានព្រំដែនខាងក្រៅកំណត់តែត្រឹមជួរសសរ ៤ ជ្រុងស្មើមួយជួរ ដែលមានល្វែងចំហៀងទ្រង់ទ្រាយជាពងក្ដោងតែពាក់កណ្ដាល ពីលើសសរតាំងនេះ នៅអមសងខាងពេនថែវ ៗ ឯស្នាមដំណែលនៃល្វែងចំហៀងនេះ នៅសល់តែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះៗ ការបាត់បង់នូវល្វែងចំហៀងនេះ អាចបំបាត់ពោលស្រឡះនូវភាគផ្សំផ្ដេកណាមួយនៃសសរតាំងនោះ ហើយថែមតាំងធ្វើឲ្យខូចខាតនូវសហមាត្រតាំងស្រុងនៃក្លោងទ្វារធំនេះ ៗ

បើទស្សនាកំពែងតាំងមូលចំពីមុខ ហាក់ដូចជារបាំងអ្វីមួយគ្របដណ្ដប់បាំងបិទប្រាសាទតាំងមូល ឲ្យឃ្លាតចាកការពិនិត្យនៃអ្នកដំណើរ ដែលចូលចិត្តមើលនូវរូបភាពខ្លះទៅនៃប្រាសាទដោយមាត្រាសាស្ត្រ ។

នៅចំអែកខ្លះនៃល្វែងខាងលិចដែលនៅជ្រុងខាងជើង មាននាគ ១ ធំសំបើមអស្ចារ្យ បញ្ជាក់ឲ្យយើងយល់ច្បាស់នូវគុណសម្បត្តិដ៏វិសេសវិសាលក្រៃលែងនៃក្បាច់រចនាអង្គរវត្ត ។

ក្បាច់ក្បាលសសរនិងក្បាច់លើធ្នឹម សឹងប្រកបដោយភាពចំហៀងដ៏បរិសុទ្ធ ដូចគ្នានឹងក្បាច់សិល្បៈនៃប្រទេសក្រិកដែរ ។ ឯចំណែកសសរ ៤ ជ្រុង ដែលផ្គាប់ជាប់ទៅនឹងជញ្ជាំងដូចជាមេទ្វារខាងលើដែលនៅគង់វង់ល្អគ្រាន់បើ ដូចជាក្លោងទ្វារខាងកើតជាដើម សឹងតែមានសុខុមាលភាពយ៉ាងចំណាន ។

មុខខាងកើតនៃពេងថៃទាំងឡាយ បញ្ជាក់ឲ្យកាន់តែច្បាស់លាស់ទៅទៀត នូវភាពនៃការចាប់ករណ៏ដោះស្រាយដ៏ល្អផុត

ដែរ , បង្អួចទាំងឡាយសឹងប្រកបដោយកូនសសរ ជើងទៀនក្រឡឹងយ៉ាងស្អាត ហើយមានចម្រឹងឆ្លាក់ជារូបសត្វគ្រប់យ៉ាងដាក់បន្តើតពីលើ នៅអមសងខាងរូបទេពធីតាទាំងឡាយ ។ រូបទេពធីតាទាំងនោះ នៅគង់វង់ល្អនៅឡើយ ហើយជួនកាលនៅផ្តុំគ្នាជាក្រុមពីរ ឬបី ។ ម្យ៉ាងទៀតរូបទេពកញ្ញានេះក៏ចាត់ទុកជារូបដ៏ល្អមួយផ្នែកក្នុងពពួករូបទេពធីតាទាំងឡាយនៃប្រាសាទអង្គរវត្តដែរ ។

តពីនេះទៅយើងនឹងនាំចក្ខុនៃអស់លោកអ្នក ទៅទស្សនាគ្រួស ៗ នូវក្លោងទ្វារធំ ៗ ទាំងឡាយ នៅកំពែងទី ៤ នៃអ័ក្សបន្ទាប់បន្សំទាំងបី ព្រោះថាមិនសូវមាននរណាទៅទស្សនាឡើយ ។ នៅកន្លែងខ្លះមានសហមាត្រដ៏ឧត្តមតែមិនទាន់ហើយនៅឡើយ ជាពិសេសប៉ែកខាងក្នុងនៃក្លោងទ្វារ , ក្លោងទ្វារទាំងនោះមានរាងបួនជ្រុងទ្រវែង គ្រប់គ្រឿងនៃកែងល្អក៏មុខទិនល្អងបំហៀង ហើយថែមទាំងតូចជាងក្លោងទ្វារខាងលិចជាច្រើនផង ។ គេដើរឆ្ពោះទៅកាន់ព្រះវិហារកណ្តាលបានដែរ ដោយផ្លូវដើរដែលគ្រាយក្នុងក្តោតព្រៃជា

ព្រឹក ហើយទិដ្ឋភាពពីក្លោងទ្វារខាងជើងទៅលើស្រះទឹកភ្នំបាខែង ជាទីចេតនាក្រៃលែង ។

ប្រាសាទអង្គរវត្ត

ក្នុងខណៈដែលដើរក្រោមម្លប់ដ៏ត្រជាក់នៃក្លោងទ្វារទិសបស្ចិម អ្នកទស្សនាទាំងឡាយអាចក្រឡេកមើលតាមរន្ធនៃក្លោងទ្វារធំ នូវ-សូរ្យសែងនៃព្រះអាទិត្យ ដែលជះចាំងមកលើទ្រូងថ្នល់និងតួប្រាសាទអង្គរវត្តដ៏ល្អល្អាញ លើសលប់ពេញសាកលលោក ។ ទ្រូងថ្នល់នេះសង់លើដីលើកមួយផ្នែកមានបណ្តោយ ៣៥០ ម៉ែត្រ ទទឹង៩ម៉ែត្រ ៤០ ចន្លោះសម្រាប់ដើរ ៨ ម៉ែត្រ ហើយនៅខ្ពស់ផុតពីដីធម្មតា ចំនួន ១ ម៉ែត្រផង ។ នៅអមសងខាងទ្រូងថ្នល់ មានសំអិតសំអាងទៅនោះដោយបង្កាន់ដៃរូបនាគ ដែលមានជាជើងទៀនទ្រពីក្រោមយ៉ាងគួរលើសលប់ ។ នៅពេលដែលព្រះអាទិត្យជះកាំរស្មីមកលើពន្លឺដែលលោតចេញតាមដងខ្លួនជើងទៀនបង្កាន់ដៃនាគនោះ មានលំអហាក់ដូចជាក្បាច់រលោង ។ នៅសងខាងទ្រូងថ្នល់ដដែលនេះ

មានជណ្តើរប្រាំមួយប្រកបដោយក្បាលនាគបើកពារផ្សេងៗជាផ្ចិត ។ តាមការពិនិត្យសង្កេត ជណ្តើរទាំងប្រាំមួយនេះ មានលក្ខណៈហាក់ដូចជាជួយជ្រែងកុំឲ្យថ្នល់ទាំងមូលទ្រេតរលំ ជាពិសេសធ្វើឲ្យទ្រូងថ្នល់នេះកុំឲ្យមានសភាពជដែល ១ ផង ។

នៅចំពាក់កណ្តាលថ្នល់ ខាងឆ្វេងនិងខាងស្តាំ គេឃើញមានប្រាសាទតូចៗពីរបែរមុខឈមគ្នាតាមបណ្តោយទ្រូងថ្នល់ ប្រាសាទតូចនេះ គេហៅថា ប្រាសាទបណ្ណាល័យ បើតាមពាក្យចាស់ទុំធ្លាប់ហៅថា “ ក្រយាចំអិន ” តែតាមការសង្កេតទូទៅ ប្រៀបបាននឹងវត្តធំតូចក្នុងសម័យបុរាណ ។ ប្រាសាទតូចៗនេះ មានលក្ខណៈដូចជាសាលាសំណាក់ សម្រាប់ឲ្យអ្នកចូលទៅកាន់វត្តផ្លាស់សំលៀកបំពាក់ចាស់ចោលហើយស្លៀកពាក់ជាថ្មី មុននឹងចូលទៅកាន់វត្ត អាស្រ័យហេតុនេះហើយបានជាមានស្រះពីរនៅជិតនោះ ដែលមានវិស័យហាក់ដូចជាអណ្តូងនៅជិតសាលាដូច្នោះដែរ ។

ក្រៅពីនេះទីតាំងនៃប្រាសាទបណ្ណាល័យនេះ ដែលស្ថិតនៅក្នុង

ផ្នែកប្រាសាទសម័យដើមបែបវ្ជុះ ជាការប្រសើរម្យ៉ាងដែលអាចឲ្យសាសនិកជនទាំងឡាយ ឈៀងចូលទៅមើលក្បួនច្បាប់ផ្សេង ៗ បានដោយងាយផង ។ ប្រាសាទនេះមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយតាមបន្ទប់ ហើយមានសភាពប្រហែលគ្នានឹងក្លោងទ្វារទាំង ៤ នៃប្រាសាទអង្គរវត្តដែរ ។ ទីតាំងក្នុងផ្នែកមួយនៃអង្គរវត្ត និងសហមាត្រជំទាប លក្ខណៈទាំងពីរនេះបើតាមការពិចារណា ជាភាពវិសេសរបស់ប្រាសាទបណ្ណាល័យនេះ ដែលប្លែកខុសស្រឡះពីភាពប្រក្រតីនៃប្រាសាទទាំងឡាយ ៗ យើងនឹងឃើញតទៅទៀត នៅក្នុងប្រាសាទអង្គរវត្តក៏ដូចជានៅក្នុងកាលសម័យឥឡូវនេះដែរ ទូរសាលសម្រាប់ប្រជុំសាធារណជនឬសាសនិកជនទាំងឡាយ ៗ នៅអមថ្នល់ដែលយើងចូលទៅកាន់ប្រាសាទមានស្រះពីររាង ៤ ជ្រុងស្មើ ស្រះទាំងពីរនេះមានកែក្រោះម្ខាងៗ ដែលមានមាត់ប្រាំងព្រោះថ្មហើយមានទឹកពេញជានិច្ច ។ បើតាមការរកឃើញរបស់គេទើបពីមុខខាងជើងឈៀងខាងលិចស្រះនេះ នោះនៅត្រង់ប្រាសាទ នៃប្រក្នុ យើងនឹងបានជួប

ប្រទះឱ្យស្រមោលប្រាសាទតាំងមូលដ៏ល្អក្រៃលែង ពោលះទៅក្នុងទឹក នឹងថ្កុល់ដូចផ្ទាំងកញ្ចក់ ទីនេះហើយដែលទេសចររមែងចូលចិត្តថតរូបរបស់គេទុកជាអនុស្សាវរីយ ។

ឯតួប្រាសាទវិញ សាងឡើងខ្ពស់ពីដីលានរាបស្មើធំធេងមួយ ប្រកបទៅដោយកំរាលតិណជាតិខៀវខ្ចី ហើយមានដើមត្នោតជាច្រើនដុះរួតលាស់ទៅលើអាកាស ហាក់ដូចជាចង់ប្រកួតប្រជែងនឹងកំពស់ប្រាសាទ ។ នៅជុំវិញប្រាសាទមានដើមស្វាយធំ ៗ ជាច្រើន ពោលម្លប់ត្រឈឹងត្រឈៃក្រាលមកលើទីលាន ធ្វើឱ្យមានសភាពត្រជាក់ល្ហឹមជានិច្ច ។

នៅមុខផ្លូវចូលទៅកាន់ព្រះវិហារ មានព្រះលានមួយខ្ពស់ចែកជាពីរថ្នាក់ សណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយរាងកាកបាទ ដែលគេហៅថាព្រះលានកិត្តិយស នៅពេលបុណ្យទានពេលហែក្បួនទាំងឡាយនាសម័យបុរាណ ព្រះលាននេះអាចក្លាយទៅជាវេទិកាមួយសម្រាប់ព្រះមហាក្សត្រគង់ប្រថាប់ ហើយនៅវេលាយប់ជាទីតាកសម្រាប់របាំព្រះរាជទ្រព្យ

ផង ។ ក្បាច់ក្បាលជញ្ជាំងប្រកបដោយក្បាច់រចនាល្អវិចិត្រ មាន សសរជាច្រើនទ្រពីក្រោមប្រកាន់ដៃរូបនាគ ដែលមានលំអយ៉ាង ស្រួសភាព ។

✓ នៅខាងណោះ គេឃើញមានកាពង្រ្ដក្មួយនៃជាន់ទី ១ នៃ សាជីជ្រុងបីថ្នាក់ ជាន់និមួយ ៗ មានកេងថែវព័ទ្ធជុំវិញ ដែលមាន ប្រវែងទាំងអស់ ១២០០ ម៉ែត្រ ✓។ កេងថែវទាំងនេះបង្អៀតណាស់ ហើយមានសណ្ឋានទ្រង់ទ្រាយជាកំពែង យ៉ាងម៉ាំព័ទ្ធជុំវិញព្រះវិហារ កណ្ដាល ។ នៅក្នុងព្រះវិហារកណ្ដាលមានព្រះភគវទេព អាសន សាលាមួយ ដែលមានជ្រុងនីមួយ ៗ ប្រវែងមិនលើសពី ៥ ម៉ែត្រ 22
ឡើយ ។

ការខ្វះភាពសំបូលាយគ្រប់គ្រឿងដែលមានសារៈប្រយោជន៍ ជា ចារិតលក្ខណៈមួយក្នុងពួកចារិតលក្ខណៈនានា នៃស្ថាបត្យកម្មរបស់ ប្រាសាទអង្គរវត្ត ម្យ៉ាងទៀតទស្សនវិស័យបែបនេះហាក់ដូចជាធ្វើឲ្យ យើងយល់ឃើញច្បាស់ថា ជាស្នាដៃនៃមនុស្សស្ថាបនាឡើយ ។

✓ ផែរខាងក្រោម ប្រកបដោយចម្លាក់យ៉ាងល្បីល្បាញជាងគេ
ដែលអ្នកទេសចរចូលចិត្តមើលនោះ មានទទឹងប្រវែង ១៨៧ ម៉ែត្រ
និងបណ្តោយប្រវែង ២១៥ ម៉ែត្រ ។ ក្លោងទ្វារឬគោបុរៈសឹងមាន
តួប្រាសាទពីរ ហើយភ្ជាប់គ្នាត្រង់ត្រៀងកែងនៃល្វែងមុខ នៅទីង
កេងទងមុម ដែលមានជណ្តើរឡើងចុះ ដោយកូនប្រកតូចមួយបោកង
ក្តោងជាត្របកផ្កាឈូក ទទឹង ២ ម៉ែត្រ ៤៥ ✓ ។ ផ្នែកដែលបែរ
ឆ្ពោះទៅរកប្រាសាទ គ្មានបង្អួចទេ មានតែជញ្ជាំងជិតស្និទ ។
ឯចំណែកដែលឈមមកខាងក្រៅវិញនោះ គ្មានជញ្ជាំងទេ មានតែ
សសរជ្រុង ៗ ជាច្រើនតែប៉ុណ្ណោះ ។ នៅផ្នែកខាងក្រៅនេះ មាន
23 ល្វែងបំហៀងពីរខ្នង រាងក្តោងពាក់កណ្តាលបន្តើតទម្រេតពីលើសសរ
ទាំងនេះ ។ ដំបូលពេងផែរទាំងអស់មានពណ៌ប្រផេះធ្វើពីថ្មសណ្ឋាន
ជាក្បឿងប្រក់ពីលើគ្នា ។

មើលពីចម្ងាយគេឃើញកំពូលប្រាង្គទាំងឡាយនៅមុំនៃបរិវេណ
ទី ២ ដែលបាក់កំពុតខ្លះ និងកំពូលទាំងឡាយនៃប្រាសាទកណ្តាល

ទេវអាវាសហាក់ដូចជាផុសអណ្ដែតលេចចេញឡើងលើអាកាសវេហាស៍ៗ កំពូលប្រាសាទមានសណ្ឋានរៀវមូលស្រួចទៅលើ ហាក់ដូចជាផ្កាឈូកក្រពុំទើបនឹងលេចចេញពីទង ហើយប្រកបដោយក្បាច់រចនាយ៉ាងល្អពិចិត្រ ។

✓កំពូលប្រាសាទនិមួយ ៗ ចែកជា ៤ ថ្នាក់ បន្ទប់ ទីតតម្រួត ពីលើគ្នា ៗ នៅថ្នាក់និមួយ ៗ មានរូបស្រីទេពអប្សរកាន់ទន់ភ្លន់ ក្រួតលៃល្អឈរទន្ទ្រាំ វិស័យហាក់ដូចជាពេញជីវិតរស់រវើក ហើយមិនមានក្បាលនាគបើកពពារពើងកាចសាហាវ ឈមមុខទៅគ្រប់ទិសទាំង ៤ ។ នៅកំពូលប្រាសាទមានត្របកផ្កាឈូក ៣ ស្រទាប់ទ្រក្រោមកំពូល ៗ តាមរូបចម្លាក់គង់ប្រាសាទបាយ័នបានបញ្ជាក់ថា នៅលើកំពូលទាំងនេះ មានកំពូលតុំបន្ថែមទៀតធ្វើពីសំរិទ្ធជារបៀបលំពែង✓ត្រីសូល ។

✓រោងថែវនៃបរិវេណទី ២ មានបណ្ដោយ ១១៥ ម៉ែត្រ ទទឹង ១០០ ម៉ែត្រ ភ្ជាប់គ្នានឹងរោងថែវនៃបរិវេណទី ៣ ត្រង់ជ្រុងខាងលិច

ដែលមានសណ្ឋានជាកាកបាទ មានសភាពដូចគ្នានឹងប្រាសាទ « បឹងមាលា » ដែលជាប្រាសាទមួយប្រកបដោយបែបផែនមិនខុសគ្នាពីប្រាសាទអង្គរវត្តឡើយ ។ វិសាលភាពទាំងនេះផ្សំកើតឡើងពីច្រកសម្រាប់ដើរ ឬ ពនហាលមានដំបូលមួយដែលភ្ជាប់ទៅនឹងគោបុរៈទាំងពីរ និងច្រកកាត់ទទឹងមួយទៀត ដូច្នេះសភាពវិសាលនេះមានរាងជាកាកបាទ ។ តាមការពិនិត្យ វិសាលភាពនេះស្ថិតនៅអមសងខាងថ្នាក់ទី ១ និងទី ២ នៃសាជីជ្រុង ។ បើគេដើរតាមវិសាលភាពនេះឆ្ពោះទៅរកជាន់ខាងលើបង្អស់ គេនឹងស្ងើចសរសើរដល់ស្នាដៃនៃស្ថាបត្យករជាមិនខាន ព្រោះថា មានតែកន្លែងត្រង់នេះហើយដែលប្លែកខុសពីកន្លែងឯទៀត ។ បើគេដើរពីខាងកើតឡើងមកប្រាសាទកណ្ដាលវិញនោះ នៅកន្លែងត្រង់នោះគ្មានវត្ថុអ្វីជាបម្លែកឡើយ ។ តាមការវិនិច្ឆ័យគេសន្មតថា ប្រាសាទអង្គរវត្តមានលក្ខណៈល្អវិសេសជាងគេ ព្រោះជាប្រាសាទប្រកបដោយភាពហាក់ដូចជាស្រាលបំផុត អាចផ្តល់ឲ្យមានការស្ថាបនាបានខ្ពស់ប្រៀបដូចជា

អណ្តូងត្រសែកនៅលើភាគាសហោស៍ ។

✓ ឯចំណែករានថែវទាំងពីរនៅចុងខាងជើងនិងខាងត្បូងវិញ មានទទឹងប្រវែង ២ ម៉ែត្រ ៩០ ✓ ។ ផ្នែកខាងក្រោមមានជញ្ជាំងជិត ប៉ុន្តែចំណែកដែលឈមទៅរកទីលានវិញ មានសសរពីរជួរ តែគ្មានជញ្ជាំងឡើង ។

✓ ស្ពានទាំងពីរដែលខ្វែងគ្នាជារាងកាកបាទនោះ មានភាពធំទូលាយជាងគេ ស្ពានកណ្តាលមានទទឹង ៣ ម៉ែត្រ ១៤ ។ រួមជាមួយនឹងស្ពានទាំងពីរផងមានប្រវែង ៧ ម៉ែត្រ ៧០ ✓។ នៅជ្រុងទាំងឡាយនៃត្រឡែងកែងមានផ្ទៃទំនេររាងជាអាងទឹកឬជាលាន ដែលមានផ្នែកខាងក្រោមប្រកបដោយក្បាច់ចម្លាក់ជាច្រើន ហើយមានជណ្តើរតែមួយសម្រាប់ចុះទៅក្នុងអាងទឹក ។ នៅរដូវវស្សាអាងនោះសឹងពេញដោយទឹក ប៉ុន្តែផ្ទៃទឹកមានកំរិតមិនហួសពីកាំជណ្តើរខាងលើគេនោះឡើយ ។ ដំបូលធំ ៗ ដែលខ្វែងគ្នាជាកាកបាទនោះ កាលពីសម័យបុរាណ មានពិតានឈើឆ្លាក់ក្បាច់ផកចន្ទ ។

ឯពិតានទោះ សព្វថ្ងៃមានទៅសល់ខ្លះនៅឡើយ តពីនោះទៅ នៅក្រោនកណ្តាលនៃល្វែងចំហៀង គេឃើញមានពិតានថ្មសុទ្ធ ៗ ដែលឆ្លាក់ក្បាច់ក្រឡាសមានពន្លឺភ្លឺផ្លេក ៗ នៅតាមក្បាច់ ក្រោនទ្វារគេឃើញរូបព្រះនារាយណ៍ ជាជំនួយដល់ការកូរសមុទ្រ ទឹកដោះ ទីនព្រះកាទំទេពមួយអង្គដុំលើនាគរាជឈ្មោះ « វាសុគ្គី » ជាពិសេសនៅតាមជើងសសរ មានរូបមហាឥសីអង្គុយពត់ក្ពួន ការទាជម៌ ដែលតាំងពីរប្រណាម្យសំពះទៅមុខ ៗ ជាប់បន្តពីកន្លែង នេះមក អ្នកទស្សនាតាំងឡាយនឹងមានមានោសញ្ចេតនា ស្ងើចសរ- សើរក្បាច់ទេនា នៃស្រីទេពអប្សរដែលមានកក្រៀញញឹមប្រិមប្រិយ ហាក់ដូចជារីករាយនឹងទទួលទស្សនិកជន ព្រមទាំងស្ងើចសរសើរ ដល់ថ្វីដៃនៃស្ថាបត្យករ ដែលចេះក្រឡឹងជើងទៀនបង្អួចឲ្យមានក្បាច់ ក្បូរមូលក្រឡឹង មានវិស័យដូចជាក្រឡឹងឈើធម្មតា ៗ ✓ ជញ្ជាំង កេនថែវតាំងឡាយ សឹងប្រកបដោយក្បាច់ទេនា ដែលឆ្លាក់បំផុស លើផ្ទាំងសិលាយ៉ាងល្អចេតនាយ ដែលស្ថិតនៅផុតពីការអន្តរាយ

ដោយទឹកភ្លៀង ។ ម្យ៉ាងទៀតអ្នកត្រូវអញ្ជើញចូលទៅកាន់ថែវទី២ អ្នកនឹងឃើញព្រះបដិមាករជាច្រើនអង្គ ដែលគេហៅថា "ព្រះពាន់" នៅពីស្តាំដៃនៃទ្វារចូល ។ ព្រះពុទ្ធរូបទាំងអស់នេះ គេបាននាំយកពីកន្លែងផ្សេង ៗ មកដំកល់ទុកនៅទីនេះ តាំងពីសម័យក្រោយអង្គរវត្តម្ល៉េះ ។ បើបានទស្សនាព្រះពុទ្ធរូបរួចហើយ សូមអញ្ជើញដើរតាមផ្លូវខាងជើងនៃថែវទីង អ្នកនឹងបានដល់កន្លែងមួយហៅថា "កន្លែងគក់ទ្រូង" ព្រោះនៅកន្លែងនេះកាលណាគេគក់ទ្រូងទៅ គេនឹងឮសំឡេងលាន់ខ្ទរមកវិញជាមិនខាន ។ ផុតពីកន្លែងនេះទៅមានជម្ពូទ្វីរមួយនៅខាងជើង ហើយនឹងមានជម្ពូទ្វីរមួយទៀតនៅខាងត្បូងព្រះពាន់ ។ ឡើងផុតពីទីនេះមួយថ្នាក់ទៅ អ្នកនឹងបានឃើញប្រាសាទកំពូលប្រាំ ដែលគេធ្លាប់ហៅថាប្រាសាទ "បាកាន" ដែលនៅខ្ពស់ជាងគេហើយមានជណ្តើរ ៣៧ កាំ ។

ចំណែកឯទីធ្លា ដែលនៅអមបរិវេណទី ២ និងទី ៣ ពុំសូវមានវត្ថុអ្វីចំឡែកទេ មានតែរានហាលវែង ៗ តែប៉ុណ្ណោះ ។

នៅក្នុងទីធ្លានេះមានបណ្ណាល័យធំ ១ ពីរ ប្រកបដោយក្ងានទ្វារពីរ ព្រមទាំងមានចម្រឹងចម្លាក់ជាច្រើន នៅល្វែងខាងមុខ ។

ក្រៅពីនេះ យើងត្រឡប់មកកាន់ពេទៃវខាងជើងវិញនៅមុខព្រះពាន់ យើងនឹងបានជួបប្រទះផ្ទាំងសិលាចារឹកមួយផ្ទាំង ដែលសាងឡើងក្រោយសម័យអង្គរវត្ត រួចយើងត្រូវត្រឡប់បែរមកខាងត្បូងឡើងតាមជណ្ដើរស៊ីម៉ងត៍ ដែលមិនមែនដូចជណ្ដើរនៅអង្គរកណ្ដាលហើយដើរតម្រង់ទៅថ្នាក់ទី ៣ ។

ពេទៃវនៃបរិវេណទី ៣ មានទទឹង ២ ម៉ែត្រ ៤៥ ផ្នែកខាងក្រៅមានជញ្ជាំង ផ្នែកខាងទីធ្លាមានចម្លាក់ចម្រឹងជាច្រើន ។ ថែវនេះគ្មានពានហាលទេ មានតែរូបទេពកញ្ញាជាច្រើនដែលមានសក់គុបតែងលំអប្លែក ១ គ្នាជាអនេក ។ ទិដ្ឋភាពពីជើងបន្ទប់មុខខាងជើង ឆៀងខាងលិច នៅវេលាថ្ងៃទេរ និងពីមុខខាងជើងឆៀងខាងកើត នៅវេលាយប់ខែភ្លឺស្រឡះចាំងផ្ទះលើវិមានកណ្ដាល អាចផ្ដល់ដល់យើងនូវការចាប់អារម្មណ៍មួយយ៉ាងអស្ចារ្យ ដែលមិនអាច

បំភ្លឺបាន ។ នៅផ្នែកខាងក្រោមប្រាសាទវិញ មានភាពមាំ ទូលាយអស្ចារ្យបែកជាពីរជាន់ កំពស់ទាំងអស់១៣ម៉ែត្រ រាង ៤ ជ្រុង ស្មើដូចគ្នាទឹងបញ្ចាស្ចូលដែលមានជ្រុងនិមួយ ៗ ប្រវែង ៦០ ម៉ែត្រ ។ ដំណើរទាំងអស់ដែលសម្រាប់ឡើងទៅកាន់ប្រាសាទ សឹងប្រកប ដោយកាំជាជាន់ជាថ្នាក់ សណ្ឋានទ្រង់ល្វយទៅមុខនៅពីលើផ្លូវផ្នែក ខាងក្រោមនេះបន្តិច ៗ ដំណើរទាំងនេះចោត ៗ ណាស់ ខ្លះមាន ជម្រាលដល់ទៅ ៧០ អង្សា ហើយមានបង្អួចតែមួយផង ។ នៅពីលើ ផ្នែកខាងក្រោមនេះ គេជួបប្រទះរោងវែងជាច្រើន ៗ រោងវែង និមួយ ៗ មានគោបុរៈជាស័ក្ស ប្រកបដោយមុខក្លោងទ្វារមានសសរ ជាច្រើន ។ ក្នុងតួប្រាសាទទាំងមូលបានតែរោងវែងទាំងនេះទេ ដែលត្រូវកាំរស្មីនៃព្រះអាទិត្យបាំងចូលទាំងសងខាង ទាំងព្រឹក ទាំងល្ងាច ។ ពន្លឺអាចចូលទៅបំភ្លឺក្នុងរោងវែងទាំងនេះបាន អាស្រ័យ ដោយបង្អួចចម្រឹងនៅតាមជញ្ជាំង និងប្រឡោះសសរពីរជួរនៃល្វែង ខាងដំបូង ៗ ។ នៅចំកណ្តាល មានតួប្រាង្គធំសួបមួយធំជាងគេ

កំពស់ ៤២ ម៉ែត្រ ផុសលេចចេញពីទ្រនុងទាំងបួននៃដំបូល ដែលខ្វែងគ្នាជាកាកបាទ ប្រកបដោយហោណាំងពីរជាន់ ៗ ប្រាង្គនេះមានកំពស់ពីទ្រូងថ្នល់ខាងមុខចំនួន៦៥ ម៉ែត្រ ហេតុដូច្នេះប្រាង្គនេះខ្ពស់ផ្តាច់គេ ✓ៗ

ក្នុងខណៈដែលយើងដើរវង់តាមលានដែលព័ទ្ធជុំវិញជាន់ទី ២ យើងនឹងបានឃើញក្បាច់លំអ នៃក្លោងទ្វារចូលទាំងឡាយនៃរោងថែវបរិវេណប្រាសាទ ហើយជាពិសេសយើងនឹងបានឃើញក្បាច់ក្លោងទ្វារខាងកើតនៃរោងថែវខាងជើង និងក្បាច់ក្លោងទ្វារចូលកណ្តាលនៃរោងថែវខាងត្បូង ។ ឆ្ងាយពីទីនេះបន្តិចមក យើងនឹងបានជួបប្រទះគេទៅទៀត នូវក្បាច់ក្លោងទ្វារនៃប្រាង្គមុមទាំងឡាយនៃក្រុមប្រាសាទកណ្តាល ដែលនៅក្នុងចំណោមក្លោងទ្វារទាំងនេះមានតែក្បាច់ក្លោងទ្វារខាងជើងឆៀងខាងកើតទេ ដែលមានឆាកចំបាំងទាំងឡាយដ៏ច្រើន ហើយជាពិសេសនៅគង់វង់ល្អជាងគេ ៗ នៅមុខខាងលិច គមសងខាងសក្យផងនោះ មានបណ្ណាល័យតូច ៗ ពីរ

ប្រកបដោយទ្វារពីរនឹងបង្អួចបញ្ឆោតជាច្រើន ។

បណ្ណាល័យនេះ មានទ្រូងថ្នល់មួយពងជាកាកបាទ ហើយមានសសរខ្ទី ៗ ជាច្រើនសម្រាប់ទល់ទ្រផង ។ ជណ្តើរចុះមកជាន់ទី ៣ មិនសូវចោតដូចជណ្តើរតាំង ១១ ឯទៀត ៗ ទេ ជម្រាលប្រហែល ៤០ អង្សាតែប៉ុណ្ណោះ ។ ប៉ុន្តែអ្នកទស្សនាចូលចិត្តចុះតាមជណ្តើរអ័ក្សខាងត្បូងជាង ព្រោះជាជណ្តើរមានការជួសជុលធ្វើដោយស៊ីម៉ងត៍ជាថ្មី ហើយមានបង្កាន់ដៃដែកមួយផង ដែលអាចឲ្យឡើងចុះបានយ៉ាងស្រួល គ្មានភ័យព្រួយនឹងរអិលធ្លាក់ឡើយ ។

រានថែវជាបរិវេណខាងលើគេបង្អស់ មានទំហំតែ ២ ម៉ែត្រទេ ហើយត្រូវបែងចែកជាផ្លាតូច ៗ បួន ដោយរានថែវដែលមានអ័ក្សទទឹង ២ ម៉ែត្រ ៤០ និងវែងពីរផង ។ អ្នកទស្សនាកាលបានមកដល់ទីនេះហើយ សូមកុំភ្លេច ត្រាច់ចរមើលរានថែវខាងលើនេះឡើយ ហើយសូមកុំភ្លេចចោលភ្នែក មើលដំបូលនៃរានថែវខាងក្រោមតាំង-ឡាយ និងទៅលើភូមិស្រុក ឬទេសភាពព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទ អ្នកនឹង

បានឃើញផ្លូវបាញ់ត្រង់សំដៅទៅចំណតយន្តហោះ ហើយមិនខ្វនក្ន បារែន ជាពិសេស សូមកុំភ្លេចពិនិត្យនូវទ្រូងថ្មលំទិសត្បូងប្រាសាទកណ្តាលឲ្យសោះ ។

តាមការពិនិត្យគ្រប់ថែបយ៉ាងទៅលើក្បាច់ចម្លាក់ លើស្នាមទឹកមាសដែលជិតនៅសល់ដោយកន្លែងខ្លះៗនោះ យើងអាចសន្មតបានថា ប្រាសាទអង្គរវត្តទាំងមូលសិងលាបថ្នាំពណ៌ លាបទឹកមាសទាំងអស់ ។ តាមការសង្កេតទូទៅ នៅលើប្រាសាទកណ្តាល គេអាចដឹងថាក្នុងសម័យបុរាណបាន មានរូបទេវភពជាដំណាក់ព្រះនារាយណ៍ នៅគ្រប់មុខប្រាង្គទាំងបួន ។ ដល់ក្រោយមក ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយមានព្រះរាជាជាដើម បានយករូបទេវភពទាំងនោះចេញហើយដាក់ថ្មបំពេញធកទាំង ៤ ជាទ្វារខ្វង ហើយឆ្លាក់ព្រះពុទ្ធរូបទ្រង់ឈរជាជំនួសវិញ ។ ក្នុងឆ្នាំ ១៩០៨ លោក កុម្ម៉យ ក៏បានចំលុះបើកទ្វារខាងត្បូងធ្វើជាព្រះធម្មតាវិញ ហើយថែមទាំងបានរកឃើញអណ្តូងមួយផង ។ ក្រោយមក ក្នុងឆ្នាំ១៩៣៤ លោកហ្សកទ្រូវេ

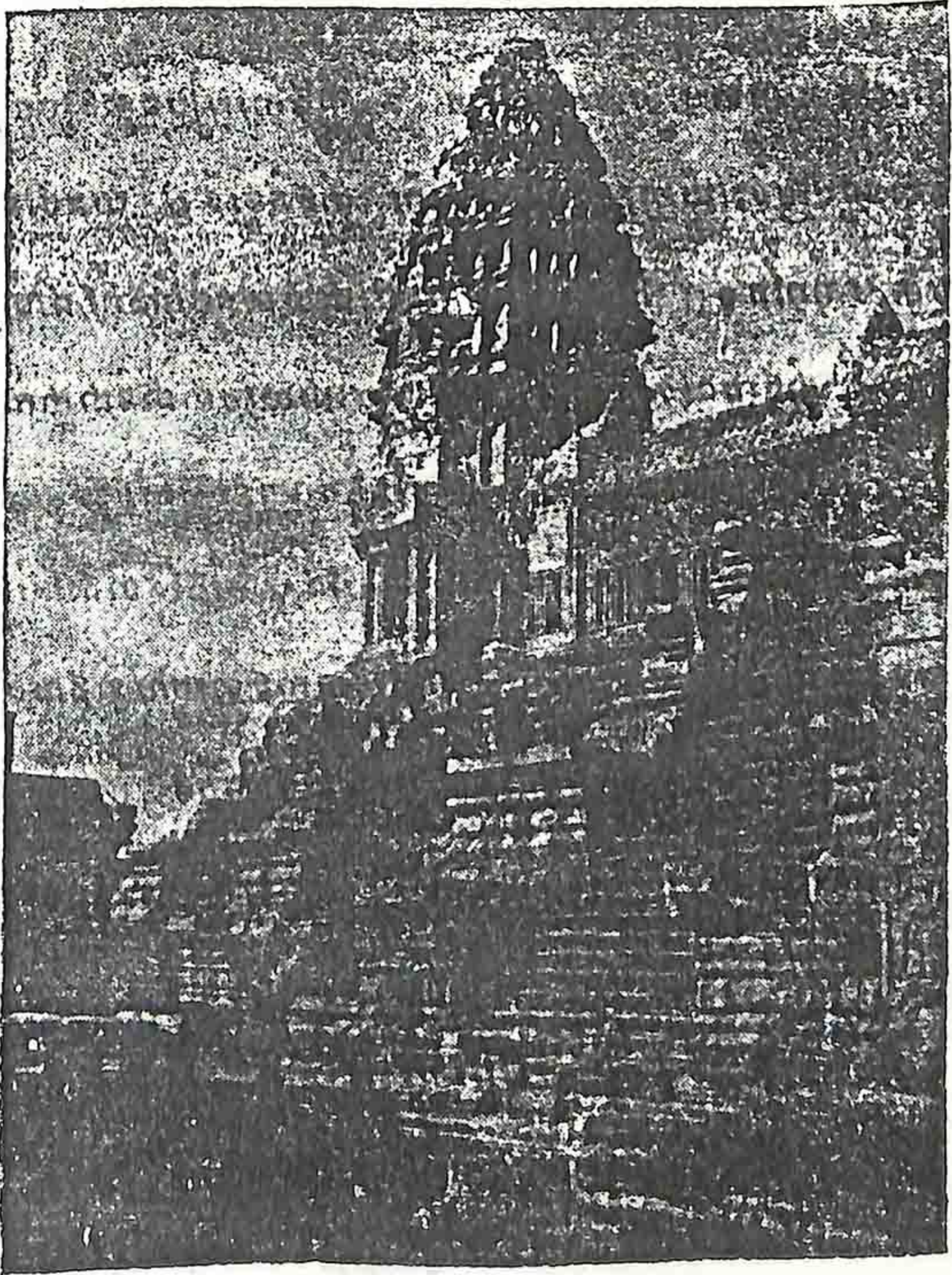
បានធ្វើប្រតិបត្តិការក្នុងអណ្ដូងនោះ ។ អណ្ដូងកណ្ដាលបានជីកក្នុងដីទាបជម្រៅ ២៤ ម៉ែត្រ ស្មើនឹងផ្ទៃដីនៃបរិវេណខាងក្រៅធម្មតា ។ កាលដែលចុះទៅក្នុងអណ្ដូងនោះ គេមិនបានប្រទះឃើញកំណប់អ្វីជាដុំៗ ចំឡែកឡើយ ព្រោះតាមការពិត កំណប់នោះត្រូវបានគេលួចយកទៅអស់តាំងពីបុរាណណាស់ទៅហើយ តែគេបានរកឃើញក្នុងជម្រៅ ២៣ ម៉ែត្រ នូវយ័ន្តពីរសន្លឹកនៃគ្រឹះរាងមូល ធ្វើអំពីមាសដែលមានទំហំ ០,១៨ម. និងទម្ងន់ ៦៥ ក្រាម សិតបញ្ចូលទៅក្នុងផ្ទាំងថ្មបាយក្រៀម ។

យើងសូមទាញសតិអារម្មណ៍លោកអ្នកទស្សនាទាំងឡាយថាព្រះសង្ឃខ្មែរយើងកាលពីសម័យបុរាណ បានជួយប្រតិបត្តិការរៀបចំជួសជុលប្រាសាទឲ្យបានស្អាតល្អដែរ តែគួរឲ្យស្ដាយទៅវិញព្រោះអង្គៈបានផ្លាស់ប្ដូរជំនួសមេក្លោងទ្វារខ្លះ ដែលខូចខាតបាក់បែកដោយយកសសរ ពីផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃប្រាសាទនោះ មកជំនួសនាំឲ្យខូចភាពដើម និងបាត់បង់ភាគផ្សេងៗខ្លះនៃប្រាសាទទៅវិញ ។

រូបចម្លាក់

ផ្ទាំងសិលាជាជញ្ជាំងពេញថែវនៃបរិវេណទី ៣ សឹងប្រកបដោយ
រូបចម្លាក់ជាច្រើនអនេក ដែលមានកំពស់ ២ ម៉ែត្រ និងផ្ទៃក្រឡា
ទំហំពីរគីឡូម៉ែត្រទ្វេគុណ ដោយឥតរួមបញ្ចូលមណ្ឌបពីរខាងក្នុង
ផង ។ រូបចម្លាក់ទាំងនេះ និទានអំពីរឿងព្រេងនិងពាក
ប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ តាមការសង្កេតពិនិត្យយ៉ាងម៉ត់ចត់ ក្បាច់ចម្លាក់ទាំង
ឡាយមិនមែនធ្លាក់ជ្រៅទៅក្នុងថ្មប៉ុន្មានទេ ហើយច្បាស់ជាថ្វីដៃដ៏
បរិសុទ្ធរបស់វិចិត្រករដោយពិតប្រាកដ ព្រោះសម័យនោះអ្នកធ្លាក់
35 គ្រាន់តែធ្វើតាមលំនាំស្នាមគំនូសនៃអ្នកគូរតែប៉ុណ្ណោះ ។ លោកគ្រូ
ដែលបានពោលបញ្ជាក់ថា ក្បាច់ក្បូរនិងរូបចម្លាក់ទាំងអស់មិនមែនជា
ស្នាដៃរបស់ជាងធ្លាក់តែមួយរូបឡើយ គឺជាស្នាដៃរបស់វិចិត្រករ
ច្រើនរូបរាប់មិនអស់ ។ ព្រោះគេបានសង្កេតឃើញថា
រូបចម្លាក់ខ្លះមានភាពយ៉ាងប្រណីតល្អជាងគេ ដែលជាស្នាដៃសិល្បករ
ស្ទាត់ជំនាញ ហើយយល់ច្បាស់នូវទម្រង់រូបដែលត្រូវគូរ រូបខ្លះ

ទៀតមានភាពអន់ថយណាស់គេ ដោយអ្នកថ្នាក់មិនសូវយល់ច្បាស់លាស់នូវទម្រង់រូប ហើយក៏បណ្ដោយឲ្យមានភាពមិនដូចគេឯង ដូនកាលរាងមូលក្រឡុចហួស ដូនកាលរាងស្គមស្ដើងហួសក៏សឹងមាន ៗ តាមធម្មតា អ្នកទស្សនាដែលមកមើលជាបន្ទាន់ ច្រើនតែចូលចិត្តទៅគន់ពិនិត្យរូបចម្លាក់ក្នុងរានថែវ ដែលនៅខាងត្បូងអាគ្នេយ៍នៃប្រាសាទ ទិសភាគបន្ថែមនៃរានថែវដែលនៅខាងត្បូង រហូតទៅទល់គ្នានឹងមណ្ឌបមុខខាងជើងឆៀងខាងលិច ។ រានថែវនេះប្រកបដោយរូបចម្លាក់ល្អបំប្លែក ៗ ម្យ៉ាងទៀត ក្រៅពីនេះនៅក្នុងផ្នែក ១/៤ នៃរានថែវខាងជើងឆៀងខាងកើត រូបចម្លាក់មានភាពអន់ថយជាងគេ ព្រោះក្នុងនេះ ហាក់ដូចជាធ្វើឡើងដោយប្រញាប់ប្រញាល់មិនសូវផ្ចិតផ្ចង់ឡើយ ។ លោក គោឡូប៊ែរ បានពិនិត្យយ៉ាងច្បាស់លាស់នូវលក្ខណៈនៃក្បាច់និងរូបចម្លាក់ ហើយបានធ្វើសេចក្ដីអធិប្បាយថា ព្រោះជាមានអន្តរាគមន៍នៃអ្នកប្រតិបត្តិការជាតិចិនមកជួយបង្ហើយជាបន្ទាន់ នូវកិច្ចការដែលបានគ្រោងទុកជាមុន

អង្គរវត្ត

មើលនៅលើថ្នាក់ទី ៣ កំពូលខាងលិចជ្រុងខាងជើង

ហើយដែលមិនទាន់ហើយនៅឡើយ ។ ក្នុងការរៀបចំផ្ទាំងរូបចម្លាក់ គេបានជួបប្រទះឃើញភាពផ្សេងៗគ្នាពីរ ផ្ទាំងគំនូរទី ១ ប្រកបដោយសមាសភាពតែ ១ ដែលពោរពេញទៅដោយឆាកចំបាំងកាំងផល់មួយធំ , ផ្ទាំងរូបឯទៀតៗ សឹងប្រកបដោយរូបជាជាន់ជាថ្នាក់តាមរបៀបជារូបចម្លាក់ដ៏ថ្លៃថ្នូរ នៃសម័យពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១១ ។ បើតាមការពិនិត្យពិចារណារបស់លោក សេដែស សឹងតែទាំងអស់នោះ អ្នកទស្សនាត្រូវដើរមើលរូបចម្លាក់ ចាប់ពីក្លោងទ្វារចូលខាងលិចទៅខាងត្បូង តាមទិសហៃឡាច មិនត្រូវដើរមើលពីកើត ទៅជើងតាមទ្រឹស្ដីប្រមាណរបស់លោក បូស ដែលយកមូលដ្ឋានកាលសម័យនៃព្រឹត្តិការណ៍ដែលបញ្ជាក់ពីរជ្ជកាលនៃព្រះទេវរាជឡើយ ។

ក្រៅពីនេះ រឿងរ៉ាវ·នៅផ្ទាំងផ្ទាំងនៃរោងទងសឹងតាក់ទងនឹងរឿងព្រះនារាយណ៍ស្ទើរតែទាំងអស់ ។

រោងទងខាងលិច ផ្នែកខាងត្បូងអ័ក្ស

នៅតាមរោងទងខាងលិចផ្នែកខាងត្បូង មានរឿងចំបាំង

នៃក្សត្រ កុរុ រវាងពួកខាងស្ដាំកៅរវៈ ខាងឆ្វេង បាណ្ឌវៈ ។ ក្នុងផ្ទៃរឿងព្រេងហិណ្ឌូនេះគេចែកជា ៤ សន្លាក់ដូចតទៅនេះ ។

ជំបូងបង្អស់ នៅខាងចុងតាំងពីរ មានក្បួនហែមួយ ដែលគេឃើញមានអ្នកក្សត្រី និងកងទ័ពថ្មើរជើងប្រកបដោយគ្រឿងអាវុធយុទ្ធភណ្ឌសម្រាប់ចូលប្រយុទ្ធ ។ គេឃើញមេទ័ពធំ ១ ជិះដំរី និងរទេះសេះ នៅលើផ្នែកកណ្ដាលមានការប្រយុទ្ធយ៉ាងឃោរឃៅ ដូចជាមានសេះត្រូវព្រួញនិងមនុស្សត្រូវស្លាប់ គួរឲ្យអាណោចអាធម្មជាងខ្លាំង ។ ក្នុងផ្ទៃចំបាំងគេឃើញមេទ័ពខាងកៅរវៈ ឈ្មោះ ភិស្មៈ ត្រូវព្រួញដួលដេកស្លាប់នៅកណ្ដាលចំណោមក្រុមគ្រួសារ ដោយបញ្ចេញទឹកមុខញញឹម ឥតតក់ស្លុតដល់សេចក្ដីស្លាប់ ហើយនិងព្រោណៈដែលមានសក់ចួនទៅក្រោយតាមរបៀបព្រាហ្មណ៍ ដោយគ្មានពាក់មកុដឡើយ ។ នៅខាងស្ដាំ គេឃើញមេទ័ពឈ្មោះ អជិនៈ ជិះលើរថដែលមានសារថីដៃ ៤ ជាអ្នកបររថ ។ អជិនៈនេះ ជាអវតារនៃព្រះនារាយណ៍ កាឡាខ្លួនផងហើយជាមេទ័ពពួក បាណ្ឌវៈផង ។

ដោយការស្លាប់អន្តិមនៃទសរថនិងជនប្រិយយោធានិនាក់ រូប-ចម្លាក់ខ្លះឡើងលោងស្រិលវិស័យដូចជាសំរិទ្ធ ហើយតាំងស្មើគ្នាផុត លេចពីផ្ទាំងក្បាច់គួរឲ្យស្ញប់ស្ញែងក្រៃលែង ។

មណ្ឌបមុមខាងត្បូង ឆៀងខាងលិច

ត្រៃឡែងកែងនៃសាខាតាំង ៤ ជ្រុងខាងត្បូង ឆៀងខាងលិច មានក្បាច់ក្បូរចម្លាក់ជាច្រើន តែក្បាច់ខ្លះត្រូវខូចខាតអន្តរាយអស់ជាច្រើនអន្លើ ដោយហេតុមកពីត្រូវទឹកភ្លៀងដែលជ្រាបចូលតាមគ្រោងដំបូលដែលបិទមិនជិតល្អ ។

ទី ១.– នៅលើទ្វារខាងជើង : « រឿងរាមកេរ្តិ៍ » : ព្រះរាមទ្រង់ 4
ដេញបាញ់ពិឃាដប្រើសមាស ដែលយក្សឈ្មោះ មារិច មកនិម្មិតខ្លួន បញ្ឆោតព្រះរាមនិងព្រះនាង សីតា ជាឧបាយកលឲ្យក្រុងរាពណ៍លបលួចយកព្រះនាងសីតា ។

ទី ២.– នៅសាខាខាងជើង, ផ្ទាំងខាងកើត : « ក្រឹស្នៈនិងព្រះនាង សត្យភាមា ជាអគ្គមហេសី » : ក្រឹស្នៈទ្រង់ទ្រគំ គោវទ្ធនៈ

ដែលមានរាងជាចតុរស្ស ឬ បួនជ្រុងញ្ញាយុ ហើយជានិមិត្តរូបនៃការជួយ
ការពារដល់ក្រុមគង្វាលគោទាំងឡាយ ឲ្យរលាកផុតពីគ្រោះថ្នាក់អន្តរាយ
នៃព្យុះសង្ឃរា ដែលកើតឡើងដោយឥន្ទ្រាធិរាជ (កំហឹងនៃព្រះឥន្ទ្រ)។

ទី ៣.– សាខាខាងជើង ផ្ទាំងខាងលិច នៅលើបង្អួច :
„ រឿងទាញនាគកូរទឹកសមុទ្រ „ : ពួកទេវតាម្ខាងនិងពួកអសុរ
ម្ខាង ទំទាញនាគដែលធ្វើជាព្រ័ត្រកូរកទឹកសមុទ្រ ដើម្បីដណ្ដើម
យកទឹកអម្រឹត ។ ទីបំផុតជ័យជំនះត្រូវបានដល់ទេវតា ដែលត្រូវបាន
ទឹកអម្រឹតគឺ „ ទឹកដែលផឹកទៅមិនចេះស្លាប់ „ ។ នៅខាងលើ
វង់ចក្រពីរ គឺជាឋានព្រះអាទិត្យនិងព្រះចន្ទ្រ ។

ទី ៤.– សាខាខាងលិច ផ្ទាំងខាងជើង នៅលើបង្អួច :
ក្រុងរាពណ៍ក្លាយខ្លួនជាសត្វតុកកែ ដើម្បីចូលទៅក្នុងក្រឡាបន្ទំព្រះ
ជាយានៃព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ។

ទី ៥.– នៅលើទ្វារខាងលិច : ព្រះពាលកុមារក្រឹស្ណៈ ទំប្រឹង
ទាញត្បាល់ថ្មសិលា ដែលព្រះមាតាយកទៅចងភ្ជាប់នឹងដើមឈើ

ឈ្មោះ អរជុន បណ្ដាលឲ្យលំរលើនដើមអរជុន អស់ពីរដើម ។

ទី ៦.– សាខាខាងលិច ផ្ចាំងខាងត្បូង នៅលើបដ្ឋ : ក្រុងពពណ៍សម្ដែងឫទ្ធិនិមិត្តខ្លួនជាមុខ ១០ ដៃ ២០ ចាប់អង្រួនក្អែក-លាស់ ដើម្បីនាំរំខានដល់ព្រះឥសូរ ទិនព្រះនាង ឧមាភគវតី ជាព្រះអគ្គមហេសីនៃព្រះអង្គ ។

ទី ៧.– សាខាខាងត្បូង ផ្ចាំងខាងលិច នៅលើបដ្ឋ : ព្រះឥសូរគង់ផ្ទឹសមាធិលើក្អែកលាស់ ព្រះនាងឧមាភគវតី និមិត្តខ្លួនជាក្សត្រមួយអង្គចូលទៅអង្គុយគាល់ ។ ព្រះកាមៈ " កាមទេពនៃសេចក្ដីស្នេហា " យិតកោងធ្នូសរកក់កែវបាញ់ជម្រង់ព្រះឥសូរ ។ ដោយបាញ់ឫទ្ធិព្រះឥសូរ ព្រះកាមៈ ក៏ចូលទីវន្តតខ្លួនឯងក្នុងរន្ធង់ព្រះហស្តតាំងទេ្វ នៃព្រះអគ្គមហេសីព្រះនាមរតិ ។

ទី ៨.– នៅលើមាត់ទ្វារខាងត្បូង : មានកម្មនៃព្រះលមព និងការលត់អគ្គិភ័យដោយព្រះក្រិស្ណៈ ។

ទី ៩.– សាខាខាងត្បូង ផ្ចាំងខាងកើត នៅលើបដ្ឋ :

រឿងរាមកេរ្តិ៍ត្រង់ក្រុង ពាលី និង សុគ្រីព ច្បាំងគ្នា ហើយព្រះរាមជួយសុគ្រីពដោយយកកោទណ្ឌបាញ់សម្លាប់ក្រុង ពាលី ។ នៅផ្នែកក្រោមគេឃើញស្តេចស្វាឈ្មោះ ពាលី ពាក់មកុដត្រីសូល៍លើក្បាល ចូលទិវង្គតលើទ្រូងព្រះហស្តនៃព្រះនាង តារា ជាអគ្គមហេសី ហើយមានពួកពលស្វា កំពុងយំសោកសៅអាណិតអាសូរដល់សពក្រុងពាលីជាម្ចាស់នៃខ្លួន ដោយធ្វើទឹកមុខនិងអាកប្បកិរិយាផ្សេងៗគ្នា ។

ទី ១០.– សាខាខាងកើត ផ្ទាំងខាងត្បូង នៅលើបន្ទួប : ផ្ទាំងរូបចម្លាក់នៅកន្លែងនេះ ត្រូវវិនាសខូចខាតអស់ខ្លះទៅហើយ គេមិនអាចសន្និដ្ឋានបានថា ជារឿងអ្វីឡើយ ។ តែគេឃើញមាននៅកណ្តាល នូវរូបបុរសម្នាក់អង្គុយសន្ទនាជាមួយអ្នកឯទៀត ១ ជាប្រើន ។ នៅពីលើរូបនេះ មានរូបមហាឥសី ។

ទី ១១.– លើបន្ទួបខាងកើត : ត្រង់ក្រឹស្ណៈ ទ្រង់ទទួលតង្វាយដែលគេយកមកថ្វាយ ។

ទី ១២.– សាខាខាងកើត ផ្ទាំងខាងកើត : " បុណ្យអុំទូក "

ទ្វារកវត គេឃើញមានសំពៅពីរពោរពេញដោយមនុស្សកុះករ ។ នៅក្នុងទូកខាងលើ មានអ្នកលេងចតុរង្គ ទូកខាងក្រោម មានមនុស្សកំពុងប្រឡែងលេងជាមួយទីងគូន ។ នៅខាងស្តាំ មានមនុស្សប្រជល់មាន់នៅលើទូក ។

រោងទងខាងត្បូង ផ្នែកខាងលិច

នៅជ្រុងនៃរោងទងនេះ ផ្ទុងបញ្ចាក់ពីប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលមានផ្ទាំងចម្លាក់តែមួយផ្ទាំងប្រវែង ៩០ ម៉ែត្រ គង់ព្រះបាទ សុរិយោ-វរ្ម័នទី ២ ដែលជារាជស្ថាបត្យករនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត លុះដល់ក្រោយទិវង្គតគេថ្វាយព្រះនាមថា “ព្រះបរមវិស្ណុលោក” ។

ផ្នែកខាងជ្វេងនៃផ្ទាំងរូបចម្លាក់ ផ្ទុងគង់នាយកម្មបណ្ឌិតយកជញ្ជាយមកថ្វាយស្តេច ព្រះបាទសុរិយោវរ្ម័នទី ២ ដែលទ្រង់ជាអ្នកសាងប្រាសាទអង្គរវត្ត គង់ប្រថាប់ក្រោមស្វេតច្ឆត្រ ដែលលំអដោយរូបនាគរាជ នៅលើភ្នំកំពែង ហើយទ្រង់ប្រជុំនាម៉ឺនសព្វមុខមន្ត្រី ដែលគង់គាល់ជិតស្តេច មានព្រះរាជវង្សានុវង្សរាជបណ្ឌិត ព្រាហ្មណ៍

បុរោហិត និងមន្ត្រីធំម្នាក់ឈ្មោះ ស្រីវធិនៈ អង្គុយប្រណម្យយកដៃម្ខាងដាក់លើដើមទ្រូង បែរមុខឆ្ពោះទៅរកព្រះរាជា ដោយសេចក្ដីគោរពកោតក្រែង ៗ នៅខាងក្រោម ក្បួនហែនៃព្រះអគ្គមហេសីគង់លើអង្រឹងស្នែង ដែលមានពលបរិពារកាន់ សែហែហមហោមរោមយ៉ាងអធឹកអធម ៗ តទៅទៀត ពួកពលសេនាពាក់មួកក្បាលសត្វយាត្រាទ័ពចុះពីលើភ្នំ ដែលមានពួកមេទ័ពជិះដំរីបាំងក្លស់ព្រោងព្រាតឯកងទ័ពថ្មើរជើងវិញ ហែហមដោយកងទ័ពសេះ មានព្រាហ្មណ៍បួនសក់រ៉ាយឈ្មោះ នាយហៅហ្វាយជិះលើអង្រឹងស្នែង និងមានពួកទាហានសែងជើងក្រានភ្លើងសក្តិសិទ្ធិ ដើម្បីបូជាទេព្ដាក្បាលទាហានចំបាំង មានពួកផ្សៃត្រដើរជួរមុខដូចដែលយើងឃើញសព្វថ្ងៃនេះដែរ ៗ

ចាប់ពីធ្នើងមក គេឃើញព្រះបាទសូរិយាវរ្ម័នទី ២ គង់គ្រឿងគ្រោះជាព្រះអង្គប្រមុខនៃកងទ័ព គង់លើដំរីក្បាលពាក់មកុដចមប្រាសាទ បាំងក្លស់ ១៩ ជាន់ ព្រះហស្តកាន់ផ្គាក់ ៗ នៅខាងមុខ ផ្នែកខាងស្ដាំក្បួនហែនៃកងទ័ពសៀម ដែលជាចំណុះជាតិខ្មែរ

ស្មៀកពាក់ប្លែក ៗ ខុសគេ ដោយសំពត់សំឡាយរំសាយ ក្បាលពាក់ស្លាបសត្វ ដូចជាបានដើរទឹក សណ្ឋានជាពួកព្រៃដំកាបសាហាវ ។

រោងទងខាងត្បូង ផ្នែកខាងកើត

ផ្ទាំងចម្លាក់នៅផ្នែកនេះ ចែកជា ៣ ថ្នាក់ស្របតាមទ្រឹស្តីនៃព្រះពុទ្ធសាសនាគឺ: ១ ស្ថានទេវលោក, ២ ស្ថានមនុស្សលោក, ៣ ស្ថាននរក ដែលផ្ទាំងនេះ គេហៅថាផ្ទាំងនរក មានប្រវែង ៦០ ម៉ែត្រ ។

សេចក្តីអធិប្បាយតាមផ្ទាំងចម្លាក់ : ព្រះយមរាជជាម្ចាស់នៃត្រៃលោកមានព្រះហស្ត ១៨ គង់លើគោទសកកជ ហើយមានលេខាធិការផ្ទាល់ព្រះអង្គម្នាក់ឈ្មោះ ចិត្រគុប្តៈ អង្គុយពីខាងមុខកំពុងវិនិច្ឆ័យទោសចំពោះសត្វដែលធ្វើអំពើអាក្រក់ ៗ តាមសិលាចារឹកប្រាប់ថា «យកធម៌ជាធំ» ។ ចាប់ពីត្រង់មក នៅខាងលើ មានផ្លូវទៅកាន់ស្ថានសួគ៌ទាំង ៣៧ ជាន់ ដែលមានជាវិមានអណ្តែត ហើយពពួកទេវតាបោះលេងកំសាន្តសប្បាយនៅវិមានរ ។ តែផ្លុយទៅវិញ នៅខាងក្រោម មានផ្លូវទៅកាន់ស្ថាននរក ដែលគេឃើញពួកសត្វនរកកំពុង

រងទុក្ខទោសស្រែកថ្ងូរហ៊ឹះ ដោយអំពើអាក្រក់ដែលខ្លួនបានធ្វើ ។ ស្ថាននរកនេះមាន ៣៦ ជាន់ ។

គេឃើញសត្វនរកខ្លះ ត្រូវពស់នាគរាជចាប់ស៊ី ខ្លះត្រូវរមាស ខ្លា ឆ្កែ ចចក ហែកជញ្ជែងទាំងស៊ី ខ្លះត្រូវឃ្មោះឃ្មាងគាបកណ្ដ ខ្លះត្រូវក្របីជល់ ដំរីព្រួចសម្លាប់ ខ្លះត្រូវក្អែកត្មាតចំពុះដែកចឹកចំហែកលលាដ៍ក្បាល ខ្លះឡើងដើមរកាដែកដោយអំពើលបលួចសាហាយស្មន់ប្រពន្ធ ប្ដី កូនគេ ខ្លះត្រូវនាយនិរយបាលបោះដែកគោលធ្លាងដៃជើងភ្ជាប់នឹងជញ្ជាំង ខ្លះទៀត ត្រូវនាយនិរយបាលយកដែកចុងដើមភ្លោតបុកចំលុះពីក្បាលដល់គូថ ពីឆ្វេងទៅស្ដាំ ចាក់ខ្ទាត់ខ្វែងគ្នាយ៉ាងការុណា ។ នៅចន្លោះកណ្ដាលផ្លូវខាងកើតបន្ទិច មានរបាំងដោយរូបគ្រុឌជាច្រើន ដែលជានិមិត្តរូបនៃស្ថានមនុស្សលោក នៅជាកណ្ដាលនៃស្ថាននរក និងស្ថានទេវតា គេឃើញស្រីទេពអប្សរបវរកញ្ញាហោះអណ្ដែតត្រសែតយ៉ាងសប្បាយរីករាយ ។

នៅស្ថាននរកវិញ គេឃើញសុទ្ធតែអំពើបាបនៃពួកសត្វនរក

ដែលនឹងទុក្ខទោសយ៉ាងទារុណ ។ នៅជិតនុ៎ះ មានអក្សរសិលាចារឹកខ្ទី ១ ចំនួន ៣៦ កន្លែង សម្រាប់ពន្យល់នូវការកាត់ទោសចំពោះពួកសត្វដែលបានធ្វើអំពើល្អនិងអាក្រក់ ។ អ្នកធ្វើល្អព្រះធម៌ឲ្យទៅកើតស្ថានសួគ៌ ឬ ស្ថានមនុស្ស អ្នកធ្វើអាក្រក់ស្តេចយមរាជឲ្យចាប់ជើងទម្លាក់ចុះក្រោម បោះបញ្ចូលក្នុងស្ថាននរក ។

រោងទងខាងកើត ផ្នែកខាងត្បូង

នៅផ្ទាំងនេះ ផ្នែកខាងត្បូង : គងទ័ពខាងពួកអសុរកំពុងត្រៀមខ្លួនចាំមេទ័ព , ផ្នែកខាងជើង : គងទ័ពខាងពួកទេវតាកំពុងត្រៀមខ្លួនចាំមេទ័ពខ្លួនដែរ ដើម្បីចូលប្រយុទ្ធនឹងគ្នាក្នុងការទាញព្រ័ត្រយកជ័យជំនះ ។

នៅចំពាក់កណ្តាលផ្ទាំង ថ្វៃងអំពីរឿងកូរទឹកសមុទ្រដែលមានចែកជាពីរថ្នាក់ : ថ្នាក់លើគេឃើញពួកទេវតា និង ទេពអប្សរហោះហើរលើអាកាស ដែលមានព្រះនាង លក្ខ្មី ហោះចំពីលើពាក់កណ្តាលខ្លួននាគ , ថ្នាក់កណ្តាលគេឃើញពួកទេវតា និង ពួកអសុរកំពុងប្រឡង

ដែនឫទ្ធិគ្នាដោយយកនាគពស់ឈ្មោះវាសុកិ មកធ្វើជាព្រ័ត្រ ថ្នាក់ទី ៣ គេឃើញមានត្រី អណ្ដើក និងសត្វសមុទ្រជាច្រើន នៅថ្នាក់ក្រោមបំផុត គេឃើញតួនាគពស់ឈ្មោះវាសុកិ ។

តាមរឿងនេះ សេចក្ដីបញ្ជាក់ថា : ទេវតានិងអសុរចង់បានទឹកអម្រឹត ដែលជាទឹកផឹកទៅមិនចេះស្លាប់ ទើបបណ្ដាលជាហេតុឲ្យនាំគ្នាកូរទឹកសមុទ្រ ដោយយកនាគពស់ឈ្មោះវាសុកិ មកធ្វើជាព្រ័ត្រ យកភ្នំមន្ទរជាស្នួល ។ ពួកអសុរ ទាញខាងក្បាល ពួកទេវតាខាងកន្ទុយឈរលើភ្នំមន្ទរ ស្ថិតលើខ្នងអណ្ដើក ដែលជាអវតារនៃព្រះនារាយណ៍ ។ ការកូរទឹកសមុទ្រនេះ ជាភ័យមួយយ៉ាងធំដល់សត្វសមុទ្រទាំងឡាយ ដូចជាត្រី, អណ្ដើក, ក្ដាម, មករ ជាដើមដែលមានខ្លួនដាច់ខ្ទេចខ្ទីស្លាប់យ៉ាងគគុញ ហើយបានទៅកើតជាស្រីទេព-អប្សរបវរកញ្ញា ហោះហើរត្រៀបត្រាលើអាកាស ។ គេឃើញនាងលក្ខ្មី ដែលជានាងបញ្ចពណ៌កល្យាណី ក៏កើតពីការកូរទឹកសមុទ្រនេះដែរ ។ ការកូរទឹកសមុទ្រអស់រយៈពេលជាង ១.០០០ ឆ្នាំ

ហើយពួកទេវតាត្រូវបានជ័យជំនះលើពួកអសុរ ដោយបានទឹកអម្រឹតយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីការពារសេចក្ដីស្លាប់ ។

នៅត្រង់ផ្នែកកណ្ដាលនៃខ្លួននាគរាជ ព្រះនារាយណ៍បែងភាគជាមនុស្ស ចុះមកជួយយកអាសាពួកទេវតា ។ ពួកអសុរមានភ្នែកធំក្រឡេកៗ ហើយពាក់ក្បាំងកំពូល រីឯពួកទេវតាពាក់មកុដកំពូលស្រួច ធ្វើទឹកមុខបែបភិតភ័យ ហើយមានដងខ្លួនទ្រេតទៅមុខបន្តិច ចំណែកឯស្ដេចស្វាឈ្មោះ ហនុមាន លើកកន្ទុយនាគជាជំនួយដល់ពួកទេវតា ។ នៅផ្នែកក្រោមគេឃើញនាគរាជឈ្មោះ វាសុកិ ដែលជាព្រ័ត្រសម្រាប់ទាញកូរទឹកសមុទ្រ ។ 50

រោងទងខាងកើត ផ្នែកខាងជើង

ក្នុងខណៈដែលគេដើរកាត់តាមក្លោងទ្វារខាងកើតនោះ គេឃើញតាមជញ្ជាំងនូវសិលាចារឹកមួយផ្ទាំង ដែលមានមកតាំងពីសតវត្សទី១៨ សិលាចារឹកនោះមានសេចក្ដីថា មានចៅហ្វាយខេត្តខ្មែរម្នាក់

បានធ្វើបុណ្យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រមទាំងបានកសាងចេតិយផង មួយ បញ្ចុះអដ្ឋិធាតុបុត្រភរិយា ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃនេះ ត្រូវវិនាសខូចខាតស្ទើរតែអស់ទៅហើយ ។

តពីទីនោះបន្តិចទៅ គេឃើញរូបចម្លាក់នៃគង់ទ័ពអសុរយាត្រាចេញទៅច្បាំង ព្រះនារាយណ៍ជិះលើគ្រុឌ ថែរព្រះកត្រ្តទៅរកទិសទក្សិណ ព្រះឥសូរទ្រង់ត្រីសូល ព្រះគណេស និង គ្រឹស្នៈដៃប្រណម្យ ហើយមានពួកទ័ពជិះសត្វចំឡែកៗជាច្រើន ។ ការរចនានៅកន្លែងនេះមិនសូវចំណានទេ ព្រោះមានសណ្ឋានគគ្រោតគគ្រាតជាខ្លាំង ។

រោងទងខាងជើង ផ្នែកខាងកើត

នៅកន្លែងនេះ ក្បាច់រចនាក៏មិនសូវចំណានដែរ ។ ក្បាច់ចម្លាក់ទាំងនោះនិទានពីរឿងព្រេង ត្រង់ចំបាំងទេពតា និង អសុរ ព្រះនារាយណ៍មានព្រះកត្រ្តច្រើន ព្រះហស្ត ៨ ជិះលើគ្រុឌ មានគង់ទ័ពក្លួងដើរមុខ ផ្នែកកណ្តាលជាទីសមរភូមិ មានភ្លើងមួយគំនរធំ ឃាំងគង់ទ័ពទាំងសងខាង ភ្លើងនេះគ្រុឌសំដែងឫទ្ធិយកទឹកទន្លេ

ហើយពួកទេវតាត្រូវបានជ័យជំនះលើពួកអសុរ ដោយបានទឹកអម្រឹតយកមកប្រើប្រាស់ដើម្បីការពារសេចក្ដីស្លាប់ ។

នៅត្រង់ផ្នែកកណ្ដាលនៃខ្លួននាគរាជ ព្រះនារាយណ៍បែងភាគជាមនុស្ស ចុះមកជួយយកអាសាពួកទេវតា ។ ពួកអសុរមានផ្នែកធំក្រឡេត ។ ហើយពាក់ក្បាំងកំពូល រីឯពួកទេវតាពាក់មកុដកំពូលស្រួច ធ្វើទឹកមុខបែបគិតភ័យ ហើយមានជនខ្លួនទ្រេតទៅមុខបន្តិច ចំណែកឯស្ដេចស្វាឈ្មោះ ហនុមាន ឈរកាន់កន្ទុយនាគជាជំនួយដល់ពួកទេវតា ។ នៅផ្នែកក្រោមគេឃើញនាគរាជឈ្មោះវសុកិ ដែលជាព្រ័ត្រសម្រាប់ទាញកូរទឹកសមុទ្រ ។

រោងទងខាងកើត ផ្នែកខាងជើង

កន្លែងណាដែលគេដើរកាត់តាមក្លោងទ្វារខាងកើតនោះ គេឃើញតាមជញ្ជាំងនូវសិលាចារឹកមួយផ្ទាំង ដែលមានមកតាំងពីសតវត្សទី ១៨ សិលាចារឹកនោះមានសេចក្ដីថា មានចៅហ្វាយខែត្រខ្មែរម្នាក់

បានធ្វើបុណ្យក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រមទាំងបានកសាងចេតិយ៨ដួ មួយ បញ្ចុះអដ្ឋិធាតុបុត្រភរិយា ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃនេះ ត្រូវវិនាសខូច ខាតស្ទើរតែអស់ទៅហើយ ។

គពីទីនោះបន្តទៅ គេឃើញរូបចម្លាក់នៃគន្ធទំពអសុរយាត្រា ចេញទៅច្បាំង ព្រះនារាយណ៍ជិះលើគ្រុឌ បែរព្រះភក្ត្រទៅរកទិស ទក្សិណ ព្រះឥសូរទ្រង់ត្រីសូល ព្រះគណេស និងក្រិស្ណៈដៃប្រណាម្យ ហើយមានពួកទំពជិះសត្វចម្លែកៗជាច្រើន ។ ការរចនានៅកន្លែង នេះមិនសូវចំណាននេ ព្រោះមានសណ្ឋានគគ្រោតគគ្រាតជាខ្លាំង ។

រោងទងខាងជើង ផ្នែកខាងកើត

នៅកន្លែងនេះ ក្បាច់រចនាក៏មិនសូវចំណានដែរ ។ ក្បាច់ចម្លាក់ទាំងនោះនិទានពីរឿងព្រេង ត្រង់ចំបាំងទេវតា និងអសុរៗ ព្រះនារាយណ៍មានព្រះភក្ត្រច្រើន ព្រះហស្ត ៨ ជិះលើគ្រុឌ មានគន្ធ ទំពក្បួនដើរមុខ ផ្នែកកណ្តាលជាទីសមរភូមិ មានក្បួនមួយគំនរជំ ឃាំងគន្ធទំពទាំងសងខាង ក្បួននេះគ្រុឌសំដែងឫទ្ធិយកទឹកទទេ

គន្លាមកលត់ ហើយចូនគំនរកើ្ននេះទៅ ។ គេឃើញយកក្បាល ៦ ជិះលើមាស ឈរពៅំនពីមុខគ្រុឌ ប្រុនប្រៀបទិនចង្វាំនគ្នា ។ កនទ័ត ព្រះក្រឹស្ណៈវាយលុកកនទ័ពស្ដេចអសុរឈ្មោះ ពាណៈ ដើម្បីដណ្ដើម យកជ័យជំនះ ។ គេឃើញក្រឹស្ណៈដៃ ៤ ជិះលើគ្រុឌ ។ តទៅទៀត គេឃើញក្រឹស្ណៈ ជិះលើថេមរដោយសីហៈ មានស្ដំពីរនាក់ចូលលុក វាយស្ដេចអសុរ ពាណៈ តបន្តិចទៅទៀត គេឃើញព្រះឥសូរ, នាងបារវតី, ឥសីកិន្នរ គណេសជាបុត្រ គង់លើភ្នំកៃលាស ហើយឃើញក្រឹស្ណៈក្បាលច្រើន មានជ័យជំនះលើអសុរឈ្មោះពាណៈ ចូលទៅអង្គុយលើដៃប្រណម្យព្រះឥសូរ ។ ព្រះឥសូរមាន បន្ទូលថា: « អើក្រឹស្ណៈ បាឯងមានមហិទ្ធិឫទ្ធិខ្លាំងណាស់ នៅក្នុង លោកសន្និវាសនេះ ឥតមានអ្នកណាមួយហ៊ានប្រឡងឫទ្ធិជាមួយ បាឯងទេ ។ ធ្វើម្ដេចឥឡូវនេះ យើងបានជួយអសុរឈ្មោះ ពាណៈ ទៅហើយ សំដីយើងមិនឥតប្រយោជន៍ទេ» ។ ក្រឹស្ណៈឆ្លើយតបវិញ ដោយឈ្លាសវៃថា: "សូមឲ្យអសុរៈ ពាណៈ មានជ័យជំនះចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គ

មិនបង់បានប្រសើរជាងគេទេ ទ្រង់សព្វព្រះទ័យដូចម្ដេច ទូលបង្គំសូមធ្វើតាមព្រះអង្គទាំងអស់ ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់បានជួយស្រោចស្រង់ដល់គេហើយ ,, ។

រោងទងខាងជើង ផ្នែកខាងលិច

នៅរោងទងនេះ ចម្លាក់រស់រវើក និទានអំពីចំបាំងរវាងទេវតា ២១ អង្គ និង ពួកអសុរ ២១ រូប ដែលគេឃើញមេទ័ពធំ ៗ បញ្ចេញឫទ្ធិដឹកនាំកងទ័ពខ្លួន ។

លោក សេដែស បានអធិប្បាយថា ផ្ទាំងចម្លាក់នេះ ជារឿងចំបាំងក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ (ព្រហ្មញ្ញសាសនា) ដែលមាន
3 ទេវតាម្នាក់ច្បាំងនឹងអសុរម្នាក់ គេសំគាល់បានដោយទេវតាពាក់មកុដ និង ក្បាំង ច្បាំងតតាំងគ្នាគួរឲ្យរំភើបញាប់ញ័រក្រៃលែង ។ នៅមុខគឺទេវតាឈ្មោះ កុវេរៈ ជាទេវតាសម្បូណ៌សប្បាយដោយទ្រព្យសម្បត្តិ ជិះលើស្វាយក្ស , ទេវតាឈ្មោះ ស្កន្ទៈ ដៃ ១២ មុខច្រើនជិះលើក្ងោក , ព្រះឥន្ទ្រាធិរាជ ជិះលើដំរី ឰរាវណ្ណ ភ្លុក ៤

ដែលមានប្រមោយចាប់ព្រោបបច្ចាមិត្រនៅក្នុងសមរភូមិ , ក្រឹស្ណៈ ដៃ ៤ ជិះលើគ្រុឌ , តទៅទៀត គេឃើញក្រុងយក្សក្បាលច្រើនដៃច្រើន កាន់អាវុធគ្រវីដាវធ្នូនិងចក្រ , ទេពតាឈ្មោះ យមៈ គង់លើគោ , ព្រះព្រហ្ម គង់លើហង្ស , ព្រះសូរ្យៈ មានរស្មីភ្លឺចិញ្ចាចគង់រាជរថ ដែលមានគ្រុឌពាជបក្សជានាយសារថី , ព្រះឥសូរ កំពុងយឹតកៅទណ្ឌ ធ្នូសរបាញ់សត្រូវ ។ នៅចុងពេនទង គេឃើញព្រះវរុណៈ ទេពតាខាងទឹកភ្លៀងជិះលើនាគក្បាល៥, ក្រៅពីនោះ គេឃើញទេពតាអគ្គិធំៗ ខ្លះទៀត ជិះរាជរថទឹមសេះ ឬទឹមសីហៈ ចូលច្បាំងគ្នា ដោយឥតខ្លាចសេចក្ដីស្លាប់ ។ គេឃើញពលអសុរត្រូវសរដាច់ក្បាលដួលដេកពាសពេញលើប្រឹថពីគួរឲ្យអាណោចអាធម៌ក្រៃលែង ។

មណ្ឌបមុមខាងជើង ឆៀងខាងលិច

នៅមណ្ឌបនេះ ការតុបតែងលំអមិនខុសគ្នាពីមណ្ឌបមុមខាងត្បូង ឆៀងខាងលិចឡើយ ព្រោះមានរឿងបុរាណដូចៗគ្នា ដែលចែកជាច្រើនសក្កាត់គឺ :

១.- នៅលើក្លោងខាងកើត ឆ្លាក់រឿងព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ កំពុងបញ្ជាពួកស្វាឲ្យធ្វើស្ពាន ដើម្បីប្រមូលយកពលទៅឆ្លងកាត់ទឹកសមុទ្រទៅក្រុងលង្កា ។

២.- សាលាខាងកើត លើមាត់បង្អួចផ្លាំងខាងជើង ព្រះនារាយណ៍ ផ្ទុំលើនាគរាជ " អនន្ត " ដែលមានផ្កាឈូកដុះចេញពីព្រះនាភី (ផ្ចិត) ព្រះអង្គជាយាព្រះភ្នំកាន់ព្រះបាទ ។ ផ្នែកខាងលើពួកស្រីទេពអប្សរ ហោះហើរលើអាកាសបាចសាចបុប្ផាទិព្វថ្វាយជោគជ័យចំពោះព្រះអង្គ ផ្នែកខាងក្រោមមានរូបចម្លាក់ជាច្រើន ដែលគេឃើញមានព្រះអាទិទេព ៩ អង្គ គឺ: សុរិយៈជិះរាជរថ, កុវេរៈជិះស្វាយក្ស, ព្រះព្រហ្ម ជិះហង្ស, ស្កន្ទៈជិះក្ងោក, ទេវតាមួយអង្គដែលគេមិនស្គាល់ព្រះនាមជិះសេះ, ព្រះឥន្ទ្រ គង់លើដំរីឰរាវណ្ណកុក ៤, យមៈជិះគោ និងព្រះឥស្សូរ គង់លើគោឈ្មោលនន្ទិន, ព្រះអាទិទេពមួយអង្គទៀតគង់លើសីហៈ ។

៣.- សាលាខាងកើត ផ្លាំងខាងត្បូង ក្រឹស្ណៈទ្រង់ស្មុយកន្ទ

បណីបតិត: នៅផ្ទាំងនេះ គេឃើញក្រឹស្ណៈដៃ ៤ ជិះគ្រុឌជាមួយមហេសី សត្យាភូមា ។ ព្រះអង្គមានជ័យជំនះលើពួកសត្រូវហើយទ្រង់នាំពួកពលសេនាដឹកជញ្ជូនគ្រឿងកស្តុការផ្សេងៗមានដាវ លំពែងជាដើម ដែលបានរឹបយកពីគូបំបាំងនាំចូលទៅកាន់ព្រះនគរវិញដោយសេចក្តីសុខសាន្តត្រាណ ។

៤.– សាខាខាងជើង ផ្ទាំងខាងកើត លើមាត់បង្អួច : ការសន្ទនាអំពីកិច្ចការផ្សេងៗនៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង នៅខាងក្រោមមានមនុស្សពីរនាក់ដេកផ្កាប់មុខ ហើយមានស្រីស្នំជាច្រើននៅក្នុងវាំង ។

៥.– លើទ្វារខាងជើង : គ្រង់ព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ ថ្វែនសរបាញ់កំទេចទល់ទឹងយក្សឈ្មោះ ពិរាធ ជាបងរាពណ៍ដែលលបលួចយកនាង សីតា បញ្ចុះលើស្មាហោះចេញទៅ ។

៦.– សាខាខាងជើង មាត់បង្អួចខាងលិច : គ្រង់នាង សីតា យាងចូលគំនរភ្លើងកំពុងឆេះពេញក្រមុំ ដើម្បីសំដែងសេចក្តីបរិសុទ្ធ

ស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះរាជស្វាមី ក្រោយពេលដែលត្រឡប់មកពីនគរលង្កាវិញ ។

នៅកន្លែងនេះមានការខូចខាតអស់ជាច្រើនអន្លើ ដោយត្រូវទឹកភ្លៀងហូរជ្រោះ ប៉ុន្តែគេឃើញនៅគង់វង់ល្អខ្លះ ដូចជារូបព្រះរាមព្រះលក្ស្មណ៍ សុគ្រីព ហនុមាន ឯរូបក្រៅពីនោះ ដូចជារូបនាងសីតានិងគំនរភ្លើងជាដើម ត្រូវវិនាសខូចអស់ជាងពាក់កណ្តាល ។

៧.- សាខាខាងលិច ផ្ទាំងខាងជើង ស្មើមាត់បង្អួច : ថែងពីព្រះរាមប្រាំងឈ្នះក្រុងរាពណ៍ គង់លើរាជរថ បុស្បក ក្នុងក្រុងលង្កា រួចយាងត្រឡប់មកនគរ អយុធ្យាវិញ ដែលមានគងទ័ពស្វាយាងកកកុញបញ្ចេញទឹកមុខរីករាយសប្បាយយ៉ាងក្រៃលែង ។

៨.- ស្មើទ្វារខាងលិច : ត្រង់ព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ចងសម្ពន្ធមិត្តជាមួយ វិភីសនៈ (ពិភេក្សណ៍) ជាបងរាពណ៍នៅកណ្តាលចំណោមពួកពលស្វា ដែលគេឃើញពិភេក្សណ៍អង្គុយប្រណម្យព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ ។

៩.- សាខាខាងលើ ជញ្ជាំងខាងត្បូង លើមាត់បង្អួច : ថ្ងៃពីនាង សីតា នៅក្រុងលង្កា ព្រះរាមប្រើ ហនុមាន ទៅមើល នាង សីតា នៅនគរយក្ស ដែលឃើញសុទ្ធតែនាងយក្ខិនីមានមុខ ផ្សេង ៗ គ្នា នៅថែរក្សាគ្រប់គ្រងព្រះនាងក្នុងគាសោកទុក្ខយ្យាន រួចគេឃើញនាង សីតា ទ្រង់ប្រទានចិញ្ចៀនព្រះខម្រង់ដល់ហនុមាន ឲ្យយកទៅថ្វាយព្រះរាមជាព្រះរាជស្វាមី ដើម្បីជាសក្ខីភាពនៃសេចក្តី ស្មោះត្រង់របស់ព្រះនាងចំពោះព្រះអង្គ ដែលទ្រង់បានប្រើរាជបំរើ ហនុមាន មកយកតពតមាន ។

១០.- សាខាខាងត្បូង ជញ្ជាំងខាងលិច ពីលើមាត់បង្អួច : រឿងត្រង់នេះគេមិនដឹងថាជារឿងអ្វីឡើយ ប៉ុន្តែឃើញក្រិស្នះ ទ្រង់ទទួលជង្វាយពីនាងទេពធីតា ដែលនាំគ្នាដើរជយជម្រង់ ចូលមក ។

១១.- លើមាត់ទ្វារខាងត្បូង : ព្រះរាមនិងព្រះលក្ស្មណ៍ចូល ប្រយុទ្ធជាមួយកុម្ភណ្ឌយក្ស គឺមហាយក្សដែលមានខ្លួនធំ ឥតក្បាល

តែមានមុខនៅត្រង់ដើមទ្រូង ។

១២.– សាខាខាងត្បូង ជញ្ជាំងខាងកើត ៖ ត្រង់ព្រះរាមប្រឡងធ្នូសរដើម្បីឲ្យបានព្រះនាងសីតា ជារង្វាន់ ។ គេឃើញព្រះនាងសីតាទ្រង់មកុដកំពូល ៣ គង់នៅលើគ្រែ ហើយមានរាជបរិពារនៅហែហមផង ។ នៅខាងក្រោម មានពួកព្រះរាជបុត្រក្សត្រច្រើនកកកុញចូលទៅប្រឡងធ្នូជ័យ ប៉ុន្តែជ័យជំនះត្រូវបានទៅព្រះរាម ។

រោងទងខាងលិច ផ្នែកខាងជើង

នៅរោងទងនេះ មានក្បាច់ចម្លាក់យ៉ាងល្អស្រស់បំព្រង ញឹកស្មេស្មើ ៗ គ្នា ហើយចម្លាក់ជ្រៅ ៗ ផង សូម្បីតែរូបយក្សនិងស្វាក៏លេចក្រឡោតឡើងហើយភ្នែករលានស្រិល បញ្ចេញទឹកមុខកំញើញដាក់គ្នាមានឫកពាជាអ្នកក្លាហានក្នុងសង្គ្រាម ។

ថែវត្រង់ព្រះរាមលើកកងទ័ពស្វាវាយលុកចូលក្រុងលង្កា ដែលគេឃើញកងទ័ពយក្សនៅបែកខាងជើងដើរជាក្បួន ។ មានមេទ័ពខ្លះកាន់ក្រែះមុខពីរ ខ្លះកាន់ដុំមូល ឬដំបង និងខ្លះទៀតដៃទទេ ។

ចំណែកកងពលស្វាវិញ មានខ្លះកាន់មែកឈើ ខ្លះកាន់ដាវលំពែង ជាដើម ដើរចូលលុកក្រញីខាំសត្រូវ ៗ នៅខាងមុខព្រះរាម មានកងទ័ពក្មេង ដែលក្នុងក្រុមនេះ មានពលស្វាយកស្នា, ផង្គន់, ប្រមុះ, ថ្ងាស, ក្បាល ឬ ក្លូចទល់ទ្រូងទង់ជ័យដើរយាងសង្ហា ៗ

នៅផ្នែកខាងត្បូង មេទ័ពយក្សកំពុងបញ្ជាកងពលយក្សឲ្យចូលធ្វើសង្គ្រាមជាមួយកងពលស្វា ដែលមានមេទ័ពធំៗ ជិះរថទឹមសត្វផ្សេងៗ មានសេះជាដើម, ដៃកាន់លំពែង, ព្រះខាន់, ធ្នូសរ, ចំណែកឯពលយក្សប្រដាប់ដោយខែល, លំពែង, ដាវ, ដំបង, ធ្នូសរគ្រប់ដៃ ៗ

នៅកណ្ដាលផ្ទាំងបំឡាក់ គេឃើញព្រះរាមទ្រង់ធ្នូសរជិះលើស្នាហនុមាន ដែលកាន់ដុំមូលមួយនៅដៃហើយក្រញៀញខ្លួន ច្បាំងតទល់នឹងក្រុងរាពណ៍ទសមុខដៃម្ភៃ ជិះលើរាជរថទឹមសីហៈ ៗ ឈរនៅជិតពីក្រោយព្រះរាម គឺព្រះលក្ស្មណ៍ដែលទ្រង់ធ្នូសរ និងវិភិសនៈ (ពិភេក្សណ៍) ដៃកាន់ព្រះខាន់ ៗ តទៅមុខទៀត មានមេទ័ពស្វាជិះកាច

សាហាវពីររូប គឺក្រុងទីលពាជ ដែលទំចំពោកជើងលើក្បាលសីហៈ ចាប់គ្រវែងសត្រូវបោកលើផែនដី និងអន្តក បុត្រក្រុងពាលី ដែលចាប់ដកក្តុកដ៏រមានកំពូលត្រីសូល៍ ៗ នៅផ្ទាំងរូបមួយទៀតគេឃើញមេទ័ពស្វាចាប់យួរជើងក្រោយសត្វសីហៈពីរធំ ៗ សម្រុកក្បាលចុះក្រោម ៗ

ការពិពណ៌នាអំពីរូបចម្លាក់រឿងរាមកេរ្តិ៍នៅកន្លែងនេះ មិនបានសព្វគ្រប់ទេ ព្រោះមានការញ៉ឹកស្មុគ្រស្មាញខ្លាំងណាស់ ប៉ុន្តែការចារូបចម្លាក់ទាំងនេះ ជាទីស្ញើចសរសើរដល់សិល្បករសម័យបច្ចុប្បន្ននេះពន់ពេកណាស់ ៗ

ប្រាសាទតាព្រហ្មគិល

សាងនៅចុងសតវត្សទី ១២ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ បច្ឆាមរណៈព្រះនាម មហាបរមសុគតបទៈ ដើម្បីឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រាសាទនេះបានទទួលការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ តាំងពី គ.ស. ១៩១៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅចម្ងាយ ៣០០ ម៉ែត្រ ពីខាងជើងអ័ក្ស ខាងលិចក្លោងទ្វារប្រាសាទអង្គរវត្ត គេប្រទះឃើញគុហាមួយតូចសាងពីថ្មកក់ ស្ថិតនៅខាងឆ្វេងដៃត្រង់បង្គោលគីឡូម៉ែត្រ ៗ ប៉ុន្តែសព្វថ្ងៃនេះអន្តរាយអស់ជាច្រើនអន្លើ ៗ ដោយសារការរុករកកាលពី គ.ស. ១៩២៨ គេបានរកឃើញសិលាចារឹកមួយ ដែលមានចុះព្រះរាជបញ្ញាផ្សេង ៗ នៃព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័នទី ៧ ដែលធ្លាក់ជាប់នៅទីមន្ទីរព្យាបាលរោគ ៗ តាមសិលាចារឹកនៅប្រាសាទតាព្រហ្មប្រាប់ថា ប្រាសាទនេះជាធម្មមន្ទីរសម្រាប់ស្វាធ្យាយធម៌ផ្នែកខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

បើតាមរឿងព្រេងវិញ លោកសៅដែស បាននិទានថា

ប្រាសាទតាព្រហ្មកិលនេះ មានការពាក់ទងទៅនឹងរឿនពញាក្រែក ដែលជាជនពិការសរ់យរ: ធ្វើដំណើរចេញទៅណាមកណាពុំបាន លុះត្រាតែព្រះឥន្ទ្រប្រទានសេះមួយព្រមទាំងគ្រឿងអម្ពរណ៍, លុះដល់ក្រោយមក ទើបពញាក្រែកយកគ្រឿងអម្ពរណ៍មកស្លៀកពាក់ហើយឡើងជិះសេះហោះចេញបាត់ទៅ ។

នៅប្រាសាទនេះ គេប្រទះឃើញរូបព្រះពោធិសត្វ អវលោកេស្វរៈ ដែលជាអ្នកជួយព្យាបាលរោគសត្វលោក ។ ការធ្វើដំណើរចូលទៅ ត្រូវដើរតាមគោបុរៈមួយតូចសាងពីថ្មភក់ ទើបចូលដល់តួប្រាសាទ ដែលស្ថិតនៅជ្រុងប្រចកបដោយថ្នាក់តូចៗ ៣ ទៀតរួចជាប់គ្នាតាមកំពូលមុខខាងជើងនិងខាងកើត ។ តួគុហាបែរមុខទៅខាងកើតប្រកបដោយទ្វារបញ្ឆោត ៣ និងបល្ល័ង្កមួយដែលមានក្បាច់ជាច្រើន ហើយនិងមានប្រឡាយបង្ហូរទឹកមួយ នៅតាមប្រហោងប្រាសាទទិសខាងជើង ។

ការរចនាប្រាសាទនេះ មិនសូវមានការផ្ចិតផ្ចង់ប៉ុន្មានទេ ប៉ុន្តែ

មានទ្រង់ទ្រាយដូចប្រាសាទបាយ័នដែរ ព្រោះក្បាច់ចម្លាក់មានសភាព គោង ៗ និងមានឆ្លាក់ជារូបទេវតានៅតាមសសរជ្រុងប្រាសាទ ៗ នៅសសរមាត់ទ្វារចូល គេឃើញក្បាច់របនាយ៉ាងល្អឆើត ហាក់ដូចជាកម្រាលព្រំចៀម ៗ ក្បាច់ចម្លាក់និមួយៗ មានឆ្លាក់ជារូបមនុស្សម្នាក់តាមទម្រង់ធម្មតា ហាក់ដូចជាមានជីវិតរស់រវើកនៅឡើយ ៗ

ប្រាសាទបន្ទាយចារ់ក្រុង

សាងរាង គ.ស. ៩៤៧ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទរាជេន្ទ្រាវរ័ន្ម បដ្ឋាមរណៈ ព្រះនាមសិវលោក ឧទ្ទិសបំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា (ថ្វាយព្រះនារាយណ៍) ប្រាសាទនេះបានទទួលការថែរក្សាអំពីក្រសួងអភិរក្សអង្គរ តាំងពី គ.ស. ១៩១៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ៗ

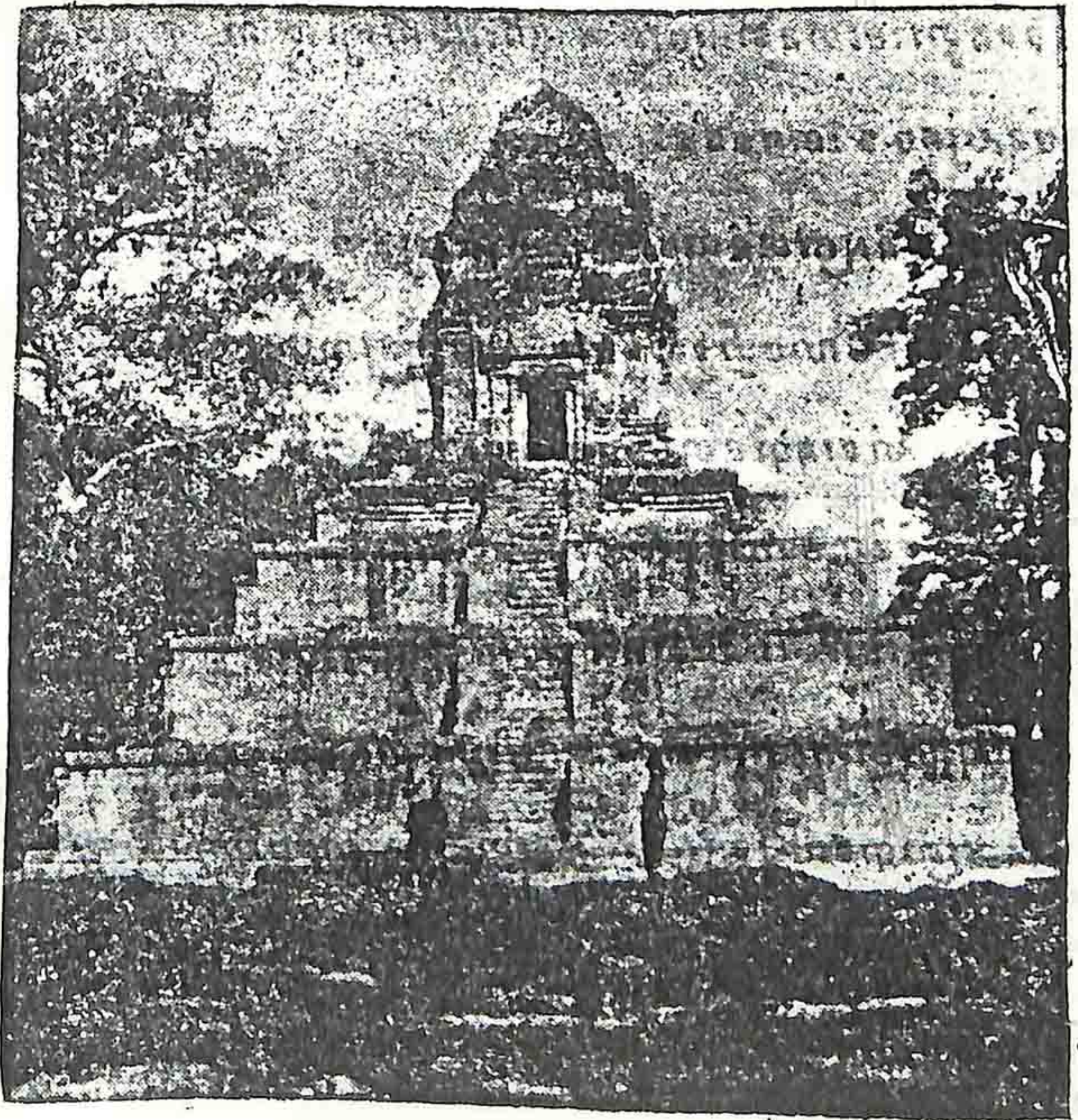
នៅចម្ងាយ ១៥០ ម៉ែត្រ ពីផ្លូវរបុកណាតាមអ័ក្សខាងកើត ភ្នំបាខែង នៅឆ្វេងផ្លូវ គេនឹងប្រទះឃើញប្រាសាទតូចនេះលេច ឡើងកណ្ដាលព្រៃឈើស្រោង មានថ្នាក់កាំជណ្ដើរស្ដាបនា ដោយថ្មបាយក្រៀមនិងឥដ្ឋពណ៌ក្រហម ដែលជាសម្ភារៈម្យ៉ាង គេតែងប្រើប្រាស់ក្នុងជំនាន់សតវត្សទី ១០ ។

ប្រាសាទនេះ មានកំពែងឥដ្ឋព័ទ្ធជុំវិញដែលត្រូវវិនាសខូច ខាតអស់ទៅហើយ នៅសល់តែស្នាកស្នាមគោបុរៈមួយខាងពី ថ្មកក់ត្រង់ផ្នែកខាងកើតប៉ុណ្ណោះ ។ តួប្រាសាទបែកជាពីរថ្នាក់ : ថ្នាក់ក្រោមជាពាង ៤ ជ្រុង ក្នុងមួយជ្រុង ១ ប្រវែង ២៣ ម៉ែត្រ ជ្រុងថ្នាក់លើប្រវែង ១៥ ម៉ែត្រ កំពស់ ១៣ ម៉ែត្រ ស្ថាបនាឡើង ដោយថ្មបាយក្រៀម មានជណ្ដើរ ៤ នៅគ្រប់ទិសទាំង ៤ របនា តាមសម័យនិយមនិងតាមប្រពៃណីខ្មែរ ។ ជណ្ដើរទាំងអស់នេះ មានតែជណ្ដើរ ៣ ទេ ដែលមានទម្រង់ល្អដាច់គេ ប៉ុន្តែគ្មានដំកល់ រូបចម្លាក់អ្វីនៅលើក្បាលជណ្ដើរទេ ។ ឯជណ្ដើរមួយទៀត ដែល

សាងភ្ជាប់ទីនគ្រឹះប្រាសាទនោះ មានផ្ទាក់ជាក្បាច់គ្របកឈូកគួរជាទីមនោរមក្រៃពេក ។

បើឡើងទស្សនាប្រាសាទនេះ សូមប្រុងប្រយ័ត្នបន្តិច ព្រោះកាំជណ្ដើរញឹកពេក ហើយរចរិលរស់ជាច្រើនអន្ទើណាស់ទៅហើយ ។

គូហាសាងដោយឥដ្ឋ តែគ្មានប្រើកំបោរឬក្អាយអដើម្បីភ្ជាប់មុខដែលគេមើលឃើញជាខ្សែឆ្នារៗនោះទេ គេដាក់បន្ទុបឈើថ្មគ្រឹះទុកឲ្យឃើញតែតែបន្តិច ៗ ។ គុហានេះមួយជ្រុង ៗ ប្រវែង ៨ ម៉ែត្រ សាងបែរមុខទៅខាងកើត ហើយមានទ្វារបញ្ឆោត ៣ ដែលមានសសរទិងផ្ទឹមសាងពីថ្មភក់ ព្រមទាំងមានផ្ទាក់ក្បាច់ជាកន្ទោងៗរូបបណ្ដូលផ្កា ។ ជាពិសេសទៅទៀត ក្បាច់ដែលនៅលើផ្ទឹមទទឹងទ្វារទិសខាងកើត មានផ្ទាក់ជារូបគនេស្វរៈ មានប្រមោយវែង ដូចជារូបដែលគេឃើញនៅប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌ាដែរ ។ នៅចំកណ្ដាល

ប្រាសាទបក្សីចាំក្រុង

មើលពីទិសខាងកើត

ផ្ទៃមុខទឹងទ្វារនេះមានឆ្លាក់រូបព្រះឥន្ទ្រជិះលើដំរីក្បាល ៣ ព្រមទាំងរូបមនុស្សតូច ៗ នៅគមផង ។

នៅខាងក្រៅមានឆ្លាក់ជាក្បាច់ផ្កាផ្សេង ៗ ព្រមទាំងរូបទេវតាដែលមានលាបថ្នាំខ្លះៗផង ដើម្បីកុំឲ្យឆាប់សឹកក្បាច់ ។ នៅក្នុងប្រាសាទគេបានចាក់ដីបំពេញជំរៅ ១ ម៉ែត្រ ហើយមានព្រះពុទ្ធរូបបរិនិព្វានមួយអង្គធំនៅប្របនឹងជញ្ជាំង ព្រះពុទ្ធរូបបរិនិព្វានអង្គនេះ គេសាងនៅពេលក្រោយទេ ។

សិលាចារឹកនៅតាមជើងសសរគ្រាងទ្វារ រៀបរាប់អំពីរជ្ជកាលព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន ព្រមទាំងអធិប្បាយបញ្ជាក់អំពីស្ថាន- 68
ភាពនៃប្រាសាទនេះក្នុង គ.ស. ៩៤៧ ទៀត ។ មានរូបសំណាកព្រះនារាយណ៍មួយ ដែលមានបិទមាសហើយសមរមតាមភាពប្រាសាទក្នុងជំនាន់នោះណាស់ ។

ប្រាសាទភ្នំបាខែង

សាងវាង គ.ស. ៨៩០ ដោយស្នាព្រះហស្ដព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ទី ១ បច្ចាមរណៈ " បរមសិវលោក " ឧទ្ទិសដល់ព្រហ្មញ្ញសាសនា ថ្វាយព្រះឥសូរ ។ ការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់តាំងពី គ.ស. ១៩១៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅចម្ងាយ ១៣០០ ម៉ែត្រ ពីខាងជើងគោពុរៈខាងលិចនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត ហើយនៅពីខាងត្បូងគោពុរៈប្រាសាទអង្គរធំ ចំនួន ៤០០ ម៉ែត្រ ។ នៅពីខាងឆ្វេងដៃ គេឃើញប្រឡាយទឹកមួយធំ និងភ្នំមួយតូចកំពស់ ៦០ ម៉ែត្រ មានព្រៃឈើដុះពាសពេញ នេះគឺជាភ្នំបាខែង ដែលជាទីតាំងនៃប្រាសាទដំបូងមួយ ។ ប្រាសាទនេះជាមជ្ឈមណ្ឌលនៃទីក្រុងមួយឈ្មោះថា " យសោធរបុរៈ " ដែលមានរាង ៤ ជ្រុងស្មើ គឺមួយជ្រុងៗ ប្រវែង ៤ គីឡូម៉ែត្រ ។ បើធ្វើដំណើរតាមផ្លូវធំមក

សៀមរាប គេនឹងប្រទះឃើញព្រំប្រទល់ទីក្រុងនេះ នៅត្រង់ដីទួល ដែលមានចម្ងាយ ៦០០ម៉ែត្រ ពីស្រះបាក្សណីអង្គរវត្តខាងត្បូង ។

គេបានបោះបង់ចោលយសោធរបុរៈក្នុងរវាង គ.ស. ៨៨៩ ប៉ុន្តែទីក្រុងនេះនៅតែជាទីក្រុងដំបូងបង្អស់នៃអង្គរ ។ ដើម្បីនឹងគេប្រកើតដំណែលបហាស់ឲ្យដូចជាទីក្រុង " ហរិហរាល័យ ,, ដែលកសាងដោយព្រះបិតាព្រះអង្គនៅលើទីវាលមួយ ក្នុងស្រុកស្បូទទិគម " រលួស ,, នោះ ព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ទី ១ ទ្រង់សាងប្រាសាទភ្នំកណ្ដាលដែនឲ្យមានឈ្មោះថា ប្រាសាទមហេន្ទ្របពិត ជានិមិត្តរូបភ្នំព្រះសុមេរុពជ ដើម្បីបូជាចំពោះទេវតាដែលមានសក្ដិធំៗ ហើយ 70
យកស្ទឹងសៀមរាបធ្វើជាទន្លេ ។ ដោយការនៅជាប់ស្រយាលពីស្ទឹងសៀមរាបដូច្នេះហើយ ទើបទ្រង់សាងទីក្រុងថ្មីនៅពីខាងលិចស្ទឹងវិញ ។

ការសំខាន់នៃប្រាសាទបាគង ដែលស្ថិតនៅក្នុងស្រុកស្បូទ-និគម " រលួស ,, នោះក៏មាននិទានប្រហែលគ្នានឹងប្រាសាទ

ភ្នំបាខែងដែរ ព្រោះមានទ្រង់ទ្រាយយ៉ាងល្អឯក បើមើលពីចំហៀងទៅ គេនឹងឃើញគ្រប់ផ្នែកទាំងអស់សុទ្ធសឹងជាកន្លែងថ្ងៃថ្មរសមនឹងស្ថានភាពទាំងមូល ។ ព្រោះទីនេះជាអាសនៈរបស់ព្រះអាទិទេពមួយព្រះអង្គព្រះនាម ទេវសេ: ហើយនិងយោនីព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីនៅចំកណ្ដាលក្រុងយសោធរបុរៈ ។ តាមសិលាចារឹកប្រាប់ថា វត្ថុនេះជាព្រះរូបមួយ ដែលគេគោរពបូជាយ៉ាងក្រៃលែងនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ ។ ការសាងរូបនេះទុកជាអនុស្សាវរីយ៍មួយសំដៅតាមលក្ខណៈប្រាសាទ ដំបូងគេបានដំកល់ទុកក្នុងគុហាដែលសាងពីថ្មកក់មានក្បាច់របនារាងដូចជាមកុដគ្របពីលើតួប្រាសាទ ឲ្យបានលំអឆើតឆាយស្រស់បំព្រងគួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងក្រៃលែង ។

ព្រឹកព្រហាមឬល្ងាច ជាពេលដែលគួរឡើងមើលប្រាសាទភ្នំបាខែង ។ គេអាចឡើងតាមផ្លូវចំពីមុខ ឬតាមផ្លូវដំរីមួយនៅពីឆ្វេងដៃដែលពួកទេសចរ តែងជួលដំរីជិះឡើងលេងកំសាន្ត ។ ពីលើខ្នងភ្នំទៅ គេអាចមើលឃើញកំពូលភ្នំពីរដូចគ្នាប្រកបដោយ

ប្រាសាទដែលព្រះបាទយសោវរ្ម័ទី១ បានកសាងគឺ : ប្រាសាទក្នុងក្រោមនាទិសខាងត្បូងណាក្បែរបឹងទន្លេសាប និងប្រាសាទភ្នំបូកនាទិសឦសានុត្តរទៅឆ្ងាយពីភ្នំគូលែន ដែលមើលទៅឃើញខ្ពស់ស្កុន ៗ មិនតែប៉ុណ្ណោះនៅទិសបស្ចិម គេនឹងឃើញទឹកបារាយណ៍ល្ហល្ហប និងនៃព្រៃឈើស្រោង ព្រមទាំងភាពឆើតឆាយពណ្ណរាយនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលបញ្ចេញរស្មីភ្លឺផ្លេក ៗ ហាក់ដូចជាទឹកមាសឬជាដុំពេជ្រដែលគេដាក់ពាយលើផែនដី ក្នុងពេលដែលព្រះអាទិត្យជិតអស្តង្គតលិចចូលក្នុងព្រះសមុទ្រ ៗ

លោក ហ្គូលូប៊ឺ បានអធិប្បាយថា តាមការពិនិត្យ p.
លក្ខណៈផ្សេង ៗ គេអាចប្រៀបប្រដូចភ្នំនេះទៅនឹងភ្នំធំមួយ ៗ តាមសិលាចារឹកពោលថា នេះជាទីក្រុងដំបូងបំផុតដែលកើតក្នុងសតវត្សទី ៩ ក្នុងបរិវេណអង្គរ ៗ នៅជើងភ្នំបាខែងគេបានគេឃើញកំពែងមួយបណ្តោយ ៦៥០ ម៉ែត្រ ពីកើតទៅលិចទទឹងប្រវែង ៤៤០ ម៉ែត្រ ពីជើងទៅត្បូង ប្រកបដោយ

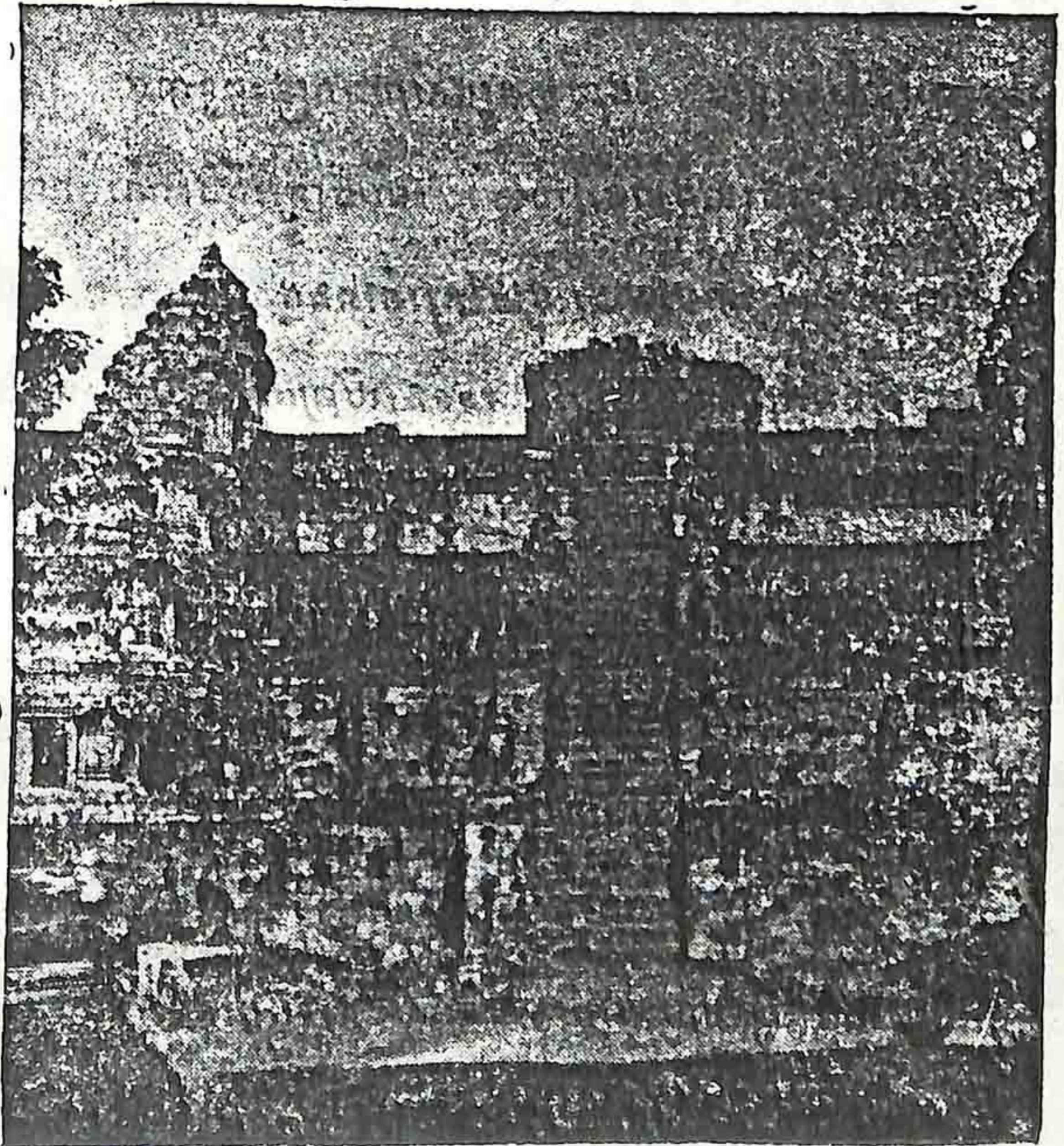
គោបុរៈមួយនៅត្បែរជើងភ្នំខាងកើត ត្រង់ចន្លោះផ្លូវទិសជើងភ្នំ ។ ស្លាកស្នាមដីច្បាស់ៗនេះ គេនៅតែងប្រទះឃើញនៅតាមអ័ក្សដែលជាទីតាំងនៃគុហាតូចៗ ដែលមានកាំជណ្តើរដូចជានៅតាមជណ្តើរធំទិសខាងកើតដែរ ។

វិចិត្តកម្មតាំងឡាយនៃព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី ១ នេះ បានបង្ហាញឲ្យដឹងនូវសភាពខ្វល់ខ្វាយយ៉ាងខ្លាំងពុំមានល្ហែ តាមភាពនៃការរៀបចំប្រាសាទ ។ ដោយសារអ្នកបច្ចេកទេសយ៉ាងចំណានៗ ផ្លូវនេះ ភាពនៃប្រាសាទក៏បានស្រស់បំព្រងខ្លះឡើងវិញ ។ ភ្នំនេះសម្បូណ៌ដោយប្រាសាទ ដែលមានគុហាតូចៗជាច្រើនលើក លែងតែកន្លែងខ្លះ ដែលមានភាពរឹងប៉ឹងមិនបាច់រៀបចំផ្លាស់ផ្តូរឡើងវិញដូចជាផ្នែកគ្រឹះនិង ស៊ុម ដែលមានឆ្លាក់ជារូបទេវតានៅតាមសសរទ្រូងប្រាសាទហើយនិងមានសសរមួយតូចៗជាច្រើន ។ ប្រាសាទតាំងនោះពុំសូវមានល្វែងបន្ទប់ធំទូលាយ ហើយប្រកបដោយក្បាច់របនាក់ចុកកំបុកសមតាមភាពនៃប្រាសាទ ដែលជា

ហេតុនាំឲ្យផ្ទុយស្រឡះពីក្បូនខ្នាតនិងផ្ទាំងបញ្ជរ ។ ក្នុងការគាស់កកាយរុះមើលទៅតាមធ្នឹមទិនទ្វារ ដែលមានកិនកាតដូចជាធ្នឹមទទឹងទ្វារទាំងឡាយនោះ គេបានឃើញសម្រស់យ៉ាងល្អសមដូចក្នំគូលែនដែរ ព្រោះមានក្បាច់ចេនាយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ប្រទាក់ទាក់ស្រែះគ្នាយ៉ាងវិចិត្រ ដូចជាក្បាច់នៅប្រាសាទបាគងនិងប្រាសាទព្រះគោដែរ ។ ក្បាច់ទាំងឡាយមានការទោរទន់ទៅរកភាពល្អិតល្អន់ហើយស្ទើង ៗ ស្របទៅតាមសម័យនិយម ដូចជាក្បាច់លើបាយសរដែលបូកៈលំពានស្កុបនាអំពីឥដ្ឋ និងក្បាច់ឈើឆ្លាក់ ដើម្បីជាព្រះកិត្តិយសដល់ព្រះពជា ។

ពិពណ៌នា

រូបគោពីរ ដែលឆ្លាក់វាក់នៅលើជម្រាលជើងភ្នំត្រង់ផ្លូវឡើងទៅខ្ពង់ពប មានសភាពហាក់ដូចជារស់រវើក នេះជាស្នាដៃសិល្បករខ្មែរយើងក្នុងសម័យនោះ ។ នៅលើកំពូលភ្នំមានកុដិព្រះសង្ឃទ្រុឌទ្រោម ដោយហេតុស្ថាបនាយូរណាស់មកហើយ ។

ប្រាសាទភ្នំបាខែង

(មើលពីខាងកើត)

នៅខាងស្តាំដៃ មានផ្លូវតូច ៗ សង់លើសសរថ្មកក់ តពីនោះទៅ មានព្រះវិហារតូចមួយ ដែលមានរូបសំណាកព្រះពុទ្ធបាទ ដែលគេបានសាងឡើងនៅជំនាន់ក្រោយ ហើយត្រូវធ្វើដំណើរចូលទៅកាន់ប្រាសាទ តាមគោបុរៈមួយក្បែរកំពែងថ្មបាយក្រៀម ។ នៅសងខាងអក្សដែលចូលទៅ គេនឹងឃើញអគារពីរ ដែលមានកិនភាគជាបណ្ណាល័យ ប្រកបដោយប្រហោងបង្អួចចតុរង្គញ្ញាយ ជាប្រយោជន៍ដល់ពន្លឺនិងខ្យល់ចេញចូលបានស្រួល ។ អគារពីរនោះមានទ្វារតូចនៅទិសខាងកើត ។

តួប្រាសាទតាំងមូលនេះលេចឡើង ព្រមទាំងកាំជណ្តើរតាំង ៥ ថ្នាក់ តម្រួតលើគ្នានៅគ្រប់មុខប្រាសាទទាំង ៤ ទិស គាំងពីក្រោមរហូតដល់ផ្ទៃលើមានកំពស់ពីដីទៅ ៤៧ម៉ែត្រ ឯដំបូលប្រាសាទកណ្តាលមានកំពស់ ១៣ ម៉ែត្រ ។ អមសងខាងមានផ្ទាក់ជារូបគោ ឈរចំអើតជើបជើយស្មើតយ៉ាងសង្ហាគ្រប់ក្បាលជណ្តើរ មានតាំងតួគុហាតូច ១ គ្រប់ ១ ថ្នាក់ នៃជ្រុង

ប្រាសាទទាំង ៤ ទិស ។ ផ្ទៃរាបស្មើខាងលើសាងភ្ជាប់ទៅតួគុហាតូច ៗ ដែលសព្វថ្ងៃខូចខាតអស់គ្មានសល់ ។ នៅខាងក្រោម តាមជុំវិញតួរប្រាសាទធំគេឃើញមានប្រាង្គតូច ៗ សាងពីឥដ្ឋ ។ ប្រាង្គតូចៗ ទាំងនេះមានចំនួន ៣៦ តួ ស្ថិតនៅដាច់ពីគ្នា ។

ប្រាង្គតូច ៗ ដែលសាងដោយឥដ្ឋនោះ គេតែងប្រទះឃើញច្រើនពីខាងកើត តែជួនកាលមានប្រាង្គខ្លះនៅបន្ទាប់ពីខាងក្រោយទ្វារខាងលិច ។ លើកលែងតែគុហាតូច ៗ ដែលនៅតាមស័ក្យ ដែលតែងមានមួយគូៗ ស្ថិតនៅលើផ្លូវគ្រឹះជាប់គ្នា ។ គុហាតូចៗ ទាំងអស់មានចំនួន ៤៤ តួ ។ មានគុហាជាច្រើនទៀត ដែលត្រូវបាក់បែកអស់ដោយសារការសាងពុំទាន់បានរួចស្រួលបួល ។

នៅក្នុងដៃគេសង្កេតឃើញបល្ល័ង្កធំៗពីរ ដែលបានរកឃើញក្នុងពេលត្រួសត្រាយកាប់ឆ្ការ ។ គេបានដំកល់ទុកបល្ល័ង្កនេះនៅមុខគុហាតូចៗទាំងនោះ ព្រោះជាបល្ល័ង្កមានក្បាច់របនាយ៉ាងល្អវិចិត្រ ។

ប្រាសាទភ្នំបាក់ខែង ជាប្រាសាទមួយដែលនៅក្នុងផ្ទៃគ្រឹះ គេពុំបានយកដីមកចាក់បំពេញដូចជាប្រាសាទទាំងឡាយទេ គឺគេបានកាត់យកពើងថ្មឲ្យរាបស្មើ ទើបគេរៀបក្រាលថ្មភក់ពីលើ ដោយហេតុនេះ ទើបគេឃើញកន្លែងដែលថ្មរបៀលធ្លាក់នៅជ្រុងទិសឦសាន ហើយនិងជ្រុងទិសអគ្នេយ៍ ។ នៅតាមមុខប្រាសាទធំៗ មានកាំជណ្តើរសម្រាប់ចុះឡើង ជណ្តើរនេះមានទទឹង ៤ ម៉ែត្រ ហើយគុហាតូច ៗ នៅបាំងពីមុខ ។ គុហាតូច ៗ ទាំងឡាយដែលសាងពីថ្មភក់នៅលើមណ្ឌលប្រាសាទធំ មានចំនួន ៦០ តួ សុទ្ធតែជាគុហាដែលមានទ្វារទៅទិសខាងកើត ឯមុខខាងលិចពុំទាន់សាងរួចៗ គុហាតូច ៗ ទាំងនេះសាងបន្តើតតាមគែមគ្រប់ថ្នាក់មណ្ឌលគ្រឹះធំ ។ ប្រាង្គទាំងនេះមានថ្នាក់មួយធំរាងដូចមកុដ ហើយមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាគុហាដែលមានថ្នាក់ ៤ ជាប់ ៗ គ្នានោះដែរ ។

នៅតាមស័ក្យប្រាសាទដែលលាតសន្ធឹងពីជើងទៅត្បូងមានភាពបែបបន្ទិតទៅខាងលិច ព្រោះទីនេះជាទីតាំងនៃជណ្តើរថ្នាក់ទី ៥

ដែលមានផ្លូវនៅតាមគែមដែលមានទទឹងខុសគ្នា គឺប្រវែងពី៤ម៉ែត្រ ទៅ ១៦ ម៉ែត្រ ជាកន្លែងដែលសម្រាប់រៀបចំក្បួនហែរឲ្យបានស្រួល ។

នៅតាមជញ្ជាំងទល់ច្រក មានផ្ទាក់ជាក្បាច់តាមផ្ទៃកំពស់១ម៉ែត្រ៦០ ជញ្ជាំងនេះស្ថិតនៅពីលើផ្ទៃគ្រឹះ ដែលមានប្រវែងមួយជ្រុង ១ ៣១ ម៉ែត្រ ។

ដោយការខំខ្នះខ្នែងថែរក្សា នាពេលនោះ ទើបនៅមូលដ្ឋាន ទាំងអស់ មានការទើសទែងដោយផ្ទាំងថ្មធំ ១ ដែលព្រះសង្ឃបានយកទៅតម្រៀបជុំវិញតាមផ្នែកខាងក្រោម ដើម្បីជានិមិត្តរូបយ៉ាងសមរម្យដល់ព្រះពុទ្ធរូប ដែលមានព្រះកាយនៅផ្ដេកក្នុងទីនោះ ។ គេតែងមានការជឿនឿងចូលយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការរីកចំរើននៃការកសាង ដែលគេបានប្រទះឃើញនៅក្រោមពើនថ្មតាមសំណង់តូច ១ ដែលស្ថិតនៅជាជួរគ្នាប្របេះទិសទៀនប្រាសាទ ។ គ្រប្រាសាទកណ្ដាលខាងលើ សាងនៅលើថ្នាក់ខ្ពស់បង្អស់ ប្រាសាទ

នេះមួយជ្រុង ៗ ប្រវែង ៨ ម៉ែត្រ ហើយនៅតាមជ្រុងថ្នាក់ខាងលើ ដែលមានគុហាតូច ៗ ៤ ទៀត មួយជ្រុង ៗ ប្រវែង ៦ ម៉ែត្រ សាង ប្រូបទីនិបម្រាក់ជញ្ជាំងគ្រឹះ ។ ប្រាសាទភ្នំបាខែងទាំងមូល មានចំនួនគុហា ១០៩ គួ ប៉ុន្តែស្ថិតនៅជាប់ ៗ ពីគ្នា ។

តួប្រាសាទធំកណ្ដាលមានសភាពប្លែកគេ តែសមតាមទំនង ដែលសាងថ្វាយព្រះអាទិទេព ហើយជាប្រាសាទមានមុខ ៤ បែរទៅគ្រប់ទិសទាំង ៤ ។ នៅតាមផ្លូវបខាងក្រោម ប្រាសាទនេះគេឃើញរូបគោអសុភកជ ៣ ។ គោអសុភកជនេះ ជាព្រះទីនាំងរបស់ព្រះឥសូរ ដែលកំពុងតែបញ្ចេញមហិទ្ធិឫទ្ធិ យ៉ាងអស្ចារ្យ ក្នុងពេលដែលយាងត្រួតមើលទិសទាំង ៤ ក្នុងទ្វីប លោក ។ នៅខាងក្នុងមានអណ្ដូងមួយជំរៅ ២ ម៉ែត្រ អណ្ដូងនេះសម្រាប់កំនិចបម្ថកុំឲ្យលេមៀលធ្លាក់ទៅក្រៅបាន ។ មានស្ដូបមួយសាងពីថ្មកក់កង ៤ ជ្រុងទ្រវែង បណ្ដោយ ១ ម៉ែត្រ ៤០ ទទឹង ០ ម៉ែត្រ ៩០ កំពស់ ០ ម៉ែត្រ ៧២ មានជាប់ចុះជា

ប្រហែលដែលលោក សឺដែស បានយល់ឃើញថា ជាមូលដ្ឋានមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាចេតិយ សម្រាប់បញ្ចុះព្រះអដ្ឋិធាតុព្រះរាជាដែលព្រះសុវណ្ណគតទៅ ដើម្បីទុកឲ្យគេធ្វើសក្ការបូជា ។ នៅពីខាងមុខ ទិសខាងកើត គេឃើញមានគុហាតូចៗសាងលើថ្ម ផ្លូវក្រាលថ្មកក់ ដែលមានស្លាកស្នាមសសរនៅសល់ខ្លះមានពន្លឺភ្លឺរលីងរលោង ។ មានគុហាធំតល់លិន្ត ៤ ទៀត ប្រកបដោយបាទដ្ឋានរាងមូល ។ គុហានីមួយៗមានទ្វារ ២ នៅឈមមុខគ្នា ។

ឯវិចិត្រកម្មដែលគេបានឃើញនៅតាមគុហាទាំងនេះសរឲ្យដឹងថា សុទ្ធតែសាងឡើងប្រកបដោយគុណសម្បត្តិ ព្រមទាំងគុណវិបត្តិយ៉ាងច្បាស់តាមអន្លើ គឺគេតែងប្រទះឃើញគំនាគអស់នេះនៅក្បែររូបចម្លាក់ទេវតាធំៗ ដ៏មានមហិទ្ធិឫទ្ធិយ៉ាងខ្លាំងក្លា ដែលឆ្លាក់ជាប់ ៗ គ្នាតាមសសរជ្រុងជិតទ្វារចេញចូល មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានឆ្លាក់ជារូបស្រីទេពអប្សរជាលំអទៀតផង ។ តាមការវិនិច្ឆ័យនៅលើផ្ទាំងចម្លាក់ដែលមានរូបគំនូរតូចៗ និងចំរឹងដើងទៀតខ្ពស់ៗ ដែលមានរូបគំនូរតូចៗដែរ នោះជាយហើយ ភាពមួយយ៉ាងគ្រប់

គ្រប់សមទៅតាមសេចក្តីត្រូវការ ។ ឯចំណែកតាមប្រហោង វិញគេសង្កេតឃើញក្បាច់ក្បាំងសឹងមានពង ៤ ជ្រុងស្មើ ព្រមទាំង មានរូបចម្លាក់ផ្សេងៗមិនសូវល្អនៅលាយឡំគ្នា ។ រូបចម្លាក់ទាំងនេះ មានកាតវែងប៉ុនទៅបានគេដោយសារមានរូប មករ នៅខបច្រហូត ដល់កន្ទុយពងគោនដូចផង្គ ។ ទ្ធប្រហោងទាំងនេះមានពង ដូចជាពុងឡូតកាំភ្លើងធំដែលបង្ហាំដែក ហើយមានរូបចម្លាក់មនុស្ស ទីងក្បាច់របនាផ្សេង ៗ ទៀតដ៏មានរំយោល ដើម្បីជាគ្រឿងលំអ សម្រាប់បូជាចំពោះក្បាលមនុស្សដែលមានគត្យានុគត ៗ ច្រន់ត្រាយ ទាំងឡាយនេះ តែងមាននៅក្នុងក្បាច់របនាខ្មរក្នុងជំនាន់នោះ ។

សិលាចារឹកមួយផ្ទាំងដែលជំកល់នៅលើបល្ល័ង្កខាងកើតទ្វារ ទ ទិសខាងជើងត្រង់មណ្ឌលប្រាសាទថ្នាក់ក្រោម មានចារឹករៀបរាប់ ពីក្រិត្តិកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ ពី គ.ស. ៩៦៨ រហូតមកដល់ គ.ស. ១០០១ មិនតែប៉ុណ្ណោះមានចារឹកពីការកសាងនៃព្រះបាទ យសោវរ្ម័នទៀតផង ។

អង្គរធំ

បាយ័នអង្គរធំ

ប្រាសាទនេះ សាងនៅចុងសតវត្សទី ១២ ដោយព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័នទី ៧ បច្ចាមរណៈព្រះនាម មហាបរមសុគតបទៈ ទ្រង់ស ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា «មហាយាន» បានទទួលការត្រួសត្រាយពី គ.ស. ១៩១១ ដល់ គ.ស. ១៩១៣ ហើយបានទទួលការសាង ឡើងវិញនូវប្រាសាទកណ្ដាលក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៣ ទិនជួសជុលវង់
3 ខាងមុខតាំងពីឆ្នាំ ១៩៣៩ ។

នៅក្នុងចំណោមប្រាសាទទាំងអស់ មានតែប្រាសាទបាយ័នទេ ដែលមានការពិបាកយល់ច្រើនជាងគេខាងបុរាណវត្ថុវិទ្យា ។ ក្នុងប្រវត្តិរបស់ប្រាសាទ ការវិវាទគ្នាបានកើតមានឡើងមកដល់ឆ្នាំ១៩២៣ ចំពោះការដាក់កាលបរិច្ឆេទតាមសិលាចារឹកនៃស្រុកកោះធំ ចំពោះ «ប្រាសាទកណ្ដាល» ។ ប្រាសាទនេះមានការទាក់ទងទៅនឹង

ក៏ប្រាំខែង តែមិនមែនទាក់ទងទៅនឹងបាយ័នទេ ព្រោះបាយ័ននេះ មិនមែនជា "វិហារ-ក្តុ" នៃ "យសោធរបុរៈ" ទេ គឺជាប្រាសាទ មួយនៃពជឆាទីនៃស្ដេច ជ័យវរ្ម័នទី ៧ នៅចុងសតវត្សទី ១២ ។ បាយ័នបានក្លាយទៅជាវិហារយ៉ាងពិតប្រាកដ នៅក្នុងទីក្រុងអង្គរធំ ដែលសាងឡើងដោយព្រះបាទ ជ័យវរ្ម័នទី៧ ក្រោយពេលដែល ពួកចាមបានលុកលុយ ។

គេពុំសូវមានការងឿងឆ្ងល់ពីសភាពដែលជួយគ្នាក្នុងការរៀប ចំវិហារដ៏សំខាន់នេះ ដែលត្រូវខ្ទុះក្រោមមណ្ឌលខាងក្រៅនឹង ស្នាមគ្រោះជុំវិញខឿន ទឹងប្រឡាយបង្ហូរទឹកតាមត្មារដែលនាគ នៅចាំ ។

មណ្ឌលខាងក្រៅ

នៅតាមមុមមានប្រាសាទតូច ៗ បួន ប្រាសាទនេះប្រកប ទៅដោយរូបសំណាក ហើយមានសិលាចារឹកសាងឡើងដោយព្រះ បាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ នៃជយគិរី បានៈត្រូវគេរុះកក្បាច់នៅខាងលើដោយ ពៃរី ទីងជយសិទ្ធិ បានពូលផលក្នុងផ្គុំមាគ ។ លោកសិដែស

បានពន្យល់ថា យើងមិនអាចយល់បាននូវវត្ថុនិងគំនូសនោះបានទេ លុះត្រាតែមានសំដីវោហារខ្លះទៀតជាភាសាខ្មែរ ទើបយើងអាចពន្យល់បាន ។ ប្រាសាទនិងស្នាមភ្លោះនៅអង្គរធំហាក់ដូចជាភ្នំនិងមហាសាគរដែលព័ទ្ធជុំវិញដីយើង ៕

នៅប្រាសាទប្រធាននិមួយ ៗ មានរបៀបធ្វើដូចជានៅអង្គរធំដែរ ហើយសង់ដូចជាទីក្រុងនៃពោធិសត្វលោកេស្វរៈ ដែលប្រកបដោយវិហារមួយធ្វើពីថ្មបាយក្រៀមមានកងជាជើងក្អែក ជម្រន់ទៅខាងលិចមានពីរជាន់ដោយសន្ទុត ហើយត្បាក់លំអដោយក្បាច់ត្របកឈូក នៅលើខ្នងនាគទាំងប្អូន ។ ផ្ទាំងខាងក្រៅលំអដោយទេវតាជិះលើយានជំនិះ និងនៅតាមបង្អួចបញ្ឆោតមានជើងទៀនបិទបាំងដោយរនាំង ។ ខាងលិចមានរូបសំណាកនៅលើបែបផែនជាប្អូនប្រុសស្មើ និងមានមុខទាំងបួនបើកចំហដោយរន្ធន់គោងដូចជានៅចំប្រាង ។ នៅផ្ទាំងនិមួយ ៗ នៃមណ្ឌលមានទ្វារមួយប្រឈមខាងលិច ។

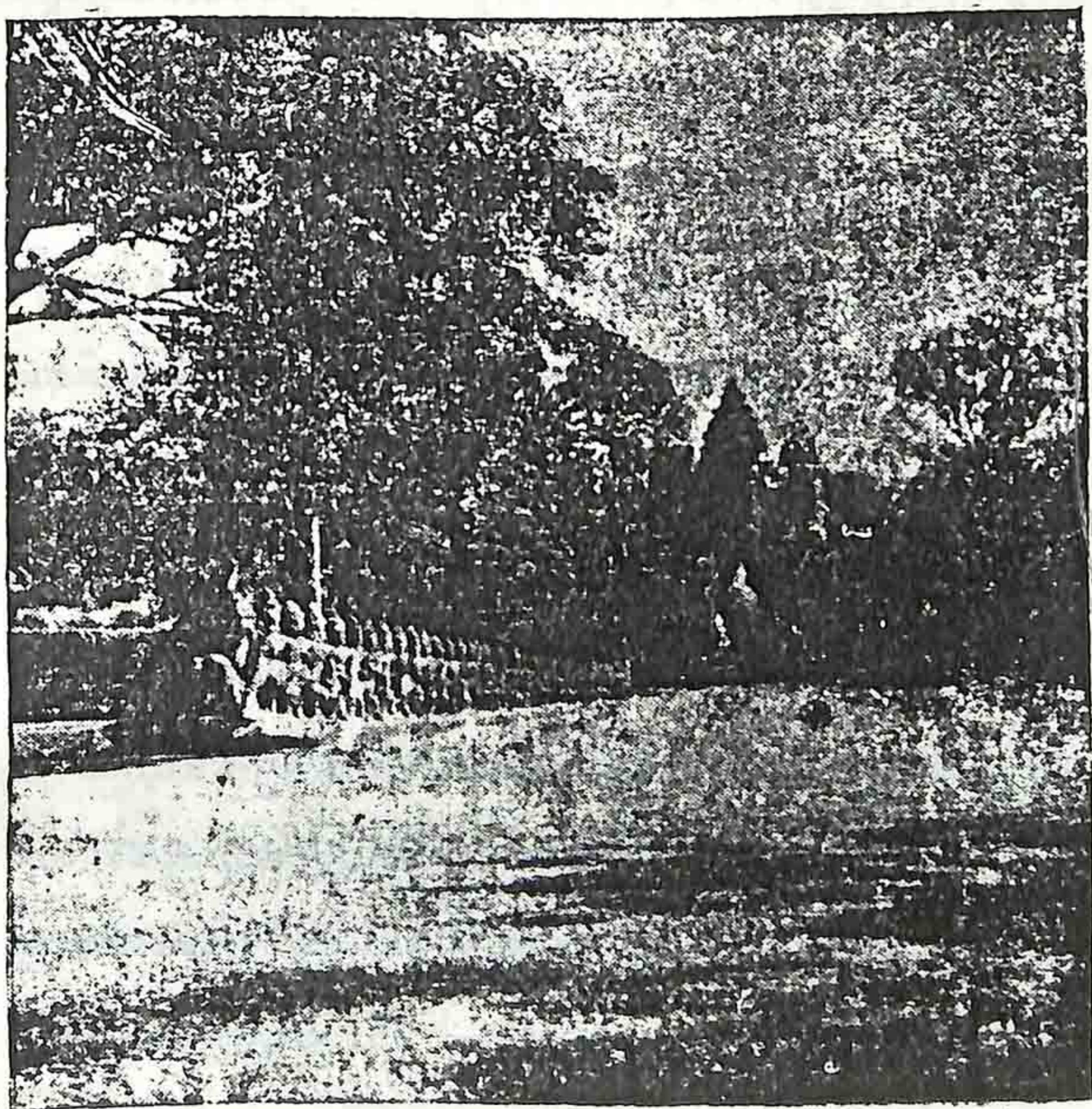
ការទស្សនាប្រាសាទប្រធាននិងមុមខាងទិសនិរតី គេអាចធ្វើ

ដំណើរដោយជើងឬដោយសេះទៅផ្លូវប្រាំង តាមផ្លូវជើងដោយដើរក្នុងព្រៃដែលមានចម្ងាយ ៣ គីឡូម៉ែត្រ ដែលគេឃើញមានគូស្រែរហូតដល់ទ្វារខាងត្បូង ។ គេអាចត្រឡប់មកវិញតាមទ្វារខាងកើត ក្រោយពេលដែលយើងបានដើរជុំវិញក្នុង ១/៤ នៃទីក្រុង ។ គេឃើញនៅកន្លែងខ្លះមានកេរ្តិ៍ដំណែលបុកណាធ្វើពីថ្មបាយក្រៀមដែលបានរកឃើញដោយលោក គ្រោឡូប៊ីរ ដែលនៅសព្វថ្ងៃនេះ ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងមណ្ឌលស្នាមក្លោះនៅអង្គរធំក្នុងសតវត្សទី ១១ ។

ទ្វារទៅអង្គរធំ

នៅទីក្រុងប្រជាជនបានបង្កើតគ្រឿងសម្ភារៈ ពុំសូវមានប្រយោជន៍ទឹងនៅតាមកន្លែងដែលបាំងជិត គេដាក់វត្ថុពុំសូវសំខាន់ទេ នៅចំកណ្តាលបាយ័នគេចែកទីក្រុងនេះជា ៤ សង្កាត់ ដោយមានផ្លូវជើងបួននៅជិតមាត់ស្នាមក្លោះ ។ ផ្លូវទី ៥ ដែលជាផ្លូវសំខាន់ជាងគេបានកាត់ដំរង់ទៅក្នុងវាំង នៅផ្នែកខាងលិច ។

ទ្វារទី ៥ នៃប្រាសាទទាក់ទងទៅនឹងក្រុមវិថី ។ មកពីខាង

ខ្លោងទ្វារអង្គរធំ

មើលចំពីខាងត្បូង

ក្រៅត្រូវជូនគាត់ប្រឡូកយកទឹក ហើយត្រូវជូនផ្លូវមួយដែលយើងបាន
រៀបរាប់ពីមុខមកគឺផ្លូវដែលតាក់ដីបង្កើតបានជាស្ពាន ដែលសព្វ
ថ្ងៃនេះនៅជ្រុងខាងជើងនៅតាមកាត់នៃបណ្តាយ បន្តមកទៀត
មានវិជ្ជាសាស្ត្រសិក្សាពីការហូរទឹកជាថ្មី ៗ នៅជ្រុងពីរទៀត
តាមអ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រចិនម្នាក់ឈ្មោះ ចៅតាក្វាន់ បានប្រាប់យើងថា
មានថ្ម ៥៤ ប្រភេទដូចគ្នានឹងថ្មទូទៅ ដែលធំសម្បើមនឹងគួរឲ្យខ្លាច ៗ
បង្កាន់ដៃធ្វើសុទ្ធតែថ្មឆ្លាក់ជាពស់ក្បាលប្រាំពីរ ៗ ថ្ម ៥៤
ប្រភេទនេះ មាននៅតាមដៃពស់នឹងបានការពារយ៉ាងហ្មត់ចត់
ប្រយោជន៍កុំឲ្យរលុប ៗ បើតាមគំនិតលោក សឺដែស និង
លោក ប៉ុលមូស យើងឃើញថាបង្កាន់ដៃនាគនេះមានពងជានាគ
ជានិមិត្តរូបនៃឥន្ទធនូ ដែលមាននៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសឥណ្ឌា
គឺជាការរួបរួមគ្នារវាងមនុស្សនឹងទេវតា ដែលបង្កើតបានជារូបពាន
ឡើងនៅក្នុងផ្ទាំង ៗ បើយើងក្រឡេកមើលទៅទៀត យើង
នឹងឃើញថាមានពីរផ្លូវ គឺមានពួកទេវតាមួយផ្លូវ និង ពួកអសុរ
"យក្ស" មួយផ្លូវទៀត អ្នកបង្កើតលោកបានឲ្យជំបូន្មានថា ឲ្យនាំ

គ្នាក្នុងទឹកសមុទ្រ " សមុទ្រទឹកដោះ " ដែលធ្វើឡើងដោយសាមគ្គីភាពរវាងពួកទេវតានិងពួកអសុរា ដើម្បីចម្រាញ់យកទឹកអម្រឹតដែលជាទឹកពូកែសក្តិសិទ្ធិមិនចេះចាស់ស្លាប់ មានរូបភាពនៃការកូរទឹកសមុទ្រ ធ្វើនៅក្នុងស្នាមភ្លោះជាជំនួសមណ្ឌលនៃសមុទ្រ ជាពិសេសទៅទៀត នៅតាមទ្វារមានដំបងចម្លាក់ ដើម្បីជំណាន នូវក្អំ គឺជាការប្រយុទ្ធច្បាំងនូវមន្តអាគមដែលសម្រាប់ការពារប្រទេស ឲ្យបានសុខសប្បាយនិងឲ្យមានកិត្តិយសល្បីសុសសាយ ។

ហេតុមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ គេឃើញនៅតែគ្រឿងឥស្សរិយយសរបស់ពួកអសុរានៅតាមទ្វារជ័យ " ទ្វារដែលបែរមុខទៅខាងលិចចូលទៅកាន់គេហ " ហើយគ្រឿងឥស្សរិយយសរបស់ពួកអសុរានៅទ្វារខាងជើង ដែលមុខច្បាំងជុយពីមុខរបស់ពួកទេវតាដែលស្រស់ញញឹម ។

ទ្វារទាំង ៥ មានគំនិតភាពដូច ១ គ្នា និងមានភាពជាបន្ទប់ក្នុងការរក្សាទុក ។ ក្នុងចំណោមទ្វារទាំងអស់ ទ្វារដែលមានភាពគ្រប់គ្រាន់ គឺទ្វារដែលនៅខាងមុខបែរទៅខាងលិចនៃទ្វារខោង

ផ្លូវដែលមានភាពល្អគន់វង់ គឺទ្វារខាងកើតដែលមានចំនួនជាមុខ ខាងត្បៀសាននៃទ្វារជ័យ ។

វិសាលភាពនៃធក " ៣ ម៉ែត្រ ទទឹង ៧ ម៉ែត្រ កំពស់ " ឃើញមានភាពប៉ូករោយរលេច ដោយផ្ទឹមទ្វារបន្តួចនិងក្បាច់ក្បាំងជាដើម ក្បាច់ទាំងនេះបានធ្លាក់ជាប់ទៅនឹងទ្វារឈើ ដែលមានសន្ទឹកទ្វារពីរដាក់លើក្តៅសម្រាប់វិលចុះឡើងបាន និងមានប្រហោងដែលអាចមើលឃើញទៅផ្ទាំងទ្វារនេះ ហាក់ដូចជាមានទុកសម្រាប់បិទបើក ។

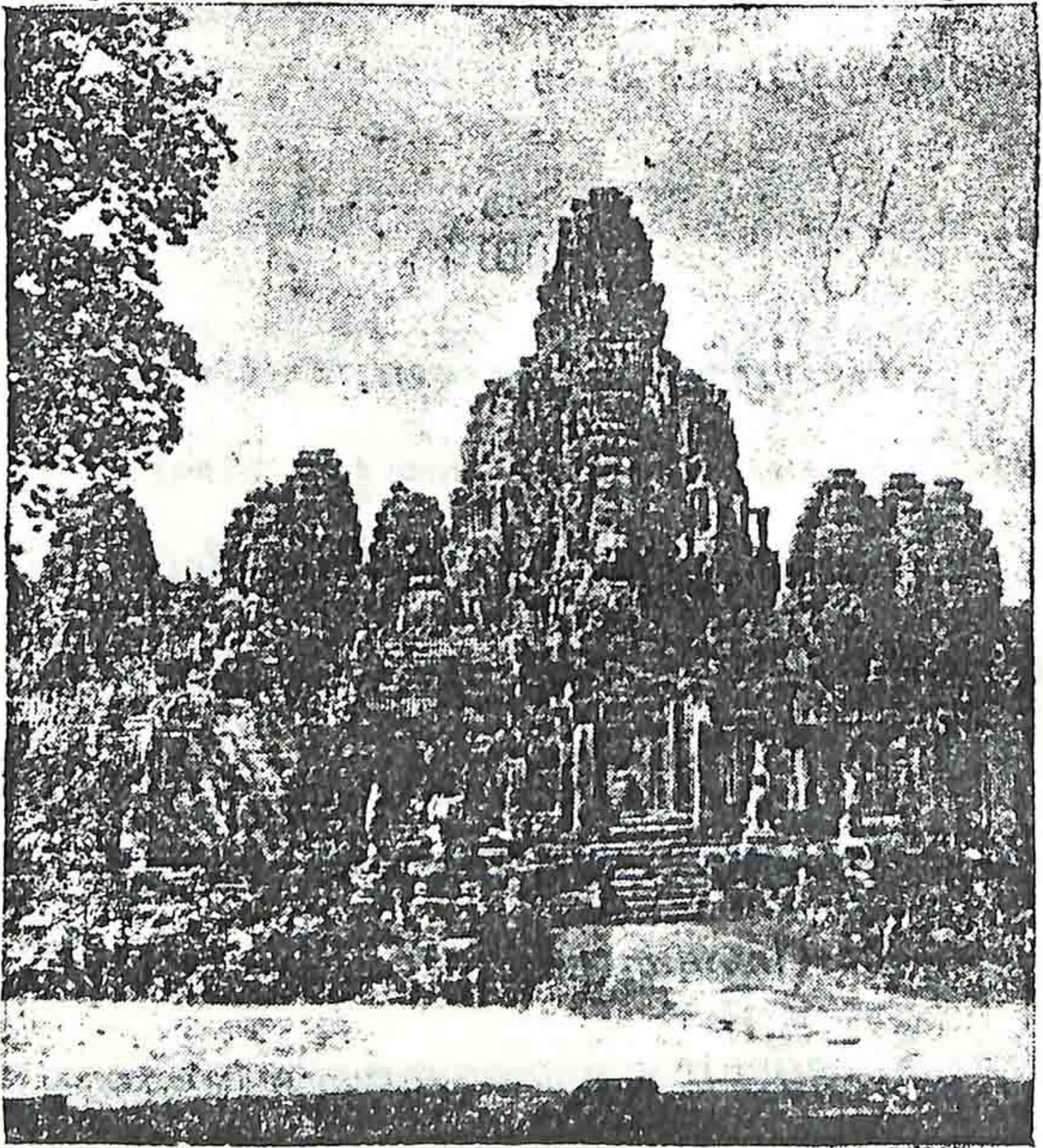
នៅកំពស់ពី ២០ ម៉ែត្រមក ទ្វារទាំងអស់នេះធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម បានបង្កើតជាសភាពមួយមាន ៣ ជុំយ៉ាងត្រង់ ដែលសំខាន់ជាងគេ គឺទ្វារដែលមានមុខពីរផ្ទុយគ្នានៅអមទ្វារតូចពីរទៀត ដែលមានមុខតែមួយសម្រាប់ចូល ដែលតាក់ចងទៅខាងក្នុងដោយភាពខ្ចូន បង្កើតជាបន្ទប់ៗ តាក់ចងទៅនឹងទ្វារមួយ ៗ ដោយកំពែងខាងក្នុងពីរយ៉ាងផងដឹក ។ ទាំងអស់នេះមានភាពជាអន្ទបទីយកម្ម

ដែលព័ទ្ធជុំវិញមុខទាំងបួននៃបាយ័ន គឺជាឥទ្ធានុភាពនៃរាជស្តេច ដែលបង្ហាញនូវទិសទាំង ៤ ។

បាយ័ន

១៨០០ ម៉ែត្រពីផ្លូវខាងស្តាំបែកពីទ្វារខាងត្បូងនៃអង្គរធំ យើងដើរជុំវិញប្រាសាទនេះតាមផ្លូវស្តាំ តាមផ្លូវចូលខាងកើតតាមមុខកំពែងដែលលយជាជ្រុងចេញក្រៅ យើងនឹងឃើញសុទ្ធតែតោនិងនាគ មានជើងទ្រ ផ្លូវនេះកាត់ទងទៅនឹងផ្លូវចូលដែលសំខាន់ជាងគេ ហើយគេនឹងសង្កេតឃើញមានគម្របគ្របស្ពា ដែលមានទៅក្នុងរយៈកាលក្រោយសម័យ មានចំនួនជាគ្រុឌចាប់នាគជាចំណី និងនៅជ្រុងម្ខាងទៀតមានកេរ្តិ៍ដំណែលបុរាណចាស់ៗ នៅមាត់ស្រះ ។

នៅពេលព្រឹកប្រាសាទបាយ័នបញ្ចេញនូវស្នើយ៉ាងស្រស់ គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍ ។ គេមិនគាប់លះបង់បាយ័ននៅពេលយប់ដែលចាំងដោយពន្លឺព្រះចន្ទ្រ ផ្ទះ ហើយបានជាវត្ថុនៃម្លប់ឈើចាំង-ឲ្យបានជាត់ជាពណ៌នៅតាមថ្ម ឲ្យទៅជាពណ៌បែកនិយ៉ាន

ប្រាសាទបាយ័ន

មើលបំពីខាងជើង

ស្រស់បំព្រង ។ មុខទីមួយ ៗ គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងក្រៃលែង ដូចជារយ៉ាំ ឬ តន្ត្រី បណ្តាលឲ្យមានគំនិតចូលទៅរកសន្តិភាពក្នុងលទ្ធិព្រះពុទ្ធសាសនា ។

នៅសម័យពីដើមលោក ពាក្យទូទៅ បានប្រាប់យើងថា ជប៉ុនមានសុទ្ធតែដើមឈើមានបន្ទាន់និងវល្លិ ដែលដុះច្រវាក់គ្នា បើចង់ធ្វើដំណើរទាល់តែរកផ្លូវដើរដោយជំបង ។ នៅក្នុងព្រៃដ៏ពោរពេញទៅដោយដើមឈើ ដុះយ៉ាងបង្កៀតគ្នានៅគ្រប់កន្លែង មានដើមព្រៃធំ ៗ ជាច្រើន ដែលដុះបំផ្លាញរុក្ខជាតិឯទៀតរហូតដល់លើកំពូលប្រាសាទ ។

ដូចជាលោក កុំម៉ៃ ដែលបានត្រួសត្រាយ យើងតាំងអស់គ្នាជាអ្នកទីមួយ ដែលមានសេចក្តីសោយស្តាយធម្មជាតិដែលពេញទៅដោយបុព្វានុភាពនិងប្រិយភាព ។ មួយខែ ១ ឬ មួយថ្ងៃ ១ មានថ្មជាច្រើនដុំធ្លាក់ចុះមក ។ ភាពខូចខ្ទេចខ្ទីនៃប្រាសាទនេះ នឹងកើតមានឡើងបើទុកឲ្យយូរទៅ ដូច្នេះត្រូវតែត្រួសត្រាយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។

ប្រាសាទបាយ័ន

មើលទៅលើថ្នាក់ទី ៣ កំពូលខាងជើងជ្រុងខាងកើត

ប្រមាណប្រហែលជាមួយសតវត្សយ៉ាងតិច បាយ័នមានភាពផ្ទុយពីអង្គរវត្ត ។ ប្រាសាទអង្គរវត្តស្ថិតនៅក្នុងកំពែងច្រើនជាន់ បង្កើតឲ្យមានជាបែបផែនយ៉ាងទូលាយ មានខ្យល់ចេញចូលយ៉ាងស្រួល និងមានភាពស្រឡះខាងស្ថាបត្យកម្មដែលប្រកបដោយភាពឆើតឆាយនៅជុំវិញនិងនៅពេងទង ។ ចំណែកឯបាយ័នវិញ ស្ថិតនៅក្នុងមណ្ឌលកង ៤ ជ្រុងទ្រវែង មាន ១៤០ ម៉ែត្រ ទទឹង និងបណ្ដោយ ១៦០ ម៉ែត្រ នៃកំពែងទី ៣ គឺ “ពេងទងក្បាច់ចម្លាក់” ធ្វើឲ្យយើងចាប់អារម្មណ៍ថាស្ថិតនៅក្នុងមណ្ឌលមួយដ៏ចង្អៀត ៗ មានវិសាលវិហារខ្លះទៀត សង់នៅកន្លែងខាងវិហារមណ្ឌលកណ្ដាលបានកប់បញ្ចូលទៅខាងក្នុងនៃពេងទងទី ២ ដែលមាន ៧០ ម៉ែត្រ ទទឹងនិង ៨០ ម៉ែត្រ ។

នៅឆ្ងាយបន្តិចមក មានបន្ទាត់ជើងមេឃរុញច្រានទៅក្រោយមណ្ឌលខាងផ្នែកក្រោម មិនគ្រាន់តែមានគំនរថ្មប៉ុណ្ណោះទេ មានភាពច្របូកច្របល់ ម្យ៉ាងទៀតដែលមានបលនាគួរឲ្យក្ដៅក្រហាយផល់លើមេឃនៅគ្រប់ទិសកន្លែង គេឃើញជុំថ្មនៅតាមបន្ទាត់តុះប្លុក

នៅផ្នែកខាងមុខ នៅវង់ ៥ ខាងមុខមានសភាពបែបផែនខុស ៗ គ្នាបានផ្ដល់នូវការចាប់អារម្មណ៍ជាខ្លាំង ។

នៅលើដំបូលខាងលើ មានសភាពស្ងប់ស្ងាត់ គ្មានការរន្ធត់ ដោយដុំថ្មខាងមុខ គេមិនអាចមើលឃើញនៅទស្សនីយភាពយ៉ាងច្របូកច្របល់ទាំងអស់ទេ បើសិនជាដើរកំសាន្តពីកន្លែងមួយទៅមួយនៃមុខទាំង ២០៨ ដែលនៅឆ្ងាយពីវិសាលភាពនិងកន្លែងនៃស្ថាបនិក គេនឹងកោតស្ញប់ស្ញែងនូវរូបសំណាកដែលមិនអាចដឹងបានជាមុន ។ បន្តិចម្ដង ៗ ភាពភ្ញាក់ផ្អើលក៏បានស្រួលឡើងវិញ ហើយគេបានឃើញវង់មណ្ឌល មានភាពមែនទែនចែកជាសង្កាត់យ៉ាងសមរម្យដាក់ជាពួកជាក្រុមតាមកន្លែង ៗ ចំណែកគ្រឹះស្ថានពីឥដ្ឋគេមិនរាប់បញ្ចូលផងទេ គេសង់ត្រាន់តែជានិមិត្តរូបតែប៉ុណ្ណោះ ។

បាយ័នជាស្នាដៃមួយនៃអ្នកកសាង ដែលមានប្រពៃណីនៅក្នុងលោកយើងនេះ ដែលគេនិយមពីគ្រឿងអាថ៌កំបាំង និងចិត្តជាដំបូងជាស្ដេចជ័យវរ្ម័នទី ៧ ដែលជាស្ដេចនិយមនូវព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ព្រះភក្ត្រទាំង ៤ នៃស្ដេចបានក្រឡេកមើលទៅ

គ្រប់ទិសទាំង ៤ គឺជានិមិត្តរូបនៃព្រះពោធិសត្វ លោកេស្វរៈ ជាការសំគាល់នូវទិសទាំង ៤ ។ បើតាមជំនឿរបស់លោកសេដែស បានពោលថា ព្រះភក្ត្រទាំង ៤ គឺជារូបភាពនៃស្ដេច ដែលដូចគ្នានឹងព្រះអាទិទេព បើតាមលោក ប៉ូលមូស វិញបានពោលថា មណ្ឌលដែលទាក់ទងទៅនឹងការណាវៃត្រខុស ។ គ្នានេះ បានបង្កើតនូវការបំរើនលូតលាស់ ខាងឫទ្ធានុភាពនៃស្ដេចអាទិទេព ដែលនៅក្នុងស្រុកទាំងអស់ ។

ម្យ៉ាងទៀតប្រាង្គមានមុខបួននេះជាវិហារ ដោយមានអក្សរចារឹកខ្លះ ៗ ទាក់ទៅតាមផ្ទៃទ្វារ ឬបន្ទប់រំលឹកគុណព្រះអាទិទេព ដូចមានរូបព្រះពោធិសត្វ លោកេស្វរៈ ជាភស្ដុតាងស្រាប់, នៅវង់កណ្ដាលឃើញមានរូបសំណាកនៃប្រទេសខ្មែរ គឺ «ស្ដេចព្រះពុទ្ធ» ត្រូវនឹង លិង្គ ឬទេវរាជ នៃលទ្ធិព្រាហ្មណ៍: រូបនោះអង្គុយលើនាគ ហើយការបញ្ជាក់ឲ្យឃើញដឹងថាជារូបព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ ។

នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៣ លោកទ្រូវេ បានរកឃើញនូវរូបសំណាក មួយបាក់បែកអស់ នៅក្នុងអណ្តូងជំរៅ ១៤ ម៉ែត្រ នៅក្នុងវង់កណ្តាល ។ រូបចម្លាក់នេះមានកំពស់ ៣ ម៉ែត្រ ៦០ បានយកទៅរៀបផ្គុំឡើងវិញ ហើយបានថ្វាយចំពោះព្រះបាទ ស៊ីសុវត្ថិ-មុនីវង្ស យ៉ាងឧឡារិកនៅថ្ងៃទី ១៧ ខែឧសភា គ.ស. ១៩៣៥ ។ វិហារដែលតំកល់ព្រះបដិមាករនេះ ជាមណ្ឌបមានដំបូលប្រក់ក្បឿងស្ថិតនៅចំហៀងខាងត្បូងនៃផ្លូវទៅកាន់ទ្វារជ័យ មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីព្រះពន្លាដំណាក់អង្គរធំ ។

ការពិពណ៌នាអំពីប្រាសាទ

ការកែប្រែខ្សែបែបផែននៅបាយ័ន និងភាពខទើសខ្វែងនៃគ្រឹះស្ថាន មកពីការរើរៀបចំច្រើនដងពេកដែលនាំឲ្យប្រាសាទប្រែភាពផ្សេងៗទៀត ហើយគេបានឃើញស្នាមនៅសឹងតែគ្រប់ទីកន្លែងទាំងអស់ ។ ការប្រែភាពយ៉ាងដូច្នេះហើយ កាចមានការសាងបែកៗគ្នា ដោយមានពេលសម័យខុសៗគ្នា សារុបសេច-

ក្ដីទៅ មិនមែននៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ប៉ុណ្ណោះទេ ។

ក្នុងស្ថានភាពសព្វថ្ងៃ ប្រាសាទនេះចែកជាពេនខឿន នៅខាងក្រោមមួយ នៅមណ្ឌលទី៣ជាមួយនិងមណ្ឌបមុមបួនទិស នាគបួននៅព័ទ្ធជុំវិញទីធ្លា ។ នៅខាងលិចមានបណ្ណាល័យពីរ នៅលើមណ្ឌលទី២នៃពេនខឿនមួយនិងរង់មុមបួននិងរង់ទី៣កណ្ដាល ។ នៅមុខនិមួយៗនៅរង់កណ្ដាលមានរូបនាគមានរបៀបដូចនៅពេនខឿន មានកំពែងលយចេញជាកងខ្លួន និងរង់មុមហើយមានថ្នាតូច ៤ កាត់កែង មានលានខ្ពស់មួយ មានច្រង់ព្រាយតាមបរិវេណនៃពេនខឿនកងខ្លួន ។ មានកំពូលកណ្ដាលពងមូល ដែលមានកំពស់ ៤៥ម៉ែត្រ ពីផ្ទៃនៃទីក្រុង កំពូលប្រាសាទនេះបាននោះជាប្រហោងម្យ៉ាងនៅខាងលិចបន្ទប់តូច ៗ និងនៅយ៉ាងមុខនៅផិតរង់ខ្ពស់ ។

១ - នៅប្រាសាទកណ្ដាលមានតាក់ខង់ទៅទីងពេនខឿនខាងមណ្ឌលទី២ គឺជាផ្នែកខាងគ្រឿងបរិធាននៃពេនខឿនមានកំពែងខ្វងព័ទ្ធជុំវិញដោយយេរិហារកណ្ដាលមួយដែលខ្ពស់ ដើម្បីធ្វើឲ្យទៅ

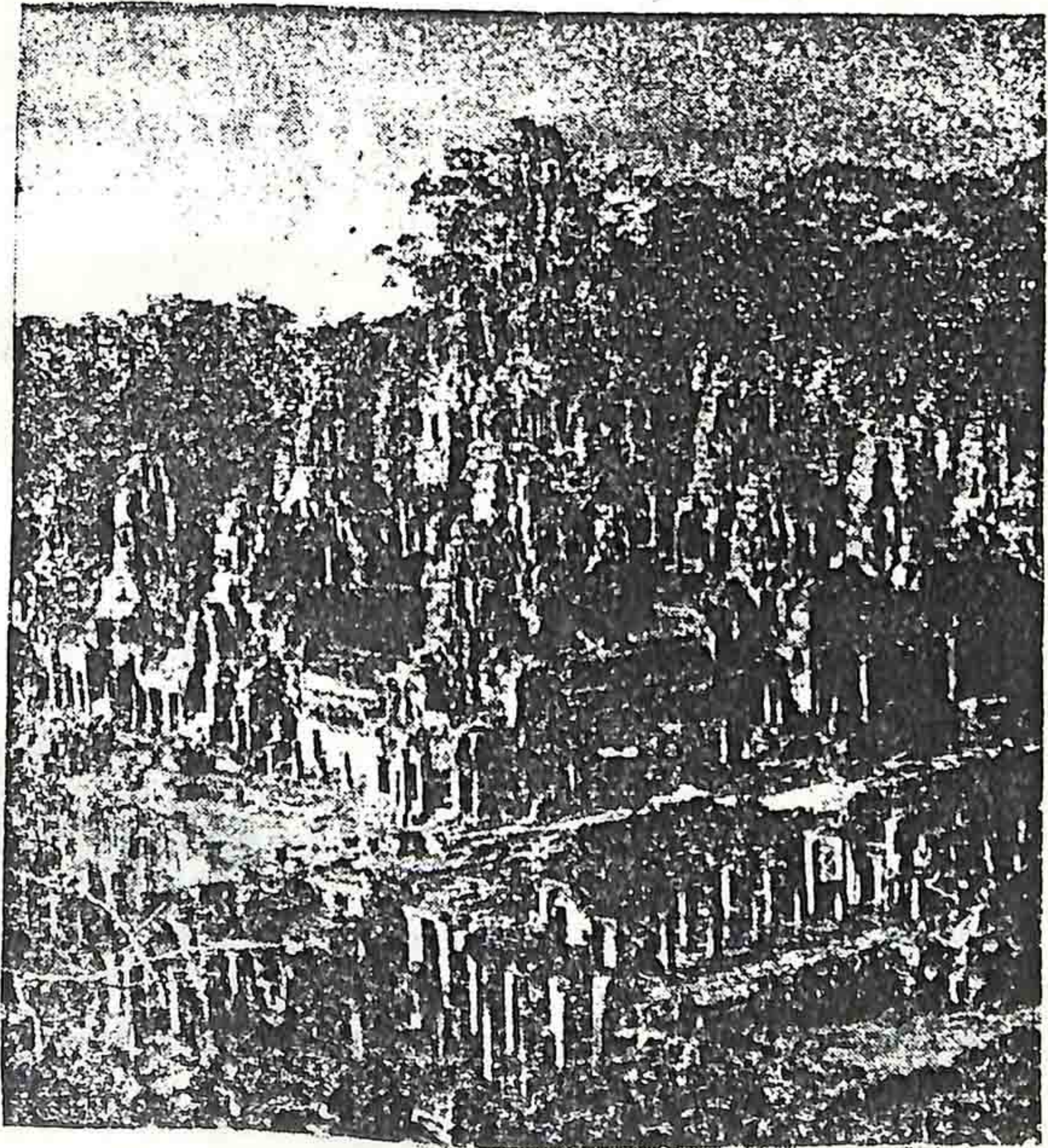
ជាកងបួនជ្រុងទ្រវែង ដោយមានការតភ្ជាប់ទៅនឹងថែបថែនខាង
ក្រោមនៃកេនទងដែលព័ទ្ធជាគូបតាំងបួន ។

២- នៅលើលានខ្ពស់កន្លែងមានវិហារកណ្តាល ដែលកសាងឡើងដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ នៅពេលក្រោយបំផុត គឺក្រោយដែលទ្រង់បានសម្រេច នឹងសាងបាយ័នជាវិហារនៅលើភ្នំនៃអង្គរធំ ដោយទ្រង់ជាព្រះឧបត្ថម្ភនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ។

៣- ទីធ្លាព័ទ្ធជុំវិញបានចាក់ទងទៅនឹងការប្រតិបត្តិពេលយ៉ាង ដែលត្រូវបំពេញបន្តបន្ទាប់គ្នា ។ នៅផ្នែកខាងក្រោមធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម មានកេនទងនៅមណ្ឌលទី៤បានតភ្ជាប់រហូតដល់ ២ ម៉ែត្រ ៥០ នៅខាងក្រោមហើយនិងការជីករកបានបង្ហាញនៅកន្លែងក្រាលថ្មបាយក្រៀម ផ្នែកទី១ និងនៅកណ្តាលមានជម្រៅ ១ ម៉ែត្រយ៉ាងខ្ពស់ ដោយមានឆ្លាក់ជារូបនៅលើថ្ម ។

៤- នៅកេនទងនៃមណ្ឌលទី៣ និងនៅតាមបណ្តាល័យបានចាក់ដីបំពេញរហូតដល់រួចស្រេច ។

៥- មានទីធ្លាព័ទ្ធជុំវិញបានបែកប្រហោងនេះទៅជាគ្រឹះស្ថាន

ប្រាសាទបាយ័ន

១៦ តែនៅសព្វថ្ងៃនេះ គេឃើញផុតអស់តែ ៤ នៅមុខម្ខាង ៗ និងមានកន្លែងសម្រាប់អង្គុយធ្វើដោយថ្មបាយក្រៀម ប៉ុន្តែអាចមើលឃើញដីដែលភ្ជាប់ពីរោងទី ២ និង ទី ៣ ខាងស្តាំ នៅវង់នីមួយ ៗ នៃមណ្ឌលទី ២ ។

ជណ្តើរមួយដែលនាំឲ្យយើងមកដល់លានខាងលើ មានតាំងពីដើមមកនៅតាមស័ក្យនីមួយ ៗ នៅជណ្តើរខាងលិចមានជញ្ជាំងព័ទ្ធជុំវិញ នៅក្នុងសម័យមិនកំណត់ អាចប្រើជំនួសជណ្តើរពីរទៀត ដែលមានភាពជាអតិបរមាណ ជណ្តើរទាំងនេះមានភាពយ៉ាងមាំនិងឡើងស្រួល ៗ កាំជណ្តើរធ្វើពីស៊ីម៉ងត៍ មានប្រវែងនិងទទឹងពុំសូវធំល្មមក្នុងការធ្វើដំណើរយ៉ាងស្រួលឡើងទៅខាងជើង – ខាងត្បូងនិងខាងលិច ជណ្តើរខាងឆ្វេង ។

មកដល់ប្រាសាទដោយលានខាងកើត គេចូលដល់ពាក់កណ្តាលនៃមណ្ឌលទី ៣ មានសសរជារូបនាគខ្វែងនៅផ្នែកខាងក្រោម គេបានសង្កេតឃើញមានរូបចម្លាក់នៅជញ្ជាំងដែលធ្វើ

ឲ្យយើងយល់ឃើញច្បាស់នូវអត្ថន័យនៃការតុបតែងនេះ "ដោយធ្លាក់មកដើមជញ្ជាំង" មានដំណើរហើរចន់ក្នុងនៃស្រីទេពអប្សរពីរ ឬ បី នាក់ហោះទៅលើផ្កាឈូក ។ នៅទីនេះបើគេបត់ពីខាងឆ្វេងហើយចូលទៅក្នុងពេងទងនៃក្បាច់ចម្លាក់ ដែលគេធ្លាក់តាមក្បួនប្រពៃណីពីបុរាណកាល ដោយទុកនូវប្រាសាទជាកេរ្តិ៍ដំណែលនៅខាងស្តាំរហូតយកដល់ខាងខាងត្បូង ។

ពេងទងនេះបានបែកជាល្វែងខណ្ឌ ដោយជញ្ជាំងមាន ៤ ម៉ែត្រ ៥០ កំពស់ ដែលមាន ៣ ម៉ែត្រ ៥០ ធ្លាក់ នៅជ្រុងម្ខាងទៀត មានសសរតម្រៀបជាពីរជួរ មានបង្គោលតាចៗ ។

ឬ នៅតាមបរិវេណប្រាសាទខ្លោងទ្វារព្រុកក់បែកអស់ ដូចជាមេមណ្ឌបមុខ ទិន រូបខាគ នៅគ្រប់តែបែបផែនខ្មែរ ។

អ្នកទស្សនាទាំងឡាយ ដែលមានពេលទំនេរគួរពិនិត្យនូវក្បាច់ចម្លាក់នៅផ្នែក ១/៤ នៃទិសអគ្នេយ៍ ដែលមានខ្លឹមសារជាតិគេ រូបឈរនៅតាមទ្វារនីមួយ ៗ ដែលបើកចំហទៅទីធ្លាខាងក្នុង ដើម្បីបានឃើញទ.ប្ប.ទិ.បភាពទាំងអស់នៃប្រាសាទ

ដែលប្លែក ៗ ពីគ្នា ។

នាគខាងស្តាំមានរូបយ៉ាងសង្ហា រីឯទ្វារខាងជើងប្រកបដោយក្បាច់គ្របកល្បូកយ៉ាងល្អឆើតឆាយ នៃស្រីទេពអប្សរដែលឆ្លាក់យ៉ាងធំៗ ។ គេចូលមកដល់បរិវេណនេះ គេគាបជូនគាត់ចូលទៅដល់មណ្ឌល ដែលមានរូបនាគនៅក្នុងពេនខនដែលមានទិសភាគមិនស្មើគ្នា ។ ផ្លូវច្បាប់ខាងជើងទិសខាងត្បូងនៃបាយ័នបានចុះមកក្រោមជំរង់ទៅខាងលិច ដោយទុកចន្លោះយ៉ាងទូលាយ នៅផ្នែកខាងកើតនៃបួនជ្រុងទ្រវែង នៅមណ្ឌលទី ២ ដែលមានផ្នែកខាងក្រៅនៃពេនខន នោះបើជាយ៉ាងណាក៏ហាក់ដូចជានៅផ្នែកខាងក្រៅ មានក្លោងទ្វារពាក់- 102
កណ្ដាលទាក់ទងទៅខាងក្នុង នៃក្លោងទ្វារមួយប្រកបដោយក្បាច់ចម្លាក់ ដែលលយចេញដាច់នៅខាងស្តាំនៃរង់និមួយ ៗ ។

ធ្វើដំណើរត្រឡប់មកពីខាងស្តាំ នៃប្រាសាទមានរូបនាគដែលតម្រង់ទៅខាងលិចនៃពេនខនខាងក្នុងដែលមានជ្រុងតាបៗ គេក្រឡេកឃើញតាមចុង ៗ នៅក្នុងមណ្ឌលមុខខាងអាគ្នេយ៍ផ្នែក

ខាងក្រោម មានព្រះពុទ្ធបដិមាករតូចនៅក្រោមក្បាលនាគ ដែលធ្វើឲ្យមានការគោរពស្ញប់ស្ញែងយ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ។

បែកផ្លូវទៅខាងជើងតាំងពីរនាំទី ១ គេបន្តដំណើរដោយពេលចេញមានកំពែងវែងមានជ្រុងតាម ៗ នៅពាក់កណ្តាលក្លោងទ្វារ ៗ តាំងពីក្លោងទ្វារនោះមកយើងឃើញកំទេចថ្មនៅពាសពេញយ៉ាងតិចណាស់ពី ១ ម៉ែត្រ ទៅផ្ញាំងឡើងទៅលើនៃលានខ្ពស់ ដែលយើងបានឃើញរួចមកហើយ បន្ទាប់មកចូលទៅក្នុងបរិវេណដែលប្រកបដោយរឿងព្រេង នៅជ្រុងក្បាច់និមួយ ៗ ។ គេចុះពីទីធ្លាខាងទិសឧត្តរហើយចូលទៅក្នុងនៃមណ្ឌលទាំង ៣ ដោយសំគាល់ឃើញនៅកន្លែងខាងលិចនៃមណ្ឌលទី ២ មានជណ្តើរមួយដែលនៅខាងត្បូងនៃឡើងទៅលើលានខាងត្បូង ។ ផ្លូវបត់នេះ បណ្តាលឲ្យមានសេចក្តីរន្ធត់ញាប់ញ័រយ៉ាងខ្លាំងនៃបាយ័ន ហើយមានភាពខ្ពស់តាមយ៉ាងច្រើនឥតគណនា ទីធ្លាដែលត្រូវមាននៅជាន់ទី ១ នៃប្រាសាទ ដែលមានផ្លូវវែងហើយចង្អៀតគ្មានខ្យល់ទិន

គ្មានពន្លឺព្រះអាទិត្យដែលគេឃើញហើយពិតនូវប្រិយភាព ដែលខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់ពីអង្គរវត្ត ។

នៅតាមទីលានខាងលើ ដែលគេគាបដើរកំសាន្តជុំវិញបាន គេមិនឃើញនូវភាពកំបាំងហើយច្បាស់ នៅពេលដែលគេដើរកំសាន្ត មិនបានឃើញព្រះភក្ត្រព្រះពោធិសត្វ លោកគេសួរ: ជាច្រើនដែលបាក់បែករលំគរលើគ្នានៅប្រាសាទកណ្តាល ។ បរិវេណទាំងនេះបានលេចចេញសឹងតែគ្រប់ទាំងអស់ តែមានភាពប្លែកៗគ្នា មិនមែនមកពីក្បាលដែលមានមុខ ៤ ដូចជាការបង្ហាញនៅក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍នោះទេ គឺមានសភាពប្លែកពីគំរូនៅប្រាសាទបួនជ្រុងស្មើ មានបួនជាន់ដោយសន្មត មិនមានជាក្បាច់ត្របកឈូក ដោយមានមុខនៃមនុស្សមានសភាពប្លែកៗគ្នាពី ១ ម៉ែត្រ ៧៥ ដល់ ២ ម៉ែត្រ ៥០ នៃកំពស់ទៅលើអ័ក្សនិមួយ ចម្លាក់នៅតាមកំពស់នៃជាន់ទី ២ នៅផ្នែកទី ១ ។

នៅបរិវេណនេះ មានកពង់ប្រាសាទកណ្តាលខាងបំពង់ខ្យ ដែលជាប់នឹងលយចេញមកក្រៅ ដោយគ្មានទាក់ទងទៅនឹងអ្វី

អោះ ហើយមិនគាប់ត្រាំបានទីនឹបូសឈើទាំងឡាយ ហាក់ដូចជាប្រេះពីលើមកក្រោម តាមបន្ទាត់ត្រង់ជាប់គ្នាគ្មានដាក់ទងទៅទីនអ៊ី ហើយធ្វើឲ្យថ្មលំដូចជាផ្លែឈើទុំ ៗ ការបាក់បែកដ៏សម្បើមនេះ បានរកឃើញដើមកំណើតហើយបានជួសជុលជាថ្មីឡើងវិញ ប្រហែលជាពាក់កណ្តាលនៃប្រាសាទ នៅខាងមុខនៃទិសខាងកើតទិសខាងត្បូង បានបាកស្លុតពីការខូចខាត ហើយការរៀបចំកែប្រែនៅតែបន្តទៅមុខទៀត ។

កំពូលកណ្តាលមានបាតរាងមូល បន្ទាត់ពុះកណ្តាលប្រវែង ២៥ ម៉ែត្រ នេះគឺជាវត្ថុមួយដែលពុំសូវមាននៅប្រទេសខ្មែរ ។ នៅខាងលើនៃផ្នែកខាងក្រោមប្រកបដោយផ្លូវចូលទៅប្រាសាទ មានក្បាច់ចម្លាក់បង្កើតបានជាសសរ នៅក្លោងទ្វារមានរាងជាត្រីកោណ ឬ បួនជ្រុងទ្រវែង នៅលើថ្នាក់ ទី ១ នៅបន្ទប់ឯទៀត ខ្លះទៀតគ្មានផ្លូវចូលទេ តែក្លែងដោយបង្អួច រូបមកមាន ៨ ជុំ ខាងមុខដាក់នៅលើថ្មសម្រាប់សំគាល់ចំណុចទិសទីនិងជ្រុងជាប់ ៗ គ្នា ហើយមានផ្នែកមុខមួយទៀត

គ្មានពន្លឺព្រះអាទិត្យដែលគេឃើញហើងពិតនូវប្រិយភាព ដែលខុសគ្នាឆ្ងាយណាស់ពីអង្គរវត្ត ។

នៅតាមទីលានខាងលើ ដែលគេគាប់ដើរកំសាន្តជុំវិញបាន គេនឹងឃើញនូវគាថកំបាំងហើងច្បាស់ នៅពេលដែលគេដើរកំសាន្ត នឹងបានឃើញព្រះភក្ត្រព្រះពោធិសត្វ លោកេស្វរៈជាច្រើនដែលឆ្លាក់ថែករលំគរលើគ្នានៅប្រាសាទកណ្ដាល ។ បរិវេណទាំងនេះបានលេចចេញសឹងតែគ្រប់ទាំងអស់ តែមានភាពប្លែក ៗ គ្នា មិនមែនមកពីក្បាលដែលមានមុខ ៤ ដូចជាការបង្ហាញនៅក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍នោះទេ គឺមានសភាពប្លែកពីគ្នីនៅប្រាសាទបួនជ្រុងស្មើ មានបួនជាន់ដោយសន្ទួតនិងមានជាក្បាច់គ្របគល្បូក ដោយមានមុខនៃមនុស្សមានសភាពប្លែកៗគ្នាពី ១ ម៉ែត្រ ៧៥ ដល់ ២ ម៉ែត្រ ៥០ នៃកំពស់នៅលើអ័ក្សនិមួយ ចម្ងាក់នៅតាមកំពស់នៃជាន់ទី ២ នៅផ្នែកទី ១ ។

នៅបរិវេណនេះ មានកន្លប្រាសាទកណ្ដាលខាងបំពង់ខ្យល់ដែលជាប់នឹងលយចេញមកក្រៅ ដោយគ្មានទាក់ទងទៅនឹងអ្វី

នោះ ហើយមិនអាចទ្រាំបាននឹងឫសឈើទាំងឡាយ ហាក់ដូចជាប្រេះពីលើមកក្រោម តាមបន្ទាត់ត្រង់ជាប់គ្នាគ្មានទាក់ទងទៅនឹងអ្វី ហើយធ្វើឲ្យថ្មរលំដូចជាផ្លែឈើទុំ ។ ការបាក់បែកដ៏សម្បើមនេះ បានគេឃើញដើមកំណើតហើយបានជួសជុលជាថ្មីឡើងវិញ ប្រហែលជាពាក់កណ្តាលនៃប្រាសាទ នៅខាងមុខនៃទិសខាងកើតនិងខាងត្បូង បានពាកសុតពីការខូចខាត ហើយការរៀបចំក៏ចេះតែបន្តទៅមុខទៀត ។

កំពូលកណ្តាលមានបាតរាងមូល បន្ទាត់ពុះកណ្តាលប្រវែង ២៥ ម៉ែត្រ នេះគឺជាវត្ថុមួយដែលពុំសូវមាននៅប្រទេសខ្មែរ ។ នៅខាងលើនៃផ្នែកខាងក្រោមប្រកបដោយផ្លូវចូលទៅប្រាសាទ មានក្បាច់ចម្លាក់បង្កើតបានជាសសរ នៅក្លោងទ្វារមានរាងជាត្រីកោណ ឬ បួនជ្រុងទ្រវែង នៅលើថ្នាក់ ទី ១ នៅបន្ទប់ឯទៀត ខ្លះទៀតគ្មានផ្លូវចូលទេ តែក្លឹដោយបង្អួច រូបមកមាន ៨ ជុំ ខាងមុខដាក់នៅលើថ្មសម្រាប់សំគាល់ចំណុចទិសនឹងជ្រុងជាប់ ៗ គ្នា ហើយមានផ្នែកមុខមួយទៀត

ដែលនៅពុំទាន់មានសភាពស្រួលបួលនៅឡើយ ។ នៅកំពូល ខ្ពស់បំផុតបានបញ្ចេញញាណពង់កេរ្តិ៍ច្បាស់លាស់ ព្រោះដោយសសរ នៅខាងក្រោមនៃក្លោងទ្វារក្រោយបន្ទុស ហើយប្រហែលជា បានរួបរួមបន្ទប់ដែរ ក្រៅពីសសរនេះ កំពូលប្រាសាទលំអ ដោយក្បាច់នៅផ្នែកខាងមុខ ដូចជានៅបរិវេណដែរ យ៉ាងហោច ណាស់ក៏មានស្នាមៗប្លាក់នេះ ឬបន្ទាត់ដែលជាគ្រឿងលំអយ៉ាង ដែរ ។ តាមប្រាកដណាស់នៅបរិវេណដែលលោក ហៀរ ត.- ក្ដាន់ បានរៀបរាប់ថា ជាទីសម្រាប់សំណាក់មណ្ឌលនៃពជាណា បក្រយើង ដែលបានការពារយ៉ាងមាំមួនដោយព័ទ្ធជុំវិញជា ២០ ជុំ និងមានជុំផង ១០០ ធ្វើពីថ្មរាំងអស់ ។ នៅគ្រប់ផ្នែក ខាងលើនេះ ត្រូវបាក់បែក ស្ទើរតែទាំងអស់ ក៏ប៉ុន្តែនៅ ឆ្នាំ ១៩៣៣ គេបានកសាងជាថ្មី និងមានការរៀបចំអង្គា ប្រាសាទយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។

នៅក្នុងប្រាសាទ ជុំសិលាទៀងតណ៌ស្រគាប់ មានប្រវែង ៥ ម៉ែត្រ ពីបត្តាត់ពុះកណ្ដាលព័ទ្ធជុំវិញដោយរបៀងយ៉ាងចង្អៀត

នេះហើយជារូបសំណាក សម្រាប់ដំណាន់នូវមណ្ឌលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានរូបព្រះបតិមាករមួយអង្គធំសម្រាប់ជាទីសក្ការៈបូជា និងមានកំទេចថ្មជាច្រើនដែលគេបានរកឃើញនៅក្នុងអណ្តូងកណ្តាល ។ គេគាបឡើងទៅកាន់ប្រាសាទតាមផ្លូវខាងកើត ដោយប្រាសាទនេះមានកំពូល ៣ ហើយដោយមានរាងជាជណ្តើរ ៗ នៅមួយផ្នែកទៀតមានគ្រឹស្ថានពីរវែង ១ ប្រកបដោយបរិវេណនៅក្នុងបណ្តាល័យ ។ គេសង្កេតឃើញនៅជិតគ្រឹះស្ថានខាងផ្នែកនៃទិសខាងជើង មានមុមកែងដូចគ្នានៅទិសឦសាននៃទីលាន មានក្បាច់មួយដែលគួរឲ្យស្ញប់ស្ញែងសរសើរ គឺជាក្បាច់តាំងពីបុរាណកាលមក ដែលគេលាក់ទុកនៅក្នុងក្រាលថ្ម ហាក់ដូចជាមានរូប ឈោគេស្វរៈ មួយអង្គឈរនៅកណ្តាល នេះជាលក្ខណៈមួយដែលទាញការម្មណ៍យើងឲ្យផ្តោតទៅលើព្រះពុទ្ធសាសនានៅបាយ័ន ។

ការតុបតែងដោយក្បាច់ចាក់ស្រេះ ដូចជានៅសម័យបុរាណគឺនៅពេលចាប់សាងសិល្បៈខ្មែរ ក្បាច់នេះមានសភាព

ថ្នាក់យ៉ាងល្អិតល្អន់ជាទីបំផុត ដូចជានៅខាងក្រោមមានថ្នាក់លំអដោយមែកឈើយ៉ាងត្រសុំត្រសាយ ដែលបង្ហាញនូវសោ-ភ័ណភាពយ៉ាងអស្ចារ្យ ។ គេសង្កេតឃើញនៅតាមបង្អួចបញ្ឆោតមានរនាំងបាំងពាក់កណ្ដាល នេះបង្ហាញពីការប៉ិនប្រសប់របស់អ្នកធ្វើ ហាក់ដូចជាសំពត់អានផ្កាព័ទ្ធជុំវិញដោយខ្សែក្រវាត់ ជាគ្រឿងសំអុងយ៉ាងស្រស់ប្រិមប្រិយនៃទេវតាដែលមានសក់បួងជាក្បួង ដោយធ្លាក់នៅលើត្រីកោណ ក្បាច់ចម្លាក់នេះសម្រាប់បង្ហាញនូវការស្ទាត់ជំនាញ ដែលមាននៅគ្រប់ផ្នែកខាងមុខ ។ យើងសំគាល់ឃើញនៅកន្លែងឯទៀតមានស្រីទេពអប្សរយ៉ាងស្រស់ឆើតឆាយពីរនាក់ នៅបង្អួចប្រាសាទកណ្ដាល និងមានផ្ទាំងចម្លាក់សំខាន់ៗច្រើនទៀតនៅលើជណ្ដើរខាងត្បូងនៃផ្លូវចូលទៅទីលាន ដែលបានបង្ហាញពីរឿងព្រេងនៃ " ដំរីដេ " ដែលផ្សងរើសរកអ្នកមានបុណ្យម្នាក់មកសោយរាជ្យ ។

ចុះពីកំពែងនៃមណ្ឌលទី ២ មកដោយជណ្ដើរដែលខ្សៀន

ទៅខាងត្បូងផ្នែកខាងកើត ពួកអ្នកទេសចរណ៍បានប្រញាប់ប្រញាល់ និងទៅទស្សនានៅកំពូលភ្នំបាយក្រៀមទៀត គេនឹងឃើញមានវត្តនៅចន្លោះមណ្ឌលខាងត្បូង និងមណ្ឌលខាងជើង ដែលមានរឿងព្រេងមួយនិទានពីស្តេចកើតកុដ្ឋរោគ (រោគឃ្លង់) មួយអង្គ ។

បន្តដំណើរទៅទៀត នៅក្នុងកំពែងខាងទិសខាងលិច មានអណ្តូងមួយដែលមានជម្រៅប្រហែលជា ១០ ឬ ២០ ម៉ែត្រ នៅចំកណ្តាល ដែលហ៊ុំព័ទ្ធដោយរបងនៅពីខាងមុខ ។

ក្បាច់ចម្លាក់

បាយ័នជាប្រាសាទមួយ ដែលមានកំពូលពីរនៅមណ្ឌលជាមួយគ្នា ប្រកបដោយក្បាច់ចម្លាក់, កំពូលខាងក្នុង មានការតុបតែងយ៉ាងប្រណីត ដែលហាក់ដូចជាទេវតានិមិត្តថ្វាយ មានលើកយកសាសនាព្រាហ្មណ៍មកនិទាន នៅកំពូលខាងក្រៅមានការតុបតែងផ្ទុយគ្នាពីខាងក្នុង ដែលមានសុទ្ធតែពួកអ្នកកាន់សាសនាទៅគោរពបូជារំលឹកគុណ និងមានរឿងថ្លែង

រៀបរាប់ពីការរស់នៅក្នុងសម័យប្រវត្តិសាស្ត្រ និងនៅពេលមានចំបាំង នៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ ។ លោកប៉ូលមូស បានពោលថា ការរៀបរាប់និទានទាំងនេះគឺជាការធ្លាក់ដោយតន្ទាក ដែលមានភាពពិត ៗ នៃទេពកោសល្យក្នុងសម័យនោះ ដោយការឧបត្ថម្ភនៃលោកស្ទួរៈ ស្តុបនៃកាទិទេពដែលបានជួយផ្សាយនៅពេលក្រោយនេះ ។

ចំណែកនៃចម្លាក់ពុំសូវប្រសើរទេ ព្រោះក្បាច់ចម្លាក់នៅបាយ័នពុំសូវល្អ តែមានជម្រៅជ្រៅជាងក្បាច់ចម្លាក់នៅអង្គរវត្ត នេះជាប្រភពមួយដែលមានឯកសារយ៉ាងសំខាន់ៗ ដោយក្បាច់យ៉ាងច្បាស់ៗ តែអត់មានរូបភាព ។ ឯកសារទាំងនោះបង្ហាញនូវបុរាណកាល និងជីវភាពនៃរាស្ត្រខ្មែរនៅសម័យដើម ។

ម្យ៉ាងទៀតគឺជាប្រាសាទគំរូ សម្រាប់កត់សំគាល់នូវហេតុការណ៍ផ្សេង ៗ ដូចជាបញ្ជីខាងក្នុងសម្រាប់បង្ហាញពីច្បាប់ទំ-ហេប់ខាងសិល្បៈឲ្យរេះពិនិត្យគោលការណ៍ ម្យ៉ាងវិញទៀត

ដូចជាដាច់ខាងលើនាងដើនមេឃ ។ ចេញពីផ្ទះចូលខាងកើត ឃើញទីនបន្តដំណើរទៅពាក់កណ្តាលខាងត្បូង នៃមុខខាងកើត ឃើញទីនបានឃើញប្រាសាទខាងស្តាំផ្លូវ ជាគ្រឿងដំណៃលពីបុរាណ ។

រោងទងខាងក្រៅ មណ្ឌលទី ៣

រោងទងខាងកើត ពាក់កណ្តាលខាងត្បូង

ក្នុងក្បាច់ចម្លាក់តាំងពីជាន់ផែលបង្ហាញចំណែកដ៏វិសេសនៃ
សិល្បករ មានក្បួនព្យុហយាត្រាមួយធ្វើដំណើរពីខាងត្បូងមក
ខាងជើង ។ ពួកកងទ័ពមានគ្រឿងការពារដូចជាស្នូ និង ខែល
113 ជាដើមនៅគ្រប់ដៃ ពួកទាហានទាំងនេះច្រើនតែមានសក់
ខ្លី ៗ និងក្បាលទទេ នៅពេលនោះមានទ័ពមួយពួកទៀតមកពី
ខាងក្រោមមានចុកពុកចង្កានិងសក់យ៉ាងចំឡែក ។ ក្រុម
ក្មេងដើរតាមពីក្រោយពួកទ័ពទាហាន និងមានមនុស្សម្នាក់វាយ
ស្គរយ៉ាងធំដោយអន្ទូងពីរ ។ ពួកក្មេងទាំងនេះដើរដោយមាន
19 ពួកអ្នកផិះសះគ្មានការនិងឈ្មានដះអម បំណែកខាងមេទ័ពវិញ

មានជ្បលំពែងឬស្ស ហើយបាំងដោយខ្សែជាអ្នកតាំផ្លូវ អង្គុយនៅលើដំរីដែលដឹកនាំដោយហ្មដំរី ។

គេសំគាល់ឃើញនៅពេលចប់ក្បួនព្យុហយាត្រាម្តងៗ មានការប្រកហោកញ្ញៀវយ៉ាងរីករាយសប្បាយ មានពួកអ្នកផ្គត់ផ្គង់ស្បៀងអាហារឲ្យគង់ទ័ព ដែលមានរទេះមានដំបូលសម្រាប់ដឹកជូបរទេះប្រើសត្វថ្វៃដៃ ចំណែកឯដំរីម្តងនេះឥតមានហ្មទេ ។ ដើមដូនមានសភាពដូចមែនទែន ហើយគេសង្កេតឃើញនៅចុងខាងត្បូងនៃជាន់ទី ២ មានគោមួយដែលគេបង្រុំយកទៅបូជាយញ្ញពេចន៍នៅដើមឈើមួយ ។

នៅទីបញ្ចប់មានរឿងនៅក្នុងផ្ទះតាមជាន់ទាំង ៤ ។ ដំបូលផ្ទះអ្នកស្រុកបង្ហាញនូវប្រទុនផ្ទះ ដែលមានបក្សីទំលើ ៗ លក្ខណៈពិសេសម្យ៉ាងទៀត មានការតុបតែងសក់និងសំលៀកបំពាក់របស់មនុស្ស និងវត្ថុដែលព្យួរនៅលើពិតាន អាចឲ្យយើងយល់បានយ៉ាងច្បាស់ថា អ្នកចម្លាក់នេះបង់បង្ហាញឃើញពីរបៀបធ្វើជំនួញរបស់ជនជាតិចិន ។

មណ្ឌបមុម ខាង អគ្នេយ៍

ចម្លាក់នៅមណ្ឌបនេះ ឆ្លាក់មិនទាន់ហើយនៅឡើយទេ ផ្ទាំងចម្លាក់ទី ១ បង្ហាញយ៉ាងច្បាស់លាស់អំពីរបៀបធ្វើការតាមប្រពៃណីរបស់ខ្មែរ ។ គេសង់ផ្ទាំងជាដំបូង រួចគេដាប់តាមគំនូរឲ្យបានជាពង រួចលុងឲ្យក្បាច់លេចក្រឡោតហើយសំអិតសំអាងជាក្រោយបំផុត ។ មានរូបស្រីទេពអប្សរពីររូបមានសោភ័ណភាពយ៉ាងស្រស់បញ្ចេញក្បាច់ខាងស្ដាំ ចំណែកនៅខាងឆ្វេងវិញ មានប្រាង្គបីដុំទ្រទ្រង់នូវត្រកូលមួយ និងនៅកណ្ដាលមានលិង្គព្រះឥសូរមួយផង ។ នៅផ្ទាំងចម្លាក់ឯទៀត ៗ មានរឿងរ៉ាវតាក់តែងទៅនឹងរឿងរាមាយណ៍ ។

រោងទង់ខាងត្បូង ពាក់កណ្ដាលខាងកើត

នៅក្នុងផ្នែកនេះ មានតែរោងទង់មួយទេ ដែលចំណាស់ជាងគេ ហើយដាប់តាក់តែងនឹងចំបាំងតាមនាវា នៅចុងសតវត្សទី ១២ រវាងទ័ពខ្មែរ និង ចាម ។ ចម្បាំងនេះធ្វើឲ្យប្រជាជន

រំដើបរំជួលយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះកោតសក់ខ្ញី ៗ ឯចំពោះ " មាន សក់ជោគផ្កាចំប៉ា " ។ មានការប្រឡូកប្រឡាក់ជាខ្លាំង ក្បាល ទុកទីមួយ ៗ លំអយ៉ាងឆើតឆាយ មាននារីម្យ៉ាងទៀតដែល ស្លៀកពាក់បែបសម្រៀបគ្នាជាជួរ និងពួកអ្នកបំប៉ាងដែលមានគ្រឿង សស្ត្រាវុធដូចជាធ្នូ ស្នា លំពែង និង ខែលជាដើម, មានខ្ទប ខ្លះស្រែក គ្រវាត់ពោលមកលើមាត់ប្រាំង ខ្លះទៀតទំលាក់ឲ្យ ក្រពើស៊ី ។

ព្រះពុទ្ធមានមាឌខ្ពស់ គង់នៅក្នុងរាំង នៅចុងខាងស្តាំ ពាក់ខែវគ្រឿងសំភារៈ និងបញ្ជាឲ្យអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់ស្គុយ ទទោក ដីរ ហើយតាំងចាក់ក្តាក់ថ្ងៃ ដូចជានៅក្នុងពេញក្នុងពេល បុណ្យភ្ជុំកុម្ភអំពុក ការកំប្លែងនេះតែងមានជាធម្មតា ដើម្បី ធ្វើឲ្យអ្នកចាំមើលមានកម្សាន្តផង មានការកកាយផង ។ មាន ត្រីតារ ចំរុះប្រភេទ ខ្លះដេកតាមដើមឈើ ខ្លះទៀតនៅតាម ព្រៃដែលលិចទឹក នៅរដូវទឹកជំនន់បង្កើតជាទេសភាពដ៏ជាក់ ស្តែង ដូចជាយើងបានជួបប្រទះនៅទន្លេសាបសព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅតាមមាត់ប្រាំង មានពិពណ៌នា ដោយប៉ិនប្រសប់អំពីព្រឹត្តិការណ៍ នៃជីវិតរស់នៅពលថ្ងៃគឺៈរឿងកំរនៅតាមផ្សារ នៅកន្លែងដាំបាយ នៅកន្លែងបរបាញ់សត្វ ឬប្រយុទ្ធជាមួយចាម្ប ច្រើន ៗ មានស្រីរកចៃឲ្យគេ ប្រឡែងលេងជាមួយកូនក្មេង ខ្លះ ទៀតយំដោយជម្ងឺដែលឈឺចាប់ពោះដៃ ៗ នៅចុងខាងចុង មានអ្នកបរបាញ់ម្នាក់ឃើញខ្លាប្រុងនឹងចាប់ក្របី ៗ ខ្លានោះ មានសភាពដូចជាខ្លារបស់ខ្មែរសម័យឥឡូវនេះ ៗ

នៅតាមមាត់ទ្វារ មានការពិពណ៌នាអំពីការនេសាទត្រី ដោយសំណាញ់ ៗ ទូកចុំកចាយមួយដែលពេញដោយចិន បង្ហាញពីការប៉ិនប្រសប់ខាងបោះយុថ្កា ដោយប្រើគេសម្រាប់ប្រួតឡើង ៗ បំណែកតូច ៗ អ្នកនៅលើទូកមួយទៀតសោត គឺកំសាន្តយ៉ាងរីករាយ ដោយប្រព្រឹត្តល្បែងផ្សេង ៗ ៗ នៅខាងក្រោម មានរឿងថ្មែក ១ ចំនួនទៀត ដែលមានការប្រជល់មាន់យ៉ាងរំភើប គួរឲ្យចាប់ការម្មណ៍ជាខ្លាំង ៗ

បន្ទាប់មកទៀតគ្មានការស៊ីថ្កូកទេ មានតែរឿងនៅក្នុងវាំង
ដែលមានព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីហែហម ដោយពួកកំលៀងរាំចំពោះ
និងមានលេងល្បែងបគុរង្គ "អុក" ។ នៅខាងក្រោមមានអ្នក
ចំបាប់និងអ្នកប្រដាល់ព្រមទាំងអ្នកប្រយុទ្ធជាមួយនឹងជ្រូកព្រៃ ។
ទាំងអស់នេះធ្លាក់នៅក្រោមមនុស្សដេកមានរូបរាងមាំ ។ នេះ
ប្រហែលជាស្ដេចទ្រង់បញ្ជាឲ្យធ្លាក់នៅក្នុងវាំង ក្នុងពេលដែល
ធ្វើបុណ្យតាមប្រពៃណី ឬ ក៏មានការអភិសេកម្ដង ១ ។

នៅផ្នែកខាងក្រោម ចំបាំងក៏ចាប់ផ្ដើមឡើង ដោយ
ពួកចាមលើកទ័ពមកលុកលុយ នៅខាងលើមានការប្រយុទ្ធជា
មួយនឹងខ្មែរដែលមានសភាពហាក់ដូចជាយក្ស ដើមទ្រូងពទ្ធ
ដោយខ្មែរ ។ នៅពេលសង្គ្រាមផុតរលត់ សន្តិភាពក៏ចាប់ 118
ផ្ដើមកើតឡើង ព្រះរាជាទ្រង់ធ្វើបុណ្យរំលឹកជ័យជំនះ នៅ
គ្រប់មណ្ឌល ប្រជាជនតែងប្រកបការប្លែក ៗ គ្នា ដូចជាធ្វើ
ជាងធ្នូ ជាងដែក និងអ្នករៀបចំធ្វើម្ហូប ដើម្បីនឹងធ្វើការ
ជប់លៀង ។

នៅចុងខាងជើង ទ្វារក្រោយបន្ទប់មានផ្ទាំងថ្មឆ្លាក់មួយ យ៉ាងតូច ដែលរៀបរាប់ពីការជជែកគ្នាពីការប្រយុទ្ធ ។

រោងទងខាងត្បូង ពាក់កណ្តាលខាងលិច

នៅគ្រប់តែផ្នែកនេះ ដែលមានជាន់ខាងក្រោមបានឆ្លាក់ រួចស្រេច បំណែកនៅមណ្ឌលទី ២ ឆ្លាក់ពុំទាន់រួចទេ តែមាន សារៈសំខាន់ជាមធ្យម ។ មានក្បួនទ័ពហែយាត្រាដោយកងទ័ព ដែលមានដំរីជាយានជំនិះ ជាពិសេសពាហនម្នាក់ៗ សុទ្ធតែ មានស្នានៅលើខ្នងដំរី ហើយប្រយុទ្ធគ្នាដោយស្នាទៅវិញទៅ មក អ្នកខ្លះកំពង់ធ្លាក់ទៅលើកង់រទេះ ។ នៅចុងខាងកើត
(119 មានដំរីបាំងក្រសដង្ហែមកស្ទឹងដើម្បីផឹកទឹក ។
ផ្ទាំងមួយមានឆ្លាក់រូបត្រីជានិមិត្តរូបនៃស្ទឹង ។

រោងទងខាងលិច ពាក់កណ្តាលខាងត្បូង

នៅទីនេះ មានសភាពប្លែកៗតែពុំទាន់បានឆ្លាក់ហើយ ។

នៅជាន់ខាងក្រោម ពួកទ័ពចំបាំងនិងមេទ័ពជិះលើដំរី ដើម្បីធ្វើដំណើរចូលទៅក្នុងព្រៃនិងឡើងលើភ្នំ (ដែលមានបែកាត ជាត្រីកោណតូចៗជាប់ៗគ្នា) ។ ចំណែកនៅផ្នែកកណ្ដាលមានឥសីមួយអង្គរត់គេចពីខ្លាមួយដោយខំឡើងដើមឈើមួយដើម ។

នៅផ្នែកខាងលើ មានរឿងសំខាន់ៗដែលរៀបរាប់ពីការកសាងវិហារ ពួកកម្មករខំប្រឹងទាញថ្ម ដែលនៅទីនោះមានមេដឹកនាំពាក់ម្កុដសម្រាប់បញ្ជា ខ្លះទៀតរៀបចំគ្រឿងបក្ការ ខ្លះទៀតខំក្ដាប់ថ្មដែលត្រូវនៅលើវិហារ ។ ឆ្ងាយបន្តិចមកមានការពណ៌នាពីការរស់នៅនៃពួកឥសី ។

នៅជិតទ្វារ មានផ្ទាំងចម្លាក់យ៉ាងវែងដែលលោកសេដែសបានដាក់ឈ្មោះថា « ចំបាំងគ្នាឯងក្នុងស្រុក » ចលនាយ៉ាងស្រគស្រាញនៃពួកក្បត់វត្តន៍ទៅតាមផ្លូវ តាមថ្នល់ មានមនុស្សប្រុសស្រីដែលត្រូវគេគ្រាងដៃហើយមិនត្រូវការគំរាមកំហែង អ្នកខ្លះទៀតរៀបកិច្ចខ្លួនប្រាណទៅច្បាំង ។ នៅភាគខាងលើមានមនុស្សម្នាក់អង្គុយពុតជង្គង់ហើយកាន់ក្បាលពីរ ដើម្បីបង្ហាញ

ដល់ប្រជាជន ។ នៅខាងលើខ្ពស់មានអ្នកចរពាសដែកម្នាក់ជំរន់ ឆ្ពោះទៅរកព្រះអង្គម្ចាស់ដែលទ្រង់រង់ចាំនៅក្នុងវាំង ។

បន្ទាប់មកទៀត មានសភាពលាយឡំគ្នាដោយការប្រយុទ្ធ ពួកទាហានមានខ្លួនទទេឥតមានការតាក់តែងជារបៀបខ្មែរដែល គេមិនអាចសំគាល់ម្នាក់ៗបានទេ មានទ័ពខាងដំរីចេញទៅជួយ ។

រោងទងខាងលិច ពាក់កណ្ដាលខាងជើង

ពួកទ័ពចំបាំង មានតែដបងសម្រាប់ការពារខ្លួន ខ្លះទៀតការពារខ្លួនដោយខែលតូចៗនិងដំរី ពួកទាំងនោះនាំគ្នាដើរតាមបាត់ស្ទឹង ដែលនៅទីនោះគេឃើញមានត្រីមួយធំសំបើមត្របាក់

2 សត្វចត្តុបាទតូចមួយ មានអក្សរចារឹកខ្វីមួយបញ្ជាក់ថា: “ប្រើស ជាចំណីរបស់វា” ។

មានអត្ថបទខ្លះទៀតវែងៗធ្លាក់នៅក្រោមសត្វធំៗ បង្ហាញពីស្តេចដេញតាមពួកសត្រូវ ក្បាច់ចម្លាក់នេះនៅសល់តែការយកថ្មដែបលៀនចេញមកក្រៅ នៅក្នុងផ្នែកខ្ពស់ៗ ដែលគេរកឃើញរូបសំណាកមនុស្សសំខាន់ៗ ។

មិនឆ្ងាយពីទ្វារប៉ុន្មានទេ   មានអក្សរចារិកនៅពីក្រោយ សម្រាប់ឲ្យរំលឹកដល់ស្តេច ដែលចេញទៅធ្វើឈានក្នុងព្រៃ មុនពេលដែលទ្រង់នឹងធ្វើពិធីបុណ្យថ្វាយព្រះឥន្ទ្រ   ដែលជាទំនៀមទំលាប់របស់ពួកព្រាហ្មណ៍ ។ នៅខាងក្រោយនៃក្បួនហែមានស្រី ៗ និងកូនក្មេង តែគេសង្កេតឃើញមានមន្ត្រីដែលតែងមានមាឌខ្ពស់ជាងអ្នកឯទៀត ឈរនៅលើដំរីមួយរូបហើយឱនក្បាលគោរពទៅកាន់ទ្វារដែលត្រូវគោរព ។

រោងទងខាងជើង ពាក់កណ្តាលខាងលិច

នៅតាមជញ្ជាំងដែលមានឆ្លាក់នៅផ្នែកក្រោម នៅចំណែកខ្លះទៀតមានគូររាងដូច ៗ គ្នា ។ នៅផ្ទាំងចម្លាក់ទី ១ មានរូបចម្លាក់ពួកអត្តពលករ អ្នកលេងប៉ាហ៊ុ អ្នកលោតហក់ អ្នកប្រណាំងសេះ ។ នៅខាងលើទៀតនៅក្នុងព្រះរាជវាំងមានក្បួនសត្វគ្រប់បែប ដែលបង្ហាញនូវសត្វផ្សេងៗដែលរស់នៅប្រទេសខ្មែរក្នុងសម័យនោះ ។ នៅចុងម្ខាងទៀតរាំងឥសីអន្ទុយ ការនាំផឹមទៅក្នុងព្រៃ បើយោងទៅតាមគាត់ក្សឹងដែល

ចត់បែន   មានពួកស្រីមួយក្រុមនិងមនុស្សម្នាក់មានមាឌខ្ពស់ ដែលធ្លាក់ពុំទាន់ហើយ ។

នៅមាត់ទ្វារ មានការប្រយុទ្ធជាថ្មីទៀត ជាមួយនឹងពួកចាមដែលជាសត្រូវរបស់ខ្មែរ តាំងពីបុរាណកាលមក ។

រោងទងខាងជើង ពាក់កណ្ដាលខាងកើត

ផ្ទាំងប្រាសាទស្រុតសឹងតែទាំងអស់   លើកលែងតែផ្ទាំងពីរដែលនៅខាងចុង   ដែលគេឃើញមានគូសត្រូវដដែល ។ ពួកចាមមកពីខាងកើតដោយកងទ័ពយ៉ាងច្រើន ប៉ុន្តែលើកមកម្ដងនេះ ឃើញថាទ័ពខ្មែរបរាជ័យដោយកៀសខ្លួន
123 ទៅនៅលើភ្នំពុំហ៊ានតស៊ូ ។ នៅគ្រប់ផ្នែកនេះ មានសភាពអ៊ូអរធ្លាក់ពីរឿងពិតជាក់ស្ដែង ។

មណ្ឌបមុម ខាងទិសឦសាន

ក្បួនព្យុហយាត្រានៃពួកទ័ពចំបាំងនិងទ័ពដំរីយ៉ាងច្រើន ប៉ុន្តែពុំសូវសំខាន់ឡើយ ។ នៅកណ្ដាលមណ្ឌបមានផ្ទាំងផ្លោន

មួយយ៉ាងចេតធាយ មានពានខ្ពស់រាបផ្ដុំកល់រូបព្រះព្រហ្ម ។ គេមិនអាចដឹងបាននូវដើមកំណើតនៃបាចង្ហាននេះ ដែលខុសពីរបៀបបាយ័ន គេចាត់ទុកថាប្រហែលជាសាងនៅក្នុងសតវត្សទី១០ ។

រោងទង់ខាងកើត ពាក់កណ្ដាលខាងជើង

ការប្រយុទ្ធយ៉ាងធំរវាងកងទ័ពចាម និងកងទ័ពខ្មែរជាថ្មីម្ដងទៀត បង្កើតជាទិលានមួយគួរឲ្យខ្លាច ដែលមានទ័ពដំរីជួយប្រយុទ្ធដែរ ដំរីនីមួយ ១ ប្រយុទ្ធនឹងប្រមោយ តែអាចចូលគូរសត្រូវបាន ខ្លះទៀតប្រយុទ្ធតទល់គ្នា ។ ទង់បំពាំងនិងក្លស់មានចំនួនច្រើនឥតគណនា ហាក់ដូចជាផ្កាយេពិត ។ គេសំគាល់ឃើញនៅតាមផ្នែក កងទ័ពខ្មែរមានជ័យជំនះលើពួកកងទ័ពចាម ។

រោងទង់ខាងក្នុង នៅអណ្ដាលទី ២

នៅទីនេះមានសភាពប្រហែលក្នុងការទស្សនា ក្នុងការធ្វើដំណើរចេញពីផ្លូវចូលខាងលិចមកដល់ប្រាសាទខាងក្នុង ។

គេមិនមែនដើរតែវង់ជុំវិញរោងទងមួយជុំប៉ុណ្ណោះទេ គេតាមបន្ត ដំណើរទៅមុខទៀតដរាបដល់តូបនិងរោងទងជាកំណាត់ ៗ ទៀត ផង ៗ នៅផ្ទាំងបម្លាក់ខ្លះទៀត មានឆ្លាក់ជាក្បាច់ចុកដូចជា ផ្ទាំងមួយពីរូបភាព និងមានរោងទងខ្លះទៀតបានភ្ជាប់ទៅនឹង ភាព ដែលៈលើកយកមកបង្ហាញយើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ក្នុងការ ធ្វើដំណើរវៀនវង់ ៗ

រោងទងខាងកើត ពាក់កណ្តាលខាងត្បូង

១– នៅចន្លោះវង់តីរ នៅខាងស្តាំ មានឥសីនៅក្នុងព្រៃ នៅស្រុក ក្នុំ ។ នៅខាងមុខ “ដែលមានស្នាមរលុបច្រើន” ពណ៌នាអំពីរឿងនៅក្នុងវាំង ព្រះរាជាដែលជាអធិបតីក្នុងពិធី នោះ ធ្លាក់ពុំទាន់ហើយ ៗ

២– នៅចន្លោះតួប ១ នៅខាងស្តាំ ស្តេចគង់ក្នុងវាំង នៅក្នុងចំណោមពួកឥសីទាំងអស់ នៅពីលើរឿងនេះ មាន និទានពីរឿងខ្យល់ព្យុះនិងការបរបាញ់សត្វ នៅជុំវិញមុខព្រះ ព្រហ្មមានពន្លឺភ្លើងពីក្នុងប្រាសាទ ដែលមានគានទេពកញ្ញាហោះ

ហើរលើអាកាស ។

៣– ពេលចន់នៅខាងក្រោម នៅខាងស្តាំមានក្សត្រគង់ក្នុងវាំងហែហមដោយពួកកីលៀង ។ មានផ្ទាំងចម្លាក់យ៉ាងធំនៅខាងមុខផ្លូវបត់ខាងឆ្វេង មានក្បួនព្យុហយាត្រា ប៉ុន្តែនៅក្នុងក្បួននោះមានខ្មែរនិងចាមលាយឡំគ្នា មានមន្ត្រីឈរលើដំរីមួយ ។

មុមខាងទិសអគ្នេយ៍

ពួកចាមបានចេញដំណើរ និងមេទ័ពឈរលើដំរីមួយ ។

រោងទងខាងត្បូង ពាក់កណ្តាលខាងកើត

១– នៅពេលចនខាងក្រោម : មានផ្ទាំងចម្លាក់បាក់បែកហើយមើលមិនច្បាស់ ។ ពួកចាមបានតាមហែក្បួនទៅប្រយុទ្ធជាមួយមនុស្សពីរពួក ដែលសុទ្ធតែមានមាឌធំ ៗ ពួកចាមបានមកពីផ្លូវខុសគ្នា ក៏ប៉ុន្តែមានសាសន៍តែមួយ ។ រឿងនៅក្នុងវាំង : បន្ទាប់មកគេឃើញមនុស្សឡើងដើមដូង ហើយមានពស់មួយយ៉ាងធំនិងត្រីមួយយ៉ាងសម្បើម នេះជានិមិត្តរូបនៃមហាសាគរ ម្យ៉ាងទៀតបង្ហាញពីការរស់នៅនៃពួកឥសីនិង

សត្វដែលនៅលើគ្គី ។ ម្ដងនេះក្បួនព្យុហយាត្រានៃមនុស្សដែលមានបុណ្យស័ក្តិខ្ពស់ ៗ ហែនៅមុខព្រះបរមរាជវាំង ដែលមានប្រាសាទយ៉ាងល្អចិញ្ចែងចញ្ចាច ។ បន្ទាប់មកទៀតមានក្សត្រីកំពុងបើបផ្កានិងតាក់តែងរាងកាយនៅមុខកញ្ចក់ ។

២- នៅបន្ទប់តូច ១ : មានមន្ត្រីមាឌមាំប្រយុទ្ធនឹងគោ ហើយនៅខាងឆ្វេងប្រយុទ្ធជាមួយដំរី ដែលគាបផ្ដួលដំរីបាន ព្រមទាំងចាប់កាន់ខាងមុខបានមួយ ។

៣- នៅចន្លោះវង់ពីរ : តាមនៅផ្ទាំងដែលបត់ពីផ្នែកខាងត្បូង មានពួកអ្នកជំនួញ នៅពីលើមានក្បួនព្យុហយាត្រានៃពួកអ្នកចំបាំងនិងស្ដេចមួយអង្គយាងចេញពីវាំង « ដោយឃើញមានធ្នូ, បំពង់សម្រាប់ដាក់ព្រួញ និងគំរោសសៃ » បំណែកខាងម្ចាស់ក្សត្រីវិញទ្រង់គង់នៅកណ្ដាលពួកគិលៀន ។

នៅខាងមុខពីឆ្វេងទៅស្ដាំ , មានរៀងចំបាំងមួយ តែពុំសូវមានសកម្មភាពខ្លាំងណាស់ណាទេ និងឃើញមានការប្រយុទ្ធជាមួយព្រះអង្គម្ចាស់មួយអង្គទៀត ព្រមទាំងទ័ពរបស់

ព្រះអង្គ ហើយមានពាំងមួយនៅមាត់រក ដែលមានអំពោះនិង មនុស្សអង្គុយជុំវិញភ្លើង ។

បន្ទាប់មកមានហែក្បួនពួកអ្នកភ្លេង និងមនុស្សលើរូបពជ បណ្ដើរនៅលើស្ពានចេញពីពាំង ដែលមានតែពួកស្រី ៗ ពួកមន្ត្រី គង់ពាំង ។ នៅផ្ទាំងបញ្ចាក់ខាងក្រោម មានព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រី មួយអង្គកំពុងរៀបហ៊ាបដាក់កូនក្មេង នេះហាក់ដូចជាធ្វើឲ្យយើង យល់ថា ក្មេងនេះនឹងត្រូវគេបណ្ដែតបំបរបង់ចោលក្នុងត្រពាំង មួយ នៅក្បែរនោះដែលមានអ្នកនេសាទម្នាក់ជះទូកបង់សំណាញ់ ហើយនិងក្សត្រីមួយអង្គដែលមានគ្រឿងអលង្ការដ៏ច្រើន ហាក់ ដូចជាស្រីទេពកញ្ញាចុះពីលើមេឃមក ។ បឹងនោះប្រកប ដោយដើមឈូកសម្រាប់ទ្រទ្រង់នូវទេវរូប ឬ មនុស្សដែលរលាយ ខ្លួនធ្លាក់ និងពួកអ្នកធ្វើសក្ការបូជារំលឹកគុណ ។

រឿងនេះជាផ្នែកដើមនៃរឿងព្រេង ដែលឆ្លាក់នៅលើផ្ទាំង បញ្ចាក់ខាងស្ដាំនៃផ្លូវបត់ គឺរឿងប្រទុម្នៈ កូនរបស់ព្រះក្រឹស្ណៈ និងព្រះនាង រុក្មិនី ដែលបានយកទៅបណ្ដែតចោលក្នុងសមុទ្រ

ដោយពិសាចឈ្មោះ សម្បរៈ ។ កូនក្មេងនេះត្រូវជាចំណីនៃត្រីមួយ ដែលត្រូវអ្នកនេសាទចាប់បានហើយយកទៅជូនសម្បរៈ ។ លុះដល់វះពោះត្រីបានឃើញប្រទ្យុម្នៈ (ដែលជាកាមៈ ធាតិទេពនៃស្នេហា) ។ ស្រីបំរើរបស់ សម្បរៈ គឺនាងមាយាវតី (អវតារនៃ រតី ត្រូវជាប្រពន្ធរបស់ កាមៈ) បានយកប្រទ្យុម្នៈទៅចិញ្ចឹមដោយលាក់បំពួន ហើយក្រោយមកក៏យកធ្វើជាស្វាមី ហើយសម្លាប់ សម្បរៈចោល ។

គេឃើញក្មេងនោះមានជីវិតរស់នៅ ហើយអង្គុយលើពោះត្រីដែល សម្បរៈ ធ្វើកាយវិការកាប់ជាកំណាត់ ហើយនាង
29 មាយាវតីលើកដៃទទួលកុមារប្រទ្យុម្នៈ ។

រោងទងខាងត្បូង ពាក់កណ្ដាលខាងលិច

១ - នៅចន្លោះវង់ទាំងពីរ ៈ ផ្ទាំងចម្លាក់ខាងស្ដាំធ្លុះបត់មានស្នាមរលុបជាច្រើន គេសង្កេតឃើញមានមនុស្សដេកនៅក្នុងបន្ទប់មួយ នៅក្នុងវាំង ដែលមានប្រពន្ធអង្គុយយំនៅក្បាល
10 ដំណេក ។ នៅផ្នែកខាងមុខ មានផ្ទាំងចម្លាក់ថ្លែងអំពីលទ្ធិរបស់

ព្រះឥសូរ ដែលមានទឹកដៃពុំសូវល្អ : ព្រះឥសូរធ្លាក់ជាគាថ-ទេពពីរបែប មួយនៅលើកដបល្លិ៍ មួយទៀតនៅលើផ្កាឈូករីក កណ្ដាលពួកអ្នកធ្វើសក្ការបូជា ដែលម្នាក់ក្រាបផលដៃ; មានប្រអប់ ឬ កោដ្ឋសម្រាប់ដំកល់អដ្ឋិធាតុដាក់លើកដរថ ។

២- នៅតាមបន្ទប់តូច ១ នៅខាងស្ដាំផ្លូវបត់ មានរូបព្រះឥសូរខុស ១ គ្នា កាន់សរត្រីសូល៍ (ឬកៃធ្លូបី) ខាងលើថិតានពីព្រះនាពយនបានដែលចុះមកគសានប្រាសាទ ហើយទ្រទ្រង់ហាក់ដូចជាដំរង់ប្លូលមករកព្រះឥសូរ ដែលឈរកាន់សរត្រីសូល៍ ។ នៅកាតខាងមុខថិតានពីរឿងដដែលនេះតែគ្មានព្រះនាពយណ៍ទេ ។

៣- នៅតាមពេទិចងខាងក្រោម : មាននេសីទេពគព្វាហោះហើរលើអាកាស ទិងព្រះឥសូរកាន់គ្រឿងឥស្សរិយយសរបស់ព្រះព្រហ្ម ដោយធ្វើការគោរពចំពោះព្រះព្រហ្ម ។ ទេសភាពលើគំនែលពោរពេញទៅដោយអក្សរាចារឹក " មានខ្លាមួយកុំមនុស្សម្នាក់ " បានធ្លាក់តាមប្រាសាទដែលមានទ្វារបិទ ។

ព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីយានទៅក្រសាលក្នុងស្រះ ទៅម្ខាងទៀត មានពួកស្រីទេពកញ្ញាបីនាក់កំពុងរាំបាក់ក្បាច់លើផ្កាឈូក ខាងលើមានព្រះឥស្សរគង់លើរាជបល្ល័ង្ក កណ្ដាលចំណោមពួកបរិវារទេវតា ។

ឆ្ងាយបន្តិចមក មានប្រាសាទព្រះឥស្សរ សាងនៅកណ្ដាលស្រះ ។ តាមមាត់ស្រះមានឥសីចិនសត្វសេះនោ មានខ្លាមួយដេញតាប់ឥសីមួយរូប; ចំណែកពួកអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា អង្គុយផ្គងដៃគន្ធាទៅក្នុងពាំងធ្វើសក្ការបូជាចំពោះព្រះសម្ពុទ្ធ ។ នៅកណ្ដាលផ្ទាំងចម្លាក់មានរូបព្រះនារាយណ៍ដៃបួននៅមាត់ស្រះ ដែលព័ទ្ធជុំវិញដោយស្រីទេពកញ្ញាកំពុងហោះហើរ មានមនុស្សមួយក្រុមទៀតធ្វើសក្ការបូជាក្នុងចំណោមនោះមានមនុស្សម្នាក់ក្រាបសំពះដល់ដី ដោយគោរពចំពោះគោ្ពដែលដាក់នៅលើពានថ ។ មានចំពះសេះនៅក្នុងក...ន ហៅដែលធ្វើដំណើរមកក្នុងពាំង ។ ខាងជ្រុងមានដំណើរ...អ ដោយគោគមសង់ខាង មនុស្សម្នាក់អង្គុយចាំផ្សេងៗការ

ចំណែកតួៗអ្នកបំរើហាក់រៀបចំដំណើរចេញ ។ នៅចុងផ្លូវបត់ មានព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីជាច្រើនអង្គកាច់ផ្កាឈូក ។ នេះប្រហែលជាព្រះកេសរៀបចំ បូជនីយយោសធរណ៍ត្តោះទៅវិហារព្រះសារីរៈធាតុ ។

រោងទីងខាងលិច ពាក់កណ្ដាលខាងត្បូង

១– នៅកែងចុងខាងក្រោម : ខាងស្ដាំ មានតួស្រីៗ នៅក្នុងបន្ទប់ខាងមុខ មានព្រះមាតាយណ៍ហៃជូនប្រគប ដោយគេគងកណ្ដាលលើគ្រែ ហើយបានបញ្ចេញឫទ្ធានុភាព ដើម្បីបង្ហាញនូវថ្ងៃផលប្រយោជន៍នូវទៅ មានយក្សជាដើម ហើយមិនមានរឿងផ្សេងៗជាច្រើនទៀតនៅក្នុងរាំង ។

២– នៅបន្ទប់តូច : មានរឿងថ្មីទៀតនៅក្នុងវាំង ដោយមានស្រីទេពកញ្ញារាំបន្ទោរដោយបវរក្រុងមួយក្រុម មានតួស្រីៗគាំគ្នាប្រុងកំដរហែលទេវ បេះផ្កាឈូកក្នុងស្រះ ។ តាមមាត់ស្រះមានកសីមួយគន្លៃ ហើយមានរបាំនៅខាងលើ មិនមានរឿងប្រទេសក្នុងការពានមនុស្សប្រុសតែនាក់ ។

៣- នៅបន្ទាះវង់ទាំងពីរ : ខាងស្តាំ មានការធ្វើសក្ការបូជាដល់ព្រះនារាយណ៍ដែលមានតាំងតែពីពេលកសាងប្រាសាទ ម្ល៉េះមកម្ល៉េះ ។ តាមក្បាច់ចម្លាក់នៃកេងខាងខាងក្រៅ មានពួកកម្មករទំព្រើនទាញថ្មឲ្យធ្លាក់រអិល ខ្លះទំលើកថ្មយ៉ាងមមត់ចត់ តាមរបៀបពិសេសម្យ៉ាង ដោយប្រើគរស្ទូច ហើយដាក់ទៅវិញ ខ្លះទៀតទំជញ្ជូនគ្រឿងសំភារ មិនដាច់ពីរល្មើ ព្រៀ ។

ខាងមុខមានគ្រឿងសក្ការបូជាចំពោះព្រះនារាយណ៍ ហើយមានស្រីទេពកញ្ញាជាអ្នកបំរើថាស ។ មានធ្វើពិធីសម្ពោធប្រាសាទ, គ្រឿងអាភរណ៍ ដោយមានលេងល្បែងចតុរង្គ គន់ទូក ដែលប្រកបដោយការតុបតែងយ៉ាងល្អឆើតឆាយ ហើយមានទូកតំរួតជុំវិញ និងការប្រយុទ្ធគ្នា ៖ ដូចគ្នានឹងបុណ្យអាភ-បរណ៍នៅទ្វារពេវតី ទោរមណ្ឌបមុខខាងទិសខាងកើតនៃអង្គរវត្ត ។ ខាងចុងផ្លូវបត់ គេឃើញព្រះឥសូរនិងព្រះនារាយណ៍កំពុងកាំពាក់ក្បាច់យ៉ាងអស្ចារ្យ ។ ផ្តាំងចម្លាក់ខ្លះទៀតរៀបរាប់ពីការ

រស់នៅរបស់ស្រី ដែលអង្គខ្លះអង្គុយបង្ក្រមណ៍ការខាងមិនៅ ក្នុងគុហា ហើយនិងមានស្រីខ្លះទៅបេះផ្កាឈូកនៅជិតសត្វស្លាបមួយដែលចិកត្រីដោយចំពុះ ។

រោងទងខាងលិច ពាក់កណ្ដាលខាងជើង

១– នៅបន្ទោះរង់ភាំងតៃ : ខាងស្ដាំផ្លូវបត់ មានរឿងទាក់ទងនឹងនៅក្នុងកំផែងព្រះរូបអស់ជាច្រើន ខាងមុខមានផ្ទាំងបង្ហាក់បីផ្ទាំង ដែលពណ៌នាអំពីក្បួនព្យុហយាត្រាចំពោះដោយមានមេទ័ពជិះសេះ និងមានពលទាក់អង្គុយក្នុងរទេះគង់តែសម្រាប់ប្រយុទ្ធក្នុងសង្គ្រាមប្រួសដោយសេះ ។ ខាងឆ្វេងផ្លូវបត់មានការហោត្រាចំពោះបន្ដដំណើរទៅមុខទៀត ។

២– នៅតាមបន្ទប់តូច ៗ : ខាងស្ដាំផ្លូវបត់ មានការសន្ទនាគ្នារវាងមេទ័ពតែនាក់នៅក្នុងរាំង ស្រីស្នំជួយកុបតែងកាយឲ្យក្សត្រី ។ ខាងឆ្វេងមានប្រាសាទមួយ ដែលបិតបាំងដោយគំរបពីលើដែលមានពាក់ជាសាធីប្រហែលជា " មណ្ឌបសំពប់រលាយសពាទជ័ន " ។ ខាងមុខមានកន្លែងសម្រាប់

ជាទីប្រជុំនៃពួកព្រាហ្មណ៍ ដែលមានខ្លះអង្គុយព័ទ្ធជុំវិញក្រោម មណ្ឌបមានជំបូលតែមួយ មានក្អាងទ្វារមួយសំរាប់បាញ់ព្រួញ ចំណែកមនុស្សខ្លះទៀតរៀបចំគ្រឿងអាវុធយុទ្ធភណ្ឌ ។

៣– ពេលទង់នៅខាងក្រោម : ផ្ទាំងចម្លាក់ធ្លាក់ចុះមកអស់ភាគច្រើន ផ្ទាំងនេះបង្ហាញអំពីការកូរទឹកសមុទ្រ ។ បន្ទាក់ដែលនៅសល់ជាចំណែកលមានគុណសម្បត្តិពិសេស ។ ជាបំផុតមានមន្ទីរសន្និបាតនៃពួកព្រាហ្មណ៍ រូបមានស្រីទេពកញ្ញាហោះហើរលាយទាំងទីងបក្សី ។ នៅក្រោមនោះសត្វពស់មួយធំក្បាលទាញដោយពួកយក្ស កន្ទុយទាញដោយពួកទេវតា ហើយព្រមទាំងមានហនុមានមកជួយថែមទៀតផង ។ មានអណ្តើក « គុរុមាវតារៈ » វិណ្ណុអវតារ នៅបាតសមុទ្រ ដើម្បីជាជំនួយដល់ការកូរទឹកអម្រឹតឲ្យពួកទេវតាផឹកកុំឲ្យចេះស្លាប់ ដូចនៅអង្គរវត្តដែរ ។

គេសង្កេតឃើញបានពីរ : បានព្រះអាទិត្យនិងព្រះចន្ទ្រ ដូច្នេះហើយបានជាឃើញបានជាមួយ សម្រាប់ត្រងទឹកអម្រឹត

ដែលមានពួកទេវតានិងពួកអសុរ (យក្ស) ប្រាថ្នាចង់បាន ។ នៅខាងឆ្វេងមានព្រះអាទិទេពមួយអង្គ គង់លើសត្វស្វាបចេញបង្ក្រាបពួកអសុរក្នុងពេលមានចំបាំង ដោយមានមេទ័ពឈរលើរាជរថដែលទឹមសត្វគោកេងកេស្វារ ។

មុមនៅទិសពាយ័ព្យ

ក្បួនយាត្រាទ័ព

ជៀងទ្វារខាងជើង ពាក់កណ្តាលខាងលិច

១– នៅផ្នែកខាងក្រោម : មានផ្ទាំងចម្លាក់បី និពាន អំពីរឿងនៅក្នុងឋាន ។ នៅតាមផ្ទាំងចម្លាក់ពីរទៀតមានក្បួនព្យុហយាត្រានៃគងទ័ព ដែលហាក់ដូចជានៅចាំទទួលអំណោយរៀងៗខ្លួន ហើយដើរដំរង់ត្រោះទៅក្នុងមួយដែលមានសត្វច្រើនពាន្ធភាសារ ដូចជាដំរី ខ្លា មាស ជាដើម ។ បន្ទាប់មកមន្ត្រីម្នាក់ជាឧក្ញសំ ដើរកាត់តាមស្រះជំរន់ទៅវិហារ ដែលម្នាះរំខាន ។ បន្ទាប់មកគេឃើញវិហារមួយទៀត ដែលមានសភាពស្អាតជៀបមានផ្លូវចូលពីរ ។ 136

ពួកឥសីលុតជង្គង់ចាំទទួលក្បួនហែមួយ ដែលមកពីខាងជើង ដឹកនាំដោយមេទ័ពពីរនាក់ ដែលមានមាឌមាំកាន់ប្រកផ្ទប់ ។ ពួកនេះប្រហែលជាទើបនឹងឡើងពីនាវានៅក្រោយម្ចាស់ ព្រោះរឿងនេះនិយាយអំពីសំពៅ ៣ ប្រកបដោយការគុបកែងយ៉ាងស្រស់ ហើយមានទំហំធំៗ នៅលើសំពៅពីរមានមនុស្សកាត់សក់ខ្លី និងមេទ័ពកាន់ប្រកផ្ទប់ ឯសំពៅមួយទៀតពេញដោយមនុស្សមានផ្កាគ្របលើក្បាល ។

២– នៅតាមបន្ទប់តូចៗ : នៅខាងមុខ ក្រោមការហោះហើរនៃស្រីទេពកញ្ញា នៅខាងជើងព្រះឥសូរមានដៃ ១០ កាំចាក់ក្បាច់តាមចង្វាក់ភ្លេង ព្រះនារាយណ៍នៅខាងស្តាំ ព្រះព្រហ្មមុខ ៤ នៅខាងជើង ជាមួយគណេស ចំណែកខាងក្រោមវិញមានពហ៊ូកំពុងលេបព្រះចន្ទ្រ ។ នៅតាមថែបផែនជញ្ជាំងផ្ទប់ មានឥសីនៅលើភ្នំ ព្រះឥសូរអង្គុយលើជ្រូកមួយយ៉ាងធំ នៅក្នុងបន្ទោះព្រះនារាយណ៍និងព្រះព្រហ្ម ។

៣– នៅក្នុងបន្ទោះវង់ចាំងពីរ : ខាងស្តាំផ្ទប់ មាន

ព្រះឥសូរដែលព័ទ្ធជុំវិញដោយឥសីនិងពួកស្រី ៗ ព្រមទាំង
មហេសី បាកវតី ឯគោណាំឌីនឈរនៅក្បែរនោះ ។

នៅខាងមុខ មានពួកឥសីអង្គុយការនាធម៌នៅក្នុងព្រៃភ្នំ ហើយមានស្រីម្នាក់ បានរៀបចំតុបតែងកាយយ៉ាងស្រស់ឆើត ឆាយបញ្ចេញនូវរូបភាពនៃខ្លួនតាមចន្លោះទ្វារនិងបង្អួច នៅចន្លោះព្រះអង្គប្រាសាទមួយអង្គ បុរាណទេពមួយ និងឥសីមួយអង្គ គេឃើញមានលិង្គនិងសត្វតុកកែមួយ ។ នេះជារឿងព្រេងមួយដែលយើងបានឃើញនៅអង្គរវត្ត កាលដែលក្រុងរាពណ៍ កាឡាខ្លួនជាព្រះឥន្ទ្រ ចូលទៅរួមមេត្រីជាមួយនឹងមហេសីរបស់ព្រះឥន្ទ្រនៅក្នុងបន្ទប់ ។ នៅក្នុងផ្នែកខ្លះទៀត ផ្ទាំងពីការហោះចុះនៃទេពធីតាឈ្មោះ គង្គា ផ្ទាំងកាលព្រះកាមៈ ទេវតានៃសេចក្ដីស្នេហាបាញ់ព្រួញឆ្ពោះទៅព្រះឥសូរ ដែលកំពុងធ្វើឈានលើកំពូលភ្នំមួយ ដោយមានភរិយាព្រះនាងឧមានៅក្បែរផង ។ ព្រះឥសូរខ្ញាល់ក្រោធក៏តបទៅវិញ ។ ឯព្រះកាមៈត្រូវដួលដេកស្លាប់ ដោយតាញ់បុ្ដីភ្នែកទីបីរបស់ព្រះឥសូរ ហើយឃើញ

មហេសីនៅខាងចុងជើង គោណាំឱខ នៅតាមចំពក់ភ្នំ ។ ផ្ទាំងថ្មថ្នាក់នេះ បានបញ្ចប់ដោយរឿងមិនច្បាស់មួយ ដែលនិទានពីព្រះរាជាទ្រង់ប្រជុំនាម៉ឺនមុខមន្ត្រីក្នុងវាំង ។

នៅខាងត្បូងផ្លូវបត់ ព្រះឥសូរជិះលើគោណាំឱខ ចេញទៅគសាងសាកលលោក ។

រោងទងខាងជើង ពាក់កណ្ដាលខាងកើត

១– នៅបន្ទោះវង់ទាំងពីរ : ខាងស្ដាំផ្លូវបត់ ព្រះឥសូរជិះលើគោ ណាំឱខ ជាមួយនិងមហេសីដែលនៅទីនោះ គេឃើញនាគកផក្បាលច្រើន នៅខាងក្រោមមានស្រីទេពអប្សរឈររាំតាក់ក្បាច់ ។

នៅខាងមុខ មានគ្រឿងប្រដាប់សម្រាប់បូជាសពមនុស្សម្នាក់ ដែលគេហែតាមផ្ទាំងថ្មថ្នាក់ខាងក្រោម មានឈាបនស្ថាន និងមណ្ឌបសម្រាប់ធ្វើពិធីបញ្ចុះសព នៅលើក្បាលយក្សមួយ ៗ មានរឿងប្រយុទ្ធគ្នារវាងកងទ័ពបាណ្ឌវៈ និង គោរវៈ ក្នុងរឿងមហាភារតៈ ព្រះឥសូរក្លែងខ្លួនជា កិរតា ប្រយុទ្ធនឹងអជ៌ុន

ដោយទោសតែផ្ទុកព្រមួយ ដែលម្នាក់ៗ ដំណើមថាខ្លួនបាន សម្លាប់ ៗ ក្រោយមកព្រះឥសូរបង្ហាញរូបព្រះអង្គពិត អជុន ទទួលគោរពព្រះឥសូរ ហើយព្រះឥសូរក៏ឲ្យគ្រឿងសាស្ត្រាវុធ ដល់អជុន ដែលយកទៅប្រើការនៅថ្ងៃក្រោយទៀត ។

នៅខាងត្បូងវិហារ មានបន្ទើគស្ទួយជំនុំគ្នានៅកន្លែង លើគេ ដែលមានស្រូវតូចធំៗ ។ រួចមានរឿងព្រេងនិទានតាំង កង កពណ៌ដែលបន្តព្រះឥសូរសង្កត់ក្បាលកណ្ដាល និងការប៉ះ នៃនរកពណ៌ ដែលយើងយល់បានដោយសារក្បាច់ចម្លាក់នៅ អង្គរវត្ត និងក្បាច់ខ្លះទៀតដែលធ្វើឲ្យយើងពុំអាចបំភ្លេចបាន ដូចជាចម្លាក់តារៈវះវិមដោយហរិ ។

នៅតាមផ្នែកមានរឿងពីរដែលធ្លាក់ត្រួតលើគ្នា ។ 140

២- នៅភាគខាងកើត : មានពួកស្រីបរិភោគដំឡូង ។ បន្ទាប់មកនៅខាងលើមានឥសីស្រូតចម្រៀងនៅលើភ្នំ តាមក់ទឹក ហើយមិនមានក្បាលផែបីមួយនេះនៃការបណ្ដាប ខាងក្រោយមាន ដើមឈើ : កន្សែងក្ដីកងប្រាសាទ គ្មានព្រះពលាស្ដេចគង់នៅទេ ។

នៅតាមវិហារសន្ធាន មានរូបសំណាកព្រះនារាយណ៍និងព្រះនាងលក្ស្មីជាមហេសី ។ ផ្ទាយបន្តិចមកទៀត ព្រះឥសូរនិងពួកអ្នកធ្វើសក្ការបូជា នៅខាងក្រោមមានស្រែទេពកញ្ញា ហាក់ដូចជាក្បួនមួយអង្គ មកបន់ស្រន់គាប់ទេពមុនពេលធ្វើដំណើរចេញទៅច្បាំង ។ មានក្បួនព្យុហយាត្រាខាងពលថ្មើរជើងនិងពួកគ្រូង មានទ័ពជ័រ-សេះ ព្រមទាំងក្បួនត្រីជាច្រើនអន្តែតលើអន្លើនស្នែង មានគោដ្ឋដាក់ធាតុមួយយ៉ាងធំដាក់លើរទេះទឹមដោយគោ ។ គេធ្វើដំណើរមកដល់ផ្ទះមួយគ្មានមនុស្សនៅបន្ទាប់មកគេឃើញស្តេចយានចុះពីរាជរថ ដែលមានកង់ ៦ ហើយយានចូលប្រាសាទដែលមានរបាំងព្រៀន សម្រាកកំដរបរិយាកា ៈ នៅពេលល្ងាចដ៏សែនរីករាយ ។

មុមនៅទិសព្យាន

ក្បួនព្យុហយាត្រា ដោយសង្កាត់ ១ៈ តែពុំសូវសំខាន់ ។

រោងទងខាងកើត ពាក់កណ្តាលខាងជើង

១– ពេលចងខាងក្រោម : មានក្បួនព្យុហយាត្រាយ៉ាង

ធំៗ ដែលគេសង្កេតឃើញមានរបៀបទុកសក់ពីរបែប : "សក់កាត់ខ្លីនិងសក់គ្រងផ្កា" ។ នៅខាងក្រោមមានទំពាក់ជើងដែលព័ទ្ធជុំវិញដោយអ្នកជិះសេះ, ចំណែកកងរថក្សត្រវិញទឹមដោយសេះក៏មាន អូសដោយដៃក៏មាន ។ នៅខាងលើរទេះធំមួយកង់ ៦ មានហង្សា ព្រះអង្គម្ចាស់មួយអង្គគង់ ដោយមានអគ្គមហេសីពីរអង្គអមផង ។ ម្ចាស់ក្សត្រគង់លើអង្រឹងស្នែងដែលមានក្មេងព័ទ្ធជុំវិញ ចូលតាមក្លោងទ្វារពិសេសមួយ ដែលមានរាជបល្ល័ង្កនៅទំនេ និងស្តេចប្រកបដោយធ្នូគង់លើដំរីហែហមដោយមេទ័ពពីរនាក់ ។

ចូលតាមទ្វារ ដែលមានផ្ទាំងចម្លាក់មួយតួបង្ហាញពីស្តេចមួយអង្គ ប្រហែលជាស្តេចយាងទៅបួងសួងកាទេពមុនពេលចេញទៅធ្វើចំបាំងនឹងក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះឥសូរនៅជិតរាជបល្ល័ង្ក ។

២- បន្ទប់តូចៗ : ក្នុងស្រះមួយមានទូកពីរដែលរសាត់មក ហើយនៅក្នុងទូកនោះគេឃើញមានក្បាលមនុស្សពីរ ។ អ្នកមុជទឹកចំមុជ ហាក់ដូចជាចំការរករបស់មានតម្លៃប្រហែលជាជុំ

ម្យ៉ាំងដែលគ្មានរូបរាងច្បាស់លាស់ ដែលគេឃើញលើលើស្មា យកទៅដាក់លើកដបល្អក្ក ។ ស្រីទេពកញ្ញានិងបក្សីហោះ ហើរព្រោងព្រាតនៅខាងលើរឿងទាំងអស់នេះ ។

នៅខាងក្នុងផ្ទៃបត់ : គេប្រទះឃើញរឿងនិទានអំពីការបំផ្លាញរូបសំណាកដែលមានភេទជាស្រី ។ គេចងរូបនេះ ហើយអូសដោយមនុស្សនិងដំរី ។ វេជបណ្ឌិត បុស បាន យល់ថាជារឿងជួយសង្គ្រោះស្ត្រីម្នាក់ឲ្យរួចពីការឃុំឃាំង ។ នៅតាមថ្មដែលនៅលើក្បាលយើង គេបានគាស់ទីងបបគាស់ ដំរីបានទាំវែកថ្ម នៅខាងក្រោមគេបានអនុវត្តន៍តាមរបៀប ចាស់ ដើម្បីទីងកំរើកថ្ម : គេដុតថ្មដោយភ្លើងរួចហើយគេ បាចទឹកខ្លះ ។ រឿងនេះ ហាក់ដូចជាឲ្យគតិមានដល់យើង ពីរឿងព្រេងជាគំរូ ដែលតំណាលពីព្រះរាជាមួយអង្គ ដែល បានយាងទៅក្រសាលព្រៃភ្នំ ហើយបានឮសំឡេងស្រីម្នាក់ ស្រែកច្រៀងតំអួញជាទីគាប់ព្រះទ័យ ទើបទ្រង់គាស់ថ្មចេញ ហើយទ្រង់ទតឃើញព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីមួយអង្គ នាមដើម នាគី

ដែលទ្រង់នាំយកទៅអភិសេកជាមហេសី ។

រឿងខាងលើនេះ គាប់ជាប់ទាក់ទងទៅនឹងរឿងពីមុនមក ដែលបង្ហាញពីប្រភពដើមរហូតមក ដែលគេត្រូវការគោរពបូជា ជាទីបំផុត ។ នៅប្រភពខ្លះទៀត ក្រោយបញ្ចប់ពីរឿងស្តេចគំលង់ មិនមានព្រះឥស្សូរនៅជិតទីនោះផង នៅផ្ទាំងចម្លាក់ខាងក្រោយ បំផុតនៃពេនទងខាងក្រោម មានរូបឥសីកំពុងផ្សំថ្នាំកែរោគទៅ មុខពេនទងនេះ មានការគោរពចំពោះមន្ត្រីម្នាក់ដែលបានជួយ សង្គ្រោះដល់ខ្លួន ។

៣- នៅបន្ទះរង់តាំងពីរ : រៀបរៀងដោយលោក គូឡូរប៊ើរ ដែលត្រូវមើលពីឆ្វេងទៅស្តាំ ។ មានស្តេចមួយ អង្គសោយរាជ្យនៅក្នុងវាំងដែលមានអគ្គមហេសី ហែហមដោយ មន្ត្រីរាជការ និងពួកស្រីរបាំ ។ ស្តេចអង្គនេះទ្រង់បានប្រយុទ្ធ ជាមួយនឹងពស់មួយ ពស់នោះក៏ព្រួសពិសមកលើព្រះកាយរបស់ ព្រះអង្គ ។ ដោយត្រូវនឹងពិសពស់នោះ ព្រះកាយនៃព្រះអង្គក៏ ក្លាយទៅជាកើតរោគឃ្លង់មួយរំពេច ។ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់

បញ្ជាយ៉ាងប្រញាប់ ឲ្យពួកពលបុរសទៅនិមន្តឥសីពីក្នុងព្រៃមក ព្យាបាលរោគរបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះអគ្គមហេសីក៏បានទៅសាកសួរពីរោគនោះដែរ នៅទីបំផុត គេសង្កេតឃើញទ្រង់ផ្ទុំហើយ មានឥសីមួយដាក់ថ្នាំព្យាបាលរោគថ្វាយព្រះអង្គ ។ គេសង្កេតឃើញក្រោយពីរឿងនេះមក មានរឿងប្រយុទ្ធគ្នាជាមួយពស់ ។

ប្រាសាទបាពួន

សាងនៅរាជ្យ គ.ស. ១០៦០ ដោយស្តេចព្រះបាទព្រះឧទ័យាទិត្យវរ្ម័នទី ២ ការថែរក្សាដោយក្រុមស្រាវជ្រាវបារាំង ចាប់តាំងពី គ.ស. ១៩០៨ មកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ប្រាសាទនេះ **សាងឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា** ប្រកាន់យកព្រះ**ឥស្វរ** ។

ប្រាសាទបាពួនសាងនៅជាប់នឹងកំពែងវាំងព្រះរាជវាំងនគរធំ ហើយជាប្រាសាទដែលមានកំពស់ខ្ពស់ និងមានវិសាលភាពស្របនឹងបរិណាមនៃសម័យនោះណាស់ ប្រាសាទនេះមិនដូចប្រាសាទដទៃ ។ ប្រាសាទនេះមានទីធ្លាទូលាយ ប៉ុន្តែជាប្រាសាទដែលសាងនៅពេលដែលមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីដ៏ពីរោះ ហើយមិនមានរូបចម្លាក់ត្រូវគ្នានឹងលក្ខណៈដែលបានរៀបរាប់ ។ នៅតាមផ្លូវចូលប្រាសាទនេះមានស្ពានវែងធ្វើពីថ្មដែលមានសសរទ្រនុង ។

ក្បែរកៗ នៃផ្កាឈើសម្រាប់ទប់ទ្រដំបូលនៅផ្នែកខាងជើង ។ នៃប្រាសាទនេះ មានរាងបួនជ្រុងទ្រវែង បណ្ដោយ ៤២៥ ម៉ែត្រ ទទឹង ១៦៥ ម៉ែត្រ ។

ឯអគារផ្លូវដែលខ្ពស់ ប្រវែងពីកើតទៅលិច ១២០ ម៉ែត្រ ពីជើងទៅត្បូង ១០០ ម៉ែត្រ ស្ថិតនៅជាប់នឹងកំពែងព្រះពន្លាំង ហើយទិសដំបូលតាមភាគស្លាបមុខខាងជើង គឺមានភាពប្រហៀងគ្នានឹងដំបូល នៃប្រាសាទខាងជើងរាជធានីព្រះបាទយសោ-វរ្ម័ន ដែលសាងនៅលើកំពូលភ្នំបាខែងក្នុងសតវត្សទី ៩ ។

បរិមាណនៃរូបភាពប្រាសាទនេះ គាប់ចាត់ទុកបានថាជាប្រាសាទមួយធំ ហើយក្បែរក្រៃលែងក្នុងចំណោមប្រាសាទផ្សេងៗ តាម ជ័រតានួន ប្រាសាទបាពួនគឺជា " ប្រាសាទស្ពាន់មានកំពស់ខ្ពស់ជាងប្រាសាទតាស (បាយ័ន) ដែលមើលទៅគួរឲ្យរំភើបចិត្តពន់ក្រៃលែង " (ពុទ្ធសតវត្សទី ១៣) ។

តាមសិលាចារឹកព្រះគោក ទិសលំនៅស្ដែងលើគេឃើញ នៅជើងប្រាសាទបាពួនពេះតែមួយ លោក ស៊ីដែស បានថ្លែង

ប្រៀបប្រដូចថា ប្រាសាទបាពួននេះ មានគតិគាតសមជា «ភ្នំមាស» ដែលជា «លំអនៃលោកទាំងបី» ហើយ សាងឡើងដោយព្រះបាទឧទយាទិត្យវរ្ម័នទី ២ នៅកណ្ដាល ព្រះរាជធានីធំ ៗ គឺជាកន្លែងដំកល់សិវលិង្គនៃព្រះឥសូរ និង ហៅថាទេវរាជ ឧត្តមគតិ បានធ្វើឡើងអនុលោមទៅ តាម ទស្សនៈពេល ហើយជាប្រាសាទមួយដែលគេតាក់តែងជា ជារបៀបនៃរាជធានីនោះ នៅចន្លោះកណ្ដាលរាជធានីភ្នំបា-ខែង និង រាជធានីបាយ័ន ៗ

ប្រាសាទក្រោមគេបង្អស់ ប្រាសាទបាពួននេះជាភ្នំ ដែលមានថែវត្រើយជាច្រើនជុំគកគុញ្ចពីលើ ហើយដែល មនុស្សបានប្រើឡើងទៅខាងសាងប្រាសាទ ៗ សព្វថ្ងៃនេះ ប្រាសាទបាពួន បាក់ស្រុតជាលំបាកឡើង បង្ហាញឲ្យឃើញនូវរណ្ដៅ- បណ្ដាលជ្រួលក្បាច់ទៅ រវៃផ្ទុះយ៉ាងរំពុង ក៏ពស់ស្មើនិងតាក់ ... ដែលប្រកបដោយផ្ទាំងមានក្បាច់ចនា ... វិចិត្រ សំរាប់ ... យ៉ាងក្នុងគកតាមស្ពានកាត

ប្រាសាទតូចៗដោយខ្មែរសាងតិចតួច ។ ប្រាសាទនេះ សាងនៅជិតទួលខ្ពស់មួយកន្លែង ដោយផ្ទាំងថ្មភក់និងថ្មបាយ-ក្រៀមយ៉ាងធំៗ គួរឲ្យស្ងើចសរសើរទឹកមិនកើត ។

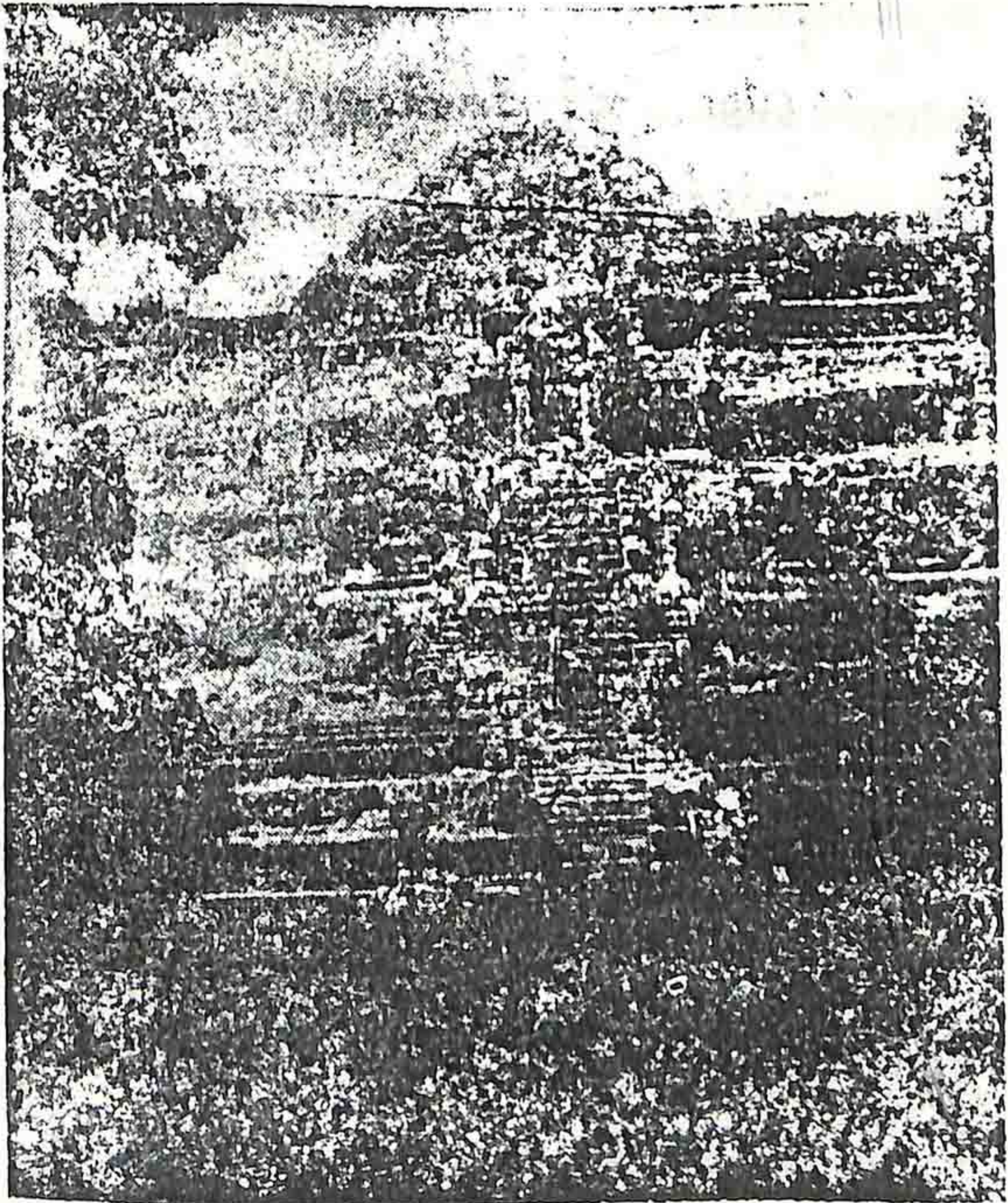
នៅប្រថមទិសព្រះពជណាបស្ពានធំ មានផ្លូវមួយចូលទៅកាន់ប្រាសាទបាពួន ។ នៅក្បែរផ្លូវនោះគេបានសង់មណ្ឌប ៣ មានគោបុរៈពងកោងជាគាតប្រាងគ ក្លាប់ទៅទិសខែរ សំណង់ទាំង ៣ នេះសាងនៅលើគ្រឹះកោងពុះ ដែលបញ្ចេញឲ្យដឹងជាមុខនៃគ្រឿងបរិក្ខណ្ឌតាំងឡាយ ។ ថ្ងៃក្រោយមកគេបានយកព្រះព្រាម្ចូលនេះ មកប្រើក្នុងសំណង់មុខទាងលិចនៃប្រាសាទអង្គរវត្ត ។ តួប្រាសាទធំស្ថិតនៅក្នុងកំពែងទី ៤ ដែលគេបានឃើញរូបចម្លាក់ផ្ទាំងៈហើយ និង សសរខ្ទះ នៅសពប្រែតៗ គួរឲ្យខ្លាច ។ នៅតាមផ្លូវដែលនេះមានជំហានសិរលម្អិតពីលើយោទីមាកខះរាំង ៣ ។

មានផ្លូវមួយសាងតពះគោបុរៈនេះទៅប្រណាយ ២០០ម៉ែត

ដែលមានទ្រង់ទ្រាយជាស្តម្ភមួយ ប្រកបដោយសសរបួន ។
[illegible] ឲ្យមានសភាពបែកជ្រុងជាចំណែកមួយ
ទទឹង ៥ ម៉ែត្រ ផ្ទះនេះឋិតនៅលើ [illegible] ។ គេបាន
គាស់រំលាយដីដែលលើក [illegible] ដើម្បីឲ្យមើលទៅឃើញនូវ
គ្រឿងបរិ[illegible]ទាំងឡាយនៃសំណង់នេះ ។

នៅតាមបណ្តោយ [illegible] នៃមណ្ឌបមួយមានរានហាល
ថ្មាន មានការខូចខាតសសរជាច្រើន ហើយមានដាំក្បាច់
ចម្លាក់លំអច្រើន [illegible] អមសងខាងផ្លូវ ។ មានទីលាន ២
លាន មួយលាតសន្ធឹងឆ្ពោះទៅខាងជើង មួយទៀតនៅខាងត្បូង
ឆ្ពោះទៅតាមចាក់ [illegible] ដែលមានបណ្តោយ ៣៧ ម៉ែត្រ [illegible]
~ ១៨ ម៉ែត្រ ។

ក្បូរប្រាសាទមានរាងស្រដៀងគ្នាពាក់កណ្ដាល [illegible] ៥
ថ្នាក់ឡើងទៅ ។ ដំណើរនេះសាងពីថ្មភក់ប្លុកពីដំណើរតាំង
ទ្បាយ [illegible] សតវត្សទី ៩ និងទី ១០ [illegible]
ទាំងនេះមានបែបផែន ៤ ជ្រុងស្មើ ហើយមានថ្នាក់ភ្ជាប់ជ្រុង

ប្រាសាទបាពួន

មើលចំពីខាងជើង

ហៀតដល់ផ្នែកខាងលើ ។ នៅខាងក្រោមវិញក៏មានភិនភាគ ប្រហែល ៗ គ្នាដែរ ។ បើតាមនិទស្សនៈវិញ ប្រាសាទនេះ ពុំមែនសាងបំពាក់នឹងផ្លូវថែវឡើយ ។ ថែវទាំងនេះព័ទ្ធជុំវិញ ថ្នាក់ជណ្ដើរទី ១ ថ្នាក់ទី ៣ និងថ្នាក់ទី ៤ ។ ឯថែវខាង លើមានកំពស់ពីដីទៅ ២៤ ម៉ែត្រ ។

នៅតាមជញ្ជាំងគ្រឹះ មានថ្នាក់ជាក្បាច់ក្របកល្បូកយ៉ាង មាំហើយល្អ ៗ តែពុំមានថ្នាក់លំអដោយរូបចម្លាក់អ្វីទេ ។ ថែវខាងក្រៅកំពែងនេះ ទើបនឹងសាងឡើងនៅពេលបន្ទាប់ ក្រោយមកទេ ព្រោះគេឃើញមានស្នាកស្នាមដែលធ្វើព្រាង ដោយតំនរថ្មជាច្រើនយកទៅរៀបបន្តុបលើគ្នា នៅផ្នែកខាង លិចមានថ្នាក់ព្រះពុទ្ធរូបចូលនិព្វានមួយអង្គ ដំកល់នៅលើជំពូល ថែវ គេអាចយល់បានថា លក្ខណៈយ៉ាងល្អ ៗនៃគោបុរៈដែល មានផ្ដាំងបម្លាក់ មានកំពស់ជាងពាក់កណ្ដាល ហើយមាន ភាពតាំងនៅជាធម្មតាគ្មានការខូចខាតអីឡើយ ។ ឯប្រាង្គ នៅតាមជ្រុង បាក់កំពូលអស់ជាច្រើន ដូចគោបុរៈនៅខាង

ផេនទិនីខាងលិចដែរ ។

គេអាចធ្វើដំណើរចូលទៅកាន់ប្រាសាទនេះតាមគោបុរៈ ខាងកើត ព្រោះគោបុរៈនេះមានទ្វារចូល ៣ ឆ្ពោះទៅកាន់ ជណ្តើរដែលពុំសូវចោត ៗ នៅតាមក្រោងទ្វារបន្ទោះថ្ម កណ្តាលហើយមិនយំទិសខាងជើង គេសង្កេតឃើញនូវ លក្ខណៈតាំងឡាយនៃប្រាសាទនេះ សាងអនុលោមទៅតាម ទំនៀមទម្លាប់នៃក្បាច់រចនាខ្មែរក្នុងសម័យបុរាណ ។ នៅ កន្លែងនេះគេសង្កេតឃើញធ្នឹមទទឹងទ្វារមួយសាងពីថ្មភក់ ដែល មានដុំឈើដាក់តម្រួតពីលើ ស្ថិតនៅនឹងកន្លែងដើម ដោយ មានការរបេះរលួសអស់ជាច្រើន ។ គោបុរៈនេះមានលំអជាង គោបុរៈ ៣ ទៀត ដែលមានក្លោងទ្វារតែមួយ ព្រោះជា គោបុរៈដែលមានខ្លួនធំ ហើយមានយ៉ដំបូលកង់កោងតម្រួតលើ គ្នា ៗ មើលពីខាងក្រៅទៅ គេនឹងឃើញនូវបន្ទាក់ឃាំងក្រួ ៗ ដែលឆ្លាក់ជារូបទេវតា និងរូបមនុស្សតូច ៗ អនុលោមទៅ តាមចេតនារម្មណ៍ដ៏គ្រប់គ្រាន់ មិនតែប៉ុណ្ណោះមានឆ្លាក់ជាផ្កា

153

ពស្តុគពីតពីពេលថ្នាំងាច ៤ ជ្រុងស្មើ ដែលគេហើលទៅកាត់ផុត

ពាហ៊ុំកខ្ចីព្រំបៀម ដែលគេបានប្រទះឃើញនៅក្នុង តាម

បន្ទាយស្រី ។

នៅតាមផ្ទះតូចជុំវិញ គេបានប្រទះឃើញផ្តាំងបុជាធ្លើង

នៅក្នុងទិសក្បឿង ដែលនៅពីក្រៅខ្លួន ពាំងនៅពេលថ្ងៃ

... ។ ... ហើយគេ ... ពីរគេ ... ពេមសំពាក់ដែល

... ក្នុង ... ពន់ជាតាគបាត ហើយប្រកបជាពេរ សគារ

ករពេរ ៤ ដែលមានរូបធំៗពេលបេសបជាពណ៌ពរ័យ ...

ជាបន្លាតាំងពីបុរាណមក ។ ម្យ៉ាងទៀតនៅតាមបាត់ទ្វារហាំង

ថ្កាយ ដែលមានផ្ទាំងធំនៅកើសសរផ្ទល់១ស់ៗ ជុំពារពេ

តាមឋាក់ទី ២ នៃប្រាសាទឥន្ទ្រវត្តដែរ ក្នុងពេក ដែលគេបាន

ឃើញនៅកន្លែងនេះតាំងពីបុរាណ ...បានពាក្យជា ... ផ្ទុំ

ទាន់បើបឡើយ ។ ... ពេលនេះទៅទៀត គេនឹងឃើញហើយនោះ

ទៅទាន់ព្រឹក នៅតាមព្រះវិហារនេះមានតារ ... គ្រប់ដូនគ

យ៉ាំងក្រុ ដែលជាហេតុបណ្ដាលឲ្យឃើញនូវការ ... ។ ...

មានក្បាច់របៀបរាជរោងៗ ដូចជាក្បាច់ ដែលគេធ្លាប់ជួបប្រទះ រួចមកហើយ ។ ព្រមទាំងមានឆ្លាក់លំអជារូបទេវតា រូបសត្វ ផងក្នុងផ្កាក្ដាំផ្កាព្រែនទៀត មិនតែប៉ុណ្ណោះមានឆ្លាក់ជារូបឥសី នៅកណ្ដាលតំនួតតូចៗ នៃផ្ដាំងបាក់អន្ទរលោបទៅតាមចំនៀម មាត់យោងប្រាសាទ ។

នៅមុខខាងត្បូងមានធ្វើជណ្ដើរស៊ុមវង់ដើម្បីឲ្យឡើងពោះ ស្រួល ព្រោះតាំងជណ្ដើរដំបូងដើមត្រូវសឹករិចរិលអស់ជាច្រើន ដូចជាជណ្ដើរនៅតាមមុខដទៃទៀត ដែលសុទ្ធតែជាជណ្ដើរ ខ្ពស់ហើយចោតពិបាកឡើងចុះ ហើយគ្មានប្រើសម្រាក់ទេ ...សម្រាប់ខាងឡើង ។

នៅថ្នាក់ទី ២ មានថែវតូចចង្អៀតហើយមានបរិធដើង ទៀនទៅអយ...ខាងក្រោ ជំពណកមុខទាំង ២ មានធ្វើជាជ្រុង ... ។ ដំបូលថែវមានរាងជាក្បាំងយំគ្របពន្លួតពីលើថ្មពី ថែវទាំងឡាយនៅប្រាសាទវិមានអាកាស ដែលសាងប្រឈម មុខគ្នានៅតាមអ័ក្ស ។ នៅតាមចន្លោះបន្ទប់មួយៗ មានផ្គា...

ចំរឹងជើងទៀនជាលំអផង ។

ឯប្រាង្គនៅតាមជ្រុងមានការខូចខាតអស់ជាច្រើន នៅសល់តែបន្ទាត់ជញ្ជាំងខ្លះ ដែលចាស់ទ្រុឌដោយសារនៅជ្រុងទិសឦសាន ។ នៅគ្រប់គូកណ្ដាលនៃគោបុរៈទាំងអស់មានសង់ជាពីរថ្នាក់ ហើយមានបេលមោះពេញ ៣ ផង ។ នៅតាមផ្ទុកខ្នងនៃគោបុរៈនេះ បើមើលពីចម្ងាយទៅ គេឃើញមានក្បាច់ចម្លាក់យ៉ាងល្អ ៗ ។ គោបុរៈខាងត្បូង មានដំបូលកំពូលគ្មាក់លំអដោយក្បាច់គ្រប់ក្បូក ។ គោបុរៈយ៉ាងល្អនេះ ជាហេតុមួយនាំឲ្យដឹងថាស្ថាបត្យកម្មទុកយ៉ាងនៃការរចនាខ្មែរតាមសម័យវិជ័យ ។

នៅតាមជណ្ដើរដែលតភ្ជាប់ពីផ្លូវមួយទៅកាន់ថ្នាក់ប្រាសាទទី២ មានផ្លូវមួយទៀតកួបបន្ទៀតបត់វែងភ្ជាប់ តាមមុខប្រាសាទនីមួយ ៗ ដែលមានជាជណ្ដើរ ៣ នៅថ្នាក់ទី ៣ ដែលគេត្រឡប់ចូលទៅវិញតាមជណ្ដើរនោះ បើឡើងទៀតការពីជណ្ដើរដែលនោក ៗ ដោយគេត្រូវឡើងពុះតាមជណ្ដើរមួយនោតពីខា

លិចគោបុរៈខាងត្បូង ព្រោះជណ្តើរនេះចុះឡើងស្រួលជាងជណ្តើរទាំងឡាយ ដែលមានជុំវិញរបៀងភ្ជាប់ពីជ្រុងទិសនិរតីនៃតួប្រាសាទធំខ្ពស់ ។

ផ្នែកខាងលើមានបណ្តោយប្រវែង ៤៦ ម៉ែត្រ ទទឹង ៣៦ ម៉ែត្រ ហើយបានទទួលការវិនាសអន្តរាយអស់ជាច្រើន គឺនៅសល់តែគោបុរៈខ្លះនិងយ៉ខ្លះនៅជាប់នឹងតួប្រាសាទ ។ នៅតាមផ្ទៃកន្លងជញ្ជាំង មានលំអដោយក្បាច់ទេវតាជារូបចម្លាក់តូច ៗ យ៉ាងច្រើន ។ មានសំណង់មួយនៅជ្រុងទិសឦសាន ដែលគេឃើញនៅសល់តែជញ្ជាំង និងសសរនៅតាមផ្លូវដើរ ដែលបង្ហាញឱ្យដឹងនូវការកសាងដោយគ្រឿងសម្ភារៈទាំងនេះ ។

ថែវទាំងនេះបង្ហាញទៀតនូវលក្ខណៈពិសេស គឺបែកជាពីរតាមបណ្តោយអ័ក្ស ដោយមានជញ្ជាំងចំណោះជាបង្អួច ជាក់បំរែងជើងទៀនភ្ជាប់គ្នា បណ្តាលឱ្យមានទម្រង់ហាក់ដូចជាសាងដោយប្រើសសរទ្រ លក្ខណៈថ្មីដែលគេពុំដែលប្រទះក្នុងការកសាងនៅជំនាន់នោះ ។

បើគេហោលភ្នែកពីចម្ងាយទៅលើផ្លូវថ្នល់ចូលទៅខាងកើត, ទៅលើប្រាសាទភ្នំបាខែងនៅខាងត្បូង និងប្រាសាទវិមានអាកាសនៅខាងជើង ដែលស្ថិតនៅស្របតម្រង់គ្នាទាំងអស់ [illegible]វាំងទៅលើកំពូលនៃអង្គរ គេអាចឃើញទស្សនីយភាពប្លែកៗគួរឲ្យចាប់ចិត្ត ។ តែគេពុំអាចបំភ្លេចបាននូវវិចិត្រកម្ម[illegible] ស្ថាបត្យកម្មនៃប្រាសាទទាំងនេះ ដែលបានសាងឡើង[illegible]នៅផ្ទៃឈើ ហើយសុទ្ធសឹងបង្ហាញលំអ និងបិទមាសតាមសម័យនិយម ។

ផ្ទៃត្រឹះនេះមានពីរជាន់ គឺផ្ទៃត្រឹះមួយជាន់ក្រោម ៤ ជ្រុងស្មើព័ទ្ធជុំវិញ ផ្ទៃត្រឹះជាន់មួយទៀតក្រង់ជាកាកបាទ ។ ផ្ទៃត្រឹះជាន់ទាំងពីរនេះសុទ្ធសឹងតែមានចំលាក់គួរឲ្យស្ញើចសរសើរដល់ស្នាដៃនៃស្ថាបត្យករខាងពុំបាននឹងឡើយ ។ ផ្ទៃត្រឹះនេះដែលស្ថិត[illegible]កណ្តាល តាមរបៀបរៀប[illegible]ប្រាសាទនេះ និងប្រាសាទ[illegible] ព្រោះតួប្រាសាទជានិមិត្តរូបនៃភ្នំព្រះសុមេរុ ដូច្នេះ[illegible] ក៏បាននាំគេស្ទើរនឹងផ្លូវខាងលើដែរ ។

ក្បាច់រចនា

ចំពោះក្បាច់ចម្លាក់នេះ លោក សឺដែស បានមាន ប្រសាសន៍ថា : « ក្បាច់ក្រវិលធំ ១ ជាលំអនៅតាមក្លោងទ្វារថែវ ទាំង ៤ ផ្នែកខាងក្នុងប្រាង្គ តាមទំនងដូចគន្ធវគ្គ គឺយើងនឹង ឃើញក្បាច់ក្រវិលនៅតាមក្លោងទ្វារទាំង ៤ ព្រមទាំងក្បាច់ ផ្កាឈូក ទោះគេស្គាល់ថាងគេត ក្បាច់ក្រឹស្ណៈនៅក្លោងទ្វារ ទាំងមូល ។ ក្បាច់ទាំងឡាយដែលមាននៅតាមផ្ទាំងចម្លាក់ ទាំងនេះ សុទ្ធសឹងតែមានគោលបំណងដើម្បីឲ្យយើងចាប់យល់ ស្រណុកពុំពេក ។

ចំពោះក្បាច់ចម្លាក់ទាំងនេះ គេឆ្លាក់តាមលំនាំក្បាច់នៅ ប្រាសាទបាគង ដែលសាងក្នុងសតវត្សទី ៩ ហើយមាន ក្បាច់ចម្លាក់ ដែលគេរចនាលំអនៅតាមក្បាច់ផ្សេងៗហាច់ដោយ ឡែកៗពីគ្នា នៅតាមផ្លូវចូលទ្វារ និងនៅតាមក្បាច់ក្បាំង ដែលសុទ្ធតែមានសារៈសំខាន់ តាមស្នាមកាត់នៃផ្ទាំងចម្លាក់ទាំង អស់ ដែលឆ្លាក់ពីក្រោមរហូតដល់លើ ឲ្យមានទ្រង់

ព្រាយដូចជាគម្រងក្បាច់ ៗ ក្បាច់ចម្លាក់ទាំងឡាយច្រើនតែមានផ្ទាំងតូច ៗ ជាលំអសមទៅតាមការនិយមពថ់ភាន ហើយដែលមានក្បាច់ខ្លះ បង្ហាញសោភ័ណភាពដ៏ត្រចះត្រចង់លាយចំរុះនៅតាមផ្ទៃរឿងផ្សេង ៗ បែបជារូបចម្លាក់ពិតប្រាកដ ៗ តួប្រាសាទទាំងមូលនេះមានលំអឥតខ្ចោះ ជាហេតុធ្វើឲ្យមនុស្សបានយល់ឃើញជាក់ច្បាស់ នូវសាច់រឿងទាំងឡាយ ។

គោបុរៈខាងត្បូង មុខខាងឆ្វេង

នៅខាងលិច ក្បែរជីវប្រវត្តិនៃរឿង មានសត្វខ្លាដេញខាំឥសីម្នាក់ ដែលកំពុងតែគេចខ្លួនតោងឡើងដើមឈើ, រឿងព្រានព្រៃម្នាក់បាញ់សម្លាប់សត្វបក្សីមួយ, ក្របីជល់គ្នា, ឥសីកំពុងការនាធម៌, ស្ត្រីម្នាក់កំពុងអង្គុយប្រឡែងជាមួយកូន, រឿងទាំងនេះសុទ្ធតែមានការលាយឡំនឹងរឿងក្រឹស្ណៈ : ការប្ដូរកូនដើម្បីជៀសវាងអំពីសេចក្ដីស្លាប់ កុំឲ្យមកបៀតបៀនដល់ក្រឹស្ណ, ការពិឃាតតារក, ក្រឹស្ណ ប្រយុទ្ធនឹងនាគរាជ ដោយហែកនាគរាជជាពីរផ្នែក ហើយគយុទ្ធ

ឈ្មះនាគរាជទាំងពីរ ហើយបាននៅតយុទ្ធនឹងសត្វគោដែលមានមុខដូចជាមនុស្សទៀត ។ នៅខាងកើតមានឥសីមួយអង្គកាន់ក្បាលមនុស្សត្រូវប្រួញ ក្បាលនេះប្រហែលជាក្បាលមនុស្សកំពុងស្វូត្រធម៌ ដែលគេឃើញនៅចំពីខាងក្រោម ។

គោបុរៈខាងត្បូង មុខខាងជើង

នៅខាងកើត ផ្តាំងបម្លាក់ខាងក្រោមមានរឿងផ្សេង ៗ ដំណាលអំពីជីវិតឥសី គឺមានឥសីមួយកំពុងកូរទឹកពាង មួយទៀតកំពុងបុកពោះ ហើយនិងឥសីទី ៣ បង្ហាញឲ្យឃើញនូវភាពព្យាធិនិងមរណៈ ។ នៅផ្នែកបម្លាក់ខាងលើមានរឿងរាមកេរ្តិ៍ គ្រង់ពម្បាំងពួកស្វានិងយក្ស, ហនុមាននិងនាងសីតាអង្គុយនៅក្នុងម្លោតព្រៃឈើ ។ ផ្តាំងបម្លាក់មួយទៀតនៅខាងលើមានរូបព្រះនារាយណ៍ កាន់កេតនភណ្ឌតាមធម្មតា ។ នៅខាងលិច គ្រង់ផ្នែកផ្តាំងដែលខូចខាតមានឥសី មនុស្សនិងសត្វនៅក្នុងព្រៃ ព្រមទាំងការប្រយុទ្ធគ្នាផ្សេង ៗ ។

គោបុរៈខាងកើត មុខខាងកើត

នៅផ្នែកខាងត្បូងមានរឿងរាមកេរ្តិ៍ ថ្លែងនាំពីសេចក្តីទុក្ខលំបាករបស់នាងសីតា ដែលទ្រង់ព្រះកន្សែងរៀបរាប់ថ្លែងសេចក្តីស្មោះត្រង់របស់ព្រះនាងនៅលើភ្លៅព្រះរាម នាងលើកការប្រណម្យដាក់លើព្រះសិរ រំលឹកដល់គុណព្រះអគ្គីជាស្តេចព្រះអគ្គីដែលនៅជិតព្រះនាង ហើយនិងព្រះមហេស្វរជិះលើគោអសុភពផជាពាហនៈ ៗ នៅផ្ទាំងខាងលើព្រះរាមនិងព្រះនាងសីតា គង់លើបល្ល័ង្ករតន៍ ៗ តមកគឺរឿងមហាភារតៈត្រង់ចម្បាំងអជ៊ុន និង ព្រះនារាយណ៍ ដោយសាររឿងជ្រូកព្រៃដែលជាត្រកូលយក្សមូកៈក្លែងខ្លួន ៗ

នៅផ្ទាំងចម្លាក់ខាងជើងមានរឿង មហាភារតៈ ដែលគេធ្លាប់បានជួបប្រទះរួចមកហើយ នៅខាងត្បូងនៃថែវអគ្គរគ្គផ្នែកខាងលិច ប៉ុន្តែរឿងនៅប្រាសាទបាពួននេះ គេគ្រាន់តែលាតត្រដាងពីចលនាបើសំខាន់ ៗ ខ្លះ ដែលនៅខាងលើមានក្រុមក្សត្រត្រី និង កងទ័ពបាណ្ឌវៈ លើកទៅច្បាំងនឹង

កងទ័ពភិស្មៈ ដែលមេទ័ពត្រូវព្រួញធ្លាក់ពីលើយានជំនិះ ដួលដេកស្លាប់ ៗ នៅខាងក្រៅគេឃើញរូបចម្លាក់មនុស្សធំ ៗ ជាយុទ្ធជនខ្លាំងពូកែ ហើយនិងកងទ័ពដែលចាញ់សង្គ្រាមយ៉ាងច្រើន នៅតាមបណ្ដាយកជាំងដែលមានស្ដេចគង់ ៗ នៅជិតផ្ទាំងចម្លាក់នេះ មានរឿងជាច្រើនទៀតនៅលាយឡំគ្នា ហើយនិងមានរឿងព្រេងតូច ៗ ដែលមានរឿងមួយបង្ហាញពីមនុស្សប្រុសម្នាក់ចង់ចាប់ស្ត្រីម្នាក់ ។

គោបុរៈខាងកើត មុខខាងលិច

នៅខាងជើងមានរូបដំរីព្រៃមួយយ៉ាងល្អ និងរូបដំរីស្រុកមួយ ៗ មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះទេ គេឃើញមានក្រុមរទេះមួយជួរផ្ទុកគួរអ្នកចំរើ និងសេះមួយគន្លងទៀតផង ។ នៅខាងត្បូង ពលឫស្សា កំពុងដំឡើងព្រួញបាញ់ស្រីម្នាក់ ៗ នៅក្បែរនេះ មានការប្រយុទ្ធរវាងមនុស្សនិងស្វា ហើយនិងដំរី ៗ នៅខាងត្បូង ពីលើមនុស្សម្នាក់ដែលកំពុងតែបាញ់សត្វខ្លា មានរឿងប្រយុទ្ធនឹងស្រីម្នាក់លើអាកាស នៅខាងស្ដាំ

មានមនុស្សកំពុងចាប់សត្វចតុប្បាទ , ផសើរនៅក្នុងព្រៃ , ស្ត្រី ហើយនិងកងពលធ្នូ ព្រមទាំងមានព្រះរាជាមួយព្រះអង្គ គង់លើបល្ល័ង្កកណ្ដាលពលបរិវារ ។

គោបុរៈខាងជើង មុខខាងជើង

នៅខាងកើត គឺសង្គ្រាមក្នុងរឿងរាមកេរ្តិ៍ ដែលគេឃើញព្រះរាមគង់លើរថទឹមសេះ ២ , ព្រះលៅក្រុងរាពណ៍ មានដៃនិងក្បាលច្រើន កំពុងគ្រវែងក្បាលមនុស្សប្រចាញ [illegible] ។ ក្រុងរាពណ៍ប្រាំងនឹងហនុមាន ហើយនិង [illegible] ។ សុគ្រីពប្រាំងនឹងមេទ័ពយក្ស ឯក្រុងរាពណ៍ ប្រាំងនឹងព្រះរាមជិះលើហនុមានជាសេនាដៃឯក ព្រះអង្គទ្រង់ [illegible] ដើម្បីជាតជ័យ ហើងពិត្តាក្នុងការបំពេញ [illegible] ក្នុងរឿងនេះ ។ នៅតាមបណ្ដោយបន្ទប់ ១ ដែរនេះបានឆ្លាក់ជាក្បាច់មូលក្រវិលៗយ៉ាងល្អស្រស់រវើក ។

នៅខាងលិច គឺរឿងសង្គ្រាមនៅប្រទេសលង្កាដែល [illegible] ភាពក្បួ ៗ មានរូបសត្វនិងរូបគំនូរផ្សេង ៗ ។

គេឃើញបុត្រក្រុងពលណ៍ឈ្មោះ ឥន្ទ្រជិត ថែងសរកើតជាពស់នាគពាជ រួបរឹតជុំវិញអង្គព្រះរាម និង ព្រះលក្ស្មណ៍ ចំណែកឯពលស្វា ភិតភ័យយំខ្សឹកខ្សួល ។ គ្រុឌ ហោះពុះពីលើអាកាសមកចាបចិកពស់នាគពាជ ដោះក្សត្រទាំងពីរអង្គឲ្យរួចពីភ័យន្តរាយ ។ ព្រះរាមជិះលើរាជរថឈ្មោះកូសបក ទ័ពដោយពាជហង្សបរសំដៅទៅក្រុងអយុធ្យាបុរី ក្រោយពេលដែលព្រះអង្គ ឲ្យពួកពលស្វាឈប់សម្រាករួចហើយ ។ នៅខាងពីនេះបន្តិច ផ្នែកក្រោមមានដំរីមួយគូប និង ឥសីកូរទឹក ។ គេឃើញសុគ្រីពយំខ្សឹកខ្សួល កើតទុក្ខជាខ្លាំងដោយចង់ឈ្មោះ ពាលី បណ្ដេញចេញពីកិស្កិន្ធមាល័យ ។ ពាលីជាបងត្រូវសរព្រះរាមត្រង់កណ្ដាលខ្លួន ដួលដេកស្លាប់កណ្ដាលពួកពលស្វា ។

គោបុរៈខាងជើង មុខខាងត្បូង

នៅខាងកើត មានគោឈមមុខចល់ទិសសេះ ហើយនិង ព្រះរាម ព្រះលក្ស្មណ៍ព្រមទាំងពួកពលស្វារបស់សុគ្រីព

នៅខាងលិចមានការប្រយុទ្ធគ្នាដោយសន្ធឹកសន្ធាប់ ។ នៅក្រុមផងព្រះនាងសីតាគង់យំនៅក្នុងឧទ្យាន អសោកៈ ។

គោបុរៈខាងកើត មុខខាងលិច

នៅខាងជើងមានការប្រយុទ្ធគ្នាដោយសន្ធឹកសន្ធាប់ ។ ... ម្នាក់ជិះលើ ... ពេញដែលទាញដោយព្រះមត ។ ខាងត្បូងពីលើក្រុមតួក្រឹ ផ្ទាំងនេះ មានសត្វហង្សកំពុងទ្រទ្រង់ ... មួយនៅលើអាកាស ដែលជាវិមានព្រះអាទិទេពមួយព្រះអង្គ មានក្បាលបាទិនដៃ៤ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានទាហានជាច្រើនបង្កាំងជាច្រើនទៀត ហើយ គេឃើញជិះលើយានទៅមុខព្រះពលពិរុទ្ធ ចំណែក ឯអង្គុយ //៦
កំពង់ ... ព្រះហស្ដព្រះនារាយណ៍ ។

គោបុរៈខាងលិច មុខខាងកើត

ខាងជើង មានរឿងរ៉ាវផ្សេងទៀត ការប្រយុទ្ធគ្នាជាច្រើនទៀត ដែល ... ទាំងនេះ ។ ស្ដេច ... ប្រយុទ្ធគ្នា ... ម្នាក់ត្រូវស្លាប់ នៅពេលណា

ផ្ទាំងចម្លាក់ដោយមានដំរីតូចមួយទ្រពីក្រោម ៗ ឆ្ងាយពីរូបនេះបន្តិច មានការប្រយុទ្ធគ្នារវាងជ្រូកព្រៃនឹងជ្រូកព្រៃ ក្បែរនោះខ្ទាន់ជ្រូម្នាក់ ឃើគង្ហាញ៉ាក់ប្រើយក្សមួយក្បាលជាមនុស្ស មិនតែប៉ុណ្ណោះមានផ្ទាក់ជារូបសេះពីរឈមមុខទល់គ្នា ៗ

បរិវេណវាំងស្តេច

វិមានអាកាស

ប្រាសាទវិមានអាកាស ជាវាំងមួយនោះពេញទៅដោយ [illegible]

ដែលតភ្ជាប់មកពីជញ្ជាំងខាងក្រៅនៃកំពែងវាំង ប្រហែលជា ១០០ ម៉ែត្រ គេនឹងបានឃើញនូវគ្រឿងដំណែលចុកណាក្នុងស្រះមួយដែលបានរក្សាទុកនូវសភាពដូចដើម ដូចនៅលើទួលស្តេចគំលង់ដែរ ។ នៅជញ្ជាំងខណ្ឌខាងលិចមានចម្លាក់រឿងនាគបរណ៌នៅផ្នែកខាងកើត ។

បើចង់វិលមកវិញ ត្រូវដើរតាមខាតខាងលិចមុខខាងជើងនៅក្នុងបរិវេណវាំង ដែលនៅក្នុងមណ្ឌលនេះ ជញ្ជាំងធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម មានកំពស់ ៥ ម៉ែត្រ ហើយសង់យ៉ាងមាំ មានកំពស់ពីរដងនៃជញ្ជាំងទី២ ដែលសាងឡើងនៅពេលក្រោយ ៗ នេះ ខិនខណ្ឌពីជញ្ជាំងទី ១ ដោយស្នាមភ្លោះមួយទទឹង ២៥ ម. ។ ជញ្ជាំងនេះព័ទ្ធលានមួយ ទទឹង ២៥០ ម៉ែត្រ បណ្តោយ ៦០០ ម៉ែត្រ ។

នៅផ្នែកខាងជើង និង ខាងត្បូងនៃមណ្ឌលនេះដែលមានក្រឡាផ្ទៃ ១៥ ហិកតា មានភាគពីរនៅផ្នែកនីមួយៗ សាងអំពីថ្មបាយក្រៀមទាំងអស់ ហើយភាគដែលមានភាពនៅគង់វង់

ជាន់គេ គឺខាងត្រង់ផ្លូវដែលដើរកាត់មក ៗ នៅលើផ្ទៃដីកប ស្មើរាបរៀង ត្រង់ផ្នែកខាងពីខាងលើ មានបរិវេណផ្លូវមួយ រាង ៤ ជ្រុងស្មើប្រកបដោយជាន់ - ថ្នាក់ ១ បញ្ចូត ព្រមទាំងស្ពានគោលពីរដូចជាអន្លង់ រំលេចជាក្បាច់រចនាយ៉ាងល្អឆើតឆាយ ប្រកបដោយគ្រឿងតុបតែងលំអពីសម័យបុរាណ ដូចនៅក្នុងមុមមានរូបសំណាក់ធ្វើជាយានជំនិះ ៗ

ដីដែលបានជីករកឃើញ ជាប់ទាក់ទងទៅខាងក្រោមប្រាសាទវិមានអាកាស ដែលនៅកណ្ដាលមណ្ឌលនេះគឺហួសពី ១ ម៉ែត្រ ២០ ទៅខាងលើដី មានកាតរុស្ទា ដែកាចក្បាច់ទៅនឹងជ្រុងនេះបាន ៗ គេគាចធ្វើដំណើរដំរង់ទៅខាងស្ដាំបាន បើសិនជាផ្លូវនោះបានរៀបចំស្រួល គោលគឺផ្លូវទៅខាងកើត ដែលនៅទីនោះមានស្រះពាសមួយ ប្រវែង ៨០ ម៉ែត្រ ទទឹង ២៥ ម៉ែត្រ មានទៀននិងថ្នាក់សំរាប់ឡើងចុះធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ដែលគាចឡើងដល់ជំហួលមួយតួប ប្រកបដោយផ្ទាំងឆ្លាក់ក្បាច់ផ្សេង ៗ បង្ហាញក្បួនតព្យហយាត្រា

មនុស្ស, បើ មិន សេះ នៅក្រោមក្បាច់គ្របកជាសត្វហង្ស ។

វិលមកវិញតាមផ្លូវជើង ដោយបន្តដំណើរជុំវិញទៅខាងកើត គេត្រូវបត់ទៅខាងត្បូងបញ្ចេញតាមទ្វារ ទើបបានដល់មុខទិសពាយ័ព្យនៃស្រះធំមួយ ដែលមានប្រវែង ១២៥ម៉ែត្រ ទទឹង ៤៥ ម៉ែត្រ តែសព្វថ្ងៃនេះត្រូវរាក់រាបបាត់ដោយដីដុះឡើង ហើយមានជម្រៅតាមការស្ទង់មើលប្រហែលជា ៧ ម៉ែត្រ ៥០ ។ ស្រះនេះ មានជាថ្នាក់ៗ ចំណោតចាប់ពីចំពោះមុខក្រាលថ្មនៃមណ្ឌលខាងជើង និងមានស្រះមួយទៀតនៅខាងកើត ប្រវែងប្រហែល ៥០ម៉ែត្រ ទទឹង ២០ម៉ែត្រ ជម្រៅ ៤ម៉ែត្រ ៥០ ។

ផ្នែកមុខខាងលិច ខាងត្បូងនិងការខ្វះខាងកើតស្រះនេះ លំអដោយក្បាច់ចម្លាក់ជាសត្វនៅក្នុងទឹក ដូចជាត្រី, ក្តាម, មករ, អណ្តើក, កន្ធាយ, ពស់ជាដើម ដែលមានសភាពហាក់ស់ស់រើកហែលត្រៀលត្រាត់នៅក្នុងទឹក ។ ផ្នែកបាតជាផ្ទាំងនាគ ដែលមានពពួនជាសត្វឬជាមនុស្ស ព័ទ្ធជុំវិញដោយ

នាគីទាំងឡាយយ៉ាងកកកុញ និងមានមនុស្សដុះស្លាបប្រហែលជាពួក " កិន្នរ " ។ សភាពទាំងអស់នេះ ប្រហែលគ្នានឹងប្រាសាទបាយ័នដែលមានមកុដកជ្យ . ខ្ទះដោយខាគសម្រាប់ចាត់ចែងវេទិកា ចំពោះព្រះមហាក្សត្រនិងចំពោះអ្នកមានបណ្តាសក្តិធំៗ នៅក្នុងព្រះពន្លាសម្រាប់ធ្វើពិធីបុណ្យផ្សេងៗ យ៉ាងអឹកធឹក ។

អ្នកទស្សនាអាចចុះមកខាងក្រោមដើរពិនិត្យមើលនូវក្បាច់ចម្លាក់ តាំងពីជ្រុងខាងលិចរហូតដល់ជ្រុងខាងត្បូង ដែលនៅទីនេះ មានសុទ្ធតែដុំថ្មតំរៀបគ្នាជាជណ្តើរអាចឲ្យឡើងទៅខាងលើវិញបាន ។

នៅទីនេះ មានបញ្ហាមួយជាអាថ៌កំបាំងជាងគេ ក្នុងចំណោមបញ្ហាទាំងអស់ដែលចោទឡើង ចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រនៃព្រះរាជវាំងនេះ : ថ្នាក់ទាំងនេះព័ទ្ធជុំវិញស្រះដែលច្រកចដោយការតុបតែងយ៉ាងចំណានៗ សុទ្ធសឹងតែមានប្រយោជន៍ទាំងអស់ គឺសម្រាប់ការពារយ៉ាងមាំនូវដីដែលលើក មានសភាពខ្ពស់តាប

មិនស្មើគ្នា ជាពិសេសផ្នែកកណ្ដាល ដែលត្រូវស្ថាបនាប្រាសាទវិមានអាកាស ។

ប្រាសាទនេះ បានរៀបចំឡើងវិញ ដោយលោក ហ. មាក់សាល់ ។ ការជីកកកាយខ្លះទៀតនៅពេលថ្មីៗនេះ បង្ហាញឲ្យឃើញកម្ពស់ដីមួយទៀត ដែលខ្ពស់ជាងដីបាតក្រោម ០ម៉ែត្រ ៨០ ។ ដូច្នេះការបំពេញដីត្រូវបំពេញយ៉ាងតិចពីរដង ហើយកម្ពស់ដីមួយជាន់ៗ ទាក់ទងទៅនឹងវត្ថុបុរាណជាច្រើន នៅតាមជញ្ជាំងនិងតាមផ្លូវក្រាលថ្ម ។ ការនេះផ្ដល់ពត៌មានយ៉ាងជាក់ច្បាស់ថា ប្រាសាទនេះ សាងឡើងដោយសម្ភារៈស្រាលៗ ត្រង់ផ្នែកខាងកើតនៃវិហារ ហើយវិហារនេះស្ថិតនៅក្នុងចំណោមសំណង់យ៉ាងស្មុគស្មាញ ហេតុនេះហើយបានជាការជីកដី បង្ហាញឲ្យឃើញកំទេចឥដ្ឋនិងក្បឿង ព្រមទាំងស្លាកស្នាមជាច្រើនកន្លែង ដែលមកពីឈើពាក់ចូសបំផ្លាញ ឬក៏មកពីត្រូវភ្លើងឆេះ ។

យើងគ្មានឃើញសញ្ញាអ្វី ដែលបញ្ជាក់ពីការបំពេញដីបន្ត

បន្ទាប់គ្នានោះទៀត លើកលែងតែផ្ទាំងកណ្តាលដែលមាន សិលាចារឹកនាមព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ដែលបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា ផ្ទាំងនេះបានលើកដល់នៅចុងសតវត្សទី ១២ ។

សិលាចារឹកទី ១ និយាយរៀបរាប់ពី " ដើមជ្រៃ " មានប្រយោជន៍សំខាន់ ដោយបង្ហាញនូវស្ថានដែលការបញ្ចូលលាយគ្នា ពុទ្ធសាសនា និងព្រហ្មញ្ញសាសនា ដែលគេនិយមកាន់កាននៅសម័យនោះ គឺដើមពោធិព្រឹក្សក្នុងពុទ្ធសាសនាមានសភាពដូចគ្នានឹងព្រះព្រហ្ម ដែលទុកជាឫសកែវ ព្រះឥសូរជាដើម ព្រះនារាយណ៍ជាមែកធាង ។

សិលាចារឹកទី ២ និយាយសរសើរក្សត្រីមួយអង្គដែលមានប្រាជ្ញាធ្វៀវឆ្លាតលើសពួកស្រីនានា ដែលបានផ្សព្វផ្សាយនូវគុណប្រយោជន៍ដល់មហាជនជុំវិញព្រះអង្គ ហើយកាន់ខ្ជាប់នូវសីលធម៌ដូចឥសី ។ សភាពសព្វថ្ងៃចំពោះបញ្ហានេះ មិនអាចធ្វើឲ្យគេដឹងបានថា នៅក្នុងព្រះបរមរាជវាំង មានការបែងចែកជាក្រុមខ្លះ ៗ ក្រុមទាំងនេះ សុទ្ធតែធ្វើពីគ្រឿង 174

សម្ភារៈផ្សេង ៗ ដែលពុករលួយ ជាពិសេស ទឹកនៃទូនសម្រាប់ព្រះពុទ្ធ ។ គេមិនអាចយល់បាននូវការរៀបចំអគារតាំងឡាយ ឲ្យមានសភាពសមរម្យ ។ អ្នកខ្លះបានទៅពិនិត្យមើលសភាពតាំងអស់ មុនពេលរៀបចំនៅឆ្នាំ ១៩២៤ ហើយពោលថា មានសភាពដូចគ្នានឹងព្រះបរមរាជវាំង ភ្នំពេញ ។ ប៉ុន្តែច្រើនសតវត្សតមក ព្រះមហាក្សត្រមានខ្សែស្រឡាយជាមួយគ្នាបានគង់នៅទីនេះ ហើយបានរុះរើ ឬ ស្ថាបនាអគារតាមព្រះទ័យរៀង ៗ ខ្លួន ។

លោក ហ. មាក់សាល់ ដោយសំអាងទៅលើភាពនៃរបងខ្លះ ដែលមើលឃើញពីចំហៀង ចែកបរិវេណវាំងជា ៤ មណ្ឌល គឺៈ ១/ ពីខាងកើតទៅខាងលិច ៖ ទីធ្លាមួយផ្នែកខ្ពស់ ៧០ ម៉ែត្រ មានគោបុរៈចូលសម្រាប់ចូល; ២/ ព្រះលានប្រវែង ២៨០ ម៉ែត្រ ក្នុងលាននេះមានវិហារវិមានអាកាស និងស្រះធំមួយ ដែលអាចចូលទៅបានដោយគោបុរៈពីរ; ៣/ ផ្នែកសម្រាប់ស្រី ១ ប្រវែង ១៥០ ម៉ែត្រ គឺមានទីធ្លាសាធារណៈ

ពីខាងត្បូង ទាំងអស់នេះគ្មានទាក់ទងអ្វីទៅនឹងមណ្ឌលខាងក្រៅទេ ; ៤/ មណ្ឌលទី ៤ ដែលបើកចំហទៅមណ្ឌលទី ៣ សម្រាប់ពួកក្មេងស្រីៗ អ្នកបំរើ ៥/ ទីធ្លាក្រោយបំផុតបិទជិត នឹងពុំដឹងជាសម្រាប់ប្រើការអ្វីជាពិតប្រាកដឡើយ ។

គេយល់លក្ខណៈនៃបរិវេណទីមួយៗដោយសំអាងទៅលើវត្ថុផ្សេងៗដែលបានរកឃើញដូចជា វត្ថុធ្វើអំពីសំរិទ្ធិ និង ក្អមឆ្នាំង ហើយនិងទៅលើការតាក់តែងលំអស្របទៅតាមវប្បធម៌ ។

ការពិពណ៌នាអំពីប្រាសាទវិមានអាកាស

បើយើងក្រឡេកភ្នែកមួយភ្លែតទៅ យើងនឹងអាចប្រៀបធៀបប្រាសាទនេះ ទៅនឹងប្រាសាទភ្នំបាខែង ដែលទុកដូចជាភ្នំនៅកណ្ដាលមណ្ឌលនៃរាជធានីរបស់ព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន ដែលបានសាងឡើងក្នុងសតវត្សទី ៩ ។ ក្នុងចំណោមវិហារតូចៗនៅតាមប្រាសាទវិមានអាកាស វិហារទី ២ បានទាញអារម្មណ៍យើងយ៉ាងខ្លាំង ដែលមានរបៀបរៀបចំយ៉ាងសមរម្យ

ឥតខ្ចោះ ដោយសារដីកន៍ ៤ ជ្រុងទ្រវែង ហើយមិនប្រាសាទមួយគត់ ដែលធ្វើឲ្យយើងវិនិច្ឆ័យបានថាជាវិហារនៃមួយក្នុងព្រះរាជវាំង ។

នេះគឺជា "ប្រាង្គមាស" ដែលអ្នកទេសចរចិនម្នាក់ឈ្មោះ ជីវ តា ក្វាន់ បានពណ៌នារៀបរាប់ ។ តាមអ្នកដំណើរនេះគេឃើញមានប្រាសាទសម្រាប់ស្តេចផ្ទំ ទាំងនេះបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់ពីស្ថានភាពនៃប្រាសាទ មិនបង្ហាញពីវត្ថុពណ៌ណាដែលមានចំនួនយ៉ាងច្រើនឥតគណនា ។ នៅក្នុងប្រាង្គនេះ មានព្រលឹងនាគមួយ ដែលមានក្បាល ៩ ហើយជាម្ចាស់ផែនដីនៃព្រះរាជាណាចក្រ ។ ពស់នេះចេញមករាល់រាត្រី ហើយមានភេទជាស្ត្រី ។ ស្តេចត្រូវតែផ្ទំជាមួយពស់នេះជាមុន លុះដល់វេនទី ២ ទើបព្រះអង្គស្តេចទ្រង់ផ្ទំជាមួយមហេសី ។ ប្រសិនបើរាត្រីណាមួយព្រលឹងពស់នោះមិនបានមកទេ នៅពេលនោះហើយ ដែលមរណភាពនៃស្តេចជិតមកដល់ហើយ ឬបើស្តេចទ្រង់ខានផ្ទំមួយយប់ជាមួយពស់នោះ ស្តេចនឹងត្រូវ

ទទួលគ្រោះកាចជាមិនខាន ។

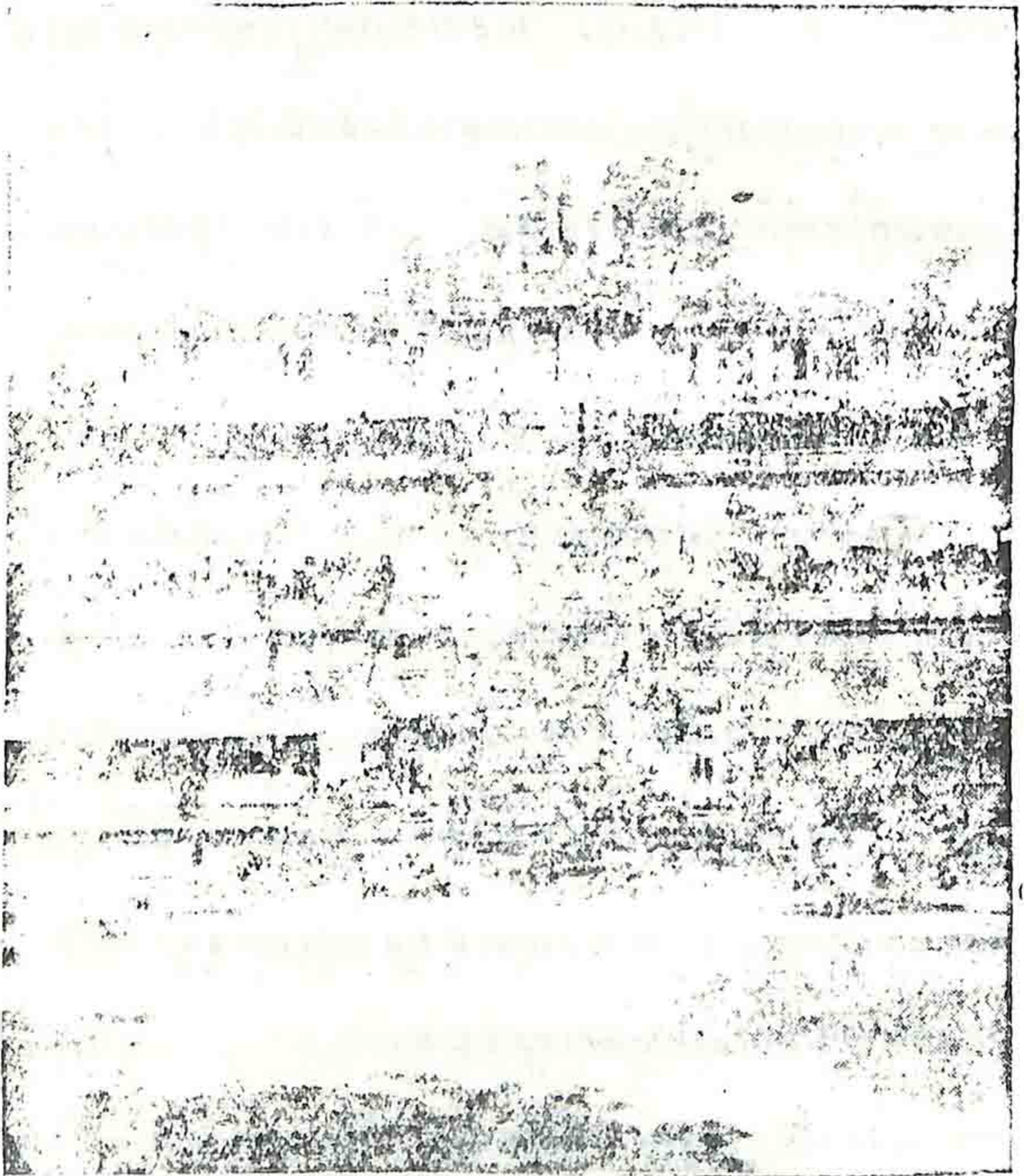
ប្រាសាទវិមានអាកាសមានរាងជាសាជី ប្រកបដោយជាន់ថ្នាក់ធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម មានកំពស់ ១២ ម៉ែត្រ ដែលមានជើង ៤ ជ្រុងទ្រវែង បណ្ដោយ ២៨ ម៉ែត្រ ពីខាងទិសពាយ័ព្យ នៅខាងក្រោមមាន ២៨ ម៉ែត្រ ពីជើងទៅត្បូងទទឹង ៣០ ម៉ែត្រ × ២៣ ម៉ែត្រ និងព័ទ្ធជុំវិញដោយជញ្ជាំងហាំងមាំដែលមានបង្អួច ៦ បង្អួច ២ នៅតាមថ្នាក់ៗដែលមានគោ ចំណោតដ៏តូចៗ ឈរលើគ្រឿងទ្រសម្រាប់សំគាល់ជាមុខ ។

ជាន់ថ្នាក់ដែលតូចៗ មិនអាចឲ្យយើងធ្វើដំណើរបាន ហើយប្រកបដោយក្បាច់ចនាលេចឡើងក្រឡាតៗ ហាក់ដូចជាមកុដម្យ៉ាងដ៏តូច ធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ក្បាច់មកុដនេះ មានក្បាច់ផ្កាៗ នៅជុំវិញនិងនៅបាតពេងខង ដែលមានបង្អួចជាក់ចាំងទិសមុខកង់សម្រាប់សំគាល់ខ្ទមណ្ឌបតូចៗ ចំណោតបរិណាសម្រាប់ធ្វើដំណើរតាមខាង មានកាំខ្លឹងជាស្ទាប

តាំងពីរ ។ នៅទីនោះ មានសភាពស្ងៀមស្ងាត់ពុំមានជាសកម្មភាពអ្វីសោះឡើយ នៅតាមរោងទន្លេកោង ធ្វើពីថ្មបាយក្រៀមហុំព័ទ្ធដោយដីទួលមួយ ធ្វើនេះហាក់ដូចជាស្របទៅនឹងការគាត់តែង ដែលបានចារិកនៅដំណាច់នៃសតវត្សទី ១០ និងនៅដើមសតវត្សទី ១១ ។

អ្នកទស្សនាដែលបានឈប់សំរាកនៅលើជណ្តើរនៃវិមានពងសាជីនៅខាងលិច នឹងឃើញប្រាសាទមួយនេះទេ ដែលបានផ្តល់នូវការកត់សំគាល់របស់ពិសេស ៗ នៅតាមរោងទនគូប ១ ដែលមានប្រវែងតែមួយម៉ែត្រ ដួនកាលមានជារង្វង់
(៧) កោង ២ ភ្ជាប់គ្នា ហើយមានរចនាជាក្បាច់នៅតាមថ្ងៃកើតទៅផ្កាពងមួកដែលមាននៅក្នុងកន្សោមតាម ។

នៅលើដីទួលខ្ពស់ បង្កើតបានជាទីធ្លាមួយសម្រាប់សំរាកកាយ ហើយមានទស្សនីយភាពថ្លុក ៗ យ៉ាងល្អ ៗ នៅលើវិហារជិតខាងនៃប្រាសាទបាពួន គេសង្កេតឃើញខ្លះទៀតមានស្លាកស្នាមចាស់ ៗ នៅរោងទន្លេក្រោមវិហារពង ៤ ជ្រុងទ្រវែង

ប្រាសាទ វិមានអាកាស

មើលពីទិសខាងកើត

ដែលលេចត្រដែតឡើងនៅខាងក្រោមពីថ្នាយក្រៀម ដែលមាន ប្រវែង ២ ម៉ែត្រ ៥០ ។ វត្ថុកណាជាច្រើនបានត្រូវខូចខ្ទេចខ្ទីអស់ នៅវិហារកន្លែងឆ្ងើពីថ្នាយក្រៀម មានប្រាសាទសម្រាប់បន្ទុលបង្ហាញនូវទិសទាំង៤ ត្រង់ផ្នែកខ្ពស់បានខូចខ្ទេចខ្ទីអស់ ។ ការកសាងនេះប្រហែលជាមានសភាពដូចដើម ប៉ុន្តែត្រូវរៀបចំផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងក្នុងសម័យណាមួយមិនខាន បើតាមមតិ លោក ដឺរ-គា-ក្វាន់ ថា សំណង់ខ្ពស់ជាងគេធ្វើឡើងដោយគ្រឿងសម្ភារៈស្រាល ៗ ។

ថ្នាក់ទី ១ នៃវិមានអាកាស ហាក់ដូចជាមាននៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ពីព្រោះមានអក្សរសិលាចារឹកក្នុងឆ្នាំ ៩១០ ឆ្លាក់ភ្ជាប់នៅតាមផ្ទឹមទ្វារបន្ទប់នៃធកខាងកើតនៃវិហារសព្វថ្ងៃនេះ ចាក់ទងទៅនឹងរូបសំណាកព្រះនារាយណ៍-ក្រឹស្ណៈ ទុកសម្រាប់បួងសួងដែលមាននាមថា «ត្រៃលោក-នាថ» ។ សភាពដែលប្រឌិតឡើងឲ្យស្របទៅតាមសភាពនៃធម្មជាតិ ដែលសមតាមភាពនៃប្រាសាទវិមានអាកាស ហើយ

បញ្ចាក់នូវស្នាព្រះហស្តនៃព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន ។ ផ្លូវចូលទៅកាន់មណ្ឌលកំពង់ទាំងមូល ត្រង់ជ្រុងខាងកើតបានចំតចូលទៅជិតវិហារ នេះមិនមែនជាមតិរបស់លោក ល្វី វិណូ ដែលបានឃើញនូវថ្មបាតារបដិក បានសិលាចារឹកតាមផ្លូវនៃវិមានអាកាស ដោយពេលដែលផ្លាស់ប្ដូរវិហារមួយនៅភ្នំបាខែង ។

ចេញពីវិហារខាងត្បូងមក គេកាត់ចូលតាមប្រហោងជញ្ជាំងនៃកន្ទុះ គោមណ្ឌលនេះ ត្រង់ផ្លូវចូលខាងកើតនៃបាពួន ទៅមិតប្រាសាទនេះ បានផ្លូវដើរមួយទៀតខាងចំស្ដៀសាន សម្រាប់បាត់នៃការៈកម្ពុផ្សេង ៗ ។

ប៉ុន្តែយើងគាប់ត្បិតដំណើរបានស្រួលជាង ដោយចេញពីមណ្ឌលកំពង់មកតាមខាងខាងកើត ហើយដើរបន្តមកទៀតតាមផ្លូវខាងស្ពាននៃថ្មលព្ទសក់ពង់នូវដែលធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ប្រកបដោយថ្មបូកដែលទ្រទ្រង់ដោយសសរហោងត្រង់ ពីជញ្ជាំងខាងក្នុងនៃទិសខាងត្បូង ដែលចំណាំងពីមណ្ឌលកំពង់ ជិតទីលោសប្រាប់ គ្រឿងសំណល់ពីបុកណាទៅបណ្ដាប់ទាំងបួន ធ្វើពីថ្មបាយ

ក្រៀម ត្រូវបើកចំហរតាំងពីខាងលិច ដែលត្រូវខូចខ្ទេចខ្ទីអស់ ។

នៅតាមមុមខាងទិសអគ្នេយ៍នៃមណ្ឌល មានសង់គ្រឹះស្ថានពីរធ្វើពីថ្មបាយក្រៀមនៅសម័យក្រោយបំផុត គ្រឹះស្ថានដែលសំខាន់ជាងគេ គឺគ្រឹះស្ថានដែលមានផ្លូវមុខពីរ មានបន្ទប់បែរទៅទិសខាងត្បូងនិងមានរន្វង់កោងហើយធំដែលមើលពីចំហៀងហាក់ដូចជាផ្ទត់អង្កាញ់ៗ គ្រឹះស្ថាននេះ គេហៅថា "បណ្ណាល័យ"

មានរូបនាគមួយ នៅខាងកើតផ្លូវចូលទៅក្នុងវាំងខាងក្រោយខឿនជណ្ដើរនៃផ្លូវលានជំរ ហើយជាកន្លែងសំខាន់ជាងគេនៅខាងជើងនិងខាងត្បូង ព្រោះនាគនេះមានផ្លូវពីរចាក់ថ្មបាយក្រៀម ៗ លើកលែងតែផ្នែកកណ្ដាលដែលមានជាទីធ្លាមួយ រូបនាគកោងដោយឥដ្ឋនោះជាសញ្ញាឲ្យប្រយ័ត្នដោយមានសភាពពុំសូវមាំទាំល្អ ៗ នៅតាមផ្លូវទ្វារបន្ទប់មានរូបចម្លាក់ក្បាលយក្ស ៗ មានសិលាចារឹកដាក់ក្នុងឆ្នាំ ១០១១ ក្នុងរជ្ជកាលនៃព្រះបាទ សុរិយាវរ្ម័នទី ១ ជាអគ្គបទនៃសម្បថផ្នែកពផការនៃព្រះរាជាណាចក្រ ។

ព្រះទេពប្រណម្យ

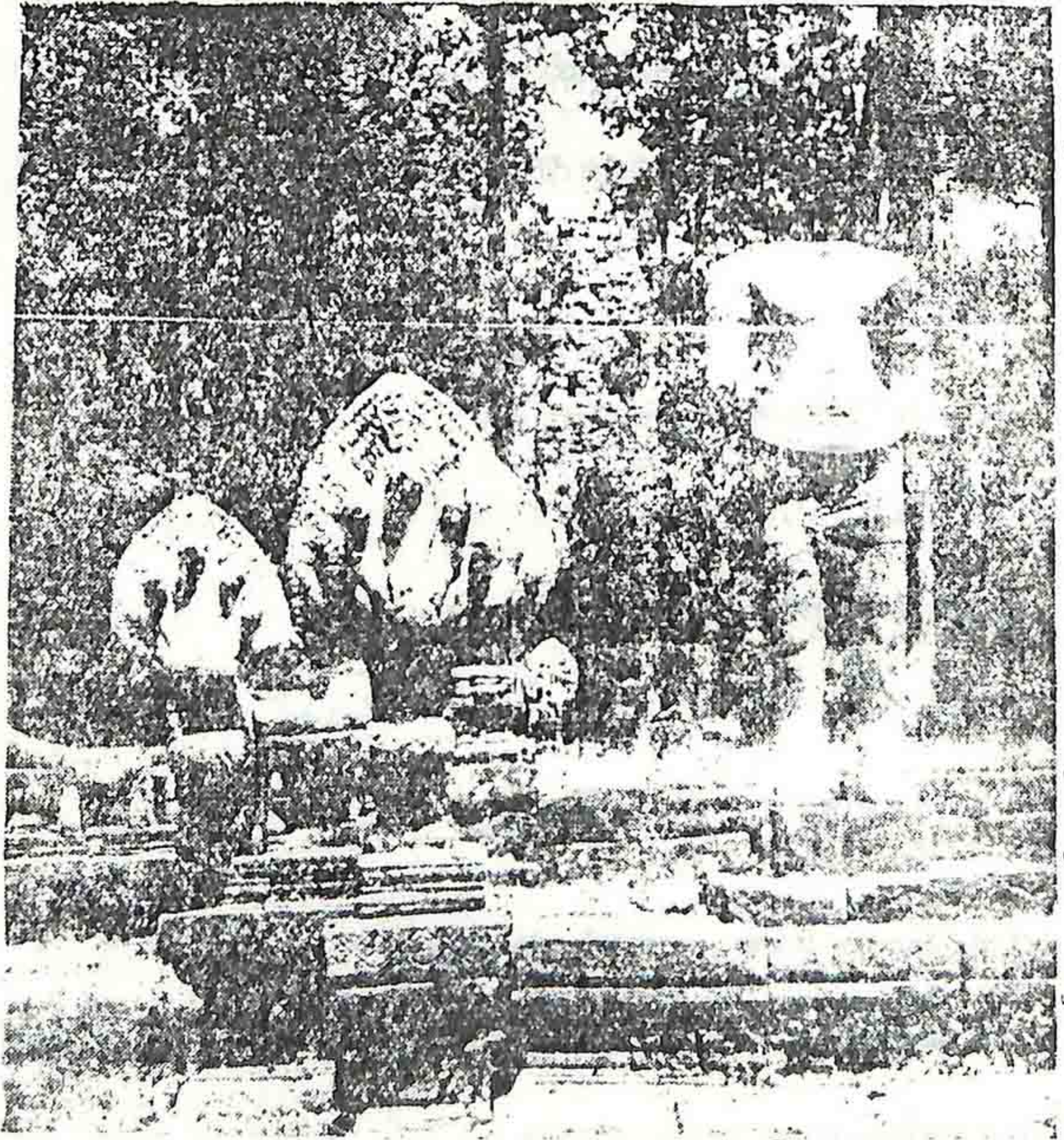
កសាងក្នុងបុរាណសម័យ ថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ពី គ.ស. ១៩១៨ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅឆ្ងាយប្រហែលជា ១០០ ម៉ែត្រ ពីទិសខាងជើងនៃ ព្រះលានស្តេចគំលង់ គេនឹងឃើញផ្លូវកាត់តាមដងព្រៃឆ្ពោះ តម្រង់ទៅព្រះពុទ្ធរូបអង្គធំ គឺព្រះទេពប្រណម្យដែលកំពុងគង់ពត់ ព្រះភ្លេនធ្វើសមាធិ ។ គេត្រូវធ្វើដំណើរកាត់តាមផ្លូវលំមួយ ក្រាលថ្មបាយក្រៀមប្រវែង ៧៥ ម៉ែត្រ ទទឹង ៨ ម៉ែត្រ តាមលំនាំ ទីលានដែលមានសន្ទឹកសីមាដាក់នៅតាមជ្រុង ៗ និងតាមទិស ៗ 184

ទីលាននេះ បណ្តោយ ៥០ ម៉ែត្រ ទទឹង ១៤ ម៉ែត្រ នៅខាងលិចមានទីលានមួយទៀតកង់ជាកាកបាទ ជ្រុងមួយ ៗ មានប្រវែង ៣០ ម៉ែត្រ ។ ជញ្ជាំងផែនខាងក្រោមធ្វើពីថ្មភក់ [illegible] ណក៏ធ្វើពីថ្មភក់ ប្រកបដោយក្បាច់ត្របកផ្កាឈូក ៗ ខតោងរដោក ឈមមុខទៅខាងកើតនិងភ្ជាប់ដៃនាគ ដែល

សាងក្នុងបុរាណសម័យ ។ មានសីមាមួយសន្លឹកចារជាអក្សរ នៅគ្រប់ជ្រុងបញ្ជាក់សេចក្ដីថា ព្រះអាស្រមជំនាន់ដើម ដែលព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន បានកសាងក្នុងសតវត្សទី ៩ ។

ប្រាសាទព្រះប៉ាលីល័យ

មើលចំពីមុខខាងកើត

ព្រះបាលិល័យ

តួព្រះវិហារសាងនៅដើមសតវត្សទី ១២ គោបុរៈខាងក្នុង សាងក្នុងចុងសតវត្សទី ១២ ដល់ដើមសតវត្សទី ១៣ ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់ផ្ដើមថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩១៨ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ធ្វើដំណើរតាមផ្លូវតោតមួយ ឆ្ពោះទៅទិសខាងជើងឈៀងខាងត្បូងហួស ក្រោយទេពប្រណម្យតាមផ្លូវប្រវែង ១៥០ ម៉ែត្រ តាមព្រះរាជលានដែលមានកំពស់ពីរថ្នាក់ គេនឹងបានឃើញព្រះពុទ្ធរូបអង្គធំមួយនៅតាមគោបុរៈ ហើយនឹងបានដល់ព្រះវិហារព្រះបាលិល័យ ដែលព័ទ្ធព័ទ្ធដោយដើមស្ពង់និងដើមឈើតាលមើលពីចម្ងាយទៅមានសម្រស់យ៉ាងល្អប្លែក ។

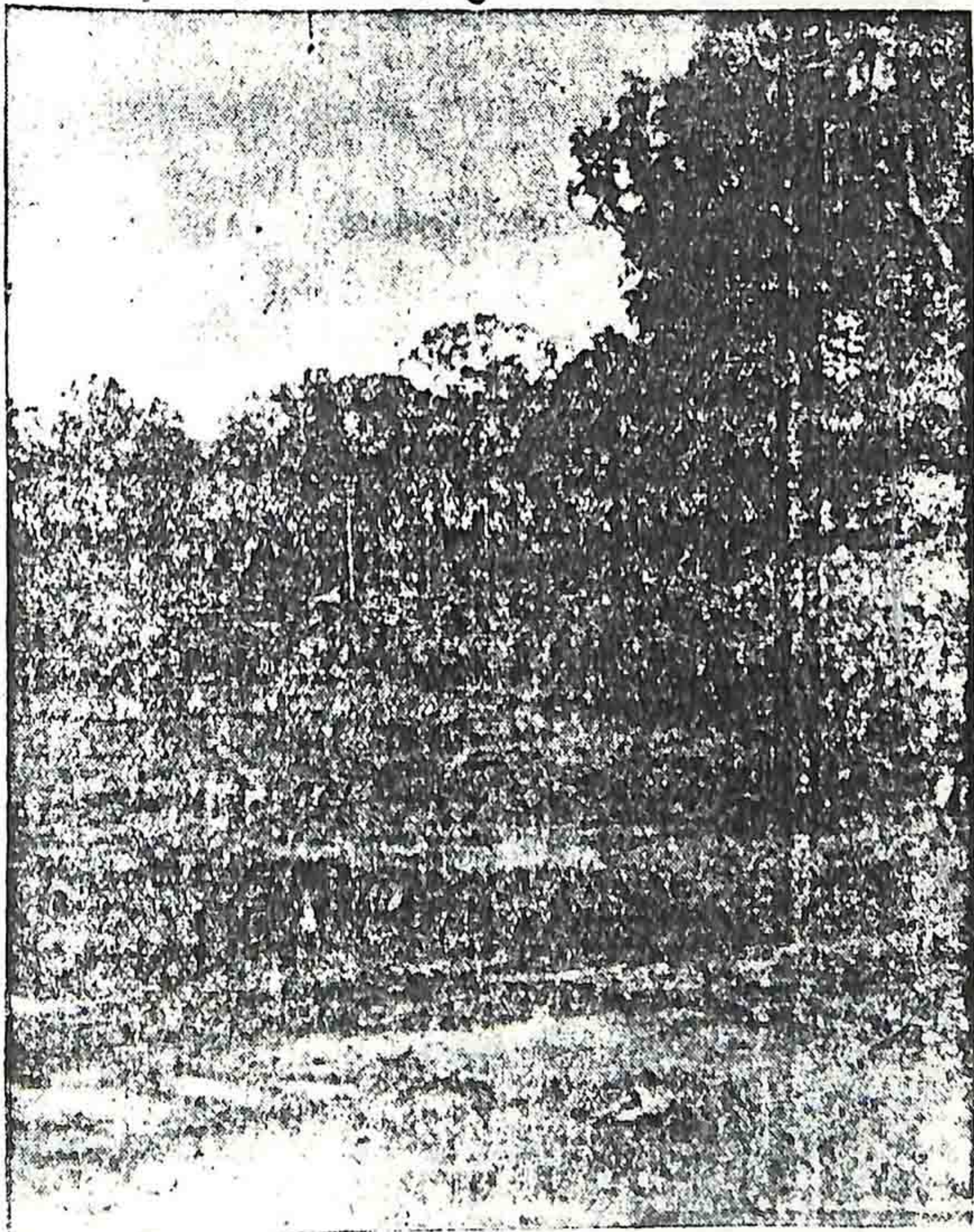
ប្រាសាទព្រះពិធូ

វត្ថុសំខាន់ៗ សាងនៅចុងសតវត្សទី ១២ ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា លើកលែងតែតួព្រះវិហារមួយ ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ការតុបតែងថែរក្សាដោយក្រសួង អភិរក្សអង្គរ ពី គ.ស. ១៩១៨ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទព្រះពិតូ គឺជាទីប្រជុំដែលមានប្រាសាទ ៥ និង ទីលានស្ថិតនៅខាងជើងព្រះរាជលានជ្រុងខាងកើត ទៅចំពីមុខ ទេពប្រណម្យ ដែលលេចឡើងឆ្ពោះតាមកន្លែងក្រោមដើមរុក្ខជាតិធំៗ ។ ប្រាសាទនេះសាងឡើងក្នុងជំនាន់ដែលប្រកបទៅដោយការសំអិតសំអាងយ៉ាងពិចិត្រ តាមការរចនាអង្គរវត្ត ក្នុងដើមសតវត្សទី ១២ ។

ព្រះលានដំរី

ព្រះរាជវាំងអង្គរធំ

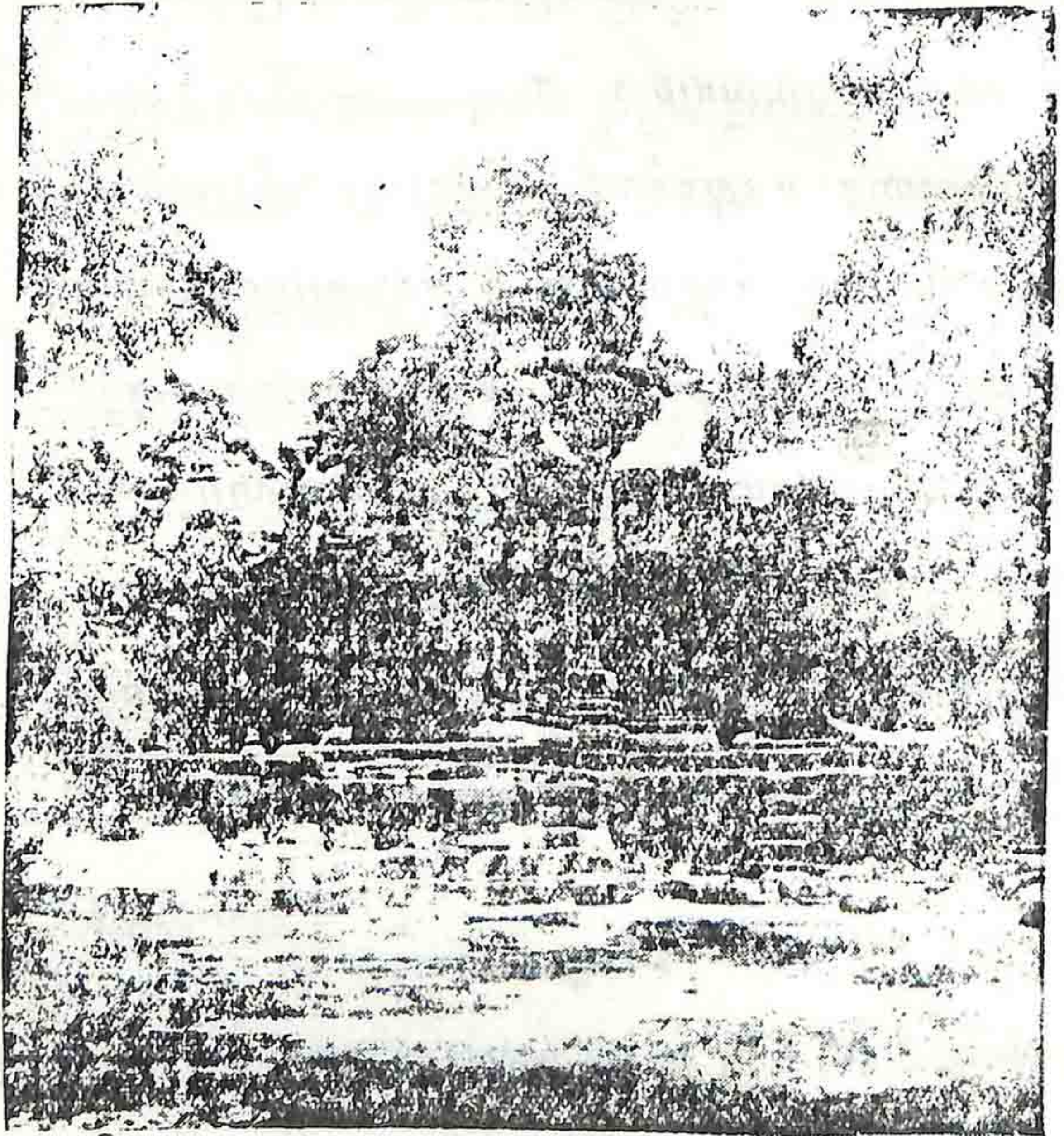
នៅមុខខាងជើងប្រាសាទបាយ័ន ផ្លូវស្របគ្នាពីរតម្រង់ពីជើងទៅត្បូងបង្កើតជាទីលានមួយបណ្ដោយ ៧២០ម. ទទឹង ៨០ម. ដោយមានផ្លូវមួយកាត់ចំកណ្ដាលឆ្ពោះទៅ " ទ្វារជ័យ " នៅខាងកើត ។ ផ្លូវស្របទាំងពីរនេះធ្វើឲ្យមានការតាក់តែងរវាងប្រាសាទនា ៗ គឺផ្នែកខាងកើត : ប្រាសាទសួព្រ័ត្ស, ប្រាសាទឃ្លាំងខាងត្បូងនិងខាងជើង, ព្រះពិថូ ; ខាងលិចប្រាសាទបាពួន, ព្រះលានជល់, ព្រះពលាំង, និងប្រាសាទវិមានអាកាស, ព្រះលាន " ស្ដេចគំលង់ ", ទេពប្រណម្យ និងព្រះបាលីល័យ ។

ទំហំព្រះលានពិតនោះមាន ២០០ម. X ៥៥០ម. គាបឲ្យក្បាលហៃនា ៗ និងក្បាលព្យាឃោគ្រា ប្រព្រឹត្តទៅបានយ៉ាងឆាយ ៗ គឺព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ (ចុងសតវត្សទី ១២) ដែលបានសាងព្រះលាននេះ ។ ទើព្រះលានមានសង់វេទិកា

អំពីសម្ភារៈស្រោល សម្រាប់ព្រះរាជាព្រមទាំងព្រះរាជបរិពា ទ្រង់ទតទស្សនីយភាពផ្សេង ៗ ។

ព្រះលាន " ស្តេចគំលង់ " ស្ថិតនៅខាងជើងព្រះលានជ័យ ដោយប្រកមួយចំណ្តដាច់ពីគ្នា ។ បដិមាករដែលគេនិយមហៅថា " ស្តេចគំលង់ " នោះ គឺដោយហេតុតែមានស្លែដុះលើរូបឲ្យពណ៌ដូចជាកើតឃ្លង់ ។ តាមការស្រាវជ្រាវខ្មែរដោយសំអាងទៅលើសេចក្តីចារឹកមួយឃ្លាក្រោមព្រះខ្នង បដិមាករនេះគឺ " ស្តេចយោមរាជ " ហើយលានជ័យនេះគេគាប់ចាត់ទុកជា "វាលព្រះមេរុ" សម្រាប់រំលាយព្រះសពព្រះរាជា ។

ប្រាសាទធម្មានន្ទ

មើលចំពីខាងកើត

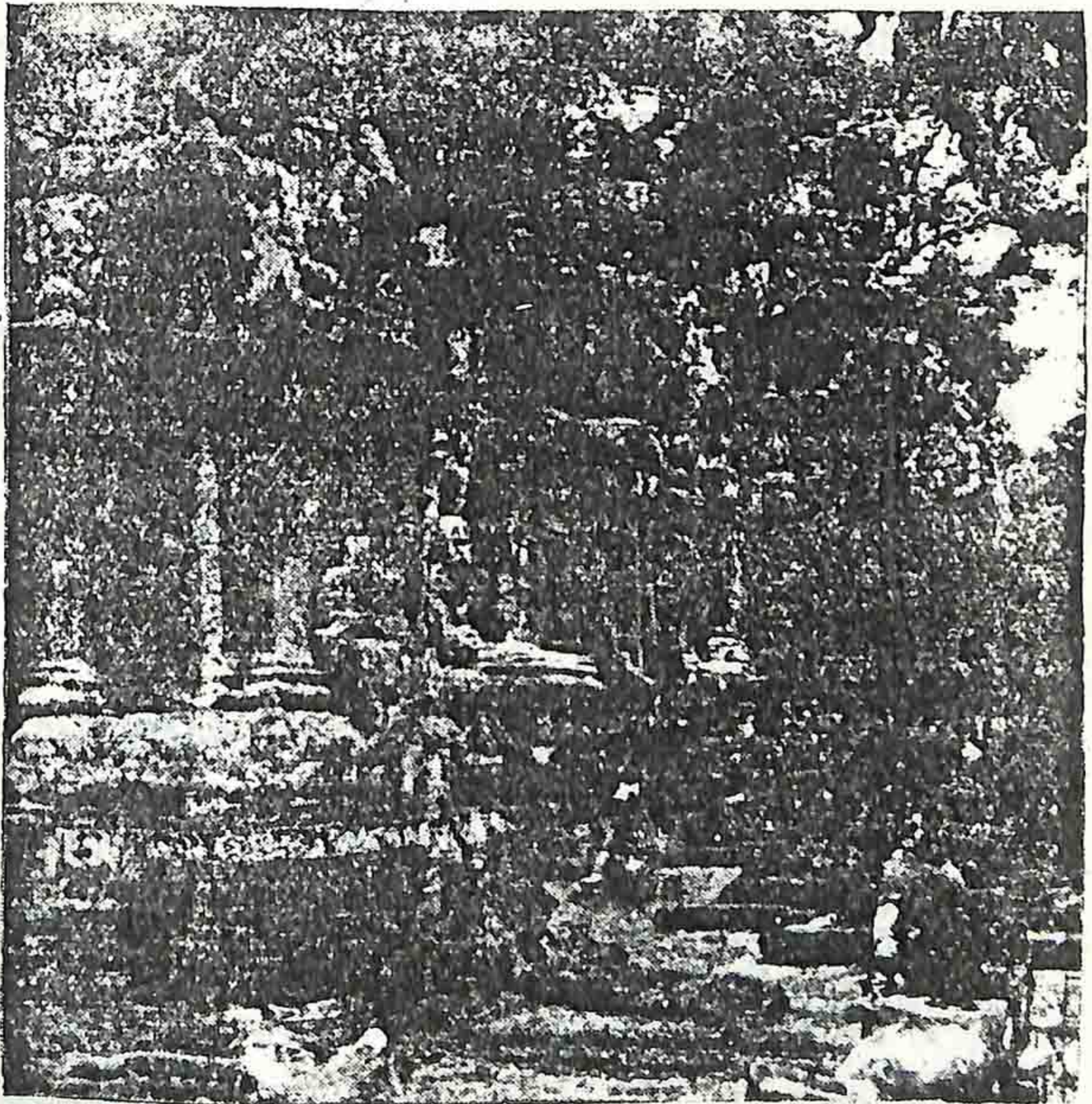
ប្រាសាទធម្មានន្ទ

សាងនៅចុងសតវត្សទី ១១ ដល់ពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី១២ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទឧទ្យាទិត្យាវរ្ម័នទី ២ ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់ផ្ដើមថែរក្សាពី គ.ស. ១៩១៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ធ្វើដំណើរពីអង្គរធំតាមទ្វារជ័យ ដែលស្ថិតនៅតាមអ័ក្សនៃគោបុរៈខាងកើត ចម្ងាយប្រហែល ៥០០ ម៉ែត្រ ពីគោបុរៈនេះទៅ គេនឹងឃើញប្រាសាទធម្មានន្ទស្ថិតនៅពីខាងជើងប្រាសាទចៅសាយ ។ ប្រាសាទនេះមាននិម្មាបនកម្មនិងការរចនាផ្សេងៗ មានលក្ខណៈដូចប្រាសាទបាពួននិងប្រាសាទអង្គរវត្ត ប៉ុន្តែមានការខូចខាតអស់ជាច្រើន សព្វថ្ងៃក្រសួងអភិរក្សអង្គរបានសាងឡើងវិញរួចស្រេច ។ បើតាមអក្សរ-សិលាចារឹក នៅត្រួកណ្ដាលនៃប្រាសាទបេងមាលា ប្រាប់ថាប្រាសាទធម្មានន្ទ សាងឡើងក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងប្រាសាទបេងមាលា ហើយនិងប្រាសាទបន្ទាយសំរែ ។

ប្រាសាទធម្មនន្ទមានគោលសំខាន់មួយគឺវិហារ ដែលលាតសន្ធឹងពីលើថ្នប់ពង់ ៤ ជ្រុងទ្រវែងមួយទៅទិសខាងកើត ដែលជាប្រាសាទប្រកបទៅដោយគោបុរៈពីរយ៉ាងសំខាន់ៗ គឺគោបុរៈមួយស្ថិតនៅខាងកើត មួយទៀតស្ថិតនៅត្រង់ជ្រុងខាងត្បូង ។ គេត្រូវដើរឆ្លងកាត់ស្រះបោក្ខរណីមួយ ដែលព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទ ហើយគេចូលទៅក្នុងបរិវេណប្រាសាទ ដែលមានគ្រឹះកំពែងធ្វើពីថ្មបាយក្រៀមព័ទ្ធជុំវិញ មានបណ្តោយ ៦០ ម៉ែត្រ ទទឹង ៤៥ ម៉ែត្រ ។

ប្រាសាទចៅសាយទេវតា

មើលពីជ្រុងខាងកើតឈៀងខាងជើង

ប្រាសាទចៅសាយទេវតា

សាងនៅចុងសតវត្សទី ១១ ដល់ពាក់កណ្តាលសតវត្សទី ១២ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទសូរ្យាវរ្ម័នទី ២ ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់ផ្តើមថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩១៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ផ្លើដំណើរចេញពីអង្គរធំតាមទ្វារជ័យ ដែលស្ថិតនៅតាមទិសនៃគោបុរៈខាងកើត គេនឹងប្រទះឃើញប្រាសាទចៅសាយទេវតា ដែលស្ថិតនៅឆ្ងាយពីគោបុរៈអង្គរធំប្រហែល ៥០០ ម៉ែត្រ ។ ប្រាសាទចៅសាយទេវតានេះមានសភាពស្រដៀងគ្នានឹងប្រាសាទធម្មននដែរ ហើយស្ថិតនៅខាងត្បូងប្រាសាទធម្មនន ទុកណាជាគេពុំបានដឹងពិតប្រាកដនូវការខូចខាតរបស់ប្រាសាទនេះក៏ដោយ ក៏គេអាចយល់ស្ថាបត្យកម្មនិងការរចនាផ្សេង ៗ ដែលមានលំនាំលក្ខណៈដូចប្រាសាទអង្គរវត្តដែរ ព្រោះជាប្រាសាទមានការរចនាតាមលំនាំខ្មែរនៅចុងសតវត្សទី ១១ ដល់ពាក់កណ្តាលដើមសតវត្ស

ទី ១២ បើតាមសិលាចារឹកនៅនឹងតួកណ្តាលនៃប្រាសាទបេងមាលាប្រាប់ថា ប្រាសាទនេះកសាងក្នុងពេលជាមួយគ្នានឹងប្រាសាទបេងមាលា ហើយនឹងប្រាសាទបន្ទាយសំរែ ។

ប្រាសាទចៅសាយទេវតា មានការបាក់បែកគស់ជាច្រើនមកជាយូរអង្វែងហើយ ប្រាសាទនេះប្រកបដោយគោបុរៈ ៤ និងបណ្ណាល័យ ២ ដែលបង្ហាញឲ្យឃើញនូវសំណល់នៃផ្ទាំងចម្លាក់ជាច្រើនគរនៅជុំវិញប្រាសាទ ។

ប្រាសាទតាកែវ

សាងនៅចុងសតវត្សទី ១០ និងដើមសតវត្សទី ១១
(៩៧) រវាងឆ្នាំ ១០០០ ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាមបរមវីរៈលោក និង ព្រះបាទសុរិយាវរ្ម័នទី ១ បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាមបរមនិព្វានបទៈ ឧទ្ទិសចំពោះព្រះនារាយណ៍ ព្រហ្មញ្ញសាសនា ។ ក្រុមអភិរក្សអង្គរបានចាប់ផ្តើមថែរក្សាតាំងពីឆ្នាំ១៩២០រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទតាកែវ ស្ថិតនៅពីខាងកើតស្ទឹង ហើយស្ថិត

ខាងកើតថ្នល់ ការធ្វើដំណើរទៅកាន់ប្រាសាទនេះ ដោយ
តាមផ្លូវខាងលិចនិងខាងត្បូង ។ ប្រាសាទនេះផុះ
ល្អាតព្រៃពោធិ៍ធំ ។ ដែលមានសភាពតាមចម្លាក់ប្លែកពី
ខាងត្បូង ប្រ សាទខ្ទះទាំងឡាយទាំងប្រាំពីរណា
ជំពូកតាមពេលវេលាសាងកសាងប្រាសាទតាមគ្រឿង
ប៉ុន្តែមានពណ៌ជាពេកពេក ហើយពីមុខគេឃើញ
ម្លប់ជាបន្លាយតូច ៗ ស្ថិតនៅតម្រៀបគ្នាជាជួរ ៤ ជ្រុងទ្រវែង
តូច ៗ ទាំងនេះលេចជាកន្លែងមានទំនងជាផ្នែក ដែលលយ
ហើយហាក់ដូចជាធំគ្នា ។
ចំពោះនិងជាហេតុថា បានជាការកសាងប្រាសាទនេះពុំរួច
ពេលជាលំអ ប្រហែលជាកំពុងកសាងពុំទាន់រួចហើយ
ព្រះកាជាទ្រង់ទិវង្គតទៅ ព្រះកាជាដែលសោយរាជ្យត
យបន្តទៀតពុំបានកសាងបន្ថែម ឲ្យមានគុណប្រយោជន៍-
ទៅតាមសាសនាឡើយ ទោះបីជាព្រះកាជាអ្នកកសាង
ព្រះពុទ្ធសាសនាណាក៏ដោយ ក៏គានវនណាមួយជា

ស្អកជាងនាគៈគាន់បន្ថែមលើការកសាងទៀយ ព្រោះហេតុនោះ បានជាប្រាសាទនេះពុំមានសម្រស់ដូចប្រាសាទដទៃឯទៀត ។

តេះបើយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ប្រាសាទនេះនៅតែមានទំនង និងគុណភាពយ៉ាងប្រសើរនៅផ្នែក ខ្លះដែលមានការសំអិតសំ-អាងគួរជាទីពេញចិត្តដែរ ។ ដោយសារការសិក្សាយ៉ាងល្អិតល្អន់ អំពីសំណាក់លោកស្រី គូក៉ល់ជីរេមុយសាត៍ , លោក ហ្គោឡូប៊ែវ និង លោក សឺដែស ដែលពិនិត្យប្រាសាទនេះក្នុងទស្សនៈផ្សេងៗគ្នា គេអាចសន្និដ្ឋានបានថាប្រាសាទនេះសាងនៅចន្លោះពេលដែលសាងផ្នែកមួយ នៃប្រាសាទបន្ទាយ
(១៧ ស្រី និង គោបុរៈ នៃព្រះលានគង្គរធំ គឺកសាងឡើងនៅក្នុងចន្លោះចុងសតវត្សទី ១០ និងដើមសតវត្សទី ១១ ។

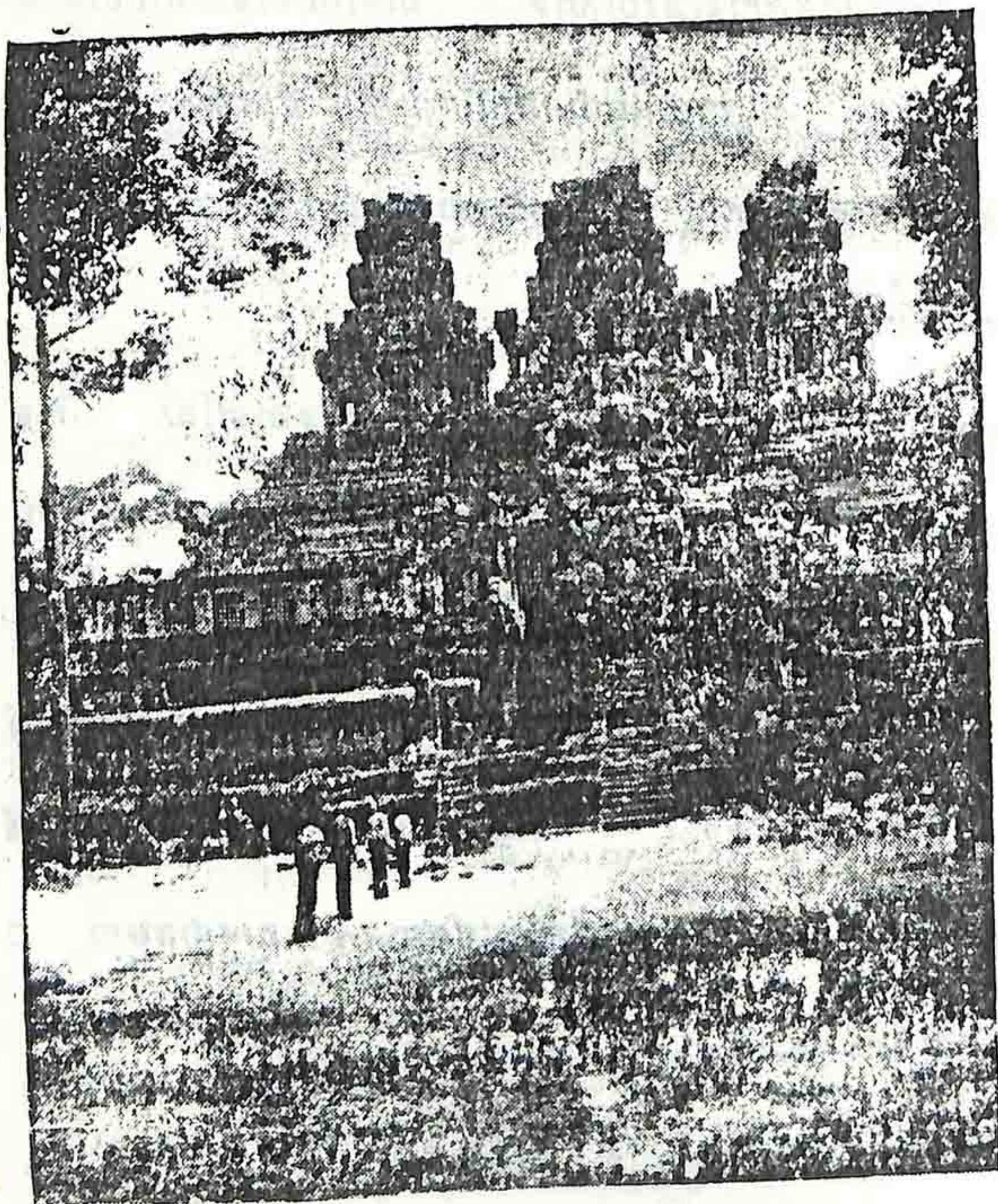
អក្សរសិលាចារឹក ដែលនៅនឹងជើងសសរគោបុរៈខាងកើត មានចំនួន ១០០៧ តួ ដែលដំណាលអំពីដំណោយនៃការកសាងប្រាសាទនេះ តែពុំបានប្រាប់អំពីគ្រឹះដែលជាមូលដ្ឋានទេ គេបានពារភ្ជាប់នឹងផ្ទាំងសន្លឹកសីមាមួយ ដែលគេបាន

គេឃើញនៅក្នុងបណ្ណាល័យខាងត្បូង ផ្ទាំងសិលានេះមាន អធិប្បាយពីការតាក់តែងខ្លួនទៅ ក្នុងរជ្ជកាលនៃព្រះបាទសុរិ-យាវរ្ម័នទី ១ ប៉ុន្តែតែបានធ្វើនិទ្ទេសពីការកសាង ក្នុងឆ្នាំ ៨៩៣ ដោយព្រះបាទយសោវរ្ម័នយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏លោក សឺដែស បានយោបល់យល់ថា ប្រាសាទតាកែវនេះ ចាប់ផ្តើមកសាងឡើងដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ ហើយកសាងបន្ថែមដោយព្រះបាទសុរិយាវរ្ម័នទី ១ គឺជាភ្នំមាសឈ្មោះ " ហិមាសិរី " តំណាងភ្នំព្រះសុមេរុ ជាប្រាសាទសំណាក់ការមួយរបស់ព្រះយមរាជ ជាគុហាគារជាន់ខ្ពស់ ៗ

ប្រាសាទនេះមានកំពូលជាសាជីហើយមានថ្នាក់ ៥ ដែល មានកំពស់រួមទាំងអស់ ២២ ម៉ែត្រ ក្នុងប្រាសាទដែលមានថ្នាក់ពីរនៅពីក្រោម មានផ្លូវព័ទ្ធជុំវិញ ដែលថ្នាក់ក្រោមបំផុតមានធ្វើជាកំពែងជញ្ជាំងព័ទ្ធជុំវិញ ថ្នាក់បន្ទាប់មួយទៀតមានថែវព័ទ្ធជុំវិញ ដែលមានគ្រឿងគាំទ្រ កើតឡើងដោយស្នាដៃមនុស្សពិត ៗ ដែលសាងឡើងស្ថិតនៅក្នុងផ្ទៃនៃប្រជុំតែមួយ

ស្របនឹងកិនភាគនៃប្រាសាទ ជាកន្លែងមានសភាពបង្អៀតចង្អល់ ហើយមិនជាកន្លែងដែលធ្វើឡើងដើម្បីព្យាបាលជម្ងឺជាបណ្តោះអាសន្ន នេះជាហេតុនាំឲ្យមានការចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងក្រៃលែង ។

ប្រាសាទនេះសាងពីថ្មភក់ដូចប្រាសាទនានាដែរ តាមសភាពធម្មតា ការកសាងឡើងដើម្បីឧទ្ទិសផលដល់មនុស្សណាដែលមានឫទ្ធិបារមីដូចព្រះអាទិទេព ។ បើតាមការពិចារណាសព្វគ្រប់ទៅ ឃើញថាការកសាងនោះមានការសំអិតសំអាងល្អិតល្អន់ជាទីបំផុត ប៉ុន្តែពុំមានការរចនាជាក្បាច់យ៉ាងណាក៏ដោយ ការតុបតែងនៅតែមានសភាពល្អជាធម្មតា ។

ប្រាសាទតាកែវ

មើលពីមុខខាងកើត

ប្រាសាទតាព្រហ្ម

សាងពីពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី១២ ដល់ចុងសតវត្សទី១៣ "១១៨៦" ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បញ្ចាមរណៈព្រះនាមមហាសំគត បត: ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់ផ្ដើមថែរក្សាពី គ.ស. ១៩២០ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ការធ្វើដំណើរចូលទៅទស្សនាប្រាសាទនេះ ត្រូវចូលបានតាមផ្លូវពីរគឺ បើចូលពីទ្វារទិសខាងលិចត្រូវឲ្យយានជំនិះរ៉ឺម៉ក ឬ រថយន្ដទៅឈប់ចាំនៅទ្វារទិសខាងកើត បើចូលពីទ្វារទិសខាងកើត ត្រូវឲ្យយានជំនិះទៅឈប់ចាំនៅទ្វារទិសខាងលិចវិញ ។ ពីទ្វារខាងកើតទៅទ្វារខាងលិចនៃប្រាសាទតាព្រហ្មមានចម្ងាយផ្លូវ ១ គីឡូម៉ែត្រ ។

តាមធម្មតាទូទៅ លោក គាល់ឌូហ៊ុចឡ បានមានប្រសាសន៍ថា : លោកអ្នកត្រូវតែថែរក្សាធម្មជាតិទាំងនេះឲ្យស្ថិតនៅក្នុងសភាពថ្មីថាជានិច្ច ព្រោះធម្មជាតិទាំងនេះត្រូវប្រោះ

ព្រំដោយទឹកភ្លៀងនិងកំដៅព្រះអាទិត្យ ។

ទោះបីធម្មជាតិទាំងនេះ ពុំមានការហត់នឿយយ៉ាងណាក៏ដោយ ប៉ុន្តែមានការវិនាសខូចខាតអស់ជាច្រើន ដោយហេតុនេះហើយ បានជាសាលាបាកាំងវែសស្ដែកប៉ុងប៉ូញ៉ាបានប្រៀបធៀបនូវការលូតលាស់ចំរើនយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងករណីយដែលគេបានជួសជុលឡើងវិញខ្លះ ដើម្បីនឹងរក្សានូវសភាពបុរាណឲ្យបានគង់វង្សដដែល ហើយជាប្រាសាទប្រកបដោយព្រៃឈើដ៏ច្រើនដុះស្រោងស្រឹង ។ បើនិយាយឲ្យស្របទៅតាមភស្តុតាងដែលគេបានសំគាល់ ឃើញនូវក្បាច់រចនាខ្មែរហាក់រស់រើក ។

គួឲ្យមានសេចក្ដីសោកស្ដាយយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះបដិមរូបដែលគួឲ្យអស់សរសើរមិនបាន ព្រោះវត្ថុនិមួយ ៗ មានបច្ច័យទាក់ទងទៅនឹងចិត្តជាស្មាតរ ហាក់ដូចជាទីនេះធ្វើឲ្យនឹកឃើញនូវគុណជាតិដែលជាហេតុនាំឲ្យដឹងខុសត្រូវ ។

ការត្រួសត្រាយឲ្យបានស្រួលខ្លះ ដើម្បីឲ្យស្រួលដល់ការ

ទស្សនានូវបុប្ផាណាវត្តដែលបាក់ទ្រុឌទ្រោម ហើយមានលតាវល្លិ តូចធំដុះគ្របពីលើ ព្រមទាំងឫសឈើធំ ៗ ដែលរុំព័ទ្ធពីទ្រង់ទ្រាយនៃនិម្មាបនកម្ម នាំឲ្យបាត់លំអនៃប្រាសាទ ៗ យើងសូមឲ្យមានការត្រេះរិះពីអ្នកទេសចរ នូវការពិនិត្យពិច័យយ៉ាងយូរចំពោះបន្ទះនៃប្រាសាទនេះឲ្យបានសព្វគ្រប់ លោកអ្នកនឹងមានការរញ្ជួលចិត្តយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការទ្រុឌទ្រោមចុះនៃប្រាសាទទាំងស្រុង ៗ

ការទស្សនាប្រាសាទតាព្រហ្មត្រូវចូលតាមទ្វារពីរគឺ ទ្វារខាងកើតនិងទ្វារខាងលិច ព្រោះទ្វារទាំងពីរនេះមានការទាក់ទងគ្នាដូចបង្ហាញនៅផែនទី ស្រាប់ ការធ្វើដំណើរត្រូវប្រុងប្រយ័តបន្តិច ព្រោះច្រើនវង្វេងផ្លូវ ៗ បើតាមការពិតទ្វារទាំងពីរនេះស្ថិតនៅម្ខាងម្នាក់ទាក់ទងគ្នាដោយសារបន្ទប់តូច ៗ ដែលនៅហែគ្នា ពុំចេះអស់ពុំចេះហើយពាសពេញរកយល់មិនបាន ព្រោះបន្ទាយទាំងនេះ ប្រទាក់ប្រទិសគ្នាដោយផែនសិលាធំ ៗ ដែលរលំធ្លាក់ ប៉ុន្តែនៅតែមានគុណភាពយ៉ាងប្រសើរតាមការ

ប្រមូលផ្តុំនៃវត្ថុធាតុពិត ៗ ។

ប្រាសាទតាព្រហ្ម គឺជាព្រះវិហារសម្រាប់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមានទម្រង់ជាជាន់ ៗ ក្នុងចំណោមប្រាសាទទាំងឡាយ ដែលកសាងឡើងជាថ្នាក់ ៗ ព្រោះមានផ្ទៃបន្ទប់កប ៗ ឯរបៀបកសាងមានទម្រង់ផ្ដេកផ្ដួល ទៅតាមការតាំងបេញនៃថែវជាយ៉ ៗ នឹងគូវិហារធំ ដែលស្ថិតនៅលើការប្រជុំនៃគោលសំខាន់ ៗ ដែលទាក់ទងគ្នាមានទម្រង់ស្របទៅនឹងថែវ ដែលមានជាស្ទួល " ប្រក " នៅត ៗ គ្នាដោយបន្ទាយនិងផ្លូវ ៗ ឯចំណែកស័ក្យខាងកើតនិងខាងលិច មានផ្លូវចូលរហូតទៅដល់ក្នុងប្រាសាទ ។ យើងមានមនោសញ្ចេតនារន្ធត់ញាប់ញ័រចំពោះផ្ទាំងសិលាដែលបាក់បែកនៅក្នុងប្រាសាទទាំងនេះ ដែលសាងបន្តុប ៗ លើគ្នាលយចេញក្រៅ បើតាមការពិនិត្យឲ្យច្បាស់ ទៅគេច្រើនឃើញមាននៅក្នុងប្រាសាទបែកខាងកើត ។

កំពែងបរិវេណពីរដែលនៅត ៗ គ្នា មានសភាពជាជញ្ជាំងជម្ចូតា កំពែងខាងក្រៅមានបណ្តោយ ១.០០០ ម៉ែត្រ ទទឹង

៦០០ ម៉ែត្រ ព័ទ្ធជុំវិញតួប្រាសាទតាំងមូល គេពុំមានការនឿង ងល់ពីផញ្ញាំងតាំងនេះទេ ព្រោះជាផញ្ញាំងដែលសង់ឡើងប្រកប ដោយថែវ ៣ យ៉ាងសំខាន់ ៗ ហើយដែលស្ថិតនៅជិត ៗ គ្នា ក្នុងផ្ទៃដីកន្លែង ៤ ជ្រុងស្មើ ដែលមានប្រវែងមួយជ្រុង ១ ចំនួន ១០០ ម៉ែត្រ គប់បាក់នៅក្នុងប្រកពនៃប្រាសាទដែលមាន ផ្ទៃដី ៦០ ហិកតា ។ សិលាចារឹកនៅប្រាសាទនេះបានបញ្ជាក់ ប្រាប់ថា មានមនុស្សចំនួន ១២.៦៤០ នាក់ ស្ថិតនៅក្នុងនាទី ប្រាសាទ គឺមានព្រះសង្ឃធំ ១ ចំនួន ១៨ អង្គ មានមន្ត្រីជាន់ ខ្ពស់ ២.៧៤០ នាក់ ទាហាន ២ ២៣២ នាក់ ហើយនៅក្នុង ចំណោមពួកតាំងនេះមានស្រីរបាំចំនួន ៦១៥ នាក់ ។ល។

ទុកជាគេបានដឹងនូវកំណត់ពេលកសាងចំនួន ២០ឆ្នាំ ក្នុង រាជ្យព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ការកសាង ប្រាសាទតាំងឡាយនេះ នៅតែមានទ្រង់ទ្រាយប្រហែលគ្នានឹង ប្រាសាទបាយ័នដែរ តែសព្វថ្ងៃនេះគេរកឃើញគ្រឿងសម្ភារៈ ដែលនៅសល់ក្នុងបន្ទោះពេលយ៉ាងខ្លី ដោយបានសាងបន្ថែម

នឹងពង្រីកឲ្យមានសភាពថ្លៃក ៗ ព្រមទាំងបំពេញសព្វគ្រប់ពុំឲ្យមានខ្វះត្រង់កន្លែងដែលត្រូវទាក់ទងដល់លទ្ធិសាសនា ដែលគេបានសាងបញ្ចូល នូវគ្រឿងអាភរណៈនៃអគ្គណាមួយឲ្យកើតមានឡើង ។ ប្រាសាទតាព្រហ្មនេះមានសភាពស្មុគស្មាញយ៉ាងខ្លាំងតាមការពិនិត្យរបស់លោក ក្រូលីយេ ព្រោះជាប្រាសាទ ដែលសាងដោយមានសំណង់លយពេញជាយ៉ ៗ ហើយដែលមានជាស្នាមរៀបចំត ៗ គ្នា ដែលនៅតាមកន្លែងខ្លះមាន ទ្រង់ទ្រាយប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងប្រាសាទអង្គរវត្តឬបាយ័ន ។ ដោយសារការបង់ជីននូវជុំវៀនៃការត្រួសត្រាយ ដែលបានតាត់ចែងបញ្ចូលគ្រឿងសម្ភារៈខ្លះ ដើម្បីឲ្យមានការពិតប្រាកដឡើង គេបានទុកប្រាសាទតាព្រហ្មនេះឲ្យនៅមានភាពដដែល ដើម្បីជាភស្តុតាង ។

សន្ទឹកសីមានៅប្រាសាទតាព្រហ្មនេះ មានចារឹកនៅគ្រប់ជ្រុងទាំង ៤ ដែលគេបានរកឃើញនៅក្នុងថែវជិតគោបុរៈកំពែងទី ២ ដែលមានចុះពីកំណត់កាលពី គ.ស. ១១៨៦ គឺក្រោយ

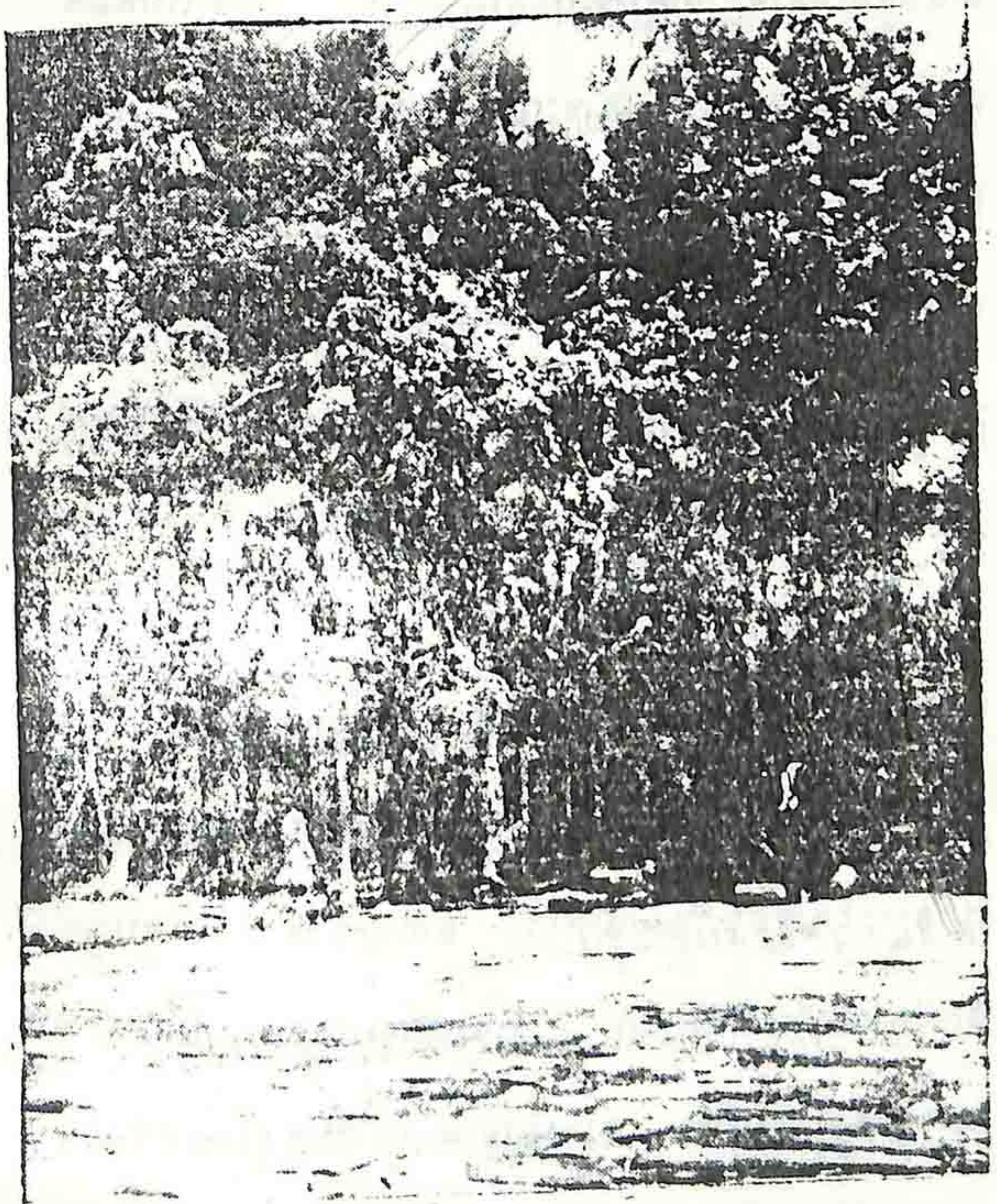
ពេលដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ទ្រង់ឡើងសោយរាជ្យ ។ ដោយមានការពាក់ព័ន្ធ នឹងការសាងរូបព្រះមាតារបស់ព្រះអង្គ ដែលសាងឡើងជា "ប្រាជ្ញាបារមីតា" ជាតួ "សុក្រឹតភាពនៃគតិបណ្ឌិត" ដែលចូលចិត្តខាងការដោះប្រស្នាសមតាមកិរិយានៃអ្នកប្រាជ្ញ ហើយដែលទុកដូចព្រះមាតានៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ គេគាបពាក់ដាក់ប្រាសាទនេះទៅក្នុងចំណោមប្រាសាទជាទីគោរពទាំងឡាយ ឧទ្ទិសចំពោះបុព្វានភាពនៃព្រះញាតិវង្ស ដែលទុកដូចជាទេវៈ ។ ក្រោយពីបានរៀបរាប់នូវព្រះនាមនៃព្រះអយ្យកោ ព្រះអយ្យិកា ព្រមទាំងជោគជ័យ ក្នុងចម្បាំងជាមួយប្រទេសចំប៉ា សិលាចារឹកនេះ

209 បានកត់សម្គាល់ថា ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បានតាក់តែងឲ្យសាងរូបទេវៈចំនួន ២៦០ ព្រមទាំងរូបព្រះគ្រូនៃព្រះអង្គ, ប្រាសាទមានស្តូបខ្នាយ ៣៩ ធ្វើពីថ្មកក់ខ្ពស់ៗ, លំនៅ ៥៦៦ ធ្វើពីថ្ម និង ២៨៦ ធ្វើអំពីឥដ្ឋ ព្រមទាំងមានជញ្ជាំងកំពែងប្រវែង ២៧០២ ព្យាមធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ។

មានភូមិ ៣១៤០ ហើយមានប្រជាជន ៧៩.៣៦៥ នាក់ ជាអ្នកថែរក្សាប្រាសាទ តាមសេចក្ដីយ៉ាងពិស្ដារនៃអត្ថបទនេះ ដែលអធិប្បាយបញ្ជាក់យ៉ាងក្បោះក្បាយ នូវបែបបទផ្សេងៗ ។ គេបានរៀបរាប់ ជាពិសេសនូវនានាគោជកណ្ដឹងអំពីមាស ទម្ងន់ ៥ តោន ព្រះវៃទនក្ខិតសូត្រ ៥១៦ និងខ្ពស់ ៥២៣ ហើយក្រោយពីកដបញ្ញត្តិ ដែលតែងតាំងឡើងសម្រាប់ពិធីបុណ្យផ្សេងៗ ទ្រង់បានបញ្ជាឲ្យសាងមន្ទីរព្យាបាលរោគចំនួន ១០២ ទៀត ។

211

ប្រាសាទតាព្រហ្ម

មើលបំពីខាងកើតនៃខ្លោងទ្វារទី ២

ប្រាសាទបន្ទាយក្តី

សាងក្នុងពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១២ ដល់ចុងសតវត្សទី ១៣ ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាមមហាបរមសុគតបទៈ ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានថែរក្សាពី គ.ស. ១៩២០ រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

លក្ខណៈសំខាន់ ៖

ប្រាសាទនេះមានលក្ខណៈដូចប្រាសាទតាព្រហ្មដែរ ការដើរចំណោតកាត់ប្រាសាទនេះពីម្ខាងទៅម្ខាងបាន ដោយឈប់យានជំនិះទុកឱ្យនឹងដើរកាត់ធ្លុះ ។

បើចេញពីប្រាសាទតាព្រហ្មហើយ ដើរចំណោតទៅកាត់ប្រាសាទបន្ទាយក្តី ដោយដើរកាត់តាមផ្លូវដ៏តូចដែលមានចម្ងាយ ៤០០ ម៉ែត្រ គេនឹងបានទៅដល់ក្លោងទ្វារខាងលិចនៃប្រាសាទ ។

ប្រាសាទនេះជាឧទាហរណ៍មួយច្បាស់ នៃគំនិតប្រឌិតប្រមាណ

ក្នុងការរៀបចំ ។ ប្រាសាទបន្ទាយក្តីមានទំហំតូចជាង ប្រាសាទតាព្រហ្មនិងប្រាសាទព្រះខាន់ ដែលសាងបំពេញ ដោយស្នាព្រះហស្តព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ។ ប្រាសាទ បន្ទាយក្តីនេះ សាងនៅជិតគ្នា នៅក្នុងកំពែងពិសេសដែល មានបណ្តោយ ៦៣ ម៉ែត្រ ទទឹង ៥០ ម៉ែត្រ ហើយដែល មានកំពែងខាងក្រៅបណ្តោយ ៧០០ ម៉ែត្រ និង ៥០០ ម៉ែត្រ ទទឹង ។

តាមស្នាកស្នាមខ្លះ ដែលគេបានឃើញនៅប្រាសាទនេះ ប្រហែលជាសាងពីរដងខុសគ្នា ហើយមានលំនាំដូចប្រាសាទ អង្គរវត្តនិងប្រាសាទបាយ័ន ដែលមានក្បាច់ចម្លាក់ខ្លះស្ថិតនៅ កំបាំងនឹងក្បាច់ក្បាំងយ៉ាងច្រើន តាមកន្លែងខ្លះនៃការកសាង បន្ថែម ដើម្បីឲ្យដឹងច្បាស់ឡើងទៀត ហើយមានទ្រង់ទ្រាយ ដូចជាខូចខាតវត្តុមួយក្រោយពេលដែលកសាង ដោយមាន គោលសំខាន់ៗនៃថែវនិងរបៀងមុខ ដែលបង្កើតបានជារូបមន្ត នៃសាកមោទ្យាន ។

វិចិត្ររូបដែលមានសភាពប្លែកពីសភាពដើមនោះ គឺយកពីរផ្ទាស់បុកណាដែលមានសភាពស្មើ ហើយជាតួព្រះវិហារសម្រាប់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយមានថែវពីរពាក់ទងគ្នាតាមស្ទីលតែមួយ " ប្រេក " ដែលបញ្ជាក់ឲ្យដឹងនូវសភាពសម្បូណ៌ដោយបន្ទាយយ៉ាងពិត ៗ បន្ទាយតាំងនេះ ស្ថិតនៅពាក់ទងនឹងទីធ្លាមួយដែលមានជំបូលជាកាកបាទ នៅខាងកើតមានកំពែងពីរសង់នៅត ៗ គ្នា ។

ឯសភាពដែលខូចខាតនោះ មានមកជាយូរអង្វែងណាស់ហើយ គឺច្រើនមានផ្ទាំងថ្ម ៗ រមៀលធ្លាក់ ដោយមកពីការរៀបចំពុំបានល្អ ហើយជាហេតុនាំឲ្យបាក់ខូចខាត ព្រោះថ្មភក់ដែលយកមកកសាងនោះ ច្រើនតែថ្មស្រួយ បណ្តាលឲ្យមានការរបើករបាញ់អស់ជាច្រើន ។ ប្រាសាទបន្ទាយក្តី ដែលបាក់ខូចជាដុះគោរទៀនប្រកបដោយសម្រស់យ៉ាងល្អកើត មិនចាញ់សម្រស់នៃប្រាសាទឯទៀតឡើយ ព្រោះប្រាសាទនេះបង្ហាញឲ្យឃើញនូវផ្ទុកធំ ៗ ដែលរលំធ្លាក់ មិន

អាចនឹងរៀបចំឲ្យបានស្រួលបួលវិញឡើយ   គេពុំអាចរកការពិតនូវការប្រើប្រាស់ដែលបានបំរុងទុកជាមុន   ក្នុងការកសាងប្រាសាទនេះទេ   ។   សិលាចារឹកដែលគេរកឃើញនៅគោពុរៈខាងលិចនៃកំពែងទីពីរ   បានបង្ហាញនូវថ្មចាស់ដែលគេយកមកប្រើម្ដងទៀត ថ្មនេះមានចំណាស់តាំងពីរជ្ជកាលព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន ក្នុងសតវត្សទី ១០ ។ សិលាចារឹកនេះបានបង្ហាញឲ្យដឹងទៀតថា   ប្រាសាទបន្ទាយក្ដីនេះសាងនៅជិតប្រាសាទគុយទីស្វរៈ ហើយព្រមតាំងសំបូងសង្រ្គែងដល់ព្រះឥស្វរ ម្យ៉ាងទៀតសិលាចារឹកនេះ បានរៀបរាប់អំពីការកសាងរូបសំណាកពីរ គឺរូបព្រះព្រហ្មមួយ រូបព្រះនារាយណ៍មួយ ។

ឯក្បាច់ក្បាំង ហើយនិងក្បាច់នៅខ្លឹមទទឹងទ្វារនៃព្រះវិហារពុទ្ធសាសនាប៉ែកខាងមហាយាននេះ   សុទ្ធតែគួរជាទីជាប់ចិត្ត ហើយសំខាន់ៗទៀតផង   ។   ក្បាច់ខ្លះត្រូវខូចខាតដោយសារការបង្ហិនបំផ្លាញនៃសាសនាព្រាហ្មណ៍ ក្នុងសតវត្សទី ១៣ ព្រោះគេឃើញនៅសល់កុដមួយធ្វើពីឈើ ដែលក្រសួងអភិរក្ស

អគ្គិរបានគ្រួសព្រាយពេញ ។

ស្រះស្រង់

សាងឡើងក្នុងសតវត្សទី ១២ ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ "បច្ឆាបរណៈ ព្រះនាម "មហាបរមសុគតបទ" ។ ក្រសួងអភិរក្សញ្ញ: បានថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩២០ រហូតមក ដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ការធ្វើដំណើរចេញពីប្រាសាទបន្ទាយក្ដីតាមទ្វារខាងកើត កាត់តាមថ្នល់ឆ្ពោះត្រង់ទៅរៀមព្រៃលេខ ១១ គេនឹងបានទៅដល់ កាំជណ្ដើរយានសិង្ហនៃកនហាល ដែលស្ថិតនៅចំពីមុខ ប្រាសាទបន្ទាយក្ដី គេនឹងឃើញផ្ទៃទឹកល្ហល្ហនៃស្រះស្រង់ ដែលមានបណ្ដោយ ៧០០ ម៉ែត្រ ទទឹង ៣០០ ម៉ែត្រ បើតាម ការស្មានមើលទៅ ប្រហែលជាស្រះនេះជីកក្នុងរជ្ជព្រះ បាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ព្រោះស្រះនេះស្ថិតនៅឃ្លាតពីកំពែងប្រាសាទ បន្ទាយក្ដី ។ ស្រះនេះមានកាំជណ្ដើរធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ហើយគឿនធ្វើពីថ្មភក់, នៅកណ្ដាលស្រះមានកោះមួយធ្វើពី

ផ្ទាំងថ្មដែលមានរាងនៅជាប្រាសាទមួយតូច ៗ

ស្រះនេះមិនដែលរីងទឹកទេ ហើយមានដើមរុក្ខជាតិធំ ៗ ដុះនៅជុំវិញ ដែលធ្វើឲ្យមានទិដ្ឋភាពយ៉ាងត្រចះត្រចង់នៅក្នុងចំណោមប្រាសាទនានានៃអង្គរ ៗ មានទីលានភ្ជាប់ទៅនឹងសំណាក់តូច ៗ ខ្លះនៃរានហាល ដែលមានជាបន្ទប់មួយជំកង ៤ ជ្រុងទ្រវែង ព្រមទាំងមានជាថែវព័ទ្ធជុំវិញផង ផ្នែកក្រោមធ្វើពីថ្មភក់ បើតាមការពិតនៃផែនទី "រានហាល" គឺមានធ្វើជាផ្លូវតូច ៗ ពីរទៀត ហើយមានកាំជណ្ដើរមួយស្ថិតនៅជាប់នឹងអ័ក្ស ដែលមានជាសង្កាត់ ៗ ចែកបានជាជណ្ដើរ ៣ នៅកណ្ដាលអ័ក្ស ដែលនៅមុខជណ្ដើរនេះមានឆ្លាក់ជារូបតោពីរ មានភាពយ៉ាងអង់អាច មានសានជាផ្នែករានហាល ដែលលៀនលយចេញ ហើយជាលំអដោយក្បាក់ដៃនាគយ៉ាងសង្ហាផង ៗ ការរចនាសឹងប្រកបដោយថ្វីដៃយ៉ាងប្រណីតបង្ហាញពីភាពសម្បូណ៌កកកុញ ដោយក្បាច់ដ៏ប្រសើរផ្សេង ៗ នៅពីខាងមុខរានហាលមានរូបគ្រុឌមួយយ៉ាងធំប្រគង

ប្រទាក់លើរូបនាគដែលមានក្បាល ៣ ឯក្បាលឯទៀតសម្រាប់ រុំព័ទ្ធ ។ នៅពីខាងក្រោយ មាននាគក្បាល ៣ មួយទៀត ដែលមានកន្ទុយផ្ទាក់ភ្ជាប់លំអដោយក្បាលនាគតូច ៗ ដាក់ពីលើក្តោងគ្រុឌយ៉ាងច្បាស់ ៗ ។ ឯគូទ្វនាគផ្ទាក់ដាក់លើជើងសសរដែលមានផ្ទាក់ជាលំអផ្នែក ៗ ហើយដែលដាក់ភ្ជាប់ទៅនឹងគ្រឹះយ៉ាងធំ ។ រូបទាំងនេះមានសភាពល្អឥតខ្ចោះ មានទ្រង់ទ្រាយនៅសល់ខ្លះ ដែលមានសភាពដូចនៅប្រាសាទបាយ័នដែរ ។

ប្រាសាទក្រវ៉ាន់

សាងនៅដើមសតវត្សទី ១០ "គ.ស. ៩២១" ដោយព្រះបាទ ហសវម៌នទី ១ បន្ទាប់មរណៈព្រះនាម "រុទ្រលោក" ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩២៩ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទក្រវ៉ាន់នៅចំពីខាងកើតអង្គរវត្ត តាមផ្លូវវង់តូចត្រង់គីឡូម៉ែត្រលេខ ១២ និងលេខ ១៣ ដែលមានតួប្រាសាទ

៥ សន់អំពីថ្ម តែសព្វថ្ងៃនេះត្រូវវិនាសខូចខាតអស់ជាច្រើន ។ ប្រាសាទនេះមានលំអគ្រប់កន្លែងទាំងអស់ ដែលមានលក្ខណៈពិសេសម្យ៉ាងតាមការរចនានៅអង្គរ ដូចជាក្បាច់រចនាខ្លះធ្លាក់នៅលើថ្មខាងក្នុងតួវិហារទាំងនោះ ។

មានស្រះបោក្ខរណីព័ទ្ធជុំវិញ ហើយមានទំនប់មួយនៅទិសពាយ័ព្យ សម្រាប់ជាផ្លូវចូលកាន់ប្រាសាទ ។ ប្រាសាទទាំងនេះស្ថិតនៅជិត ៗ គ្នាលើទីលានដីមួយ ដែលបែរមុខទៅទិសខាងកើត ។ ការខូចខាតនេះបានមកអស់កាលជាយូរមកហើយ ព្រោះមានរុក្ខជាតិធំ ៗ មានឫសចាក់រូតរឹតពីលើថ្ម ឯការដែលវិនាសនៃផ្ដើរនៅធរណីទ្វារ គួរឲ្យស្ដាយណាស់ ។

ប្រាសាទប្រែរូប

សាងនៅចុងសតវត្សទី ១០ “គ.ស. ៩៦១” ដោយព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន បច្ឆាមរណៈព្រះនាម “សិវៈលោក” ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនា ថ្វាយចំពោះព្រះនារាយណ៍ ។

ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានចាប់ផ្ដើមថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩៣០ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទនេះ ស្ថិតនៅចម្ងាយ ២៣០០ ម៉ែត្រ ពីផ្លូវខ្វែងវង់ធំនិងវង់តូចត្រង់ជ្រុងស្រះស្រង់ ដែលស្ថិតនៅត្រង់ផ្លូវកែងកាច់ទៅទិសខាងជើង ហើយដែលស្ថិតនៅចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រ ពីខាងត្បូងទំនប់ទិសទក្សិណនៃបារាយណ៍ទិសបូពិ គឺស្ថិតនៅត្រង់បង្គោលគីឡូម៉ែត្រលេខ ១៦ ។

ប្រាសាទប្រែរូប លាតត្រដាងឲ្យឃើញនូវទ្រង់ទ្រាយនិងវិសាលភាពយ៉ាងប្រណីត ដែលសាងឡើងដោយវត្ថុធាតុពណ៌ក្រហម គឺសាងអំពីឥដ្ឋបាយក្រៀមនិងឥដ្ឋ ។ គេបានប្រើវិធីប្រែងរៀបចំឡើងវិញ ដោយយកជ័រនិងឫសឈើឲ្យអស់ចេញ ដើម្បីកុំឲ្យរមៀលធ្លាក់ ហើយយកកំបោរនិងបាយអមកភ្ជាប់ឥដ្ឋ ដើម្បីឲ្យមានសភាពរឹងប៉ឹងដូចធម្មតា ។

ប្រាសាទនេះ សាងក្រោយប្រាសាទមេបុណ្យ ប៉ុន្តែមានសភាពដូចគ្នាបេះបិទ គឺប្រាសាទដែលសាងឡើងជា

ប្រាសាទក្ដី ព្រមទាំងមានជាថែវលេចលយចេញតាំងពីពេល

កសាងមកម្ល៉េះ ហើយមានទាំងបន្ទប់វែង ៗ សំយុងបន្តមក

ក្រោមទៀត ៗ ពួកប្រាសាទក្ដីទាំងនេះ ជាកន្លែងសម្រាប់

ព្រះរាជទេព មានកន់ជាសាជី ដូចជាមកុដកន៤ ជ្រុងញាយ

ហើយមានជាបន្ទប់ វែងៗសាងទុក្ខិបចំពោះវីរៈជន ព្រមទាំង

ការខាងក្នុងជាអក្សរ ... ចំនួន ១២ នៅតាមក្បាលជណ្ដើរ

ដើម្បីជាកន្លែងសម្រាប់ដំកល់ សិរៈលិង្គ ដូចជានៅប្រាសាទ

បាគងដែរ ។ ឯសិលាចារឹកបានអធិប្បាយប្រាប់ពីកំណត់

កាលកសាងពី គ.ស. ៩៦១ មិនប្រាប់ពីឈ្មោះប្រាសាទព្រម

ទាំង...នបញ្ជាក់ពី ព្រះកដវង្សនៃព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន ដែល

ព្រះអង្គបានសាងកិត្តិឈ្មោះ កវិន្ទ្របាត្រស្បូរ: ជាក់នៅ

ខាងត្បូង ប្រាសាទគណ្ដាប ហើយមានរូបសំណាកព្រះអង្គ

ដំកល់នៅ ទីប្រាសាទតាមជ្រុង គឺជាព្រះរូបដែលតាក់ចង់ទៅ

មិនសាសនាព្រាហ្មណ៍ ព្រោះព្រះអង្គជាអ្នកទ្រទ្រង់និងគោរព

ព្រះឥស្សរ ឯព្រះមាតុបាទិនព្រះអនុជរបស់ព្រះអង្គទ្រង់គោរព

ព្រះនាងកុមារីគេវតី ដែលជាមហេសីនៃព្រះឥស្សរ ព្រះបាទមហេសិវវ័ន្មទ្រង់គោរពព្រះនាកយណ៍ ។

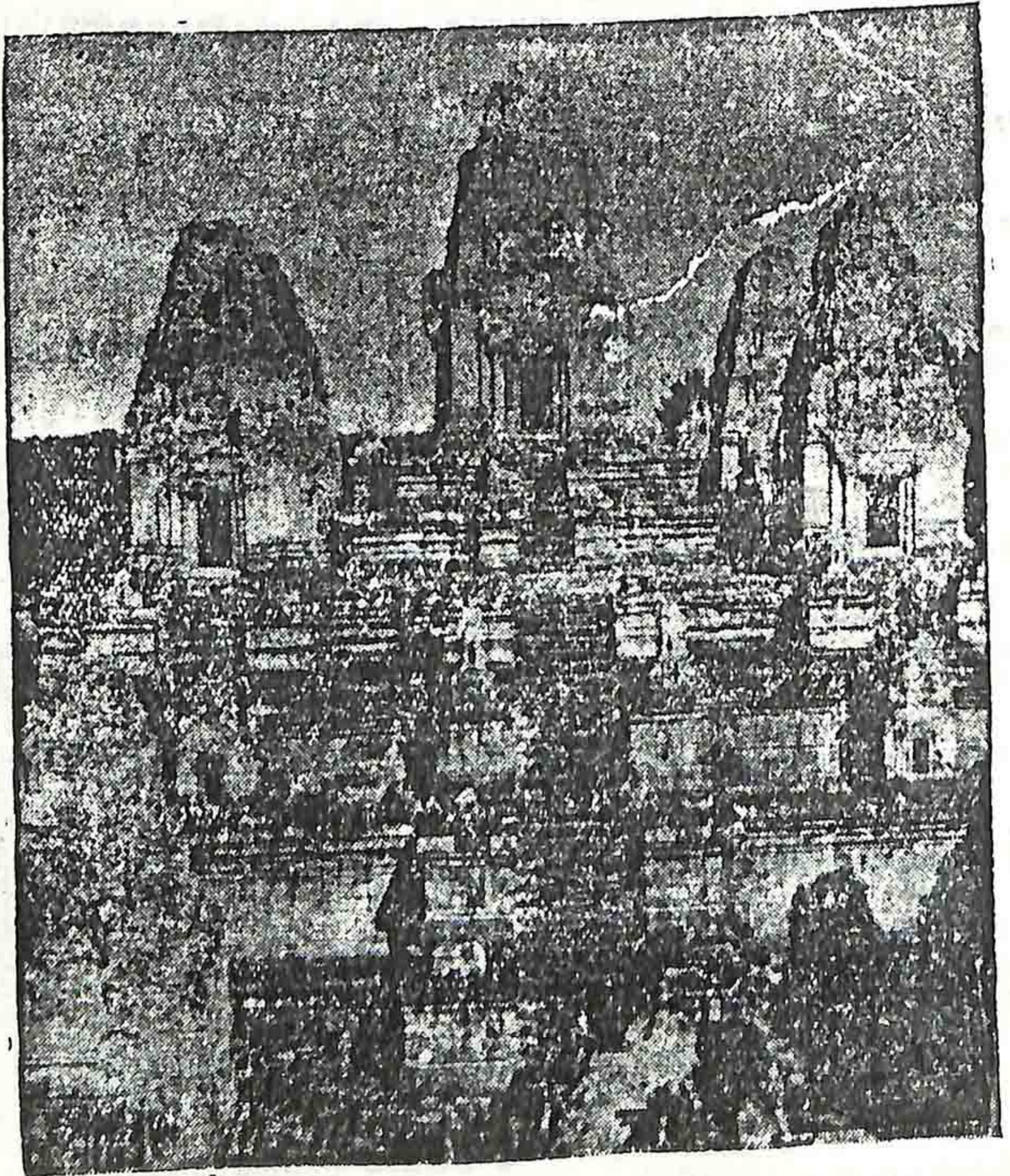
សិលាចារឹកនេះ បានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងពីការនៅរួបរួមសាមគ្គីរវាងព្រះពុទ្ធសាសនានិងព្រាហ្មណ៍សាសនា ក្នុងពេលដែលព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះជន្មនៅឡើយ ។

នៅស្រុកឯនីងអ័ក្សនៃប្រាសាទមេបុណ្យខាងកើត មានទឹកលមួយប្រកបដោយផលិតផលយ៉ាងប្រសើរ ដោយការបង្ហូរទឹកពីបារាយណ៍ទិសខាងកើតមកប្រើប្រាស់ ។ បើតាមយោបល់លោក ហ្វីលិពស្ទូន ថាទំនេះ ជាកន្លែងដែលលូតលាស់ក្រោយពេលដែលលើកទឹកក្រុងពីកោះកេរ្តិ៍មក ព្រោះទីក្រុងនេះបានត្រូវបោះបង់ចោល ក្រោយពីពេលដែលបានរីកចម្រើនពី គ.ស. ៩២១ រហូតមកដល់ គ.ស.៩៤៤ ។ ព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន ដែលក្នុងបានបោះបង់រាជធានីនេះដើម្បីមកកាន់អង្គរវិញ

សម័យនោះហៅថា យសោធរបុរៈ ។

គេពុំបានដឹងថាតើមកពីហេតុអ្វីទេ បានជាជនជាតិកម្ពុជាហាក់បែរសាងប្រាសាទនេះឡើង ឲ្យមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាកន្លែងបញ្ចុះសព ដែលមានឈ្មោះថា ប្រែរូប ដែលជាកន្លែងធ្វើឡើងតាមប្រពៃណីនៃឈាបនកិច្ច ដូចមានការគូសវាសព្រាងជាដំបូង នូវកងគំនូររូបអសុភយ៉ាងច្បូរហែរគ្នាតាមការផ្គត់ផ្គង់យ៉ាងវៃក ១ ពីគ្នា ដូច្នេះ ៗ គេឃើញមានជើងមួយស្ថិតនៅក្រោមជើងជណ្ដើរខាងកើត នៃតួប្រាសាទពងសាជីដែលគួរឲ្យគ្រឡេកក្នុកមើលនូវពិធីបុណ្យ តាមចំណងជើងរូបគំនូរដែលរមៀលធ្លាក់មកពីក្រប ដែលសាងសម្រាប់ពិធីថ្វាយព្រះភ្លើងស្ដេចតំលង់ដែលទ្រង់សុគតនៅលើក្ដួលែន ។

បើតាមថ្មីដៃនៃនិម្មាបនកម្ម ប្រាសាទនេះមានកំពែងពីរជាន់ប្រកបដោយគោបុរៈ ៤ ហើយនិងមានជាតួប្រាសាទពងសាជីដែលមានជណ្ដើរតូច ១ សម្រាប់ទល់ទ្រតួប្រាសាទបន្ទាយទាំង ៤ នោះ ៗ ផ្នែកខាងកើតនៃកំពែងខាងក្រៅមាន

ប្រាសាទប្រែរូប

មើលបំពីខាងកើត

ទ្រង់ទ្រាយសមតាមការនិយម ដោយមានសាងជាប្រាង្គ
ប្រាសាទពីរក្រុមស្ថិតនៅ ៣ ថ្នាក់ តាមរបៀបយ៉ាងសមទៅ
តាមអ័ក្សនៅលើខឿនគ្រឹះធំតែមួយ ៗ គូប្រាង្គទីមួយដែលនៅ
ខាងដើមផ្លូវចូល ពុំបានសាងនៅលើមូលដ្ឋាននៃខឿនដែល
បានប្រុងប្រៀបជាស្រេចនោះទេ ឬមួយក៏គេយកឥដ្ឋប្រាង្គនេះ
ទៅប្រើជួសជុលកន្លែងដទៃទៀត ដោយប្រាង្គនោះទ្រុឌទ្រោម
ពេក ៗ នៅលើខឿនគ្រឹះកណ្ដាល មានប្រាង្គមួយធំជាងគេ
ដែលមានសភាពគ្រប់សង្កត់ នៅលើប្រាសាទឯទៀត ៗ
ប្រាសាទនិមួយ ៗ មានប្រវែង ៥ ម៉ែត្រ ក្នុងមួយជ្រុង ៗ
ព្រមទាំងមានសាងជាថ្នាក់ៗ តូចៗ នៅផ្នែកដំបូល ៗ នៅតាម
ជ្រុង មានការខូចខាតអស់ជាច្រើនតាមកន្លែងខ្លះ ដែលខ្ពស់
ហើយមានផ្ទាំងថ្មរមៀលធ្លាក់ ហើយមិននៅតាមកងប្រាសាទ
ដែលលៀនលយចេញក្រៅ ដែលមានស្នាមក្រហែងឥដ្ឋ ៗ
ឥដ្ឋនិមួយៗ មានទំហំ ៣០×១៦×៨,៥ ដែលរៀបផ្គុំភ្ជាប់គ្នា
បានដោយមិនបាច់ប្រើបាយអ គឺយកជ័រឈើមកភ្ជាប់ផ្ទួនវិញៗ

ប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌

សាងនៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១០ "គ.ស. ៩៥២" ដោយព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន "បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាមសិវលោក" ។ ការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ពី គ.ស. ១៩៣៥ រហូតដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅខាងជើងប្រាសាទប្រែរូបចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រ គេនឹងទៅដល់បារាយណ៍ទិសបូព៌ ដែលស្ថិតនៅត្រង់បង្គោលគីឡូម៉ែត្រលេខ ១៦ បារាយណ៍នេះមានទទឹង ២ គីឡូម៉ែត្រ បណ្ដោយ ៧ គីឡូម៉ែត្រ ហើយមានជំនួលខ្ពស់ព័ទ្ធជុំវិញប្រកបដោយសទ្ទឹកសិលាដាក់នៅតាមមុមនីមួយ ៗ ទីនេះលោក ជីវ-តា ក្វាន់ បានឲ្យឈ្មោះថាបឹងធំ ដែលឈ្មោះដើមហៅថា យសោធរតដាក: ដែលបានជីកក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ក្នុងចុងសតវត្សទី ១០ ។

ក្នុងទឹកបារាយណ៍នេះ ជាកន្លែងសម្រាប់បញ្ចូលបញ្ចេញទឹក

ស៊ីនសៀមរាប ហើយព្រមទាំងជាកន្លែងសម្រាប់បង្ហូរទឹកទៅដាក់តាមទីវាលទំនាប ដែលសព្វថ្ងៃនេះបានក្លាយទៅជាវាលស្រែអស់ទៅហើយ ។ កាលដំណាន់ដើមបារាយណ៍នេះមានជម្រៅ ៣ ម៉ែត្រ ដោយមានកស្តុតានជាសំគាន់គឺកាំជណ្ដើរធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ដាក់នៅនឹងទីទួលនៃប្រាសាទមេបុណ្យ បំណុះទឹកដែលមាននៅក្នុងបឹងនេះមាន ៤០ លានម៉ែត្រគុប ។ ដោយហេតុមកពីមានដីខ្សាច់ និងដីល្បប់ហូរមកចាក់បំពេញដូច្នេះហើយបានជាមានកន្លែងខ្លះ ត្រូវរេះគោកអស់គ្មានសល់ទឹកឡើយ ។

១៦ 7 ហេតុនេះហើយ បានជានៅកណ្ដាលនេះឃើញមានជាកោះតូចមួយរាង ៤ ជ្រុងស្មើ ក្នុងមួយជ្រុង ។ ប្រវែង ១២០ ម៉ែត្រ ។ នៅលើកោះនេះ គេបានសាងប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌ ស្របទិនស័ក្យនៃគុហារជាទ្វារចូលទៅព្រះរាជវាំងអង្គរធំនិងក្លោងទ្វារជ័យ ។ ប្រាសាទនេះមានស្ថានភាពជាប្រាសាទភ្នំ ដែលជានិមិត្តរូបនៃភ្នំព្រះសុមេរុ

ប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌

សាងនៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១០ "គ.ស. ៩៥២"
ដោយព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន "បញ្ចាមរណៈ ព្រះនាមសិវលោក" ។
ការថែរក្សាដោយក្រសួងអគ្គរក្សអន្ដរ ពី គ.ស. ១៩៣៥ រហូត
ដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

នៅខាងជើងប្រាសាទប្រែរូបចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រ គេនឹង
ទៅដល់បារាយណ៍ទិសបូព៌ ដែលស្ថិតនៅត្រង់បណ្ដោយគីឡូ
ម៉ែត្រលេខ ១៦ បារាយណ៍នេះមានទទឹង ២ គីឡូម៉ែត្រ
បណ្ដោយ ៧ គីឡូម៉ែត្រ ហើយមានដីទួលខ្ពស់ព័ទ្ធជុំវិញប្រកប
ដោយសទ្ទឹកសីមាដាក់នៅតាមមុមធំ ៗ ទឹកនេះលោក ជីវ.
តា ក្វាន់ បានឲ្យឈ្មោះថាបឹងធំ ដែលឈ្មោះដើមហៅថា
យសោធរតដាក: ដែលបានជីកក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទយសោវរ្ម័ន
ក្នុងចុងសតវត្សទី ១០ ។

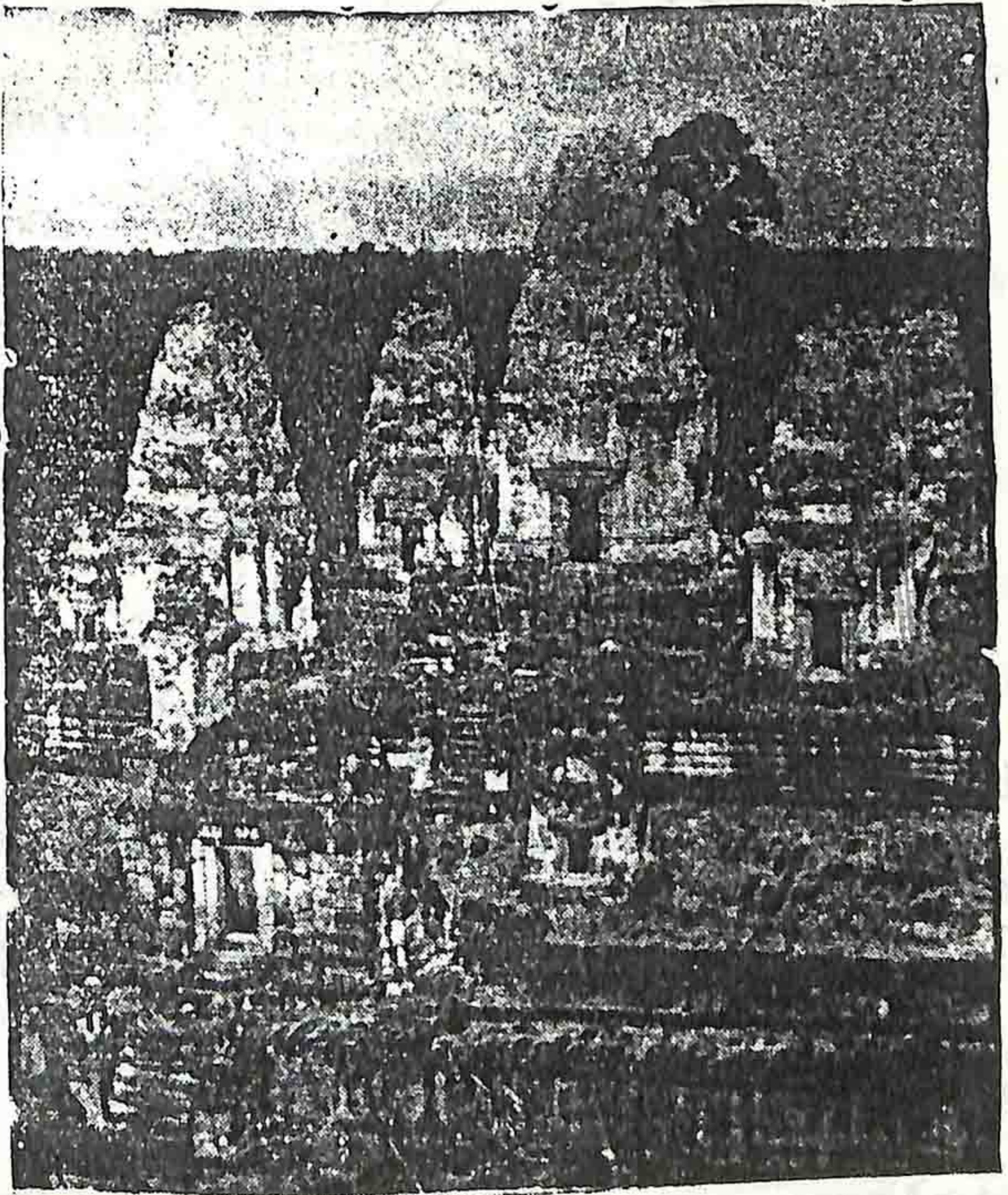
ត្រពាំងទឹកធំនេះ ជាកន្លែងសម្រាប់បញ្ចូលបញ្ចេញទឹក

ស៊ីនសៀមរាប ហើយព្រមទាំងដាក់ខ្នងសម្រាប់បង្ហូរទឹកទៅដាក់តាមទីវាលទំនាប ដែលសព្វថ្ងៃនេះបានក្លាយទៅជាវាលស្រែអស់ទៅហើយ ។ កាលជំនាន់ដើមបារាយណ៍នេះមានជម្រៅ ៣ ម៉ែត្រ ដោយមានកស្តុតានជាសំណង់តកាំជណ្ដើរធ្វើពីថ្មបាយក្រៀម ដាក់នៅជិតទំនួលនៃប្រាសាទមេបុណ្យ បំណុះទឹកដែលមាននៅក្នុងបឹងនេះមាន ៤០ លានម៉ែត្រគុប ។ ដោយហេតុមកពីមានដីល្បាប់ និងដីល្បប់ហូរមកចាក់បំពេញជួរចេះហើយបានជាមានកន្លែងខ្លះ ត្រូវរីងគោកអស់គ្មានសល់ទឹកទៀត ។

៦ 7 ហេតុនេះហើយ បានជានៅកណ្ដាលនេះឃើញមានជាកោះតូចមួយរាង ៤ ជ្រុងស្មើ ក្នុងមួយជ្រុង ១ ប្រវែង ១២០ ម៉ែត្រ ។ នៅលើកោះនេះ គេបានសាងប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌ា ស្របនឹងស័ក្យនៃគុហារជាទ្វារចូលទៅព្រះរាជវាំងអង្គរធំនិងក្លោងទ្វារជ័យ ។ ប្រាសាទនេះមានស្ថានភាពជាប្រាសាទភ្នំ ដែលជានិមិត្តរូបនៃភ្នំព្រះសុមេរុ

ឯក្នុងប្រាសាទកណ្ដាលដែលមានរៀងរៀងជាថ្នាក់ៗ ហើយនៅ
ក្នុងបរិវេណកំពែងទាំង ៤ ជាន់ ៗ ក្នុងប្រាសាទនេះមាន
ប្រាង្គធំខ្ពស់ គឺមានកំពស់ពីរកន្លះ ម៉ែត្រ ព្រមទាំង
មានគុហាតូចៗ សាងតម្រៀបគ្នាជាជួរៗ ជុំវិញទៀត
ប្រហែលជាសម្រាប់ដាក់រូបព្រះ [illegible] ដែលបានចំលាក់ [illegible]
នោះត្រូវខូចខាតអស់ ៗ គេត្រូវស្ដារឡើងវិញ [illegible]
ប្រាសាទនេះហៅថាប្រូក ដែលជាហេតុនាំឲ្យយើងមានការ
សង្ស័យចំពោះការ សរសេរនេះណាស់ ព្រោះជាហេតុនាំឲ្យ
មនុស្សទៅប្រទេសការប្រ [illegible] នាមពុំងនិច្ចណាស់ តែមានសភាព
ត្រជាក់ស្រួលជាទីបំផុត ៗ

មានសិលាចារឹកជាច្រើន ដែលគេបានរកឃើញនៅក្បែរ
ប្រាសាទ ព្រមទាំងបានរកឃើញនូវវត្ថុសំណាកជាច្រើនទៀត ៗ
ឯសិលាចារឹកនោះ មានចុះនូវ [illegible] កាលពេលនៃការកសាងក្នុង
គ.ស. ៩៥២ គឺសាងមុនប្រាសាទ [illegible] ប្រមាណ ៩ ឆ្នាំ ដែលនាំ
ឲ្យយើងសំគាល់ឃើញនៅគ.ស ប្រាង្គទាំងឡាយ ដែលមាន

ប្រាសាទមេបុណ្យពិសបុព៌

មើលចំពីខាងកើត

តំកល់លិង្គ ស្រុកជិត្រោស្តុះ ឯរូបសំណាកដែលគួរ
គោរពបូជា គឺរូបព្រះឥសូរ និង រូបព្រះបរាតី ដែលទុកដូច
ជាព្រះវរមាតា – បិតា នៃព្រះបាទពជ័យវរ្ម័ន ៧ មានរូប
លិង្គ ៨ ទៀត ដែលជារូបលិង្គរបស់ព្រះអាទិទេព ៨ រូបដែល
តំកល់នៅក្នុងគុហាតូច ១ តាំង ៨ នៅជុំវិញ គឺមានលិង្គព្រះ
ទិក្បេណ៍ និង លិង្គព្រះព្រហ្មជា ដើម ៧ ព្រោះកមេបុណ្យ
អាចបាត់បញ្ចូលទៅក្នុងពពួកប្រាសាទ ដែលគួរជាទីគោរពបូជា
តាមអារម្មណ៍ដែលជាកិត្តិគុណដល់ព្រះអាទិទេព គឺមានរូប
សំណាកស្រីទេពអប្សរយ៉ាងល្អ ដែលបានគេឃើញនៅ
ក្នុងពេលត្រួសត្រាយរៀបចំ រូបនេះមានក្បាច់យ៉ាងល្អ
រាបធ្មើមបាទនឹងក្បាច់ នៃរូបព្រះនាងបរាតីតាមការអធិប្បាយ
នៃសិលាចារឹក ៧

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ

សាងនៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១២ ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បណ្ដាមរណៈព្រះនាមមហាបរមសុគតបទ: ថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩២២ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ ស្ថិតនៅពីខាងមុខប្រាសាទក្រោលគោ តាមផ្លូវតូចមួយមានចម្ងាយ ៣០០ ម៉ែត្រ ដែលកាត់តម្រង់ទៅកាន់កោះដ៏តូចមួយនៃប្រាសាទ ដែលមានសណ្ឋានមិនប្លែកពីប្រាសាទមេបុណ្យដែលស្ថិតនៅក្នុងបារាយណ៍ ។ ប្រាសាទនេះស្ថិតនៅតាមអ័ក្សជាមួយគ្នានឹងប្រាសាទព្រះខ័ន ដែលមានឈ្មោះថា ជ័យតដាក: មានបណ្ដោយ ៣៥០០ ម៉ែត្រ ទទឹង ៩០០ ម៉ែត្រ ។ កោះដ៏តូចនេះ មួយជ្រុងៗប្រវែង ៣៥០ ម៉ែត្រ សាងភ្ជាប់នឹងកាំជណ្ដើរដែលឆ្ពោះទៅអ័ក្ស ព្រមទាំងមានឆ្លាក់ជារូបដំរីតូចៗ ដាក់នៅតាមមុខប្រាសាទ ដែលសព្វថ្ងៃនេះគេឃើញរូបមួយនៅសល់នឹងកន្លែងត្រង់ទិសឦសាន ។

តាមសិលាចារឹកនៅប្រាសាទព្រះខ័ន បានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថាជយតតកៈនេះ គឺជាឈ្មោះបឹងនៅខាងជើង ។ លោកផិវតាក្កាន់ បានពណ៌នាថាស្រះនេះមានទឹកថ្លាមកពីស្ទឹងនៃប្រាសាទ ដែលមានពន្លឺដូចពាសតាំងតោះពាយព្យនឹងផ្កាឈូក ដែលនាំមកនូវពណ៌សម្បុរដូចទឹក «បឹងឈាម» នៃព្រះភគវន្ត ។ នៅកណ្ដាលមានកោះមួយប្រកបដោយប្រាសាទ ដែលគួរឲ្យរីករាយនៅតាមផ្ទៃទឹកដែលព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទនេះ ហើយជាទីត្ថ "ទឹកមន្ត" សម្រាប់លាងបាបដែលប៉ះពាល់ ការចង់កាត់តាមបឹងនេះទៅកាន់ប្រាសាទ គេត្រូវជិះទូក ។

លក្ខណៈជាគ្រឿងសំគាល់នៃប្រាសាទនាគព័ន្ធនេះ គេបានដឹងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ។ កាលពីឆ្នាំ ១៨៧៧ លោកដឺឡាប៉ត បានយល់ថាជាវិហារឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធដែលចូលនិព្វាន និងជាអាងទឹកសម្រាប់ជម្រះមន្ទិលទាំងឡាយ ដើម្បីឲ្យបានបរិសុទ្ធស្អាត ។

តាំងពីពេលដែលរុករកជាថ្មីឡើងវិញ ដោយលោក

ស៊ីដែស លោក ហ្វីណូត៍ និងលោក គោឡូប៊ែរមក គេគាប់សំគាល់បាននៅទីនផ្ទៃស្រះធំ ដែលមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាស្រះអនោតត្ត: ដែលជាស្រះស្ថិតនៅកណ្តាលភូមិភាគភ្នំហិមពាន្ត គឺជាភ្នំកំពូលពិភពលោក ។ ស្រះនេះជាទីគោរពបូជាតាមទំនៀមទម្លាប់នៃប្រទេសឥណ្ឌា ព្រោះស្រះនេះភ្ជាប់ទៅស្រះតូច ៗ ៤ ទៀត ទំហំប៉ុន ៗ គ្នាតាមទិស ៤ ដែលជានិមិត្តរូបនៃទន្លេធំ ៗ ទាំង ៤ នៃពិភពលោក ។

ផ្ទៃទឹកហើយនិងផ្កាឈូករីកមួយទ្រព្រះអាទិទេពជានិមិត្តរូបនៃដែនដីដ៏បរិសុទ្ធ ហើយមានគំនិតភាគដូចរូបព្រះនាគយេណ៍គង់នៅលើទឹក បញ្ចេញផ្កាឈូកព្រះព្រហ្ម ។ រូបប្រដូចដ៏ល្អ ៗ នេះ របស់លោក ប៉ូល មូស ជាអត្ថន័យ នៃផ្ទៃទឹកដែលមានភាពបរិសុទ្ធនេះព្រមទាំងតួប្រាសាទផង ។

តាមសិលាចារឹកនៅប្រាសាទព្រះខ័ន បានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថាជយតដាកនេះ គឺជាឈ្មោះបឹងនៅខាងជើង ។ លោកផិវតាក្កាន់ បានពណ៌នាថាស្រះនេះមានទឹកហូរមកពីស្ទឹងនៃប្រាសាទ ដែលមានពន្លឺដូចមាសចាំងឆ្ពោះពាយព្យនឹងផ្កាឈូក ដែលនាំមកនូវពណ៌សម្បុរដូចទឹក “បឹងឈាម” នៃព្រះភគវន្ត ។ នៅកណ្តាលមានកោះមួយប្រកបដោយប្រាសាទ ដែលគួរឲ្យរីករាយនៅតាមផ្ទៃទឹកដែលព័ទ្ធជុំវិញប្រាសាទនេះ ហើយជាទីតិត្ថ “ទឹកមន្ត” សម្រាប់លាងបាបដែលប៉ះពាល់ ការឆ្លងកាត់តាមបឹងនេះទៅកាន់ប្រាសាទ គេត្រូវជិះទូក ។

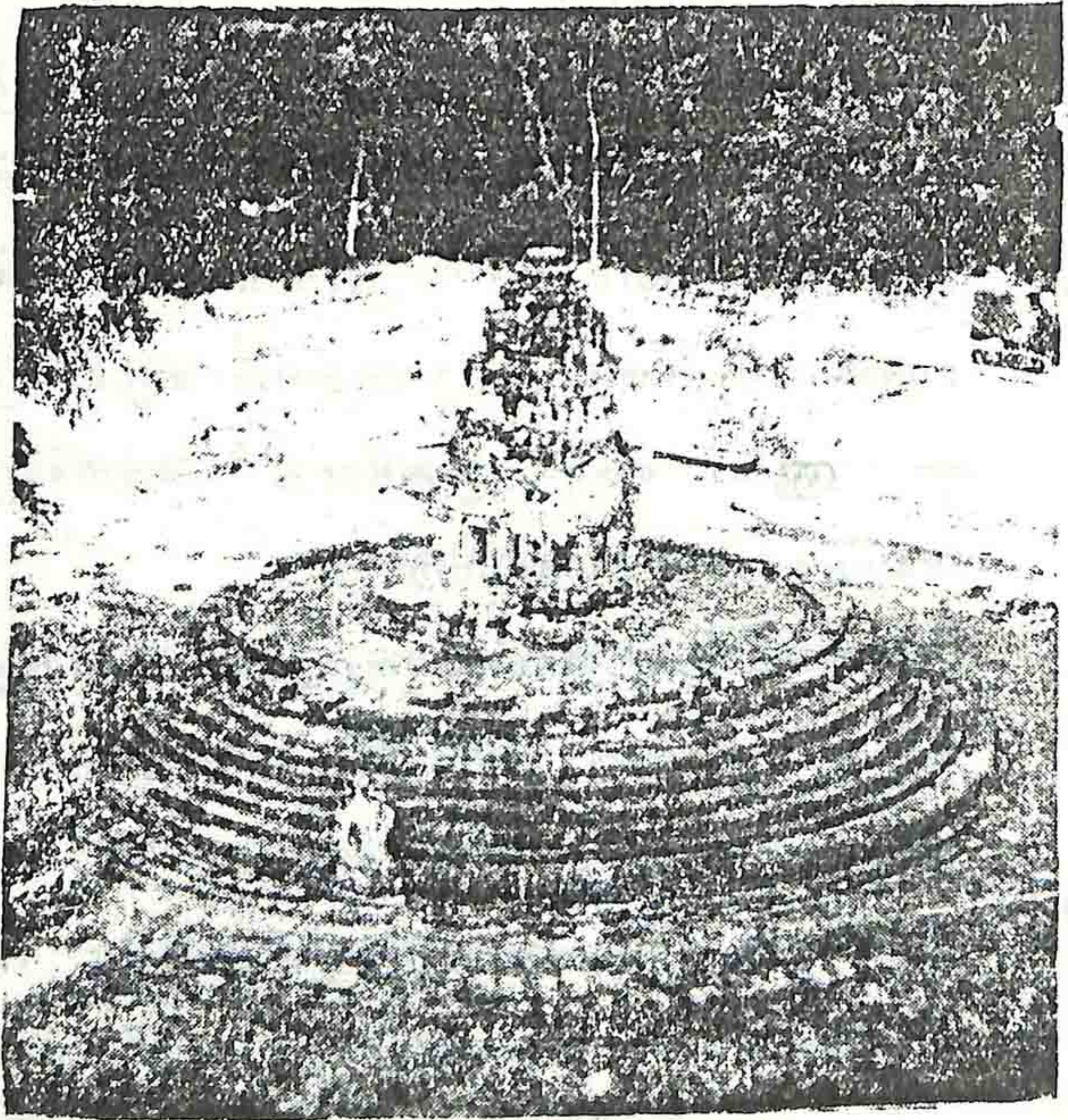
លក្ខណៈជាគ្រឿងសំគាល់នៃប្រាសាទនាគព័ន្ធនេះ គេបានដឹងហើយច្បាស់លាស់ ។ កាលពីឆ្នាំ ១៨៧៧ លោកដឺឡាព័រ បានយល់ថាជាវិហារឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធដែលចូលនិព្វាន និងជាកងទឹកសម្រាប់ជម្រះមន្ទិលទាំងឡាយ ដើម្បីឲ្យបានបរិសុទ្ធស្អាត ។

តាំងពីពេលដែលគេរកឃើញជាថ្មីឡើងវិញ ដោយលោក

សីផែស លោក ហ្វីណូត៍ និងលោក គោឡូប៊ែវមក គេបាន សំគាល់បាននៅទីនវផ្ទៃស្រះធំ ដែលមានទ្រង់ទ្រាយដូចជាស្រះ អនោតត្តៈ ដែលជាស្រះស្ថិតនៅកណ្ដាលភូមិភាគភ្នំហិមពាន្ត គឺជាភ្នំកំពូលពិភពលោក ។ ស្រះនេះជាទីគោរពបូជាតាម ទំនៀមទម្លាប់នៃប្រទេសឥណ្ឌា ព្រោះស្រះនេះភ្ជាប់ទៅស្រះ តូច ១ ៤ ទៀត ទំហំប៉ុន ១ គ្នាតាមទវ ៤ ដែលជានិមិត្តរូប នៃទន្លេធំ ១ ទាំង ៤ នៃពិភពលោក ។

ផ្ទៃទឹកហើយនិងផ្កាឈូករីកមួយទ្រព្រះអាទិទេពជានិមិត្តរូប នៃផែនដីដ៏បរិសុទ្ធ ហើយមានគំនិតភាគដូចរូបព្រះនាគយណ៍ គង់នៅលើទឹក បញ្ចេញ "ផ្កាឈូកព្រះព្រហ្ម" ។ រូប ប្រដូចដ៏ល្អ ១ នេះ របស់លោក ប៉ូល មូស ជាអត្ថន័យ នៃផ្ទៃ ទឹកដែលមានភាពបរិសុទ្ធនេះត្រូវតាំងក្នុងប្រាសាទផង ។

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ

មើលពីជ្រុងខាងកើតខាងត្បូង

ប្រាសាទព្រះខ័ន

សាងនៅពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី ១២ "គ.ស. ១១៩១" ដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាម "មហាបរមសុគតបទ" ឧទ្ទិសចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានចាប់ផ្ដើមថែរក្សាពី គ.ស. ១៩២៧ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

លក្ខណៈសំខាន់ :

ការធ្វើដំណើរទៅកាន់ប្រាសាទនេះ ត្រូវចូលពីខាងកើតចេញទៅទិសខាងលិច ឬ បញ្ច្រាសមកវិញ ។ មុននឹងចូល លោកអ្នកត្រូវមានការប្រុងប្រៀបជាមុនបន្តិច គឺត្រូវទុកយានជំនិះនៅទីធ្លារដែលនៅឈមមុខ លោកអ្នក ឬ ក៏យកទៅទុកនៅធ្លារកណ្ដាល នាទិសខាងជើងក៏បាន ។ ផ្លូវចូលទាំង ៣ នៃប្រាសាទនេះជាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងផ្លូវធំ គឺផ្លូវផ្ដោះទៅក្លោងទ្វារខាងកើត ដែលស្ថិតនៅជិតគីឡូម៉ែត្រលេខ៩ ផ្លូវចូលទៅក្លោងទ្វារខាងជើងនៅជិតគីឡូម៉ែត្រលេខ ៨ ឯផ្លូវ

ដើនដែលតម្រង់ទៅក្នុងទ្វារខាងលិច ស្ថិតនៅត្រង់គីឡូម៉ែត្រលេខ ៧ ។

ប្រាសាទព្រះខ័នមានកាង ៤ ជ្រុងទ្រវែង បណ្ដោយ ៨០០ ម៉ែត្រ ទទឹង ៧០០ ម៉ែត្រ ដែលមានស្រះបោក្ខរណីព័ទ្ធជុំវិញ ហើយជាប្រាសាទមានផ្ទៃដីចំនួន ៥៦ ហិកតា ។ ប្រាសាទនេះមានគិនភាគ ទីនល់ធាំជាច្រើន ដូចប្រាសាទតាព្រហ្ម ហើយមានសំណង់ជាច្រើនសាងតជាប់ ៗ គ្នាពីមួយទៅមួយ នៅសល់តែបន្ទោះតូច ៗ ។ កំពែងទី ៣ មានបណ្ដោយ ២០០ ម៉ែត្រ ទទឹង ១៧៥ ម៉ែត្រ ហ៊ុំព័ទ្ធប្រាសាទធំនមួល ដែលមានភាពទូលំទូលាយល្អសមទៅតាមវិលាសភាពជំនាន់ដើម ថ្វីត្បិតតែមានភាពប្រឈូកប្រឈល់នៃនិម្មាបនកម្មដូចេះក៏ដោយ ។ ប្រាសាទនេះច្រើនស្ថិតនៅជុំគ្នាទៅតាមភាពយាន់ចុនរៀនបំផុត ព្រោះសំណង់ធាំងនេះស្ថិតនៅជុំគ្នា លើមណ្ឌលតែមួយយាន់ទូលាយ ដោយមានសំណង់ខ្វះសាងដោយឈើប្រក់ក្បឿន ។

នៅប្រាសាទព្រះខ័ននេះ វត្ថុធាតុតាំងឡាយនាំឲ្យស្រួលយល់ណាស់ ដោយហេតុនេះហើយបានជានៅតាមទ្វារប្រាសាទមាន សិលាចារឹករៀបរាប់ពីសមាណចិត្តដែលពោរពេញដោយការរីកចំរើនខាងករុណាធម៌ ហើយនិងមានរៀបរាប់បង្ហាញពីឈ្មោះវត្ថុដែលជាទីគោរពបូជា ដើម្បីជាអំណានមនុស្សដែលមានកិត្តិគុណទុកដូចជាព្រះអាទិទេព ។ វត្ថុតាំងនេះចាត់ថែងសាងឡើង សមជាប្រាសាទដែលមានលក្ខណៈជាប្រាសាទមនុស្សារីយ៍ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត បើតាមសិលាចារឹក ដែលគេរកឃើញកាលពី គ.ស. ១៩៣៩ មានបរិយាយជាកន្លែងនេះ ទុកដូចជាកន្លែងនាំមកនូវជ័យជំនះគឺជាទីក្រុង "ជ័យស្រី" ។

តាមយោបល់របស់លោក សឺដែស ថា : ប្រាសាទនេះសមជាមានឈ្មោះថា ព្រះខ័នពិតមែន ប៉ុន្តែតែមានឈ្មោះដើមថា ទីក្រុងជ័យស្រី និងឈ្មោះថ្មីថាព្រះខ័នដូច្នេះ ក៏ឈ្មោះតាំងពីនេះសមតាមការនិយាយរបស់ខ្មែរពិតប្រាកដ គឺមានន័យ

ជាព្រះខ័នភជ្យ ។ ឯឈ្មោះថា នរៈសៀយស្រី នេះមានន័យថា ទីក្រុងដែលពោរពេញទៅដោយសេចក្តីសម្បូណ៌សប្បាយ ដែលប្រជាជនតែងហៅថា ព្រះខ័នភជ្យ ពោលគឺព្រះខ័ននោះឯង ។

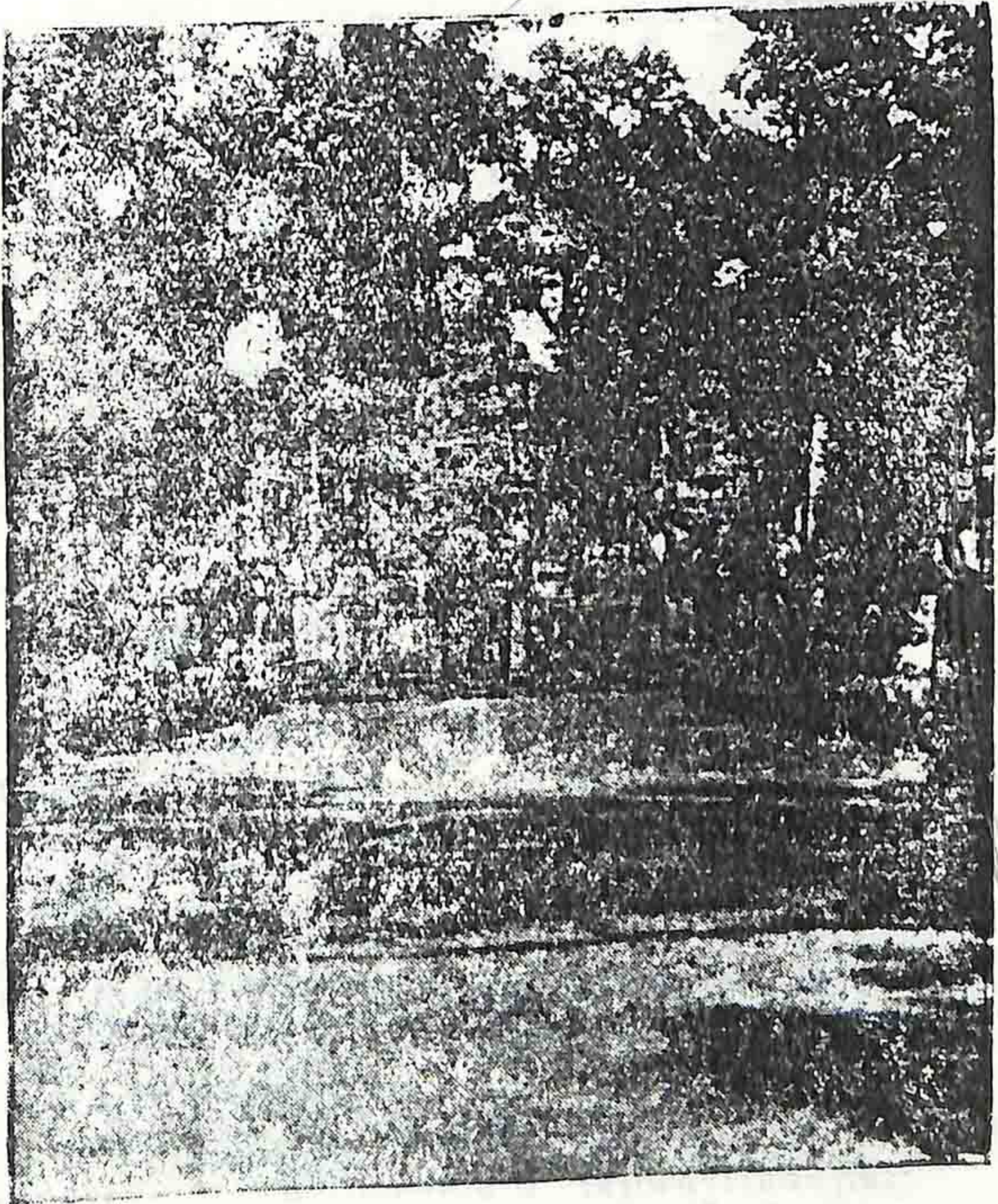
ផ្ទុយទៅវិញ ចំពោះលោកអ្នកណាដែលបានទស្សនាប្រាសាទតាព្រហ្ម ឬ បន្ទាយក្តី ដែលស្ថាបនាដោយព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ នោះដែរ រមែងមានផ្លូវចូល ៤ ឆ្លងកាត់ស្រះពោក្ខរណីដែលគេតែងឃើញរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ព្រោះតាមផ្លូវឆ្លងកាត់ស្រះ តែងមានឆ្លាក់ជារូបយក្ស "ពស់" ពាញនាគ ដូចជានៅតាមមាត់ច្រកនៃក្លោងទ្វារគន្លងធំដែរ ហើយជាទីក្រុងមួយដែលជានិមិត្តរូបនៃនិម្មាបនកម្ម ដែលនៅដាច់ស្រយាលពីប្រាសាទបក្សាយន្ត ។ ទីក្រុងទាំងពីរនេះមានលក្ខណៈដូចគ្នាបេះបិទ វត្ថុទាំងនេះជាតំណាងកដជាតិ ដែលត្រូវទទួលការអះអាងបន្ថែមតាមសេចក្តីសំរេចចិត្ត ឬ តាមគុណប្រយោជន៍យ៉ាងប្រសើរនៃទ្វារចូល ព្រោះជាផ្លូវដើរខុស

ថ្ងៃកតិសភាពមក្កា ធ្វើឡើងសម្រាប់រំលេះឬដំរីចេញចូល ។ ព្រះទ័ពពុំមានចម់រង់មុខទុហាដូចជាប្រាសាទបាយ័ន កំពែងខាងក្រៅនៃប្រាសាទតាព្រហ្ម, បន្ទាយក្តី, ប្រាសាទតាសោមនឹងប្រាសាទអង្គរធំនោះទេ ព្រោះជាប្រាសាទសាងមុនគេ ហើយជាព្រះពន្លឺវិសេសបណ្តោះអាសន្នសម្រាប់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ក្នុងពេលដែលកំពុងស្ថាបនាជាថ្មីឡើងវិញនៅទីក្រុងនេះ ដែលត្រូវខូចខាតដោយពួកចាមចូលមកលុកលុយក្នុង គ.ស. ១១៧៧ ។

នៅប្រាសាទនេះមានសិលាចារឹកមួយ ចារឹកនូវអក្សរយ៉ាងច្បាស់លាស់កាលពី គ.ស. ១១៩១ ថា: ព្រះពោធិសត្វលោកេស្វរៈព្រះនាមជ័យវរមេស្វរៈនោះ ព្រះអង្គទ្រង់គោរពបូជាទុកដូចព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គ ដូចជានៅប្រាសាទតាព្រហ្មដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ បានសាងរូបមួយជាដំណាងព្រះមាតានៃព្រះអង្គ ដែលមានព្រះនាមថា ប្រាជ្ញាបារមិតា ។

សិលាចារឹកនេះបានបង្ហាញឲ្យដឹងថា មានរូបសំណាក

៥១៥ រូប   មានមន្ទីរព្យាបាលរោគ ១០២ ក្នុងព្រះរាជាណាចក្រ តែពុំបានបញ្ជាក់ជាសាធនៅត្រង់ណា ៗ នោះឡើយ   ព្រមទាំងមានគេហស្ថានមួយជាកន្លែងឈប់សំរាក ៗ ឯចំណែកកម្មករ ហើយនិងអ្នកបំរើក្នុងការកសាងប្រាសាទ   មានចំនួន៩៧,៨៤០ នាក់   ដែលក្នុងចំណោមនេះមានស្ត្រីរបាំចំនួន ១.០០០ នាក់ ផង ៗ ក្នុងមួយឆ្នាំមានបុណ្យទានធំ ៗ ចំនួន ១០ ដង   ហើយក្នុងមួយខែមានថ្ងៃបុណ្យ ១០ ថ្ងៃ   ដែលជាថ្ងៃសំដែងនូវទឹកចិត្តរបស់ខ្មែរ   ក្នុងថ្ងៃបុណ្យតាមប្រពៃណីសាសនា និង តាមពេលសំរាកលំហែ ៗ

ប្រាសាទព្រះខ័ន

មើលចំពីខាងលិចនៃខ្លោងទ្វារទី ១

ប្រាសាទលលៃ

សាងនៅចុងសតវត្សទី ៩ "គ.ស ៨៩៣" ដោយព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន បព្វាមរណៈព្រះនាម "បរមសិវលោក" ឧទ្ទិសចំពោះសាសនាព្រាហ្មណ៍ ថ្វាយចំពោះព្រះ ឥសូរ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩៣២ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទលលៃស្ថិតនៅ តាមផ្លូវចូលទៅកាន់ប្រាសាទបាគង គឺមានចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រពីផ្លូវជាតិលេខ ១ តាមផ្លូវលំ ដែលចូលទៅកាន់ប្រាសាទនេះ ហើយស្ថិតនៅខាងជើងផ្លូវ សៀមរាប ភ្នំពេញ ត្រង់បង្គោលគីឡូម៉ែត្រលេខ ១៣ ហើយ មានចម្ងាយជាង ៤០០ ម៉ែត្រ ពីផ្លូវទៅប្រាសាទបាគង ។ នៅត្រង់ផ្លូវខ្វែងគ្នានេះ មានផ្លាកតាំងសំគាល់ ហើយមានចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រ ទៅតាមផ្លូវលំកាត់តាមស្រែ ដោយ ត្រូវបត់ទៅឆ្វេងតាមស្ពានតូចមួយ ។

គេ[illegible]ប្រាសាទនេះ[illegible]បាកយណាំ

ទិសខាងកើត ដែលហាក់ដូចជាកោះមួយស្ថិតនៅកណ្ដាលសមុទ្រាតត្ថក: ដែលជាបឹងមួយយ៉ាងធំបណ្ដោយ ៣៨០០ ម៉ែត្រទទឹង ៨០០ម៉ែត្រ ។ គេបានជីកបឹងនេះបានចាប់ផ្ដើមស្ថាបនា ៨ ថ្ងៃ ក្រោយពេលដែលព្រះបាទសូរ្យវរ្ម័នទី ១ ទ្រង់បានទទួលអភិសេក តាមសិលាចារឹកនៃទីក្រុងហរិហរាលយ ដែលបានបញ្ជាក់ទៀតថា សម្រាប់ផ្ដល់ទឹកផល់ទឹកលនៅក្បែរបឹងនោះ ។

តាមសិលាចារឹក បកស្រាយដោយលោក សឺដែស មានសេចក្ដីថា ប្រាសាទនេះសាងថ្វាយ សមុទ្រាវម៉ស្វរ: ដើម្បីជាគុណស្សាវរីយ៍ដល់ព្រះបិតានៃព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន ហើយមានរៀបរាប់អំពីការកសាងរមណីយដ្ឋានមួយផ្សេ មានឈ្មោះថា យសោធរតាស្រះ ហើយសាងឡើងអនុលោមទៅតាមពាក្យរបស់ព្រះឥន្ទ្រជន ។

ស្ថានភាពនៃប្រាសាទនេះ ត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញអស់ជាច្រើនណាស់ទៅហើយ តួប្រាសាទគេប្រទះឃើញមានជណ្ដើរតែ ហើយ

មានទៀនផ្ចាំងសាច់ពីថ្ពុយក្រៀម ចិនមានត្បើជណ្តើរ ៤ ទៀតតូច ៗ នៅតាមស័ក្ស តាក់តែងលំអរដោយរូបគោនៅ មាត់ជណ្តើរ ហើយមានត្បើជាបង្អួចទឹកបញ្ចេញពីទីលានថ្នាក់ ខាងលើផង ។ ថ្នាក់ទី ១ មានប្រវែងទទឹង ៩ ម៉ែត្រ ហើយវែងជុំវិញទទឹង ២ ម៉ែត្រ តភ្ជាប់ទៅនឹងសណ្ឋានកន្ទុល នៃរូបធាតុកជ ៗ ថ្នាក់ទី ២ ពីកើតទៅលិចប្រវែង ៩០ ម៉ែត្រ ពីជើងទៅត្បូងប្រវែង ៨០ ម៉ែត្រ ខ្ពស់ ២ ម៉ែត្រ ៤០ " វែង " ជាវែងជុំវិញទទឹង ២ ម៉ែត្រ ៤០ តភ្ជាប់ទៅនឹង កំពែង ដែលជាផ្ចាំងទល់ទ្រនៃផ្នែកខាងលើ ដែលមាន បាក់ដីបំពេញ ។

ប្រាសាទនេះមានប្រាង្គ ៤ សាងពីកថ្មសិលាចៅជាប់ ៗ គ្នាលើផ្ទៃគ្រឹះជាមួយគ្នា ។ សព្វថ្ងៃនេះដួលរលំហើយមាន ទម្រង់ពីរជួរគឺជួរខាងក្រោមមានលំដោយជាន់គេ ដោយមានសាង ជាថ្នាក់ ៗ នៅជាន់ខាងលើមានតាបលោយទឹកកំពោរ តែ សព្វថ្ងៃនេះរលប់បាត់អស់ហើយ ព្រោះសំរាមជាន់គេគឺនៅ

ផ្នែកខាងជើងឆៀងខាងកើត ចំណែកប្រាជ្ញនៅផ្នែកខាងត្បូង ឆៀងខាងកើត ឆៀងខាងលើត្រូវវិនាសខូចខាតអស់ហើយ ។ ឯការស្តាបនាប្រាង្គទាំងពីរបែកខាងជើង ដែលស្ថិតនៅស្រប និងផ្លូវដើរពីកើតទៅលិចនោះ គឺជាឧទាហរណ៍មួយអាចនាំ ឲ្យយល់នូវទម្រង់ដើមដែលមានប្រាង្គពីរជួរ ដូចនៅប្រាសាទ ព្រះគោដែរ ឯប្រាង្គពីរទៀតនោះ ស្ថិតនៅក្នុងសភាពដូច ទើបនឹងព្រោងៗមួយក៏ ត្រូវវិនាសខូចខាតអស់ ។

ប្រាសាទព្រះគោ

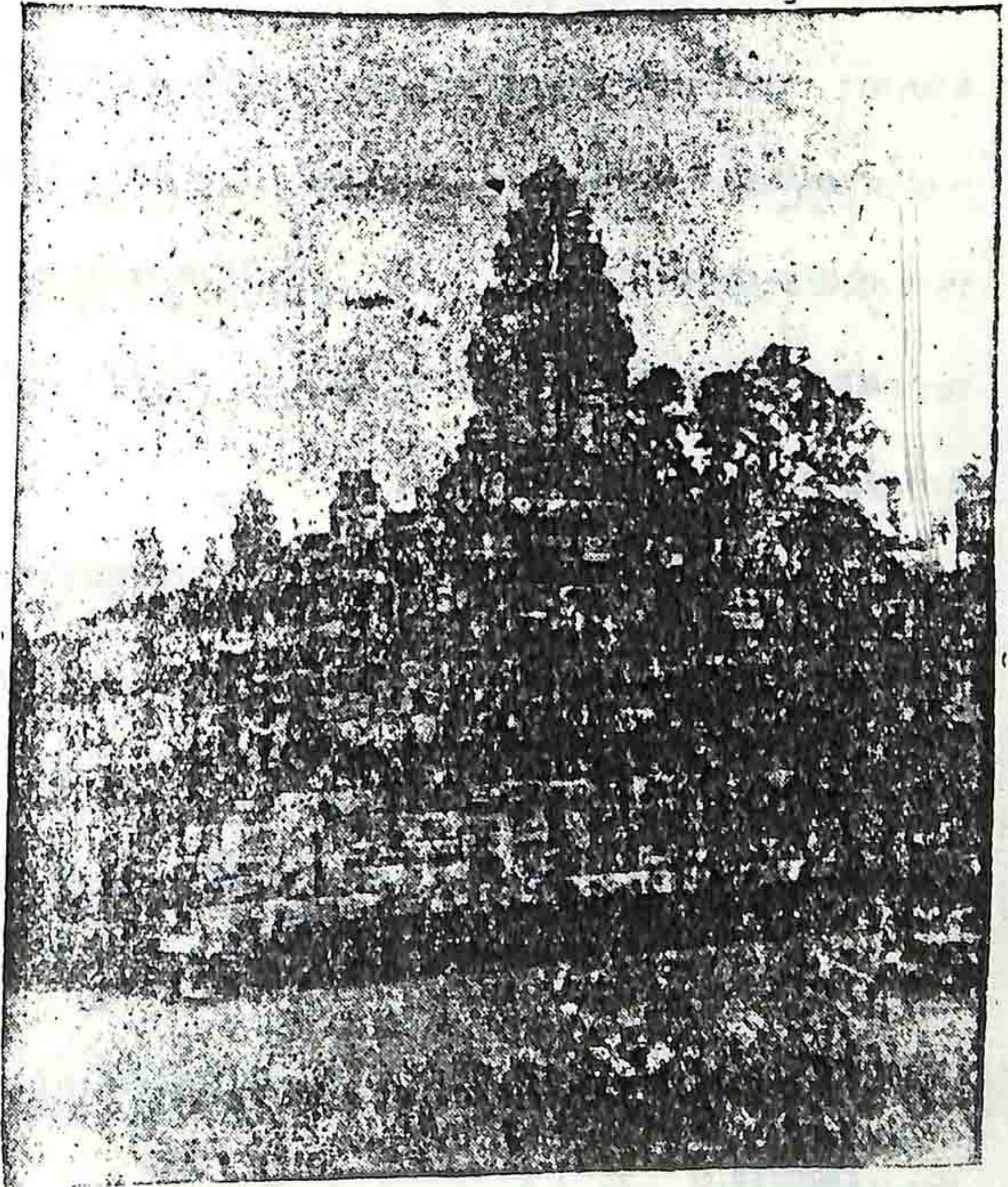
(មើលពីខាងកើត)

ប្រាសាទព្រះគោ

សាងនៅចុងសតវត្សទី ៩ "គ.ស. ៨៧៩" ដោយព្រះបាទ "ឥន្ទ្រវរ្ម័នទី ១" បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាម "សិវលោក" ថ្វាយចំពោះព្រះឥសូរ ក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរ បានថែរក្សាតាំងពី គ.ស. ១៩៣២ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ព្រះគោសាងឧទ្ទិសចំពោះដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ២ ព្រមទាំងបុព្វបុរសនៃព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័នទី ១ ។ ប្រាសាទនេះ ស្ថិតនៅខាងលិចផ្លូវចូលទៅកាន់ប្រាសាទបាគង ហើយស្ថិតនៅខាងត្បូងផ្លូវជាតិលេខ ៦ សៀមរាប ភ្នំពេញ ចម្ងាយ ៥០០ ម៉ែត្រ ។ ប្រាង្គទាំងឡាយនៃប្រាសាទនេះ បែរមុខទៅទិសខាងកើត ហើយសាងឡើងនៅលើផ្ទៃដី ប្រវែងពីកើតទៅលិច ៥០០ ម៉ែត្រ ពីជើងទៅត្បូង ៤០០ ម៉ែត្រ ដោយគិតរួមទាំងស្រះជុំវិញផង ហើយជាប្រាសាទសាងដោយឥដ្ឋនិងបាយក្រៀម ។ មានផ្តាំងសិលាចារឹកមួយ មាន

ទាំងបន្ទាយយ៉ាំងក្រុមស្ថិតនៅទីនគរបុរៈកំពែងទី ១ សិលាចារឹកនេះ ថ្លែងសេចក្តីបូជាចំពោះព្រះឥស្សូរ ហើយបន្ទាប់មកថ្លែងកិត្តិបុណ្យ គុណភាពនៃព្រះបាទឥន្ទ្រាវរ្ម័ន ចារជាអក្សរសំស្ក្រឹតយ៉ាងវែង ពោលអំពីការគោរពបូជាព្រះទេវរាជ ដែលស្ថិតនៅលើ មហេន្ទ្រា គឺភ្នំគូលែន ព្រមទាំងបញ្ជាក់អំពីការកសាងបដិមា-ករ ក្នុង គ.ស. ៨៧៩ គឺព្រះឥស្សូរ និង ទេវី ៗ នៅ មុខសិលាចារឹកមួយទៀត មានចុះជាភាសាខ្មែរ រៀបរាប់ បញ្ជាក់កាលពី គ.ស. ៨៩៣ ក្នុងរជ្ជព្រះបាទ យសោវរ្ម័ន ដែលទ្រង់បញ្ជាក់ឲ្យកសាងរូប ឋាបេសូរៈ ដាក់នៅខឿនប្រាង្គ ជាខាងកើត ហើយនិងរូប ត្រិទ្វីវិក្រមៈ ដាក់នៅប្រាង្គខាង ត្បូង ។ មានសិលាចារឹកមួយទៀតចារចុះកំណត់កាល សតវត្សទី ១១ " គ.ស. ១០០៥ " ដែលបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថា ក្នុងការព្រះបាទ ជ័យវីរវរ្ម័ន ដែលគ្រងរាជ្យពី គ.ស. ១០០២ ដល់ គ.ស ១០១០ ព្រមទាំងបង្ហាញឲ្យដឹងថាការដណ្តើមបក រាជ្យពីព្រះអង្គ ដោយព្រះបាទសុរិយវរ្ម័នទី ១ ។

ប្រាសាទបាគង

មើលពីជ្រុងខាងជើង ខាងលិច

ប្រាសាទបាគង

សាងនៅចុងសតវត្សទី ៩ គ.ស. ៨៨១ ដោយព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័នទី ១ បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាម "ឥសូរលោក" ថ្វាយចំពោះព្រះនារាយណ៍ ។ ការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ចាប់តាំងពី គ.ស. ១៩៣៦ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទបាគង ស្ថិតនៅតាមផ្លូវដើរមួយប្រឡកដោយដីខ្សាច់ចម្ងាយ ១៥០០ ម៉ែត្រ ពីផ្លូវលេខ ១ នៅត្រង់ផ្លូវខ្វែងដែលមានសញ្ញាចម្ងាយ ១៣ គីឡូម៉ែត្រពីសៀមរាបក្រុង តាមផ្លូវ "សៀមរាបភ្នំពេញ" ។ ផ្លូវដើរនេះតម្រង់ទៅជ្រុងប្រាសាទធំទិសឧត្តរមើលពីចំហៀង ។ នៅទិសក្លៀសាទមានជញ្ជាំងកំពែងទី ២ អមជុំវិញរហូតដល់ចុងទិសខាងកើតនៅមុខគោបុរៈទី ២ ។

បាគងជាប្រាសាទមានខពងជាសាជី ស្ថិតនៅក្នុងកំពែងទី ៣ គឺជាប្រាសាទភ្នំ មានទ្រង់ទ្រាយប្រហែលគ្នានឹង

ប្រាសាទអកយំ ដែលស្ថិតនៅទិសនិរតីក្រុងសៀមរាបហើយ និងប្រាសាទរោងចិន នៅលើភ្នំគូលែន ។ ប្រាសាទនេះជាប្រាសាទកណ្តាលនៃក្រុងមួយឈ្មោះ "ហរិហរាល័យ" សាងឡើងថ្វាយចំពោះព្រះអាទិទេព ។ នៅប្រាសាទនេះគេឃើញមានគោររូបមួយ ជាជំណាន់ដំបូងខ្មែរសាងដែលនៅ ជិតកជជាតិខ្មែរ ។ ប្រាសាទនេះប្រហែលចាប់ផ្តើមសាង ឡើងក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទ "ជ័យវរ្ម័នទី ២" ក្រោយពេលដែលព្រះអង្គទ្រង់យាងចាកចេញពីភ្នំគូលែន ។

ប្រាសាទទាំងឡាយនៅអង្គរ សុទ្ធតែមានទំហំសាង ឡើងជាថ្នាក់ៗ បន្តបន្ទប់លើគ្នា ។ ប្រាសាទនេះគេគាប់ប្រៀប នៅនឹងភ្នំព្រះសុមេរុដែលជាភ្នំនៅកណ្តាលទ្វីប ព្រោះសាងឡើង មាន ៥ ថ្នាក់ ព្រមទាំងមានតាំងរូបនាគ គ្រុឌ ឆ្មាំទ្វារ និង យក្ស នៅគ្រប់មុខប្រាសាទទាំង ៤ ទិស តាំងពីថ្នាក់ក្រោម រហូតដល់ថ្នាក់លើ ។

ប្រាសាទនេះស្អាតល្អសមណាស់. មានទំហំយ៉ាង

ល្អ ៗ ព្រមទាំងមានលំអដោយរូបការក្បូរក្បាច់ និងជារូបស្រីជាដើម សុទ្ធតែជារូបដែលគេធ្វើសក្ការបូជារាល់ថ្ងៃ ដើម្បីសេចក្ដីសុខចំរើនព្រមទាំងមានរូបសង្គ្រាមជាមួយអគ្គ ដែលគេតែងគោរពបូជាមួយឆ្នាំម្ដងរៀងរាល់ឆ្នាំ គឺសុទ្ធតែជានិទស្សនៈមួយថ្ងៃៗ ដែលបង្ហាញឲ្យឃើញនូវភាពស្រឡះហើយនិងមានលំអដោយរូបមនុស្សដាក់ហូរហែតាមដំណើរ ប្រៀបបាននិងដំណើរមួយនៅស្ថានសួគ៌ ជាកសិណសាក្សីមួយបង្ហាញនូវក្រឹត្យវិន័យនៅបូពាទិស ។

បាគងជាប្រាសាទមួយមុនគេ សាងអំពីថ្មភក់ប្រកបដោយនិម្មាបនកម្មយ៉ាងប្រសើរ ដោយព្រះបាទ "ឥន្ទ្រាវរ្ម័ន" ដែលទ្រង់បានឲ្យឈ្មោះថាជា " ប្រាសាទថ្មនៃឥសៈ " ។

សិលាចារឹកមួយរកឃើញដោយលោក ទ្រូវ កាលពី គ.ស. ១៩៣៥ មានឆ្លាក់ជាអក្សរយ៉ាងល្អ ៗ ហើយរៀបរាប់អំពីការបួងសួង និងការរំលឹកអំពីកិត្តិសព្ទនៃព្រះបាទ " ឥន្ទ្រាវរ្ម័ន " ដែលទ្រង់បានកសាងកាលពី គ.ស. ៨៨១

នូវរូបសិរីលិទ្ធ "ស្រីឥន្ទ្រាសួរ" ហើយនិងតំពីការកសាងរូបព្រះ នារាយណ៍ ៨ យ៉ាង សមស្របទៅតាមទ្រង់ទ្រាយនៃប្រាសាទទាំង ៨ ដែលនៅជុំវិញផ្នែកខាងក្រោម, នៅខាងលើបាទដ្ឋានមានជណ្តើរនៅគ្រប់ទិស ។ ប្រាសាទនេះមានរូបសំណាកជាច្រើនទៀតសាងនៅក្នុងប្រាង្គធំ ព្រមទាំងមានគាវៈរូបជាច្រើនទៀត និងរូបសំណាកខ្លះមានភាពទាក់ទងទៅនឹងរូបមនុស្សស្លាប់ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានរៀបរាប់អំពីការកសាងបឹងមួយនៅប្រាសាទលលៃ មានឈ្មោះថា "ឥន្ទ្រតដាក:" ។

3

ល្អ ៗ ព្រមទាំងមានលំអដោយរូបតារ័ក្សក្ខកតា និងជារូបស្រីជាដើម សុទ្ធតែជារូបដែលគេធ្វើសក្ការបូជារាល់ថ្ងៃ ដើម្បីសេចក្តីសុខចំរើនព្រមទាំងមានរូបសង្ស្រកជមួយអគ្គ ដែលគេតែងគោរពបូជាមួយឆ្នាំម្តងរៀងរាល់ឆ្នាំ គឺសុទ្ធតែជានិទស្សនៈមួយថ្លៃថ្លា ដែលបង្ហាញឲ្យឃើញនូវភាពស្រឡះហើយនិងមានលំអដោយរូបមនុស្សដាក់ហូរហែតាមដំណើរ ប្រៀបបាននឹងដំណើរមួយនៅស្ថានសួគ៌ ជាគសិណាសាក្សីមួយបង្ហាញនូវក្រឹត្យវិន័យនៅបូព៌ាទិស ៗ

បាគងជាប្រាសាទមួយមុនគេ សាងអំពីថ្មភក់ប្រកបដោយនិម្មាបនកម្មយ៉ាងប្រសើរ ដោយព្រះបាទ "ឥន្ទ្រាវរ្ម័ន" ដែលទ្រង់បានឲ្យឈ្មោះថាជា " ប្រាសាទថ្មនៃឥសៈ " ៗ

សិលាចារឹកមួយរកឃើញដោយលោក ទ្រូវេ កាលពី គ.ស. ១៩៣៥ មានឆ្លាក់ជាអក្សរយ៉ាងល្អ ៗ ហើយរៀបរាប់អំពីការបួងសួង និងការរំលឹកអំពីកិត្តិសព្ទនៃព្រះបាទ " ឥន្ទ្រាវរ្ម័ន " ដែលទ្រង់បានកសាងកាលពី គ.ស. ៨៨១

នូវរូបសិរីលិង្គ "ស្រីឥន្ទ្រាសូរ" ហើយនិងអំពីការកសាងរូបព្រះ នាកយណ៍ ៨ យ៉ាង សមរម្យទៅតាមទ្រង់ទ្រាយនៃប្រាសាទតាំង ៨ ដែលនៅជុំវិញផ្នែកខាងក្រោម, នៅខាងលើបាទផ្លានមានជណ្តើរនៅគ្រប់អ័ក្ស ។ ប្រាសាទនេះមានរូបសំណាកជាច្រើនទៀតសាងនៅក្នុងប្រាង្គថ្ម ព្រមទាំងមានគារវៈរូបជាច្រើនទៀត និងរូបសំណាកខ្លះមានភាពពាក់ចងទៅនឹងរូបមនុស្សស្លាប់ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មានរៀបរាប់អំពីការកសាងបឹងមួយនៅប្រាសាទលលៃ មានឈ្មោះថា "ឥន្ទ្រតដាកៈ" ។

53

ប្រាសាទបន្ទាយសំរ៉ែ

បន្ទាយសំរ៉ែ សាងក្នុងសតវត្សទី ១២ ក្រោមឥទ្ធិពលនៃ " វិស្ណុនិយម " ។ គេបានកាប់ឆ្កាព្រៃចេញនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៣០ ហើយបានជួសជុលរៀបចំឡើយដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៣៦ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

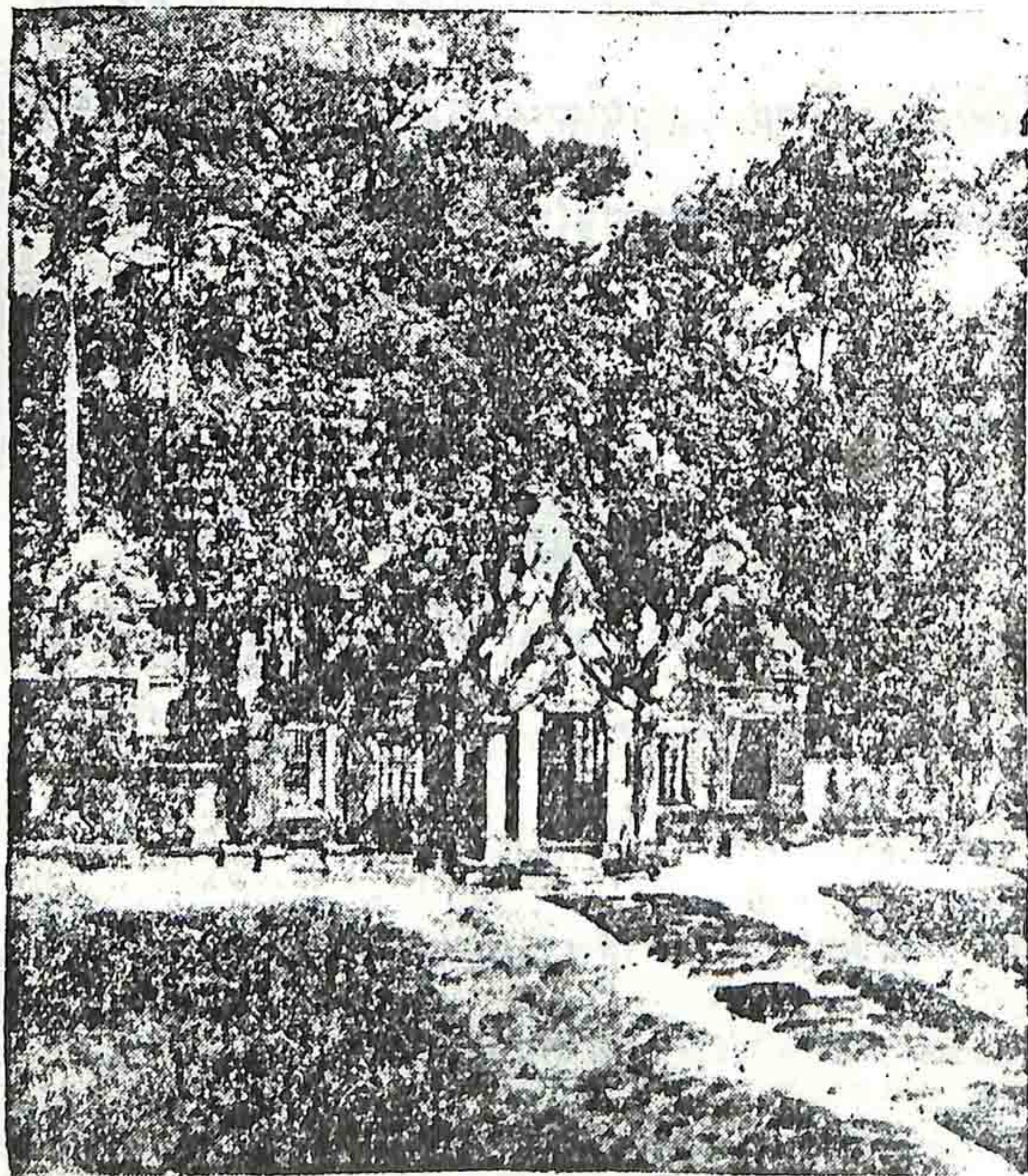
ការធ្វើដំណើរទស្សនាបន្ទាយសំរ៉ែនេះ គាបធ្វើស្របគ្នានឹងការទស្សនាបន្ទាយស្រីតែក្នុងរយៈមួយព្រឹកប៉ុណ្ណោះ ដោយត្រឡប់ពីបន្ទាយស្រី បត់មកខាងត្បូងតាមភូមិប្រដាក ជិតដល់ផ្លូវបត់ខាងស្តាំនៃវង់ធំ យើងត្រូវធ្វើដំណើរអស់ ១៧០០ ម៉ែត្រ តាមទំនប់ខ្ពស់នៃបារាយណ៍ចាស់ខាងកើត ដែលឆ្ងាយជាង ៥០០ ម៉ែត្រពីផ្លូវទី ១ នាំចូលតាមទ្វារខាងកើតនៃប្រាសាទ ហើយបត់មកខាងស្តាំចម្ងាយ ៣០០ ម៉ែត្រ មានស្ពានបង្ហាញពីផ្លូវវែង យើងតម្រង់ឆ្ពោះទៅដល់មុខទ្វារកូលខាងកើតដែរ ។

បើសិនជាយើងធ្វើដំណើរទស្សនាតែម្តងតាមផ្លូវវង់ធំដែលមានផ្លូវដើរប្រកបដោយដីខ្សាច់ ហើយពីបាកធ្វើដំណើរតាម

រ៉ឺម៉ក ឬ កង់ បាញ់ត្រង់ទៅចំណុចដែលមានចម្ងាយ ១៨ គីឡូម៉ែត្រពីសៀមរាប ហើយនៅចន្លោះប្រែរូបនិងមេបុណ្យខាងកើតរហូតដល់ច្រកចូលមកផ្លូវខាងកើត នៃប្រាសាទដែលមានចម្ងាយ ៥ គីឡូម៉ែត្រ ហើយត្រូវធ្វើដំណើរចូលមើលក្នុងពេលព្រឹក ។

255

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី

មើលចំពីមុខ ខាងកើតនៃខ្លោងទ្វារទី ៣

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី

បណ្ណាល័យខាងត្បូង

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី

បន្ទាយស្រីសាងនៅក្នុងសតវត្សទី ១០ គឺពីឆ្នាំ ៩៦៧ ដោយព្រះកជាតិព្រះអគ្គគី ព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន បច្ឆាមរណៈ ព្រះនាម "សិវៈលោកា" ក្រោយមកព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ បច្ឆាមរណៈព្រះនាម "បរមវីរៈលោកា" ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនាថ្វាយដល់ព្រះឥសូរ ។ ការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ពី គ.ស. ១៩២៨ ហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី ស្ថិតនៅចម្ងាយជាង ២០ គីឡូម៉ែត្រ ពីទិសឦសាននៃប្រាសាទបាយ័ន នៅត្រើយស្តាំស្ទឹងសៀមរាប ដែលហូរចុះពីភ្នំគូលែន ឆ្ពោះទៅបឹងទន្លេសាប ។ ប្រាសាទនេះគ្របដណ្តប់ដោយដើមព្រឹក្សាធំ ៗ យ៉ាងប្រណីតគ្រប់បែប ក្នុងដងព្រៃស្រោងស្រឹងគួរឲ្យស្រងេះស្រងោចក្រៃពេក ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរបានរៀបចំជួសជុលឡើងវិញ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៣១ ដល់ឆ្នាំ ១៩៣៦ ដើម្បីឲ្យបានគង់វង់សមទៅតាមសភាពដើម នៃប្រាសាទ ។ ឥឡូវ

នេះផ្លូវចូលទៅកាន់ប្រាសាទ មានប្រវែង ២៤ គីឡូម៉ែត្រ ក្រាលដោយគ្រួសបាយក្រៀម ដូច្នេះរថយន្តអាចចេញចូលបានគ្រប់ផ្លូវ ។

លុះចេញពីវត់ធំតម្រង់ទៅទិសខាងជើង ត្រង់ចន្លោះប្រាសាទប្រែរូបនិងប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូព៌ ដែលមានចម្ងាយ ១៥ គីឡូម៉ែត្រពីសៀមរាប តាមផ្លូវចូលឆ្លងកាត់ភូមិប្រដាក ដើម្បីនឹងបែកចំទៅប្រាសាទនេះដែលមានចម្ងាយ ៦ គីឡូម៉ែត្រយ៉ាងឆ្ងាយ ហើយផ្លូវនេះត្រូវបែកឆ្ពោះទៅទិសឦសាន រួចបែកទៅទិសពាយ័ព្យភ្ជាប់ទៅដល់ភ្នំគូលេន ដែលមានចម្ងាយ ៩ គីឡូម៉ែត្រ ។

នៅតាមផ្នែកខ្លះប្រកបដោយសម្រស់យ៉ាងឆើតឆាយ ដែលហូរចេញពីបន្ទាយស្រីនូវការកត់សំគាល់នៃភាពគង់វង់ និងភាពយ៉ាងត្រចះត្រចង់ខាងបច្ចេកទេស ក្នុងការតុបតែងលំអដោយក្បាច់ចម្លាក់យ៉ាងរស់រវើកដូចប្រាសាទអង្គរ យើងអាចវិនិច្ឆ័យបានថា សោភណភាពទាំងនេះ ជាសិល្បៈយ៉ាងចំណាននៃ

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី

បន្ទាយស្រីសាងនៅក្នុងសតវត្សទី ១០ គឺពីឆ្នាំ ៩៦៧ ដោយព្រះរាជាពីរព្រះអង្គគឺ ព្រះបាទរាជេន្ទ្រវរ្ម័ន បព្វាមរណៈព្រះនាម "សិវៈលោកា" ក្រោយមកព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៥ បព្វាមរណៈព្រះនាម "បរមវីរៈលោកា" ឧទ្ទិសចំពោះព្រហ្មញ្ញសាសនាថ្វាយដល់ព្រះឥសូរ ។ ការថែរក្សាដោយក្រសួងអភិរក្សអង្គរ ពី គ.ស. ១៩២៤ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ប្រាសាទបន្ទាយស្រី ស្ថិតនៅចម្ងាយជាង ២០ គីឡូម៉ែត្រ ពីទិសឦសាននៃប្រាសាទបាយ័ន នៅត្រើយស្តាំស្ទឹងសៀមរាប ដែលហូរចុះពីភ្នំគូលែន ត្រោះទៅបឹងទន្លេសាប ។ ប្រាសាទនេះគ្របដណ្តប់ដោយដើមព្រឹក្សាធំ ។ យ៉ាងប្រណីតគ្រប់បែប ក្នុងដងព្រៃស្រោងស្រឹងគួរឲ្យស្រងេះស្រងោចក្រៃពេក ។ ក្រសួងអភិរក្សអង្គរបានរៀបចំជួសជុលឡើងវិញ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៣១ ដល់ឆ្នាំ ១៩៣៦ ដើម្បីឲ្យបានគង់វង្សឋិតនៅតាមសភាពដើមនៃប្រាសាទ ។ តម្រូវ

នេះផ្លូវចូលទៅកាន់ប្រាសាទ មានប្រវែង ២៤ គីឡូម៉ែត្រ ក្រាលដោយគ្រួសបាយក្រៀម ដូច្នេះរថយន្តអាចចេញចូលបានគ្រប់រដូវ ។

លុះចេញពីវត់ចំគម្រង់ទៅទិសខាងជើង ត្រង់ចន្លោះប្រាសាទប្រែរូបនិងប្រាសាទមេបុណ្យទិសបូពិ ដែលមានចម្ងាយ ១៨ គីឡូម៉ែត្រពីសៀមរាប តាមផ្លូវចូលក្នុងកាត់ភូមិប្រដាក ដើម្បីនឹងបែកចំទៅប្រាសាទនេះដែលមានចម្ងាយ ៦ គីឡូម៉ែត្រយ៉ាងឆ្ងាយ ហើយផ្លូវនេះត្រូវបែកឆ្ពោះទៅទិសឦសាន រួចបែកទៅទិសពាយ័ព្យភ្ជាប់ទៅដល់ភ្នំគូលែន ដែលមានចម្ងាយ ៩ គីឡូម៉ែត្រ ។

នៅតាមផ្នែកខ្លះប្រកបដោយសម្រស់យ៉ាងធើតធាយ ដែលហូរចេញពីចន្ទាយស្រីខ្លូវការកត់សំគាល់នៃភាពគង់វង់ និងភាពយ៉ាងគ្រប់គ្រាន់ខាងបច្ចេកទេស ក្នុងការតុបតែងលំអដោយក្បាច់ចម្លាក់យ៉ាងរស់រវើកដូចប្រាសាទអង្គរ ហើយអាចវិនិច្ឆ័យបានថា លោកណាភាពតាំងនេះ ជាសិល្បៈយ៉ាងចំណាស់នៃ

- ស្នាដៃដ៏ល្អថ្លៃក ហើយចំនៃក្បាច់មានភាពជ្រៅៗ ខុសប្លែកពីប្រាសាទនានានៅអង្គរ ។ ប្រាសាទបន្ទាយស្រីជាគ្រឿងអលង្ការនៃសិល្បៈខ្មែរ ដែលបានទទួលការសរសើរពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន នៃអ្នកចំណូលសិល្បៈ និង ក្បាច់ចម្លាក់លើឈើ ឬថ្ម ។ គ្រឿងសម្ភារៈដែលយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងការកសាងនេះ គឺមានថ្មភក់ពណ៌ផ្កាឈូកដ៏រឹងមាំ ដែលគេពុំដែលឃើញនៅប្រាសាទដទៃ ។ សំណង់ទាំងឡាយមានភាពតូចចង្អៀត តែបើទៅគន់មើលល្អ មានប្រាសាទខ្លះទៀតត្រូវខូចខាតសម្រស់ខាងវិជ្ជានិម្មាបនកម្ម គឺនៅសល់តែដំណែលគ្រឹះតែប៉ុណ្ណោះ ។

វិសាលភាពដ៏តូចនៃបន្ទាយស្រី ធ្វើឲ្យមានការណៀនជួល់ ហើយមិនអាចនឹងពន្យល់បាន ។

សិល្បករខ្មែរក្នុងសម័យនោះ មានការចាប់អារម្មណ៍ទៅលើការតុបតែងលម្អដោយក្បូរក្បាច់រចនាដ៏ល្អិតល្អន់ ជាងទៅលើទំហំភាពធំធេងទូលំទូលាយ ។ សព្វថ្ងៃក្បាច់ដែលសិល្បករ

យើងតែងហៅថាក្បាច់អង្គរនោះ គឺច្រើនតែក្បាច់ចម្លងចេញពីប្រាសាទបន្ទាយស្ត្រីនេះឯង ។ ឈ្មោះបន្ទាយស្រីដែលអ្នកស្រុកហៅប្រាសាទនេះ ប្រហែលជាយោលទៅតាមភាពតូចច្រឡឹង សោភណភាពល្អិតល្អន់ និងតុបតែងដោយក្បាច់រចនាវិចិត្រឡើងដូចជាគ្រឿងអលង្ការ ។ បន្ទាយស្រីជាប្រាសាទមួយដោយឡែក ក្នុងចំណោមប្រាសាទនានានៃអង្គរ ហេតុដូច្នេះបានជាអ្នកប្រាជ្ញបានបង្កើត ជារចនាបថមួយហៅថា " រចនាបថបន្ទាយស្រី " ក្នុងសិល្បៈខ្មែរ ។

សៀវភៅសិក្សាដែលបោះពុម្ពផ្សាយចេញពីបណ្ណាគារ ភ្នំពេញ លេខ ១៥៩ វិថីប៉ាស្ទ័រភ្នំពេញ មានដូចតទៅនេះ៖

១	វចនានុក្រមបារាំង-ខ្មែរ និពន្ធដោយ គិច យក់, ជាវ គន់ តម្លៃ	៤០០រ
២	វចនានុក្រមបារាំង-ខ្មែរសង្ខេប និពន្ធដោយ គិច យក់, ជាវ គន់, លីវគុង	៣០០រ
៣	សព្ទានុក្រមបារាំង-ខ្មែរ ព្រះយោសធម្ម ប.ស. ឧម្ភាភម .	២០០រ
៤	អនុវចនានុក្រមបារាំង-ខ្មែរ ឃិន ផៃ	១៥០រ
៥	អនុវចនានុក្រមបារាំង-ខ្មែរ តូច ឃិន ផៃ . . .	១០០រ
៦	កូនអនុវចនានុក្រមបារាំង-ខ្មែរ ស៊ឹម-ហុង . . .	៥០រ
៧	វចនានុក្រមខ្មែរសង្ខេប ប្រជុំសាស្ត្រាចារ្យ . . .	១២០រ
៨	អនុវចនានុក្រមខ្មែរ គួ ជាតិ	៥០រ
៩	វចនានុក្រម អង់គ្លេស-ខ្មែរ ឆាយ ហុក ហ៊ី . . .	៧៥រ
១០	យើងរៀនអានថ្នាក់ទី ១២ ឈួក ឡុង ម៉ៅ, ហួរ ហេង .	១៥រ
១១	យើងអានថ្នាក់ទី ១១ ហួរ ហេង	២៥រ
១២	យើងអានថ្នាក់ទី ១០	២៦រ
១៣	យើងអានថ្នាក់ទី ៩	៣០រ
១៤	យើងអានថ្នាក់ទី ៧	៣០រ
១៥	កុមារដ្ឋាន ស-បិត្ត	១៥រ
១៦	វិជ្ជាខេមរៈភាសា កុមារដ្ឋាន	១៥រ
១៧	— បរិវេណដ្ឋាន	១៥រ
១៨	— អាទិកដ្ឋាន	១៥រ

១៩ វិទ្យាសាស្ត្រអនុវត្តថ្នាក់ទី ៨ - ៧ . . . . . ៣៥រ
២០ — ៨ . . . . ១៨រ
២១ សុភាវធម៌ ល្បក ម៉ុង មៅ ៣០រ
២២ សង្គមវិជ្ជា ៣៥រ
២៣ ផ្កាស្រពោន ២៣រ
២៤ កូលាបប៉ៃលិន ២០រ
២៥ រៀនភាសាបារាំងដោយខ្លួនឯង ៤០រ
២៦ កិត្តិយស ឬ ស្នេហា (Le cid) ២៣រ
២៧ លិខិតពីរោងត្បាល់បក់ខ្ញុំ (លុក ផៃ) ២០រ
២៨ គ្រូពេទ្យភិសតាល្អ (បាន់ ម៉ុ ផារី) ២០រ
២៩ អ្នកមានឃ្លានយស (ហ៊ុ ស៊ុ សាផន) ៣៥រ
៣០ ក្បួនតព្វត្ត ឈឹម សុខ ៧៥រ
៣១ អនុពាក្យថ្មី ឧត្តមថ្នាន ២៥រ
៣២ សរសេរតាមសូត្រ លី គាម ពេង ១៨រ
៣៣ ប្រមូលសរសេរតាមសូត្រ ឧត្តមថ្នាន ១៧រ
៣៤ សរសេរតាមសូត្រឧទ្ទម ជិម ពៅ ២០រ
៣៥ តែងសេចក្តីឧទ្ទម សែម សួរ ២២រ
៣៦ មូលដ្ឋានអក្សរសាស្ត្រ ហ៊ិន តិម សៀ ២០រ
៣៧ តែងសេចក្តី អ៊ុង ហុង សាន ២០រ
៣៨ វិជ្ជានិពន្ធខ្មែរបំរុះ សែម សួរ ៣៥រ
៣៩ តែសេចក្តីខ្មែរបំរុះ សែម សួរ ៣៥រ
៤០ សិក្សារឿងកាកី សែម សួរ ២៥រ

៤១	សិក្ខាកថារឿងទុំទាវ ឥុក សាម៉ន	៣៨៛
៤២	បរមាធិប្បាយពិសេស ថ្នាក់ទី ១ សែម សូរ	៤០៛
៤៣	សិក្ខាមហាវេស្សន្តរជាតក សែម សូរ	៤០៛
៤៤	អធិប្បាយសុភាសិតស្រីហិតោបទេស សែម សូរ	៣០៛
៤៥	វិញ្ញាសាមធ្យមសិក្សាប័ត្រ សែម សូរ	៤០៛
៤៦	ប្រជុំវិញ្ញាសាពិសេស ថ្នាក់ទី ៦ សែម សូរ	៤០៛
៤៧	វិញ្ញាសាពួកយើង ថ្នាក់ទី ៦ សេង ឆយ	៤០៛
៤៨	ភាសិតសំភាយ តៅ ហ៊ុង	២៥៛
៤៩	រឿងចៅស្រទបចេក	៣៥៛
៥០	ខរណាមាតា	៣៥៛
៥១	ស័ង្ខសិល្បជ័យ	៣៥៛
៥២	លិខិតឆ្លើយឆ្លងបារាំង, អង់គ្លេស, ខ្មែរ	១០៛
៥៣	រឿងធនញ្ជ័យ	១២៛
៥៤	ពស់កេងកង	៥៛
៥៥	សុចិនកុមារ	៧៛
៥៦	មាយាស្រី	៥៛
៥៧	មាយើង	៥៛
៥៨	ច្បាប់ប្រុស	៥៛
៥៩	ច្បាប់ស្រី	៥៛
៦០	ច្បាប់ប្រុស - ស្រី	៧៛
៦១	រឿងរួមថ្នាក់ទី ៦	១៧៛
៦២	ច្បាប់រួមថ្នាក់ទី ៥	១០៛

264

៤១ សិក្សាកថារឿងទុំទាវ អ៊ុក សាមិន ៣៨រ

៤២ បរមាធិប្បាយពិសេស ថ្នាក់ទី ១ សែម ស្វរ . . . ៤០រ

៤៣ សិក្សាមហាវេស្សន្តរជាតក សែម ស្វរ ៤០រ

៤៤ អធិប្បាយសុភាសិតស្រីហិតោបទេស សែម ស្វរ . . ៣០រ

៤៥ វិញ្ញាសាមធ្យមសិក្សាប័ត្រ សែម ស្វរ ៤០រ

៤៦ ប្រជុំវិញ្ញាសាពិសេស ថ្នាក់ទី ៦ សែម ស្វរ . . . ៤០រ

៤៧ វិញ្ញាសាពួកយើង ថ្នាក់ទី ៦ សេង ឋយ ៤០រ

៤៨ ភាសិតសំរាយ តៅ ហ៊ុង ២៥រ

៤៩ រឿងចៅស្រទបចេក ៣៥រ

៥០ ឧរណមាតា ៣៥រ

៥១ ស័ង្ខសិល្បជ័យ ៣៥រ

៥២ លិខិតផ្ញើឃ្លងបារាំង, អង់គ្លេស, ខ្មែរ ១០រ

៥៣ រឿងធនញ្ជ័យ ១២រ

៥៤ ពស់កេងកង ៥រ

៥៥ សុបិនកុមារ ៧រ

៥៦ មាយាស្រី ៥រ

៥៧ មាយើង ៥រ

៥៨ ច្បាប់ប្រុស ៥រ

៥៩ ច្បាប់ស្រី ៥រ

៦០ ច្បាប់ប្រុស-ស្រី ៧រ

៦១ រឿងរូបថ្នាក់ទី ៦ . . . . ១៧រ

៦២ ច្បាប់រួមថ្នាក់ទី ៥ . . . . ១០រ